

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2009–2010)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2010

Utgiftskapitler: 1800–1870, 2440 og 2490

Inntektskapitler: 4800–4860, 5440, 5490, 5582, 5680 og 5685

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2009–2010)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2010

Utgiftskapitler: 1800–1870, 2440 og 2490

Inntektskapitler: 4800–4860, 5440, 5490, 5582, 5680 og 5685

Innhold

Del I			
Innledende del	9	Kap. 1832 Internasjonalisering	76
		Kap. 1833 CO ₂ -håndtering	82
		Kap. 4833 CO ₂ -håndtering	88
1 Hovedmål og strategier i energipolitikken	11	<i>Programkategori 18.60 Statsforetak</i>	89
1.1 Olje og gass	11	Kap. 4860 Statnett SF	89
1.2 Innenlands energiforsyning	14	Kap. 5680 Innskuddskapital i Statnett SF	89
1.3 Vannressurser og skredforebygging	17	<i>Programkategori 18.70 Statlig petroleumsvirksomhet</i>	91
1.4 Klima og energi	18	Kap. 1870 Petoro AS	93
2 Oversikt over budsjettforslaget	20	Kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	98
2.1 Bruk av stikkordet «kan overføres»	23	Kap. 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	100
		Kap. 2442 Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen	102
		Kap. 5685 Aksjer i StatoilHydro ASA	102
Del II		Del III	
Budsjettforslag	25	Andre saker	105
Programområde 18 Olje- og energiformål	27	4 Prosjekt under utbygging	107
<i>Programkategori 18.00 Administrasjon</i>	27	5 Statleg verkemiddelbruk for sikker overføring av straum i distribusjonsnettet	110
Kap. 1800 Olje- og energidepartementet	30	6 Kraft frå land til petroleumsvirksemda	111
Kap. 4800 Olje- og energidepartementet	31	7 Olje- og energidepartementets beredskapsarbeid	115
<i>Programkategori 18.10 Petroleum</i>	36	8 Olje- og energidepartementets utgreiing om likestilling og oppfølging av IA-avtalen	117
Kap. 1810 Oljedirektoratet	38	8.1 Likestilling	117
Kap. 4810 Oljedirektoratet	39	8.2 Oppfølging av IA-avtalen	119
<i>Programkategori 18.20 Energi og vannressurser</i>	43	9 Petroleum, energi og miljø	121
Kap. 1820 Norges vassdrags- og energidirektorat	46	9.1 Miljøutfordringar – status og utviklingstrekk	121
Kap. 4820 Norges vassdrags- og energidirektorat	49	9.2 Regjeringas miljøpolitikk på petroleum- og energiområdet	123
Kap. 2490 NVE Anlegg	54		
Kap. 5490 NVE Anlegg	57		
Kap. 4829 Konesjonsavgiftsfondet	57		
Kap. 5582 Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet	57		
<i>Programkategori 18.25 Energiomlegging</i>	59		
Kap. 1825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon	60		
Kap. 4825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon	63		
<i>Programkategori 18.30 Teknologi og internasjonalisering</i>	66		
Kap. 1830 Forskning	66		

9.3	Rapport om aktiviteten	123
9.4	Tiltak som er aktuelle for å løse eksisterande og førebyggje nye miljø- og ressursproblem	125
9.5	Klimagassregnskap	130
10	Grøn stat – innføring av miljøleing i statlege verksemdar	133

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2010, kapitlene 1800–1870, 2440, 2490, 4800–4860, 5440, 5490, 5582, 5680 og 5685		135
---	--	------------

Vedlegg 1

Den finansielle utviklingen i Konesjonsavgiftsfondet	142
--	-----

Vedlegg 2

Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Olje- og energidepartementet	143
---	-----

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Finansiering av Norsk Oljemuseum	31	Tabell 3.12	Gjennomsnittlig realisert oljepris for SDØE i 2006-2008, samt prisforutsetninger for 2009 og 2010	95
Tabell 3.2	NVE Anleggs kapitalbalanse	55	Tabell 3.13	Anleggskapital for SDØE	95
Tabell 3.3	Økonomiske nøkkeltall for NVE Anlegg	55	Tabell 3.14	SDØEs kapitalbalanse	96
Tabell 3.4	Oversikt over disponible midler i Energifondet for perioden 2008-2010	61	Tabell 3.15	SDØEs kontantstrøm	96
Tabell 3.5	Energieresultat og disponering av Energifondets midler i 2007 og 2008	64	Tabell 3.16	SPFFs kapitalbalanse	100
Tabell 3.6	Fordeling av bevilgning under kap. 1830, post 50 til forskning i regi av Norges forskningsråd ...	68	Tabell 4.1	Investeringsanslag, prosjekt under utbygging	107
Tabell 3.7	Finansiering av INTSOK	77	Tabell 8.1	Kvinnedelen av talet på tilsette, leiarar og nyrekrutterte	118
Tabell 3.8	Finansiering av INTPOW	79	Tabell 8.2	Kvinnedelen av talet på deltidstilsette, overtidstimar og stipend	118
Tabell 3.9	Finansiering av Petrad	80	Tabell 8.3	Kvinnedelen av gjennomsnitt lønnssteg fordelt på kategoriar ...	118
Tabell 3.10	Nøkkeltall for Statnett konsern	90			
Tabell 3.11	SDØEs olje- og gassreserver	95			

Vedlegg 1

Tabell 1.1	Oversikt over den finansielle utviklingen i Konesjonsavgiftsfondet	142
------------	--	-----

Oversikt over bokser

Boks 3.1	Prosjekteksempel PETROMAKS ..	72	Boks 3.3	Prosjekteksempler REENERGI	73
Boks 3.2	Prosjekteksempel Demo 2000	72	Boks 3.4	Prosjekteksempel CLIMIT FoU	74

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2009–2010)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2010

Utgiftskapitler: 1800–1870, 2440 og 2490

Inntektskapitler: 4800–4860, 5440, 5490, 5582, 5680 og 5685

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet av 25. september 2009,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledende del

1 Hovedmål og strategier i energipolitikken

Olje- og energidepartementets (OED) hovedoppgave er å tilrettelegge for en helhetlig og verdiskapende energipolitikk basert på effektiv og miljøvennlig utnyttelse av naturressursene.

1.1 Olje og gass

Regjeringens mål for petroleumsvirksomheten er å sikre langsiktig forvaltning og verdiskaping på norsk kontinentalsokkel innenfor miljømessig forsvarlige rammer og i sameksistens med andre næringer.

Petroleumsvirksomheten er viktig for å opprettholde høy verdiskaping og sysselsetning i Norge. Virksomheten utgjør en særdeles viktig del av norsk økonomi og har i høy grad bidratt til industriell utvikling og utviklingen av det norske velferdssamfunnet. En stor del av inntektene tilfaller staten og bidrar til statens sterke finansielle stilling. I 2008 var statens inntekter fra petroleumsvirksomheten på over 400 mrd. kroner og sektoren bidro med 26 pst. av den totale verdiskapingen i Norge.

For petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel, hvor kostnadsnivået er relativt høyt, er en oljepris på et rimelig høyt nivå viktig. Oljeprisen påvirker i stor grad også prisen på norsk gass. Høye oljepriser vil også stimulere til energieffektivisering og investering i fornybar energi.

Den siste tiden har vært preget av et kraftig fall i etterspørselen etter olje som følge av den pågående lavkonjunkturen i verdensøkonomien i tilknytning til den internasjonale finansuroen. Begrensninger i oljeproduksjonen fra OPEC og bedring i de internasjonale konjunkturerne utover i 2009 har imidlertid bidratt til en stabilisering av oljemarkedet og høyere oljepriser. Oljeprisen økte fra om lag 40 USD ved årets begynnelse til om lag 70 USD i tredje kvartal.

Den internasjonale finansuroen har satt sine spor også i norsk økonomi. Effektene synes imidlertid å være mindre i Norge sett i forhold til andre land det er naturlig å sammenlikne seg med. En ekspansiv økonomisk politikk har bidratt til stimulanse i innenlandsk etterspørsel. Statens oljeinntekter har gjort det mulig for regjeringen å gjennomføre motsykliske tiltak gjennom fleksibiliteten i handlingsregelen. Samtidig har et rekordhøyt

aktivitetsnivå på norsk sokkel bidratt til å dempe virkningene av krisen. Investeringene innen petroleumssektoren utgjør om lag en fjerdedel av landets realinvesteringer, en andel som forventes å bli opprettholdt i 2009.

Med utsikter til sterkere vekst i etterspørselen etter olje, fortsatte produksjonsbegrensninger fra OPEC og liten tilbudsvekst fra andre produsentland, kan oljepriser i området 60-90 USD være oppnåelig de neste årene.

38 pst. av Norges anslåtte ressursbase på 13,4 mrd. Sm³ oljeekvivalenter er produsert. Uoppdagede ressurser utgjør om lag en fjerdedel av ressursbasen. Det er viktig med en jevn lete- og utbyggingaktivitet for å sikre en effektiv utnyttelse av de gjenværende ressursene.

Etter om lag ti år med stabil oljeproduksjon på rundt 3 mill. fat per dag, har oljeproduksjonen de siste årene vært fallende. Norsk oljeproduksjon i 2008 var på om lag 2,5 mill. fat olje per dag (inkludert NGL og kondensat).

Gassalget er økende, og i 2008 var norsk gass-eksport på om lag 96 mrd. Sm³. I de kommende årene forventes en ytterligere økning i gassalget.

Departementets tall og prognoser viser at det er høy aktivitet i petroleumsnæringen. I 2008 ble det investert for over 120 mrd. kroner på kontinentalsokkelen. Også for de neste årene er det forventet et høyt investeringsnivå.

Deler av norsk kontinentalsokkel blir i dag definert som modne områder, det vil si områder med kjent geologi, godt utbygd infrastruktur, avtakende produksjon og økende enhetskostnader. Det er i disse områdene fremdeles et betydelig potensial for å øke utvinningsgraden, effektivisere driften og bygge ut ressurser i nærheten av den etablerte infrastrukturen.

Myndighetene har vurdert potensialet for reservetilvekst i modne områder og har etablert en målsetting om å modne fram 5 mrd. fat olje i en tiårsperiode fram til 2015. Dette tilsvarer oljereservene i to Gullfaksfelt. Målsettingene er et strekk-mål for industrien og myndighetene. I 2007 ble det bokført 0,41 mrd. fat olje, mens det i 2008 ble bokført 0,18 mrd. fat olje. Akkumulert reservetilvekst siden 2005 er nå 1,45 mrd. fat olje. Dette utgjør 29 pst. av myndighetenes målsetting om reservetilvekst.

I juni 2009 godkjente regjeringen plan for utbygging og drift av Troll prosjekter. Troll er det største gassfeltet på norsk kontinentalsokkel og ett av feltene med størst gjenværende oljereserver. Prosjektene som ble godkjent er modifikasjoner som vil forlenge feltets levetid. Investeringene beløper seg til 5,7 mrd. kroner.

Regjeringen har også godkjent utbygging av olje- og gassfeltet Oselvar. Produksjonen fra Oselvar skal etter planen starte i november 2011. Investeringene knyttet til Oselvar er anslått til 4,6 mrd. kroner. I tillegg til godkjente utbygginger har også flere felt på norsk sokkel kommet i produksjon det siste året. Tyrrihans, Alve, Rev og Yttergryta er fire mindre felt som er kommet i produksjon i 2009.

En effektiv utnyttelse av olje- og gassressursene forutsetter kompetanse og finansiell styrke hos aktørene/selskapene. Det er også viktig med mangfold og konkurranse blant selskapene. Etter sammenslåingen av Statoil og Hydros petroleumsvirksomhet har myndighetene hatt en særlig oppmerksomhet rettet mot dette.

I sin behandling av sammenslåingen av Statoil og Hydros petroleumsvirksomhet, jf. Innst. S. nr. 243 (2006-2007), la Stortinget til grunn at myndighetene i tiden framover vil følge med på hvordan sammenslåingen påvirker virksomheten på norsk sokkel, leverandørindustrien og forskningsmiljøene. For å være i stand til å vurdere denne utviklingen, utarbeidet departementet februar 2009 rapporten *Strukturendringer i petroleumsvirksomheten*. Rapporten gir en referansesituasjon for petroleumsnæringen basert på kvantitative og kvalitative parametre som fremtidige målinger kan vurderes opp mot. Rapporten refererer også synspunktene til et bredt utvalg av aktører i næringen om hvordan virksomheten vil utvikle seg i årene fremover.

StatoilHydro ASA vil være en kompetent aktør i alle faser av virksomheten og har gitt klart uttrykk for at de fortsatt vil være en sentral aktør i den videre utviklingen av norsk sokkel. Selskapet har en vesentlig del av sin reservebase i Norge og det er i selskapets egeninteresse å utvikle sin norske virksomhet best mulig. Slike sammenslåinger er likevel heftet med usikkerhet. Om sammenslåingen blir vellykket vil avhenge av StatoilHydro ASAs evne til å utvikle selskapets vekstmuligheter, samt til å effektivisere virksomheten.

For å sikre et mangfold av aktører og høy leteaktivitet på norsk sokkel, har myndighetene de senere årene ført en aktiv konsesjonspolitik. I forbindelse med TFO 2008 (tildeling i forhåndsdefinerte områder) ble det tildelt 35 utvinningstillatelser til i alt 40 selskaper. TFO-tildelingene har utviklet seg til å bli et sentralt element i norsk

konsesjonspolitik. Det pågår nå et arbeid med å evaluere TFO-ordningen.

Vi ser nå positive resultater av de siste års aktive konsesjonspolitik. Det ble påbegynt 56 letebrønner i løpet av 2008. Dette er ny lete rekord på norsk sokkel. Oljedirektoratets prognose for 2009 er på mellom 50-60 letebrønner. Vi har hatt en utvikling hvor leteaktiviteten har kommet opp på et nivå som gjør det mulig å påvise uoppdagede ressurser på sokkelen og sikre kontinuitet og jevnhet i aktivitetsnivået også inn i framtiden.

Det er nå betydelig interesse og optimisme knyttet til petroleumsvirksomhet i Barentshavet sør. Stadig flere selskaper ønsker å delta aktivt i dette området, som kan bli en betydelig petroleumsprovinns i tiden framover. Dette kan få stor betydning for lokal og regional næringsutvikling. Petroleumsaktivitet i nordområdene er også underlagt de strengeste miljøkravene på norsk sokkel. Miljøhensyn vil derfor være viktig ved vurdering av nye utbygginger i dette området.

Snøhvit er det første petroleumsfeltet som er bygget ut i Barentshavet sør. Feltet har hatt store oppstartsproblemer og kostnadsoverskridelser på grunn av ny teknologi på LNG-anlegget. Problemerkene i produksjonen medførte også økte utslipp til luft i forbindelse med innkjøringen av anlegg. Rettingstiltakene har arbeidet for å robustgjøre anlegget, og nesten all produksjonskapasitet blir nå utnyttet. Det er fortsatt nødvendig med tidvis stans i produksjonen for å overvåke situasjonen. Høsten 2009 vil det foregå større modifikasjoner på anlegget som krever en lengre stans i produksjonen.

Imidlertid har Snøhvit demonstrert at man kan få til utbyggingsløsninger i god sameksistens med fiskeri og andre næringer også i Barentshavet. Utbyggingen og driften på Snøhvit har også gitt store ringvirkninger i regionen, særlig i Hammerfest.

I juni 2009 godkjente Stortinget utbygging og drift av Goliat. I behandlingen av saken ble det fra myndighetenes side lagt vekt på at utbyggingen skal styrke petroleumsrelatert næringsvirksomhet i landsdelen ytterligere. I St.prp. nr. 64 (2008-2009) *Utbygging og drift av Goliatfeltet*, ble det stilt vilkår om tiltak for å øke de lokale og regionale ringvirkningene av utbyggingen. Utbyggingen av feltet legger også til rette for en videreutvikling av petroleumsvirksomhet i havområdet. Energibehovet på Goliat vil fra produksjonsstart bli dekket av kraft fra land kombinert med en gassturbin på innretningen. Full elektrifisering av feltet krever blant annet en bedre kraftsituasjon i Finnmark. Det er stilt vilkår om at det skal fremlegges en plan om økt bruk av kraft fra land så snart kraftsituasjonen i området

er styrket, men uansett senest innen utgangen av 2018.

I 2008 og 2009 planlegges det boret til sammen ti letebrønner i Barentshavet. Åtte av boringene er gjennomført så langt, og har gitt fire nye funn. En aktiv tildelingspolitikk i Barentshavet for å følge opp leteresultater og behovet for ytterligere letearealer, er blant tiltakene i regjeringens nordområdesatsing. I TFO 2008 ble det tildelt to nye utvinningstillatelser i Barentshavet. I den 20. konsesjonsrunde ble det 27. juni 2008 utlyst 28 nye blokker i umodne områder av Barentshavet sør, og 15. mai 2009 ble det tildelt ni nye utvinningstillatelser i dette området. 20. konsesjonsrunde ble endelig ferdigstilt 15. mai 2009, og det ble tildelt 21 utvinningstillatelser. I tråd med regjeringens åpenhetslinje i petroleumspolitikken ble forslag til 20. konsesjonsrunde for første gang sendt på offentlig høring. Det ble mottatt omfattende og positiv respons på høringsrunden, og de ulike synspunktene har vært en viktig del av vurderingsgrunnlaget for regjeringens beslutning.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 8 (2005-2006) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten (forvaltningsplanen), har OD sommeren 2007, 2008 og 2009 drevet seismikkinnsamling utenfor Lofoten og Vesterålen. Det er i alt bevilget 410 mill. kroner i perioden til geologisk kartlegging av Nordland IV og Troms II. Undersøkelsene bidrar til å øke kunnskapsgrunnlaget før oppdateringen av forvaltningsplanen i 2010.

Regjeringen la i St.meld. nr. 37 (2008-2009) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan) frem at den ønsker å igangsette en åpningsprosess for petroleumsvirksomhet ved Jan Mayen, med sikte på tildeling av utvinningstillatelser. Første steg i en åpningsprosess vil være å kartlegge nærmere grunnlaget for petroleum og miljøverdier i dette området, herunder å gjennomføre en konsekvensutredning for petroleumsvirksomhet. Basert på resultatene fra konsekvensutredningen og en forståelse av petroleumspotensialet i området, vil det tas stilling til spørsmålet om åpning.

Nordområdene er et strategisk satsingsområde for regjeringen. Strategien skal baseres på økt kunnskap, god ressursutnyttelse og et aktivt nærvær. Regjeringen vil videreutvikle samarbeidet med Russland, USA og andre vestlige land innenfor rammen av nordområdedialoger.

I tillegg til de nevnte saker har regjeringen i oppfølgingen av Soria Moria-erklæringen lagt frem følgende stortingsmeldinger, -proposisjoner og andre dokumenter:

- Rapport om elektrifisering fra januar 2008 viste at kraft fra land er et dyrt tiltak for eksisterende felt. For nye felt og ved større ombygginger kan situasjonen være annerledes. Eksempelvis er utbyggingsplanen for Gjøa, Goliat og Valhall sin videreutvikling vedtatt med kraft fra land.
- Ot.prp. nr. 48 (2008-2009) om endringer i petroleumsløven ble fremlagt og godkjent i Stortinget 27. mars 2009. Lovendringene trådte i kraft 1. juli 2009 og omfatter blant annet § 5-3 tidligere rettighetshavers subsidiære ansvar for disponeringsforpliktelser, § 4-8 andres bruk av innretninger i forbindelse med behandling, transport og lagring av CO₂ og § 10-18 sporing av seismikkfartøy.
- Foruten de nevnte utbygginger er følgende planer for utbygging/anlegg og drift godkjent i Stortinget i regjeringens periode: St.prp. nr. 64 (2006-2007) Utbygging av Gjøa, Vega og Vega sør, St.prp. nr. 76 (2006-2007) Utbygging og drift av Valhall videreutvikling, St.prp. nr. 30 (2005-2006) Utbygging, anlegg og drift av Tyrihans og St.prp. nr. 5 (2007-2008) Utbygging, anlegg og drift av Skarv.
- I tillegg har regjeringen godkjent følgende planer for utbygging/anlegg og drift: Alve, KEP 2010, Morvin, Oselvar, Rev, Troll P-12, Troll B gassinjeksjon, Vilje, Volund, Tordis IOR, Yme og Yttergryta.

Forskning og utvikling (FoU) er et viktig virkemiddel for å opprettholde og øke verdiskapingen på norsk sokkel. Som stor ressurseier har myndighetene et ansvar for at denne verdiskapingen realiseres. De største utfordringene for petroleumssektoren er knyttet til utvikling av nye og mer effektive leteteknologier og nye metoder og teknologier for å øke utvinningen fra eksisterende felt. Samtidig må arbeidet med å redusere sektorens negative effekter på klima og miljø fortsette. For å bidra til ytterligere reduksjon av utslipp fra petroleumssektoren, vil det satses mer på tiltak for mer energieffektive løsninger for energisektoren.

Framtidig utvikling og verdiskaping på norsk sokkel vil være mer teknologisk krevende og kunnskapsintensiv enn tidligere. Utvikling av teknologi og løsninger vil være med på å styrke norsk leverandørindustri konkurransevne. Offentlig FoU-finansiering bidrar til å finansiere forsknings- og utviklingsbehov som ellers ikke ville vært igangsatt av bransjen selv. Dette gjelder spesielt langsiktig forskning og kompetansebygging.

Regjeringen har i løpet av stortingsperioden styrket satsingen på internasjonalisering av energinæringene. Norge har en velutviklet og internasjonalt konkurransedyktig petroleumsideindustri. De

industrielle aktørene er de viktigste pådriverne for nyskaping og økt konkurransekraft. For å sikre en langsiktig lønnsom utvikling av ressursene på norsk kontinentalsokkel, er det nødvendig at et sterkt kompetansemiljø opprettholdes og videreutvikles innenfor denne næringen. Regjeringen vil fortsatt samarbeide med industrien og ulike kompetansemiljøer for å styrke konkurransekraften til olje- og gassindustrien. Departementet vil bidra til et godt samspill mellom norskbasert leverandørindustri og operatører på norsk sokkel. Et velfungerende marked for varer og tjenester på norsk sokkel, samt insentiver for innovasjon og teknologiutvikling, er viktig for næringens konkurransekraft.

Myndighetene legger stor vekt på betydningen av petroleumsvirksomheten for norsk næringsliv og sysselsetting, og er opptatt av å styrke de regionale ringvirkninger av aktiviteten. Det har alltid vært et mål i norsk olje- og gasspolitikk at denne virksomheten skal komme hele landet til gode. En studie utført av Menon¹ for INTSOK viser at næringen produserer mer enn bare skatteinntekter for staten. Den skaper arbeidsplasser og næringsutvikling lokalt og regionalt. Det som er særlig interessant er at økt internasjonalisering slår ut i økt lokal verdiskaping og sysselsetting. Flere regioner i landet har vist at det er mulig å utvikle internasjonalt konkurransekraftige petroleumsklynger. Sørlandet, Møre-kysten, Verdalsområdet og Kongsberg er gode eksempler. Den økte internasjonaliseringen styrker det langsiktige vekstgrunnlaget for disse regionene og gir nye arbeidsmuligheter. Samtidig bidrar internasjonaliseringen til et nært samspill mellom næringsliv og utdanningsorganisasjonene.

SNF² anslo den utenlandske omsetningen for norsk petroleumsrettet leverandørindustri til om lag 50 mrd. kroner i 2005. En undersøkelse utført av Menon viste at den utenlandske omsetningen for norsk petroleumsrettet leverandørindustri var på om lag 95 mrd. kroner i 2007. Dette er en betydelig økning i løpet av to år. Den økte internasjonale omsetningen har også skapt nye arbeidsplasser i næringen. SNF anslår at 85 000 årsverk fordelt på om lag 100 000 ansatte i om lag 1 000 bedrifter var sysselsatte i spesialiserte leveranser til olje- og gassvirksomheten i 2007.

Regjeringen har som mål at norsk olje- og gassindustri skal videreutvikle seg og skape verdier gjennom aktiviteter utenfor norsk kontinentalsokkel. Regjeringen vil fortsatt bidra til internasjonalisering av den norske olje- og gassnæringen. Dette vil gi næringen utviklingsmuligheter internasjonalt

i tillegg til virksomheten på norsk kontinentalsokkel. Samtidig vil erfaringene fra internasjonal virksomhet kunne bidra til bedre utnyttelsen av ressursgrunnlaget på norsk kontinentalsokkel. OED vil fortsette arbeidet med å tilrettelegge for internasjonalisering av norskbasert olje- og gassindustri. Dette vil skje i samarbeid med INTSOK, andre aktører som arbeider for internasjonal næringsutvikling og industrien selv.

Arbeidet med Olje for Utvikling økte også i 2008. Dette er en felles satsing hvor OED samarbeider med Utenriksdepartementet, Finansdepartementet og Miljøverndepartementet. Initiativet Olje for Utvikling koordineres av Norad, og hensikten er å gjøre den samlede norske petroleumskompetanse tilgjengelig for land som etterspør assistanse innenfor ressursforvaltning samt forvaltning av inntektene fra olje- og gassvirksomheten. Norsk olje- og gassindustri besitter også relevant kompetanse og vil derfor involveres gjennom INTSOK og Petrad.

Norge besluttet i 2007 å innføre prinsippene i Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) for å bidra til at initiativet får større gjennomslagskraft internasjonalt. Initiativet tar sikte på å etablere innsyn i inntektsstrømmene fra olje-, gass- og gruveselskaper til vertsland, og derigjennom å bidra til arbeidet mot korrupsjon og for bedre styresett. Forskrift om rapportering og avstemming av pengestrømmer fra petroleumsvirksomheten ble fastsatt ved kgl.res. 26. juni 2009 og trådte i kraft 1. juli 2009. Forskriften gir rettighetshaverselskapene og relevante myndighetsorganer en rapporteringsplikt. Ved implementering av EITI-kriteriene vil vi foruten å være et foregangsland ha som mål å gjøre informasjon om betalingsstrømmene i petroleumssektoren lettere tilgjengelig for allmennheten. Den norske EITI-implementeringen skal gjennomgå av en uavhengig validator før EITI-styret tar stilling til om den norske implementeringen er i overensstemmelse med EITI.

1.2 Innenlands energiforsyning

Hovedtrekk i regjeringens energipolitikk ble trukket opp i Soria Moria-erklæringen. Denne politikken er gjennom stortingsperioden fulgt opp med omfattende tiltak over et bredt felt. Regjeringens visjon er at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon og verdensledende innenfor utviklingen av fornybar energi.

Tilstrekkelig tilgang på energi er viktig både for folk flest i hverdagen, og for verdiskaping og arbeidsplasser. Regjeringen har derfor lagt stor vekt på å øke tilgangen av fornybar energi. De siste

¹ Konkraft-rapport nr. 4 Internasjonalisering

² SNF, Samfunns og Næringslivsforskning AS, Bergen,

årene har utbyggingen av elektrisitet basert på fornybar energi økt. I treårsperioden 2006-2008 ble det satt i drift nye vann- og vindkraftverk med en årlig produksjonskapasitet tilsvarende 3,0 TWh. Til sammenligning ble det i treårsperioden 2003-2005 satt i drift nye vann- og vindkraftanlegg med en årlig produksjonskapasitet tilsvarende rundt 2,1 TWh. I treårsperioden 2006-2008 ble det videre gitt konsesjoner til vann- og vindkraftanlegg med en årlig produksjonskapasitet tilsvarende om lag 4,1 TWh, mens det i treårsperioden 2003-2005 ble gitt konsesjoner til anlegg med en årlig produksjonskapasitet tilsvarende om lag 3,2 TWh. Antallet konsesjoner til fjernvarme har økt enda kraftigere. I perioden 2006-2008 ga Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) konsesjon til fjernvarmeprosjekter med en potensiell årlig produksjon på om lag 1,5 TWh mot bare rundt 0,4 TWh i den foregående treårsperioden.

En effektiv utnyttelse av energiresursene er avhengig av et velfungerende elektrisitetsnett. Regjeringen arbeider for et hovednett for overføring av elektrisk kraft med tilstrekkelig kapasitet i hele landet. Regjeringen legger derfor stor vekt på å få gjennomført utbygginger og utbedringer av overføringsforbindelser både innenlands og til utlandet. Gjennom utbygging av nye overføringsforbindelser blir det norske og nordiske kraftmarkedet stadig mer integrert med kraft- og energimarkedene på kontinentet. Statnetts investeringer i tiltak i nettet har vært mer enn dobbelt så høye for årene 2006-2008 som for årene 2003-2005. Blant annet ble NorNed-kabelen mellom Norge og Nederland satt i drift i mai 2008.

Det er videre et sentralt element i regjeringens energipolitikk å effektivisere og begrense energibruken. Norge har en samlet energibruk per innbygger som ligger på om lag samme nivå som i våre naboland. Elektrisitet står imidlertid for en større del av energiforbruket enn i andre land. Det henger sammen med en stor kraftintensiv industri og en omfattende bruk av elektrisitet til oppvarming. Produksjonen av elektrisitet var i 2008 nær 143 TWh. Vannkraft er fortsatt helt dominerende i strømproduksjonen. Totalt elektrisitetsforbruk i Norge var nær 129 TWh. I 2008 var netto stasjonært innenlands sluttforbruk av energi 164 TWh. Det stasjonære energiforbruket har vært om lag på samme nivå de siste tre årene til tross for en kraftig økonomisk vekst. Dette har ført til at energintensiteten har sunket sterkt. Stasjonært energiforbruk delt på BNP for Fastlands-Norge var således nærmere 15 pst. lavere i 2008 enn i 2005.

Til tross for de omfattende tiltak regjeringen har gjennomført, er kraftsystemet fortsatt sårbart for svingningene i vannkraftproduksjonen. Det har

i de siste årene blitt nødvendig å ha større oppmerksomhet rettet mot kraftsituasjonen i enkelte regioner. Bakgrunnen for dette er blant annet en økende bruk av kraft i petroleumssektoren. Regjeringen arbeider for en mer robust kraftforsyning med økt produksjon, en mer effektiv energibruk og en fortsatt styrking av overføringsforbindelsene. Både det nordiske og det nordeuropeiske kraftmarkedet er viktige fordi de jevner ut svingningene i produksjonen og begrenser sårbarheten i systemet.

Det har de siste årene vært særlig oppmerksomhet om kraftsituasjonen i Midt-Norge. Regjeringen har trukket opp en bred strategi for å redusere sårbarheten for svikt i nedbøren. Denne strategien har to hovedelementer. Et hovedelement er tiltak i regi av Statnett SF. Det andre hovedelementet er satsingen på fornybar energi og energiomlegging.

Regjeringens budsjettforslag for 2010 følger opp den politikken som er ført gjennom hele stortingsperioden med en styrking av innsatsen knyttet til innenlands energiforsyning. Dette har blant annet skjedd ved en kraftig økning av bevilningene til tiltak i regi av NVE og Enova.

De samlede bevilningene til NVE utenom flom- og skredforebygging er økt fra om lag 300 mill. kroner i 2005 til i overkant av 500 mill. kroner i budsjettet for 2010. Dette illustrerer det solide løftet regjeringen har gjort blant annet knyttet til utjevningsordningen, forsyningssikkerhet, konsesjonsbehandling, miljø- og beredskapstilsyn og øvrig forvaltning knyttet til fornybar energi og energiomlegging. Blant annet er konsesjonsbehandlingskapasiteten i NVE mer enn doblet siden 2005.

Utover dette har bevilningsøkningene under NVE gitt rom for en solid styrking av den statlige innsatsen knyttet til skredforebygging, jf. nærmere omtale i kap. 1.3 Vannressurser og skredforebygging.

Videre har det vært en meget sterk økning i satsingen på energiomleggingstiltak i regjeringens periode. Dette kan illustreres ved at i forslaget til budsjett for 2010 er de samlede inntektene til Energifondet kommet opp i 1 800 mill. kroner. I 2005 var inntektene til Energifondet på om lag 730 mill. kroner. For perioden 2006 til og med 2009 har regjeringen satt av om lag 5,3 mrd. kroner til satsingen gjennom Enova mens det ble satt av om lag 2,1 mrd. kroner for perioden 2002 til og med 2005. Regjeringen foreslår å øke kapitalen i Grunnfondet for fornybar energi og energieffektivisering med ytterligere 5 mrd. kroner i 2010. Avkastningen fra Grunnfondet alene forventes å bli på om lag 1 mrd. kroner fra og med 2011.

Enova arbeider kontinuerlig med å energieffektivisere bygg. I perioden 2006 til 2008 er det gitt støtte til prosjekter som vil gi en energisparing på om lag 1,2 TWh/år. Med midler fra regjeringens tiltakspakke er det etablert et nytt program særlig rettet mot offentlige bygg.

Det har vært et sentralt element i Enovas virksomhet å støtte tiltak for energieffektivisering i industrien. Fra 2006 til 2008 har Enova støttet om lag 100 industriprosjekter, som vil gi et energireultat på over 2,1 TWh/år gjennom dette arbeidet. Sammenlignet med forrige stortingsperiode er dette en dobling av energieresultatet.

Enova støtter utbygging av fjernvarmeprosjekter og prosjekter for lokale energisentraler basert på fornybare energikilder. Det er etablert nye varmeprogrammer, herunder en egen satsing på infrastruktur for fjernvarme. I 2006-2008 er det støttet prosjekter som vil sørge for en varmeproduksjon tilsvarende 2,2 TWh/år. Dette er 2,5 ganger mer enn i perioden 2002-2005. Det er nå gitt konsesjon til etablering av fjernvarme 120 steder i landet.

OED har inngått en ny avtale med Enova om forvaltning av midlene fra Energifondet. I avtalen er det fastlagt et nytt mål på 18 TWh årlig fornybar varme- og kraftproduksjon og energisparing innen utgangen av 2011 med 2001 som basisår. Målene om 3 TWh vindkraft og 4 TWh vannbåren varme inngår også i avtalen. De tre siste år (2006-2008) er det gitt tilskudd til prosjekter med et forventet energieresultat på om lag 6,1 TWh per år, bortimot 1,2 TWh mer enn i perioden 2003-2005.

Sverige og Norge ble 7. september 2009 enige om prinsippene for et felles el-sertifikatmarked. Regjeringen er innstilt på at Norge skal ta en like ambisiøs forpliktelse som Sverige og det tas sikte på oppstart av markedet fra 1. januar 2012.

Som et ledd i oppfølgingen av Soria Morierklæringen har regjeringen lagt fram en rekke stortingsmeldinger, -proposisjoner og andre dokumenter:

- Regjeringen har styrket og sikret offentlig eierskap til vannkraftressursene gjennom lovendringer i hjemfallssaken som ble fremmet i Ot.prp. nr. 61 (2007-2008). Regjeringen har dermed sikret at landets viktigste fornybare ressurs forblir i folkets eie.
- I Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) Om lov om endring av energiloven, foreslo regjeringen å innføre en tilknytningsplikt i energiloven for produksjon og forbruk for å sikre at samfunnsmessige rasjonelle produksjonsprosjekter realiseres, og for å bedre koordinering mellom produksjon, forbruk og nett. I proposisjonen ble det også lagt fram en strategi for hvordan det skal tas

enda sterkere hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn når forsterkninger i kraftnettet planlegges. NVE er bedt om å utrede antall nettnivåer og å se på mulighetene for en utjevning av tariffene i distribusjonsnettet.

- Tiltak for kraftintensiv industri er lagt fram i flere omganger. I forbindelse med St.prp. nr. 1 (2008-2009) la regjeringen frem sentrale tiltak for kraftintensiv industri. I forbindelse med RNB 2009 ble det lagt opp til en ordning for å tilrettelegge for etablering av innkjøpskonsortier hvor flere bedrifter kan gå sammen om å kjøpe kraft. Regjeringen foreslår i budsjettet for 2010 å etablere en statlig garantiordning over NHDs budsjett for kjøp av kraft på langsiktige vilkår i kraftintensiv industri. Ordningen vil ha en ramme på 20 mrd. kroner.
- Regjeringen har innført en ny tilskuddsordning for å begrense elektrisitetsbruken i husholdninger, jf. St.prp. nr. 82 (2005-2006). Ordningen omfatter tilskudd til kjøp av pelletskaminer, varmepumper i vannbårne oppvarmingssystemer, solfangere og styringssystemer for strømsparing. Over 10 000 husholdninger har mottatt støtte under ordningen.
- Regjeringen har i Ot.prp. nr. 24 (2008-2009) lagt fram forslag til endringer i energiloven om gjennomføringen av EUs direktiv om bygningers energiytelse. Forslaget innebærer blant annet at eiere av yrkesbygninger og offentlige bygninger over 1 000 kvadratmeter skal ha en energiattest. Boliger skal ha energiattest ved salg eller utleie.
- OED opprettet et utvalg som skulle gi en oversikt over potensialet for energieffektivisering og anbefale tiltak for å styrke arbeidet med energieffektivisering. Utvalget leverte sin rapport til olje- og energiministeren i juni 2009.
- I 2008 la OED frem en egen bioenergi-strategi. Målet er å sikre en koordinert virkemiddelbruk for økt utbygging av bioenergi med inntil 14 TWh innen 2020. Et viktig punkt i strategien er avvikling av påbudet om redusert nettleie for utkoblbart forbruk som er fulgt opp gjennom forskriftsendring.
- OED fastsatte i 2007 retningslinjer for små vannkraftverk. Samme år fastsatte OED og Miljøverndepartementet sammen retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg. Retningslinjene benyttes i NVEs konsesjonsbehandling og av fylkeskommuner ved utarbeidelse av regionale planer. Formålet er å styrke grunnlaget for en helhetlig vurdering av konsesjonssøknader og gjøre denne prosessen mer effektiv og forutsigbar for utbyggere, myndigheter og samfunnet for øvrig.

- Med Ot.prp. nr. 107 (2008-2009) la regjeringen våren 2009 fram forslag til ny lov om fornybar energi til havs (havenergiloven) og en nasjonal strategi for havbasert fornybar energi. Lovforslaget gir offentlig styring og kontroll med disponeringen av fornybare energiresurser til havs. Strategien peker ut retningen for et langsiktig arbeid for å utvikle havbasert fornybar energi til en næring - industrielt og energimesig. Dette inkluderer blant annet aktiviteter innen forskning, utvikling og demonstrasjon, og innen kartlegging av havarealer som er egnet for fremtidig utbygging av vindkraft.

Myndighetenes satsing på forskning og utvikling (FoU) innenfor energisektoren skal bidra til økt verdiskaping, energiomlegging og utvikling av internasjonalt konkurransedyktig kompetanse og næringsliv. Satsingen er et sentralt element i regjeringens visjon om at Norge skal være ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig energi.

For å supplere det etablerte strategiske forskningssamarbeidet om olje og gass (OG21), har regjeringen etablert en strategi for forskning og utvikling innenfor energisektoren (Energi21), med et styre bestående av representanter for næringsliv, forskning og forvaltning, til å følge opp satsingen på miljøvennlig og fornybar energi. Strategien skal bidra til en samordnet, effektiv og styrket forsknings- og teknologiinnsats innenfor sektoren, der økt engasjement i energinæringen står sentralt. En viktig oppgave i 2010 vil være å konkretisere arbeidet i innsatsgrupper innenfor de prioriterte temaområdene i strategien.

Enova og Norges forskningsråd samarbeider om utvikling og demonstrasjon av teknologier for utnyttelse av nye fornybare energikilder til havs. Satsingen skal være langsiktig og målrettet og bygger på etablerte virkemidler i de to institusjonene. Som et ledd i dette har Enova etablert en ny tematisk satsing på marin fornybar kraftproduksjon.

Som en oppfølging av klimaforliket, har regjeringen i budsjettet for 2009 og 2010 økt de samlede bevilgningene til forskning og utvikling innen fornybare energikilder og karbonfangst og -lagring med over 600 mill. kroner. Over OEDs budsjett er bevilgningene til disse formålene gjennom Forskningsrådet økt fra om lag 160 mill. kroner i 2006 til 482,5 mill. kroner i budsjettforslaget for 2010, som er en tredobling av bevilgningene. Regjeringen legger opp til en todelt satsing, der 145 mill. kroner går til Forskningsentre for miljøvennlig energi (FME) over OEDs budsjett, mens resten går til en breddesatsing med styrking av relevante forskningsprogrammer under ulike departementer.

Økt internasjonalisering av den norske energinæringen er viktig av flere grunner. Dette vil være med på å vedlikeholde kompetanse og styrke rekrutteringen til bransjen, samt bidra til å videreutvikle det industrielle miljøet i Norge. Norsk spisskompetanse bidrar positivt til å utvikle kraftsektoren i utviklingsland med vannkraftpotensial. Norge har økt sitt engasjement i utviklings-samarbeidet innenfor kraftsektoren. Økt bruk av fornybar energi er et viktig virkemiddel i klimasammenheng. I samarbeid med energinæringen er det opprettet et prosjekt som skal arbeide for økt internasjonalisering av norskbasert energinæring. INTPOW – Norwegian Renewable Energy Partners – ble startet opp i mars 2009 og har allerede om lag 20 partnere.

1.3 Vannressurser og skredforebygging

Norge har store vannressurser. Soria Moria-erklæringen slår fast at norsk vassdragsnatur er unik og at Norge har et internasjonalt ansvar for å verne om og forvalte denne naturarven. Regjeringen la i St.prp. nr. 53 (2008-2009) våren 2009 fram en avsluttende supplering av Verneplan for vassdrag. Vefsna, Langvella og nedre del av Tovdalsvassdraget er tatt inn i verneplanen.

Vannressursenes bruksområde er stort og er av stor betydning både for økonomiske interesser og allmenne interesser og må forvaltes på en bærekraftig måte. Vann kan også utgjøre en fare. Flom, erosjon og skred kan medføre skader på mennesker, eiendom, infrastruktur og miljø. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er den sentrale institusjonen i vannressursforvaltningen når det gjelder forvaltning knyttet til vern, bruk og fare. NVE har fra 2009 overtatt det statlige ansvaret for forebygging av alle typer skred.

Regjeringen har samlet og økt bevilgningene til flom- og skredforebygging betydelig. I 2005 ble det over NVEs budsjett bevilget om lag 90 mill. kroner til forebygging av flomulykker og leirskred. I budsjettforslaget for 2010 anslås de samlede bevilgningene til flom- og skredforebygging over NVEs budsjett til over 180 mill. kroner. I tillegg har det i løpet av stortingsperioden blitt bevilget totalt rundt 145 mill. kroner til ekstraordinære sikrings- og overvåkingstiltak.

Vannressursforvaltningen

Regjeringen har i stortingsperioden styrket den nasjonale vannressursforvaltningen og fulgt opp med omfattende tiltak over et bredt felt. Forvaltningen er blitt mer helhetlig, miljørettet og kunnskapsbasert.

Den hydrologiske overvåkingen er modernisert og utvidet. Metodene for flomvarsling er videreutviklet og lagring, kommunikasjon og presentasjon av informasjon til brukere er styrket. Arbeidet for å bedre vassdragsmiljøet har bidratt til at en rekke vassdrag har blitt restaurert i retning av naturtilstand.

Innføringen av EUs vanndirektiv har ført til en omlegging av norsk vannforvaltning til en mer helhetlig og samordnet forvaltning. Alt som påvirker vannmiljøet ses i sammenheng - forurensning, biologiske endringer og fysiske inngrep som vannkraftregulering, flomforbygging og uttak av vann.

Det har i perioden blitt lagt vekt på å tilrettelegge for miljøforbedring i regulerte vassdrag og å ivareta miljöhensyn ved ny utbygging. Samling av eksisterende miljøkunnskap og fremskaffing av ny kunnskap har vært i fokus. Innen FoU-programmet Miljøbasert vannføring er det i perioden 2007-2009 satt i gang om lag 30 nye forskningsprosjekter som del av programmet.

Arbeidet med kulturminner i vannforvaltningen er styrket etter at NVEs museumsordning ble opprettet i 2003. I stortingsperioden har viktige kulturminner i kraftforsyningen blitt dokumentert. Det er også gitt tilskudd til sikrings- og vedlikeholdsarbeider ved de viktige kulturminnene Haldekanalen og Telemarkskanalen.

Forebygging av skader fra flom og skred

Arbeidet for å redusere risikoen for ulykker som skyldes flom, erosjon og skred er styrket i stortingsperioden og en betydelig omorganisering av statlig skredforebygging er gjennomført. For å sikre mer helhetlig, effektiv og styrket bistand til skredforebygging har statens skredbistand blitt samlet hos NVE fra 2009. NVE skal bistå kommuner med kunnskap og ressurser innen kartlegging, arealplanlegging, overvåking og varsling, sikring og bistand ved beredskap. NVE samarbeider tett med andre statlige fagetater som fortsatt har en sentral rolle i forbindelse med skredforebygging.

Styring av arealbruk gjennom kommunal arealplanlegging er et viktig virkemiddel for å fremme flom- og skredsikker utbygging. NVEs retningslinjer for arealplanlegging i fareområder langs vassdrag er revidert og formidlet til kommuner.

Økte bevilgninger til sikringstiltak i regi av NVE mot flom, erosjon og skred langs vassdrag har de siste årene gitt økt trygghet i mange bebygde områder som har hatt utilfredsstillende sikkerhet, herunder flere byer og tettsteder. Flomsonekart og risikokart for kvikkleireområder er et viktig grunnlag for denne prioriteringen. En rekke

av sikringstiltakene er en følge av flomhendelser i denne perioden. I stortingsperioden er det gjennomført større flomsikringstiltak i Follafoss, Høyanger, Jørpeland, Lauvsnes, Trysil, Vindesfjord og Ørsta. Sikringstiltak mot kvikkleireskred er blant annet gjennomført i Drammen, Fredrikstad, Hvitvingfoss, Lier, Skaun, Skien, Trondheim og Øvre Eiker. Det er etablert kontinuerlig overvåking ved de skredfarlige fjellpartiene Åkneset og Hegguraksla i Storfjorden. Overvåking er også under oppbygging ved Mannen i Romsdal og Nordnes i Troms.

1.4 Klima og energi

Regjeringens visjon er at Norge skal være en miljø- og klimavennlig energinasjon, og være ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig energi. Norge skal være i forkant i bruk av ny teknologi som sikrer høy ressursutnyttelse og minst mulig klimagass- og miljøutslipp.

Regjeringen vil forene Norges rolle som petroleumsprodusent og -eksportør med ambisjonen om å være ledende i miljø- og klimapolitikken. Energi og klima integreres nå i sterkere grad på den internasjonale agenda. En hovedoppgave er å utvikle ny ren energi og å produsere fossile brensel med så lave CO₂-utslipp som mulig. Norge arbeider for renest mulig produksjon av energi, både når det gjelder produksjon av fornybare og fossile energikilder og når det gjelder teknologisk utvikling for å bidra til reduksjon av globale klimagassutslipp.

Kampen mot klimaendringer og utfordringene knyttet til å dekke verdens energibehov er viktige årsaker til regjeringens satsing på fangst og lagring av CO₂. Regjeringen vil bidra til å utvikle fremtidsrettede og effektive teknologier slik at CO₂-håndtering kan realiseres nasjonalt og internasjonalt. Målet er at Norge skal være et foregangsland på området. Det handler ikke bare om å fange CO₂ fra gasskraftproduksjon i Norge, men også om at Norge skal bidra til å utvikle kommersiell teknologi slik at flere land kan bruke denne teknologien for å redusere sine utslipp i forbindelse med stadig økende energiproduksjon.

Siden 2006 er det bevilget over 4 mrd. kroner til arbeidet med CO₂-håndtering, hovedsakelig knyttet til prosjektene på Mongstad og Kårstø. For 2010 foreslås det totalt bevilget om lag 3,5 mrd. kroner til CO₂-håndtering.

På Mongstad vil fangst, transport og lagring av CO₂ bli innført i to steg. Ved første steg, teknologisenteret for CO₂-håndtering på Mongstad (TCM), er byggingen godt i gang etter at et betydelig planleggingsarbeid har blitt gjennomført. Staten ved

Gassnova har sammen med StatoilHydro og Shell opprettet et teknologiselskap som står for samarbeidet i utbyggingen og driften av teknologisenteret. Målet er at teknologiutviklingen som oppnås ved TCM skal bidra til økt utbredelse globalt av anlegg for CO₂-fangst. Gjennom teknologisenteret vil det vinnes praktisk erfaring med fangstteknologier knyttet til design, oppskalering og drift av store CO₂-fangstanlegg. To ulike fangstteknologier vil testes på to ulike utslippskilder på Mongstad. Dette gjør at erfaringene fra teknologisenteret kan brukes videst mulig, og dermed er relevant både for utslipp fra gasskraftverk, kullkraftverk og andre typer CO₂-utslipp. Formålet er å vinne kunnskap og utvikle løsninger som kan redusere kostnadene og gi slik teknologi bred internasjonal anvendelse. I neste steg planlegges det et fullskala fangstanlegg for CO₂ på Mongstad.

Når det gjelder fullskala CO₂-håndtering på Kårstø, har regjeringen besluttet å stanse anskaffelsesprosessen for bygging av fangstanlegget til man har et klarere bilde av driftsmønsteret ved gasskraftverket. En integrasjon mellom gasskraftverket og gassprosesseringsanlegget vil kunne bidra til å redusere de samlede CO₂-utslippene på Kårstø. På den bakgrunn er Gassco og Gassnova gitt i oppdrag å gjennomføre en utredning som omfatter tekniske, miljømessige, sikkerhetsmessige, kommersielle og avtalemessige forhold ved en slik integrasjon. Det legges til grunn at arbeidet med denne utredningen vil pågå frem til februar 2010. Utredningen vil danne grunnlaget for eventuelle videre vurderinger av mulig integrasjonsløsning på Kårstø.

Miljøhensyn har vært ivaretatt i norsk energi- og petroleumsproduksjon i en årrekke. De strenge

kravene som har vært stilt til virksomheten innebærer at vi i dag har en miljøvennlig energi- og petroleumsvirksomhet som er godt rustet til å møte stadig strengere krav til miljøvennlig virksomhet.

Regjeringen fortsetter å legge vekt på å redusere CO₂-utslippene fra norsk sokkel. Fra 1. januar 2008 ble det norske kvotesystemet for klimagasser utvidet til å omfatte nær 40 pst. av Norges utslipp, og alle de norske petroleumsanleggene er nå inkludert i kvotesystemet. Samtidig ble det norske kvotesystemet tilsluttet EUs kvotesystem. Petroleumssektoren offshore må kjøpe alle kvotene den trenger i markedet og er i tillegg gjenstand for CO₂-avgift.

Det er et viktig mål å sørge for at utbyggingen av vind- og vannkraft skjer uten at naturmangfold, friluftsliv eller store landskapsverdier går tapt. Havbasert produksjon av fornybar energi er interessant på lang sikt og er ett område der regjeringen ser store muligheter. Imidlertid forutsetter utnyttning av energiresursene til havs en betydelig satsing på blant annet forskning, utvikling og demonstrasjon av nye teknologier.

IEA-samarbeidet har vært en foregangsarena i dialogen om hvordan olje, gass og kull kan være med på å sikre en langsiktig, bærekraftig energifremtid. Med Norges betydelige olje- og gassressurser utgjør IEA-samarbeidet en viktig arena med hensyn til å styrke norske interesser innen internasjonal forskning på petroleumsområdet. Dette samarbeidet har til nå vært ad-hoc preget. For å styrke samarbeidet tas det sikte på å forankre samarbeidet mellom berørte land gjennom et permanent mandat.

2 Oversikt over budsjettforslaget

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010	Pst. endr. 09/10
Administrasjon					
1800	Olje- og energidepartementet	168 542	182 174	184 808	1,4
1811	StatoilHydro ASA	17 136 491			
	<i>Sum kategori 18.00</i>	<i>17 305 033</i>	<i>182 174</i>	<i>184 808</i>	<i>1,4</i>
Petroleum					
1810	Oljedirektoratet	487 732	468 800	279 200	-40,4
	<i>Sum kategori 18.10</i>	<i>487 732</i>	<i>468 800</i>	<i>279 200</i>	<i>-40,4</i>
Energi og vannressurser					
1820	Norges vassdrags- og energi- direktorat	520 368	617 080	702 800	13,9
2490	NVE Anlegg	4 920	5 000	6 000	20,0
	<i>Sum kategori 18.20</i>	<i>525 288</i>	<i>622 080</i>	<i>708 800</i>	<i>13,9</i>
Energiomlegging					
1825	Omlegging av energibruk og energi- produksjon	683 147	10 695 500	6 056 500	-43,4
	<i>Sum kategori 18.25</i>	<i>683 147</i>	<i>10 695 500</i>	<i>6 056 500</i>	<i>-43,4</i>
Teknologi og internasjonalisering					
1830	Forskning	519 109	601 800	783 800	30,2
1831	Miljøvennlig gassteknologi	81 800			
1832	Internasjonalisering	21 500	22 350	26 000	16,3
1833	CO ₂ -håndtering	487 289	1 856 800	3 382 800	82,2
	<i>Sum kategori 18.30</i>	<i>1 109 698</i>	<i>2 480 950</i>	<i>4 192 600</i>	<i>69,0</i>
Statlig petroleumsvirksomhet					
1870	Petoro AS	242 000	252 000	260 000	3,2
2440	Statens direkte økonomiske engasje- ment i petroleumsvirksomheten	21 838 732	26 700 000	24 400 000	-8,6
	<i>Sum kategori 18.70</i>	<i>22 080 732</i>	<i>26 952 000</i>	<i>24 660 000</i>	<i>-8,5</i>
	Sum utgifter	42 191 630	41 401 504	36 081 908	-12,8

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010	Pst. endr. 09/10
Administrasjon					
4800	Olje- og energidepartementet	4 552	2 700	2 645	-2,0
	<i>Sum kategori 18.00</i>	<i>4 552</i>	<i>2 700</i>	<i>2 645</i>	<i>-2,0</i>
Petroleum					
4810	Oljedirektoratet	129 944	58 900	60 400	2,5
	<i>Sum kategori 18.10</i>	<i>129 944</i>	<i>58 900</i>	<i>60 400</i>	<i>2,5</i>
Energi og vannressurser					
4820	Norges vassdrags- og energi- direktorat	128 492	122 650	136 700	11,5
4829	Konsesjonsavgiftsfondet	130 000	136 000	140 500	3,3
5490	NVE Anlegg	1 300	500	1 500	200,0
5582	Sektoravgifter under Olje- og energi- departementet		6 500	6 500	0,0
	<i>Sum kategori 18.20</i>	<i>259 792</i>	<i>265 650</i>	<i>285 200</i>	<i>7,4</i>
Energiomlegging					
4825	Omlegging av energibruk og energi- produksjon	429 819	431 000	796 000	84,7
	<i>Sum kategori 18.25</i>	<i>429 819</i>	<i>431 000</i>	<i>796 000</i>	<i>84,7</i>
Teknologi og internasjonalisering					
4831	Miljøvennlig gassteknologi	91 745			
4833	CO ₂ -håndtering		91 800	91 800	0,0
	<i>Sum kategori 18.30</i>	<i>91 745</i>	<i>91 800</i>	<i>91 800</i>	<i>0,0</i>
Statsforetak					
4860	Statnett SF	2 696	220	200	-9,1
5680	Innskuddskapital i Statnett SF	318 000	595 000	180 000	-69,7
	<i>Sum kategori 18.60</i>	<i>320 696</i>	<i>595 220</i>	<i>180 200</i>	<i>-69,7</i>
Statlig petroleumsvirksomhet					
5440	Statens direkte økonomiske engasje- ment i petroleumsvirksomheten	175 597 365	149 600 000	105 500 000	-29,5
5685	Aksjer i StatoilHydro ASA	16 940 158	16 940 000	15 489 000	-8,6
	<i>Sum kategori 18.70</i>	<i>192 537 523</i>	<i>166 540 000</i>	<i>120 989 000</i>	<i>-27,4</i>
	<i>Sum inntekter</i>	<i>193 774 071</i>	<i>167 985 270</i>	<i>122 405 245</i>	<i>-27,1</i>

Programkategori 18.00 Administrasjon

Kategorien omfatter bevilgninger til Olje- og energidepartementets drift, herunder prosjektmidler til utredninger og beslutningsstøtte, samt oppdrags- og samarbeidsvirksomhet. Videre omfatter kategorien støtte til Norsk Oljemuseum.

Det foreslås totalt bevilget om lag 184,8 mill. kroner i 2010, en økning på om lag 2,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2009.

For 2010 budsjetteres det med om lag 2,7 mill. kroner i inntekter under OED.

Programkategori 18.10 Petroleum

Kategorien omfatter bevilgninger til Oljedirektoratet (OD) som i hovedsak er knyttet til drift, oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, undersøkelser og måleteknisk tilsyn på kontinentalsokkelen.

Det foreslås totalt bevilget 279,2 mill. kroner i 2010, en netto reduksjon på 189,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009. Reduksjonen har sammenheng med at den geologiske kartleggingen av Nordland IV og Troms II avsluttes i 2010.

For 2010 budsjetteres det med 60,4 mill. kroner i inntekter under programkategori 18.10.

Programkategori 18.20 Energi og vannressurser

Kategorien omfatter bevilgninger til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), skredforebygging og NVE Anlegg.

Det foreslås totalt bevilget om lag 708,8 mill. kroner i 2010, en økning på 86,72 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009. Økningen har i hovedsak sammenheng med økte midler til skredarbeid i NVE (30 mill. kroner) og tilskudd til strømforsyning til Værøy og Røst (33 mill. kroner). Videre er budsjettøkningen under NVE blant annet knyttet til forsyningssikkerhet, klimatiltak og fornybar energi, herunder konsesjonsbehandling, dam-, miljø- og beredskapstilsyn.

For 2010 budsjetteres det med 285,2 mill. kroner i inntekter under programkategori 18.20.

Programkategori 18.25 Energiomlegging

Kategorien omfatter bevilgninger knyttet til omlegging av energibruk og energiproduksjon. Bevilgningene omfatter overføring til Energifondet, tilskudd til bygging av infrastruktur for å legge til rette for økt bruk av naturgass i Norge, tilskudd til elektrisitetssparing i husholdninger og kontingentutgifter mv. knyttet til EU-programmet CIP (Competitiveness and Innovation Programme).

Det foreslås bevilget 6 056,5 mill. kroner over statsbudsjettet til energiomlegging i 2010, en netto reduksjon på 4 639 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009. Reduksjonen har hovedsakelig sammenheng med at det i 2009 ble foretatt et innskudd i Grunnfond for fornybar energi og energieffektivisering på 10 mrd kroner. I 2010 foreslås det å gjøre et nytt kapitalinnskudd i fondet, men da på 5 mrd. kroner. Videre vil innskuddet på 10 mrd kroner foretatt i 2009 gi en økning i overføringene til Energifondet på 365 mill kroner i 2010.

Fondskapitalen i Grunnfondet blir etter innskuddet i 2010 på til sammen 25 mrd. kroner. Det

er forventet at den samlede avkastningen etter det siste innskuddet vil komme opp i om lag 1 mrd kroner fra 2011.

For 2010 budsjetteres det med 796 mill. kroner i inntekter under programkategori 18.25.

Programkategori 18.30 Teknologi og internasjonalisering

Kategorien omfatter bevilgninger til forskning som består av overføring til Norges forskningsråd, forvaltningsrettet energi- og vannressursforskning i regi av NVE og internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak. Videre omfatter kategorien bevilgninger til CO₂-håndtering, Gassnova SF og internasjonalisering.

Det foreslås totalt bevilget 4 192,6 mill. kroner til teknologi og internasjonalisering i 2010, en netto økning på 1 711,65 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009. Endringen knytter seg til økte bevilgninger til CO₂-håndtering med totalt 1 526 mill. kroner, i første rekke knyttet til CO₂-håndtering på Mongstad, herunder investering i Teknologisenteret for CO₂-håndtering. Videre er bevilgningene til forskning økt med 182 mill. kroner, hovedsakelig knyttet til forskning og utvikling innen fornybare energikilder og karbonfangst og -lagring.

Det foreslås bevilget 26 mill. kroner til internasjonalisering, en økning på 3,65 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009. Bevilgningen til internasjonalisering består i hovedsak av tilskudd til INTSOK, INTPOW og Petrad, samt prosjektmidler.

For 2010 budsjetteres det med 91,8 mill. kroner i inntekter under programkategori 18.30.

Programkategori 18.60 Statsforetak

Kategorien omfatter inntekter fra utbytte og garantiprovisjon fra Statnett SF.

Totalt anslås inntektene fra Statnett SF til 180,2 mill. kroner i 2010, en reduksjon på 415,02 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009. Reduksjonen har i hovedsak sammenheng med lavere anslag for utbytte for regnskapsåret 2009 enn tilfellet var for regnskapsåret 2008. Utbytte fra Statnett SF foreslås satt til 180 mill. kroner, en reduksjon på 415 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009.

Programkategori 18.70 Statlig petroleumsvirksomhet

Kategorien omfatter bevilgninger til Petoro AS, Statens direkte økonomiske engasjement i petrole-

umsvirksomheten (SDØE) og utbytte fra StatoilHydro ASA.

Det budsjetteres med 24,4 mrd. kroner i utgifter til statens direkte økonomiske engasjement i 2010, hvorav 23 mrd. kroner er investeringer. Dette er en reduksjon på 2,3 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009. SDØEs driftsresultat budsjetteres til 77,9 mrd. kroner for 2010, en reduksjon på 48,2 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2009. Inntektsanslaget for 2010 er

utarbeidet på grunnlag av en gjennomsnittlig oljepris på kr 425 per fat. I budsjettet for 2010 legges det foreløpig til grunn et utbytte fra StatoilHydro ASA på 15,489 mrd. kroner, som er en teknisk fremskriving av utbyttet som ble utbetalt fra StatoilHydro ASA i 2009.

Det foreslås bevilget 260 mill. kroner i driftstilskudd til Petoro i 2010, en økning på 8 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

2.1 Bruk av stikkordet «kan overføres»

Under Olje- og energidepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2009	Forslag 2010
1800	21	Spesielle driftsutgifter	16 965	33 400
1810	21	Spesielle driftsutgifter	35 466	63 000
1820	21	Spesielle driftsutgifter	5 803	64 650
1820	22	Flom- og skredforebygging		120 800
1820	60	Tilskudd til skredforebygging		20 000
1820	71	Tilskudd til strømforsyning		33 000
1820	73	Tilskudd til utjevning av overføringstariffer		60 000
1825	21	Spesielle driftsutgifter	17 569	34 500
1825	70	Tilskudd til elektrisitetssparing i husholdninger	30 000	40 000
1825	74	Naturgass	55 577	26 000
1830	22	Forvaltningsrettet forskning og utvikling	3 107	32 500
1830	70	Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak	924	10 300
1832	70	Internasjonalisering	920	26 000
1833	21	Spesielle driftsutgifter	296 266	1 368 000
1833	22	CO ₂ -håndtering, internasjonalt	9 603	20 000

Stikkordet «kan overføres» benyttes fordi utbetaling på en inngått avtale eller tilsagn om tilskudd i 2010 helt eller delvis kan foretas i 2011 eller senere budsjettår for å sikre at alle vilkår i avtalen eller tilsagnet er oppfylt før utbetaling finner sted.

Når det gjelder kap. 1820, post 22 og kap. 1825, post 74 kan bruk av stikkordet i tillegg begrunnes ut fra at bevilgningen gjelder bygg, anlegg og materiell.

Del II
Budsjettforslag

Programområde 18 Olje- og energiformål

Programkategori 18.00 Administrasjon

Olje- og energidepartementet

Departementet ivaretar rollen som sekretariat for den politiske ledelsen, innehar rollen som sektorforvalter, utøver etatsansvar for Oljedirektoratet (OD) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), og har ansvar for statlig eieroppfølging av Enova SF, Gassnova SF, Statnett SF, Petoro AS, Gassco AS og StatoilHydro ASA. Videre har Olje- og energidepartementet (OED) ansvaret for forvaltningen av Energifondet, Grunnfond for fornybar energi og energieffektivisering, Konesjonsavgiftsfondet, Fond for miljøvennlig gassteknologi, Fond for Climit og Statens petroleumsforsikringsfond.

Olje- og energidepartementet (OED) er organisert i fire avdelinger; Energi- og vannressursavdelingen, Olje- og gassavdelingen, Avdeling for klima, industri og teknologi og Økonomi- og administrasjonsavdelingen.

Departementet hadde 143 tilsatte per 1. mars 2009, fordelt på 73 kvinner og 70 menn. Til sammen utgjorde dette om lag 140 årsverk³.

OED har energiråd ved ambassaden i Washington, ved ambassaden i Abu Dhabi og ved Norges delegasjon til EU i Brussel, energi- og miljøråd ved ambassaden i Moskva og en energimedarbeider ved OECD-delegasjonen i Paris.

Resultatmål

Petroleum

Departementet vil bidra til høy leveransesikkerhet for olje og gass fra norsk kontinentalsokkel.

Departementet vil bidra til effektivitet og verdiskaping ved utnyttelse av norske olje- og gassressurser, slik at lønnsom virksomhet kan opprettholdes i et langsiktig perspektiv.

En forutsetning for å realisere de store verdiene i uoppdagede ressurser er at industrien får tilgang til prospektive leteområder på kontinentalsokkelen. Regjeringen planlegger tildeling av TFO 2009 rundt årsskiftet 2009/2010. Departementet vil videreføre gjeldende praksis i forbindelse med nummererte runder, og vil starte arbeidet med 21. konsesjonsrunde.

Departementet vil foreta en grundig behandling av fremlagte planer for utbygging, anlegg og drift, samt disponering.

Det er i dag 64 olje- og gassfelt i produksjon på norsk sokkel. Potensialet for økt oljeutvinning fra disse feltene er betydelig. Departementet vil følge opp rettighetshavernes drift og utvikling av feltene for å sikre en effektiv ressursutnyttelse. På bakgrunn av innrapporterte data fra operatørselskapene gjennomfører departementet og OD årlig en prestasjonsindikatoranalyse av utviklingen i modne områder. Sammen med myndighetenes deltakelse på styringskomitémøtene for feltene, danner denne analysen grunnlaget for hvordan myndighetene skal prioritere oppfølgingen av hvert enkelt felt.

Finansuroen og det internasjonale konjunkturtilbakeslaget vil sette sine spor i norsk petroleumsvirksomhet, både blant oljeselskapene og i leverandørindustrien. Departementet vil gjennom en tett dialog med oljeselskaper og leverandørbedrifter følge utviklingen videre og arbeide for å kartlegge virkningene av finansuroen på petroleumssektoren.

Departementet vil følge sammenslåingen av Statoil og Hydros petroleumsvirksomhet sin betydning for utviklingen i den norske petroleumssektoren, leverandørindustrien og forskningsmiljøene.

Departementet vil bidra til at Gassco AS er en effektiv og nøytral operatør for gasstransportsystemet.

Departementet vil på bakgrunn av lønnsomhetspotensialet og verdiskapingsmuligheter i den enkelte tillatelse, beholde andeler i utvinningstillatelser som tildeles på vegne av staten.

³ Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister, bemanningsoversikt per 1. mars 2009. Det er fem tilsatte på lederlønnkontrakt som ikke er med i denne oversikten, det vil si to kvinner og tre menn.

Departementet vil følge opp og bidra til at Petoro ivaretar SDØE på en effektiv måte.

Departementet vil ivareta statens eierinteresser i StatoilHydro ASA med fokus på en langsiktig, strategisk videreutvikling av selskapet og verdiskaping for alle aksjonærer.

Energi og vannressurser

Kraftsystemet er sårbart for svingningene i vannkraftproduksjonen. Departementet vil bidra til å bedre forsyningssikkerheten for elektrisitet. Det er særlig viktig å bedre kraftsituasjonen i enkelte regioner der overføringsnett og produksjonskapasitet ikke er dimensjonert for større forbruksøkninger. Departementet vil også følge utviklingen i det nordiske og nord-europeiske kraftmarkedet nøye.

Departementet vil bidra til en effektiv og miljøvennlig energiforsyning. En sentral del av departementets arbeid er å sørge for at det samlede regelverket i kraftsektoren fremmer effektivitet i markedet samtidig som det bidrar til miljøvennlige løsninger. En hensiktsmessig økonomisk regulering av infrastrukturen for kraftsystemet er viktig for sikkerhet og effektivitet i kraftmarkedet og i det samlede energisystemet. Reguleringene omfatter både overførings- og fordelingsnett for elektrisitet, fjernvarmenettet og gassrør på land.

Departementet vil følge opp de vedtatte endringene i energiloven, som Stortinget behandlet i juni 2009. Lovendringene medfører enkelte behov for endringer i forskriftene. I tillegg vil departementet be NVE utrede enkelte identifiserte problemstillinger, herunder antall nettnivå og om det bør innføres felles nasjonale tariffer.

Regjeringen fører en aktiv og ambisiøs politikk for å fremme en miljøvennlig energiomlegging. Enova og Energifondet er departementets viktigste verktøy for å stimulere til en målrettet energiomlegging. Regjeringen har økt støtten til fornybar energi og energieffektivisering vesentlig og departementet vil arbeide for at Enova oppnår gode resultater på grunnlag av økte økonomiske rammer. Enovas forvaltning av midlene fra Energifondet er regulert gjennom en fireårig avtale mellom Enova og departementet. Her fastsettes blant annet målene for virksomheten.

Sverige og Norge ble 7. september 2009 enige om prinsippene for et felles el-sertifikatmarked. Regjeringen er innstilt på at Norge skal ta en like ambisiøs forpliktelse som Sverige og det tas sikte på oppstart av markedet fra 1. januar 2012. Departementet vil følge opp dette arbeidet. Det har vært en nasjonal målsetting å oppnå minimum 3 TWh vindkraft per år innen 2010 gjennom Enovas inves-

teringsstøtte. Departementet vil utforme et opplegg for å sikre investeringer i vindkraft og biokraft frem til et sertifikatmarked er på plass.

OED vil bidra til å forvalte vannressursene på en økonomisk og økologisk bærekraftig måte. OED er et sentralt fagdepartement innenfor forvaltningen av vann- og arealressurser i Norge, og innen forebygging og beredskap knyttet til flom- og skredulykker. Sikring av samfunnet mot vassdragsulykker vil være høyt prioritert også i 2010. Departementet vil i 2010 sørge for at NVEs bistand til skredforebygging gradvis bygges opp etter den helhetlige modellen som det ble redegjort for i St.prp. nr. 1 (2008-2009).

Departementet har registrert at det i noen områder er viktig å ha stor oppmerksomhet rettet mot koordineringen av utbyggingen av nett og produksjon. Statnett vil styrke arbeidet med å legge til rette for en god samordning i slike områder.

Departementet prioriterer konsesjons- og klagebehandlingen av produksjonsanlegg og overføringsledninger høyt. Styrking og effektivisering av NVEs konsesjonsbehandling har ført til at effektiv behandlingstid per sak er redusert, og at antallet ferdigbehandlede søknader per år er økt. Departementet vil fortsatt arbeide for å sikre at gode prosjekter blir raskt og effektivt behandlet. Målet er å fremme en totalt sett best mulig ressursutnyttelse, med færrest mulig miljørelaterede konflikter og konflikter med andre brukerinteresser.

Departementet vil følge opp arbeidet med strategien for miljø, estetikk og lokalsamfunn i kraftledningssaker, jf. Ot.prp. nr. 62 (2008-2009). Departementet vil også følge opp strategien for fornybar energiproduksjon til havs, jf. Ot.prp. nr. 107 (2008-2009), og starte opp prosessen med å vurdere havarealernes egnethet for utbygging av vindkraft.

Departementet legger stor vekt på internasjonalt samarbeid på energiområdet, spesielt EØS-samarbeidet og arbeidet med direktiver som er relevante for energi- og vannressursforvaltningen i ulike faser fra forslagsstadiet til endelig vedtak og eventuell gjennomføring i Norge. Departementet vil blant annet arbeide videre med tiltaksplanen for den kraftintensive industrien innenfor rammen av EØS-avtalen. Departementet vil aktivt følge opp samarbeidet i Det internasjonale energibyrå (IEA) og i det nyopprettede internasjonale byrået for fornybar energi (IRENA).

Flere av direktivene som er vedtatt i EU vil bli gjenstand for gjennomføring i EØS-avtalen. Dette gjelder spesielt fornybardirektivet og den tredje energimarkedspakken som ble vedtatt i 2009. I tillegg vil det være fokus på vurdering og gjennomføring av en rekke energieffektiviseringsdirektiver som Energitjenestedirektivet, og Eco-design direk-

tivet. Det er et overordnet mål å sikre en grundig vurdering av EØS-relevante direktiver samt en effektiv gjennomgang av de aktuelle bestemmelser.

Klima, internasjonalisering og teknologi

Departementet vil bidra til miljøvennlig og bærekraftig verdiskaping og konkurransekraft i petroleums- og energinæringen gjennom forutsigbare rammebetingelser og samarbeid for å styrke innovasjonsevne, kompetanseutvikling og internasjonalisering.

Departementet vil arbeide for å sikre en helhetlig politikk innen klima og luftforurensning som ivaretar verdiskapingen innenfor departementets ansvarsområde og ambisjonen om å være et foregangsland innen disse områdene.

Kraftproduksjon og annen bruk av fossil energi er den største kilden til utslipp av klimagasser. Dersom det økte energibehovet globalt hovedsakelig skal dekkes av fossile energibærere vil dette resultere i en dramatisk vekst i de globale CO₂-utslippene. Departementet vil legge til rette for at for Norge skal kunne lede an med ny teknologi som vil redusere klimagassutslippene.

Arbeidet for å etablere karbonfangst og -lagring som et sentralt klimatiltak nasjonalt og internasjonalt vil ha prioritet i 2010, jf. blant annet handlingsplan for det internasjonale arbeidet for å fremme karbonfangst og lagring som klimatiltak som ble lagt frem av OED i St.prp. nr. 1 (2008-2009).

Arbeidet med realiseringen av løsninger for fangst, transport og sikker lagring av CO₂ vil videreføres i 2010. OED vil følge opp prosesser knyttet til etableringen og gjennomføringen av de norske CO₂-håndteringsprosjektene, og bidra til at Gassnova kan forvalte statens interesser i prosjektene på en god måte. Det er et mål at satsningen på CO₂-håndtering bidrar til redusert kostnad og risiko, slik at teknologien kan få bred anvendelse nasjonalt og internasjonalt. En vellykket satsning vil kunne gjøre CO₂-håndtering til et sentralt virkemiddel i klimapolitikken.

Norge ble en del av EUs kvotesystem i 2008. Samtidig ble petroleumsvirksomheten offshore inkludert i kvotesystemet. Kvotesystemet setter et tak for utslipp av klimagasser, og er sammen med CO₂-avgiften den viktigste brikken i arbeidet med å oppfylle våre internasjonale klimamål. Det reviderte kvotedirektivet for perioden 2013-2020 er nå til behandling i EFTA/EØS. Behandlingen av direktivet innebærer arbeidskrevende prosesser som departementet deltar i og vil prioritere.

I sin satsing på internasjonalisering vil OED fortsatt støtte og samarbeide med INTSOK, Petrad samt prosjektorganisasjonen INTPOW – Norwegian Renewable Energy Partners – som ble etablert i 2009.

Petrad forventes å øke sin virksomhet med hensyn til programmet Olje for Utvikling. Departementet vil samarbeide med Petrad om kvalitetssikring av eksisterende og nye tjenestetilbud. Departementet vil bidra med faglig ressurser til både koordinering og gjennomføring av Olje for Utvikling.

Energirådet skal fortsette å arbeide for næringsutvikling og økt verdiskaping innenfor fornybar energi. Myndighetene og bransjen skal bidra til å styrke Norges stilling som en ledende energinasjon. Energirådet skal konsentrere seg om følgende områder:

- samhandling for økt verdiskaping i verdikjeden
- internasjonalisering av næringen,
- kompetansebevaring og -utvikling og
- teknologiutvikling.

Regjeringen vil styrke satsingen på forskning og teknologiutvikling (FoU) på energi- og petroleumsområdet, for å sikre optimal utnyttelse av norske energi- og petroleumsressurser og legge til rette for langsiktig verdiskaping og industriell konkurransekraft. Departementet vil følge opp satsingen gjennom relevante programmer i Norges forskningsråd og gjennom å følge opp og bidra til videreutvikling av FoU-strategiene Energi21 og OG21.

I tråd med klimaforliket vil departementet legge større vekt på klima i petroleumsforskningen. For å bidra til ytterligere reduksjon av utslipp fra petroleumssektoren, vil departementet ha større fokus på tiltak for mer energieffektive løsninger i petroleumssektoren.

Departementet vil fortsatt styrke forskning og utvikling rettet mot fornybare energikilder og karbonfangst og -lagring. Et viktig tiltak innenfor energiforskningen har vært opprettelsen av åtte forskningssentre for miljøvennlig energi i 2009. Departementet vil følge opp arbeidet og styrke aktivitetene innenfor forskningssentrene i 2010.

Departementet vil ha økt fokus på samfunnsvitenskaplig energiforskning og legge til rette for opprettelsen av et sterkt fagmiljø på området.

Departementet vil fortsatt følge opp og videreutvikle det multinasjonale og bilaterale forskningssamarbeidet på energi- og petroleumsområdet.

Kap. 1800 Olje- og energidepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
01	Driftsutgifter	131 302	139 274	141 908
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	30 740	34 400	33 400
71	Tilskudd til Norsk Oljemuseum	6 500	8 500	9 500
	Sum kap. 1800	168 542	182 174	184 808

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2008 ble post 21 Spesielle driftsutgifter økt med 4,7 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget om lag 141,9 mill. kroner under posten i 2010, en netto økning på om lag 2,6 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Økningen er i hovedsak knyttet til ordinær pris- og lønnsjustering.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

For å løse sine oppgaver er departementet avhengig av tilgang til fremtredende og dyktige kunnskapsmiljøer i Norge og internasjonalt for å supplere egen fagkompetanse og saksbehandlingskapasitet.

Midlene under denne posten nyttes hovedsakelig til ulike typer utredninger og analyser, uavhengige vurderinger og evalueringer, beslutningsstøtte og annen støtte av tidsbegrenset karakter knyttet til oppgaver innenfor departementets ansvarsområde.

Det foreslås bevilget 33,4 mill. kroner under posten i 2010, en reduksjon på 1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

OED har en samarbeidsavtale med NORAD om bruk av OEDs faglige ressurser innen petroleumsrelatert utviklingssamarbeid. Samarbeidsevirkningen budsjetteres til om lag 1,145 mill. kroner for 2010, jf. kap. 4800, post 03. I tilknytning til oppdrags- og samarbeidsevirkningen foreslås det at bevilgningen for 2010 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4800, post 03 Oppdrags- og samarbeidsevirkning, jf. Forslag til vedtak II.

Kongen har i 2009 fullmakt til å overskride bevilgningen til dekning av meglerhonorar og utgifter til faglig bistand ved statlig kjøp/salg av aksjeposter, rådgivning samt andre endringer som

kan få betydning for eierstrukturen i StatoilHydro ASA. Fullmakten foreslås videreført i 2010, jf. Forslag til vedtak III. Det vises for øvrig til omtale under kap. 5685 Aksjer i StatoilHydro ASA.

Videre foreslås det en fullmakt til å pådra forpliktelser for inntil 7,0 mill. kroner utover gitt bevilgning, jf. Forslag til vedtak VI.

Post 71 Tilskudd til Norsk Oljemuseum

Norsk Oljemuseum (NOM) er en stiftelse med formål å være et nasjonalt senter for formidling av informasjon og kunnskap om petroleumsvirksomhetens utvikling og betydning for det norske samfunn. En av NOMs viktigste oppgaver er å dokumentere den norske oljehistorien gjennom å bringe frem, bearbeide og lagre relevant historisk kildemateriale. Til dette arbeidet hører boksamling, arkivmateriale, foto og film fra oljevirkomheten, gjenstandssamling, samt dokumentasjons- og forskningsprosjekter.

Museet ble åpnet i 1999 og har gjennom de ti første driftsårene hatt en betydelig utvikling i sine aktiviteter både innenfor dokumentasjon, forskning og skole- og publikumsrettede tilbud. Gjennom de siste seks årene har museet satset bevisst på å utvikle utstillingene mer i retning av vitensenter. Dette innebærer i praksis å invitere til interaksjon med publikum og dermed gjøre utstillingene mer engasjerende. Særlig har dette vært et aktuelt virkemiddel overfor målgruppen barn og unge. Det er et mål at museets utstillinger og formidlingstilbud skal bidra til å stimulere interessen for teknologi og realfag blant utdanningssøkende ungdom.

I 2008 tok museet imot 94 598 gjester. Dette var en økning på 11,3 pst. fra 2007 (84 997), og er det høyeste besøktallet som er notert siden åpningen i 1999. Organisert besøk fra skoleklasser utgjorde 10 109 elever i 2008. Et stadig breiere pedagogisk tilbud, kombinert med at alle undervisningstilbud er gratis (gjennomført fra 2004), gjør museet attraktivt som et «utvidet klasserom». Undervis-

ningsopplegg tilbys til alle klassetrinn - fra småskole til den videregående skolen. Dette medfører at museet også fungerer om et bindeledd mellom skoleverk og industri ved å synliggjøre petroleumsvirksomhetens historiske og faglig-tematiske tilhørighet, men også dens behov for framtidig kompetanse.

I løpet av de siste syv årene er det gjennomført store dokumentasjonsprosjekter som «Kulturminne Ekofisk» (2002-2005) og «Kulturminne Frigg» (2005-2008), begge finansiert av de respektive operatørselskapene ConocoPhillips og Total. «Kulturminne Statfjord» ble startet i 2008 i samarbeid med StatoilHydro, og skal etter planen fullføres innen 2011. I tillegg til dette arbeider museet for tiden med prosjektet «Kulturminner i norsk

petroleumsvirksomhet» på oppdrag fra OED, Oljedirektoratet og Oljeindustriens Landsforening. Prosjektet skal ferdigstilles innen utgangen av 2009. Høsten 2009 starter museet også gjennomføringen av utstillingsprosjektet med arbeidstittelen «Petroleumsøkonomien - hva ville Norge vært uten oljen?». Denne utstillingen er finansiert gjennom et samarbeid mellom Finansdepartementet, OED og StatoilHydro. Planlagt åpning er våren 2010. Prosjektene er en viktig del av museets virksomhet ved at de genererer grunnlagsdokumentasjon og skaper konstruktive relasjoner med eksterne samarbeidspartnere

Driften finansieres gjennom en kombinasjon av egne inntekter, sponsorinntekter/fondsmidler og offentlige tilskudd.

Tabell 3.1 Finansiering av Norsk Oljemuseum

Betegnelse	Regnskap 2008	Budsjett 2009	Budsjett 2010
Offentlig finansiering i pst.	37,6 pst.	40,0 pst.	45,7 pst.
Billettinntekter	3 994 000	3 700 000	3 700 000
Tilskudd fra Stavanger kommune	1 663 000	1 700 000	1 750 000
Tilskudd fra OED	6 500 000	8 500 000	9 500 000
Sponsorer/fondsavkastning	1 645 000	2 000 000	2 000 000
Prosjektinntekter	4 221 000	6 250 000	4 100 000
Diverse inntekter	3 689 000	3 350 000	3 550 000
Sum inntekter	21 712 000	25 500 000	24 600 000

Det foreslås bevilget 9,5 mill. kroner i driftsstøtte til NOM i 2010, en økning på 1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Den foreslåtte

økningen av driftstilskuddet for 2010 vil innebære at den offentlige støtten økes til nesten 46 pst. av budsjetterte inntekter.

Kap. 4800 Olje- og energidepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
03	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	718	1 050	1 145
10	Refusjoner	156		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 207		
18	Refusjon av sykepenger	968		
70	Garantiprovisjon, Gassco	1 503	1 650	1 500
	Sum kap. 4800	4 552	2 700	2 645

Post 03 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet
Posten omfatter inntekter knyttet til OEDs samar-

beidsavtale med NORAD om rådgivning innen petroleumsrelatert utviklingssamarbeid.

Det budsjetteres med 1,145 mill. kroner i inntekter under oppdrags- og samarbeidsvirksomheten i 2010.

Post 70 Garantiprovisjon, Gassco

Staten som eier av Gassco AS garanterer for skader og tap på mottaksterminalene på kontinentet som oppstår som følge av forsettelige handlinger hos ledende personell i Gassco innenfor en samlet ramme på inntil 1 mrd. kroner, jf. St.prp. nr. 69 og Innst. S. nr. 230 (2006-2007).

Det foreslås at garantien videreføres i 2010, jf. Forslag til vedtak VII.

Garantipremien settes til 70 pst. av forsikringspremien på Gasscos ordinære ansvarsforsikring. Med dagens premie på om lag 2,15 mill. kroner tilsvarer dette om lag 1,5 mill. kroner per år. Garantiprovisjonen for 2010 budsjetteres dermed til 1,5 mill. kroner.

Resultatrapport 2008 for Olje- og energidepartementet

Petroleum

OED har i 2008 opprettholdt fokuset på tildeling av leteareal. TFO 2008 (tildeling i forhåndsdefinerte områder i modne deler av kontinentalsokkelen) ble utlyst våren 2008, og tildeling ble gjennomført 23. januar 2009. Det var betydelig interesse for konsesjonsrunden, og 35 utvinningstillatelser ble tildelt. Det er et stort potensial for å påvise nye mindre, infrastrukturnære ressurser i de modne delene av Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. Dette forklarer den betydelige interessen for å lete i disse områdene. Det ble forbeholdt SDØE-andeler i ni utvinningstillatelser på vegne av staten.

20. konsesjonsrunde ble utlyst 27. juni 2008, og tildeling ble endelig gjennomført 15. mai 2009. Det var betydelig interesse for 20. konsesjonsrunde. Det ble forbeholdt SDØE-andeler i syv av totalt 21 tildelte utvinningstillatelser på vegne av staten.

I 2008 startet produksjonen på feltene Alvheim, Vilje og Volve. Det ble foretatt myndighetsgodkjenning for utbygging og drift av feltene Morvin og Yttergryta.

OED og OD gjennomførte i 2008 den årlige prestasjonsindikatoranalysen som en del av oppfølgingen av felt i modne områder. OED har også arbeidet med en oppdatering av veilederen for plan for utbygging og drift. Hensikten med oppdateringen er å kodifisere eksisterende praksis i utvikling av plan for utbygging og drift samt å tydeliggjøre hvilke krav som stilles til operatør og lokale myndigheter i utviklingen og godkjenningen av denne.

OED har også i 2008 fulgt utviklingen i energimarkedene, noe som har krevd spesiell oppmerksomhet som følge en uvanlig volatil oljepris. Departementet har videreført arbeidet med økonomiske analyser av norsk petroleumsvirksomhet, herunder å bidra med prognoser til nasjonalbudsjettet.

OED har fulgt opp Gasscos utredninger av mulighetene for et gassrør fra Kårstø til Østlandet, Sverige og Danmark, kalt Skanled. Departementet har arbeidet med å effektivisere prosessene for gassinfrastrukturutvikling på norsk sokkel. Det er et viktig anliggende for myndighetene å sørge for at slike utviklingsprosesser ivaretar de helhetlige hensyn i forhold til transport av tredjepartsgass og den eksisterende gassinfrastrukturen på norsk sokkel.

Det ble foretatt myndighetsgodkjenning av anlegg og drift av prosjektet Kårstø Expansion Project 2010, samt disponeringsvedtak for betongunderstellet MCP-01.

Kjøp av aksjer i StatoilHydro ASA ble startet i juni 2008 og avsluttet i mars 2009, jf. omtale under kap. 5685 Aksjer i StatoilHydro ASA.

Energi og vannressurser

Også i 2008 var det stor politisk oppmerksomhet om sentrale sider ved energipolitikken. Særlig var dette knyttet til forsyningssikkerhet, nettspørsmål, energiomleggingspolitikken og industrikraftspørsmål. Departementet brukte mye ressurser i arbeidet med disse problemstillingene.

Det var i 2008 også oppmerksomhet om enkeltprosjekter og økt kraftterspørsel fra petroleumssektoren. I desember 2007 ga NVE konsesjon til legging av kabel mellom Gjøa og Mongstad. Vedtaket ble klaget inn for departementet, men klagen ble trukket i august 2008. Arbeidet med vurdering av kraft fra land til Goliat startet opp i 2008.

Departementet la frem et forslag om endringer i energiloven for gjennomføring av direktiv om bygningers energibruk (bygningsenergidirektivet) i desember 2008. I lovforslaget ble det lagt opp til å innføre en energimerkeordning for bygg.

EUs fornybardirektiv 1 av 2001 ble i 2008 foreslått endret gjennom et nytt og mer omfattende direktiv for å fremme bruk av fornybar energi i både elektrisitets-, varme- og transportsektoren. En gjennomføring av dette direktivet vil kunne få store konsekvenser for utformingen av sentrale sider ved energipolitikken. Arbeid med tilknytning til dette direktivet har derfor hatt høy prioritet.

Eco-design direktivet ble innlemmet i EØS-avtalen i juli 2008. Direktivet som omfatter standarder og merking av energiforbrukende utstyr, ble hjemlet i produktkontrollloven § 4a. Departementet

er ansvarlig for gjennomføring av forordninger under dette direktivet.

En tredje energimarkedspakke med totalt fem rettsakter ble foreslått i 2008. Forhandlinger og konsekvenser for EØS-gjennomføring er blitt vurdert fortløpende.

Departementet la frem en strategi for økt bruk av bioenergi våren 2008. I den forbindelse ba departementet NVE om å starte prosessen med å avvikle påbudet om redusert nettleie for utkoblbart forbruk. Forslag til endring av kontrollforskriften var på høring høsten 2008.

Departementet startet arbeidet med å etablere et felles el-sertifikatmarked sammen med Sverige. Dette var en oppfølging av Stortingets behandling av St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk. Det ble etablert en forståelse med svenske myndigheter i juni 2008.

Det ble inngått en ny avtale med Enova sommeren 2008. Det ble satt et nytt mål om at Enova gjennom sin virkemiddelbruk skal utløse prosjekter som gir ny miljøvennlig energiproduksjon og energisparing tilsvarende 18 TWh/år innen utgangen av 2011.

ESAs godkjenning av støtte fra Energifondet ble fulgt opp med en gjennomgang av prosjekter, for å undersøke om bevilget støtte var i tråd med vedtaket. Høsten 2008 ble det iverksatt tilbakebetalingskrav for prosjekter som ikke anses å være i tråd med vedtaket.

Arbeidet med evaluering av energiloven startet opp høsten 2006, jf. Soria Moria-erklæringen. En sammenfatning av eksterne utredninger i forbindelse med evalueringen og innspill til disse ble publisert i 2008. Innspillene var et viktig grunnlag for departementets videre arbeid med evalueringen av energiloven. Departementets forslag til endringer i energiloven ble sendt på offentlig høring høsten 2008.

Utkast til forskrift om krav til kompetanse hos konsesjonær etter energiloven ble sendt på offentlig høring høsten 2008.

Riksrevisjonen gjennomførte i 2007-2008 to undersøkelser på energi- og vannressursområdet; en om statlige virkemidler for sikker og pålitelig overføring av kraft i distribusjonsnettet og en om nordisk reparasjonsberedskap, jf. Dokument nr. 3:15 og 3:16 (2007-2008). Departementet følger opp rapportene gjennom en rekke tiltak. Det er blant annet opprettet et samarbeid mellom Justisdepartementet og OED for å foreta en ekstern gjennomgang i regi av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) av grenseoppgangen mellom NVE og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). NVE er også bedt om å foreta en gjennomgang av driftssikkerheten i nettet og den økono-

miske reguleringsinsentiver til nettinvesteringer.

EU-kommisjonen arbeidet videre med å utforme bindende retningslinjer for ITC (Inter TSO Compensation Mechanism) for å kompensere de systemansvarlige for transittkostnader ved kraftoverføring mellom land. Dagens ordning er basert på frivillige avtaler, ikke på en anerkjent standardmetode for beregning.

Overføringsforbindelsen mellom Norge og Nederland, NorNed, ble satt i drift i mai 2008. Flaskehalsinntektene fra kabelen til de to eierne Statnett og det nederlandske TenneT var betydelige i 2008. I første halvår etter oppstarten innbrakte kabelen en samlet inntekt på om lag 100 mill. euro. Dette skyldes store prisforskjeller mellom landene, time for time. Det er forventet at inntektene fra kabelen vil stabilisere seg på et lavere nivå i tiden fremover.

Forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdrags- og reguleringsloven til erstatning for den provisoriske anordningen om offentlig eierskap til vannkraftressursene av 10. august 2007, ble sendt på høring våren 2008. Odelstingsproposisjon ble fremmet i statsråd 23. mai 2008, jf. Ot.prp. nr. 61 (2008-2009). Stortinget behandlet saken ved Innst. O. nr. 78 (2007-2008), jf. Beslutning O. nr. 115 (2007-2008). Endringsloven ble sanksjonert ved kgl.res. av 26. september 2008 og trådte i kraft samme dag. Arbeidet med nærmere forslag til regler om utleie av kraftproduksjon startet opp høsten 2008.

I Oslo tingretts dom av 21. april 2008 ble staten frifunnet i rettsaken mot Troms Kraft Nett vedrørende gyldigheten av departementets vedtak i klagesak om etterjustering av nettselskapets inntektsramme for 1997-2001. Troms Kraft Nett anket saken til Borgarting lagmannsrett.

Det har vært en sterkt økende pågang av meldinger og søknader om konsesjon til nye vind- og vannkraftverk samt utvidelser av sentral- og regionalnettet de siste årene. Arbeidet med konsesjons- og klagebehandling ble prioritert også i 2008. Samlet ble det ved kongelig resolusjon gitt konsesjon til fire nye vannkraftprosjekter tilsvarende en produksjonsøkning på anslagsvis 215 GWh/år. I tillegg avgjorde departementet åtte klagesaker om små vannkraftverk, hvorav fem konsesjoner ble stadfestet (om lag 100 GWh/år) og tre fikk avslag. Dette kommer i tillegg til endelige konsesjoner og fritak fra konsesjonsplikt meddelt av NVE på anslagsvis 510 GWh/år. Til sammen ga dermed departementet og NVE klarsignal til vannkraftprosjekter med en samlet årlig produksjon på om lag 825 GWh. Departementet stadfestet i 2008 konsesjon gitt av NVE til fire vindkraftprosjekter, som til

sammen vil kunne gi en årlig produksjon på om lag 690 GWh. I tillegg avslo departementet konsesjon til ett vindkraftverk. I 2008 behandlet departementet åtte kraftledningssaker.

I 2008 ferdigbehandlet departementet den første saken om revisjon av konsesjonsvilkår i eldre vassdragsreguleringer. I kgl.res. av 12. desember 2008 ble det fastsatt nye reviderte vilkår for reguleringen av Vinstravassdraget.

Oppfølging av prosessene rundt styrking av konsesjonssystemet var et viktig arbeidsområde også i 2008. NVEs konsesjonsbehandlingskapasitet ble styrket med 16 stillinger, regionvis samordning av konsesjonsbehandlingen av produksjons- og nettprosjekter ble videreført og prioriteringskriterier for behandling av vindkraftprosjekter utarbeidet. Departementet videreførte arbeidet med en strategi for økt hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn i kraftledningssaker. Utarbeidelsen av lovverk og strategi for fornybar energiproduksjon til havs ble igangsatt.

Departementet har fulgt opp NVEs arbeid med sikkerhet i vassdrag gjennom å delta i arbeidet med ny damsikkerhetsforskrift, gjennom beredskapsarbeid i forbindelse med mulig storflom på Østlandet våren 2008 samt gjennom rutinemessig oppfølging av NVEs sikringstiltak i vassdrag. Departementet utarbeidet i 2008 rammene for NVEs nye ansvar for statlig skredforebygging. Departementet videreførte arbeidet med avsluttende supplering av Verneplan for vassdrag. Prosessene rundt utarbeidelsen av ny planlov, ny naturmangfoldslov, gjennomføring av EUs vannedirektiv og forberedelse til innføring av EUs flomdirektiv var viktige arbeidsoppgaver i 2008.

Departementet behandlet i 2008 om lag 22 saker etter industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven knyttet til omorganiseringer i kraftforsyningen, erverv av vannfallsrettigheter og aksjer i selskaper med konsesjonspliktige vannfallsrettigheter, og endringer i konsesjonsvilkår. I tillegg sluttbehandlet departementet 16 saker etter energiloven, oreigningsloven og naturgassforskriften.

Endringer i naturgassforskriften som følge av gassmarkedsdirektiv II ble vedtatt ved kgl.res. av 2. februar 2008 og trådte i kraft samme dato.

Departementet har deltatt i det løpende energisamarbeid i Det internasjonale energibyrå (IEA) og har bidratt aktivt til opprettelsen av det nye internasjonale byrået for fornybar energi (IRENA).

Klima, internasjonalisering og teknologi

Som følge av den internasjonale finansuroen ble det innledet en møteserie med utvalgte leverandør-

bedrifter i petroleumssektoren for å kartlegge konsekvensene i leverandørindustrien.

Departementet har bidratt til Nordområdestrategien, herunder samarbeidet med INTSOK for å legge forholdene til rette for næringsutvikling i nord med vekt på markedsmulighetene for SMB i Russland og spesielt Barentsregionen.

Departementet har deltatt i styringsgruppen for Olje for Utvikling og samarbeidet med INTSOK og Petrad for sikre at begge organisasjonene bidrar med sin fagkompetanse i Olje for Utvikling. Videre har departementet arbeidet med etableringen av prosjektorganisasjonen INTPOW.

Regjeringens midler til forskning og teknologitvikling på energi- og petroleumsområdet går gjennom Norges forskningsråd sine programmer innenfor energi, petroleum og CCS. Departementet har fulgt opp dette arbeidet, blant annet som observatør i programmene.

Departementet har vært engasjert i arbeidet med FoU-strategiene Energi21 og OG21, som legger grunnlaget for en helhetlig og langsiktig satsing innenfor henholdsvis energi- og petroleumsforskning. Særlig oppmerksomhet har vært rettet mot muligheter og teknologier knyttet til utnyttelse av vindressursene til havs.

Departementet har også fulgt opp Thoriumutvalgets arbeid, herunder høring av utvalgets rapport.

Energi- og petroleumsforskning står høyt på den internasjonale agenda. Departementet har fulgt opp og deltatt i internasjonale samarbeidsfora innenfor energi- og petroleumsforskning, herunder det internasjonale energibyrået (IEA), EUs forsknings- og teknologiinitiativ og Nordisk Energiforskning.

Arbeidet med å følge opp de norske CO₂-håndteringsprosjektene fortsatte i 2008. Fra 1. januar 2008 overtok Gassnova SF alle rettigheter og forpliktelser fra forvaltningsorganet Gassnova. På oppdrag fra departementet har Gassnova i 2008 foretatt omfattende og grundige forberedende studier av blant annet tekniske og økonomiske forhold knyttet til byggingen av et fullskala fangstanlegg på Kårstø. Videre har Gassnova i samarbeid med Gassco, NVE og OD utredet tre ulike alternativer for undersjøisk geologisk lagring av CO₂ fra fangstanleggene på Kårstø og Mongstad.

Statens deltakelse i teknologisenteret for CO₂-fangst på Mongstad ble godkjent som lovlig statsstøtte av EFTAs overvåkningsorgan ESA i juli 2008. Partnerskapet som samarbeider om planlegging og forberedelser av teknologisenteret på Mongstad etablerte en prosjektorganisasjon som i 2008 har arbeidet med investeringsgrunnlaget for teknologisenteret.

Departementet har i 2008 koordinert det interdepartementale arbeidet med å lage en handlingsplan for å fremme utvikling og bruk av CO₂-håndtering internasjonalt. Departementet arbeidet aktivt i 2008 med gjennomføring av handlingsplanen.

Innenfor fangst og lagring av CO₂ er det etablert en rekke regionale og internasjonale samarbeid hvor Norge, ved Olje- og energidepartementet, er aktivt deltakende. Dette gjelder blant annet: North Sea Basin Task Force, Carbon Sequestration Leadership Forum, The 4-Kingdom Initiative, og Global Carbon Capture and Storage Institute hvor departementet gikk inn som «founding member» i 2009. I tillegg deltar departementet i en rekke av EUs organ og fora, rettet mot blant annet utvikling av rammer og regelverk for sikker fangst og lagring av CO₂, i tillegg til generell promotering av CO₂-håndtering som et nødvendig klimapolitisk virkemiddel.

I 2008 ble Nederland og Tyskland med i samarbeidet «North Sea Basin Task Force», som i 2005 ble det inngått mellom Norge og Storbritannia om fangst og lagring av CO₂. Samarbeidets utgangspunkt er landenes ønske om å etablere felles prin-

sipper for regulering av transport og lagring av CO₂ i Nordsjøbassenget, og består av en operativ gruppe med deltakelse fra styresmakter og industri i alle landene.

Departementet satte i 2008 i gang en prosess sammen med Oljedirektoratet for å vurdere mulighetene for ytterligere utslippsreduksjoner av klimagasser fra norsk petroleumsvirksomhet. Arbeidet vil inngå i regjeringens prosjekt Klimakur 2020.

OD, NVE, Statens Forurensingstilsyn (SFT) og Petroleumstilsynet (Ptil) overleverte 4. januar 2008 en rapport om å elektrifisere norsk sokkel med kraft fra land. Studien var en fornyet gjennomgang av kostnadene ved å forsyne petroleumsvirksomheten på sokkelen med kraft fra land, og ble varslet i St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk.

Gjennom Baltic Sea Region Energy Co-operation (BASREC) har OED også i 2008 deltatt i arbeidet for å utvikle Østersjø-regionen til et forsøksområde for de fleksible mekanismene under Kyoto-protokollen. Samarbeidets formål er å stimulere til realisering av et felles gjennomføringsprosjekt for energisektoren i Østersjø-regionen.

Programkategori 18.10 Petroleum

Oljedirektoratet

Oljedirektoratet (OD) har en sentral rolle i forvaltningen av olje- og gassressursene på norsk kontinentalsokkel og er et viktig rådgivende organ for Olje- og energidepartementet (OED). OD utøver forvaltningsmyndighet i forbindelse med undersøkelser etter og utvinning av petroleumforekomster på sokkelen. Det omfatter også myndighet til å fastsette forskrifter og fatte vedtak i henhold til regelverket for petroleumsvirksomheten. I samarbeid med andre myndigheter skal OD sikre at petroleumsvirksomheten følges opp på en helhetlig måte, slik at vedtak knyttet til de ulike faser av virksomheten blir iverksatt på en forutsigbar og kostnadseffektiv måte for rettighetshaverne.

Sammen med OED er OD sektorforvalter for petroleumsvirksomheten og skal bidra til en helhetlig etterlevelse av de rammer som etableres for virksomheten gjennom vedtak i Stortinget og i regjeringen. Utfordringene for ressursmyndighetene er økende, blant annet som følge av en fordobling av antall utvinningstillatelser de siste ti år og sammenslåingen av Statoil og Hydros petroleumsvirksomhet.

OD har hovedkontor i Stavanger og lokalt kontor i Harstad. OD hadde 212 tilsatte per 1. mars 2009, fordelt på 93 kvinner og 119 menn, til sammen om lag 205 årsverk⁴.

Hovedmål og resultatmål

Ut fra myndighetenes hovedmål i energipolitikken for olje- og gassvirksomheten, er følgende mål fastsatt for OD:

«OD skal bidra til størst mulig verdier for samfunnet fra olje- og gassvirksomheten gjennom en forsvarlig ressursforvaltning, med forankring i sikkerhet, beredskap og ytre miljø.»

OD skal gjennom sin virksomhet og sine roller bidra til at regjeringens hovedambisjoner for petroleumsnæringen realiseres. Innenfor ressurs-

forvaltningen er hovedmål, mål og strategier omtalt innledningsvis i denne proposisjonen. Disse skal i årene fremover ligge til grunn for ODs virksomhet og underbygges av årlige resultatmål. OD må derfor planlegge og styre sin virksomhet utover ett budsjettår. Planene legger til rette for langsiktige strategier og reflekterer eksterne og interne utfordringer.

Resultatmål 2010

Det er fortsatt store muligheter på norsk sokkel. Utfordringene er knyttet til å påvise mer av de uoppdagede petroleumssressursene og å sikre størst mulig utvinning av olje og gass fra et økende antall felt i drift. OD har som mål å øke oljereservene med 5 mrd. fat i perioden 2005-2015. Ved utgangen av 2008 er reserveøkningen på 1,5 mrd. fat.

Kostnadsutviklingen på norsk sokkel er en utfordring. OD vil følge opp at rettighetshaverne arbeider for økt kostnadseffektivitet i alle faser og gi innspill til kost-/nyttevurderinger i forbindelse med myndighetstiltak.

Aktørbildet er endret ved etableringen av StatoilHydro ASA og ved at flere mindre aktører er kommet inn på norsk sokkel. Langt flere operatører og rettighetshavere skal følges opp. OD fikk derfor i 2008 tilført ekstra ressurser for å øke kompetanse og kapasitet.

Basert på en forsvarlig ressursforvaltning skal OD i 2010 arbeide for å nå følgende fire resultatmål:

a) Lete og finne mer

OD skal følge opp regjeringens tildelingspolitikk og legge forholdene til rette for rask og effektiv utforskning av tildelt areal. Dette gjelder både i modne områder og nye, mindre utforskede områder. OD skal oppdatere og publisere anslag for uoppdagede petroleumssressurser. I tillegg skal OD gi faglige råd basert på kunnskap om geologi og ressurspotensial i områder som ennå ikke er åpnet for petroleumsvirksomhet, slik at myndighetene tar sine beslutninger på et best mulig grunnlag.

Prioriterte aktiviteter i 2010 er å:

⁴ Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister, bemanningsoversikt per 1. mars 2009.

- formidle kunnskap og gi råd etter ODs inn-samling av seismiske data i Nordland VII og Troms II 2007-2009.
  - gi råd i forbindelse med behandling av forvaltningsplaner for norsk kontinentalsokkel.
  - formidle faglig kunnskap og avklare resurspotensialet i nordområdene.
  - i samarbeid med OED forberede 21. konsesjonsrunde og tildeling i forhånds-definerte områder samt anbefale og følge opp vilkår ved tildeling av nye utvinningstillatelser.
  - følge opp aktivitet og arbeidsprogram i utvinningstillatelser fram mot funn eller tilbakelevering.
  - følge opp kunnskapsbasert samhandling og sameksistens mellom alle brukere av havet.
- b) Utvinne mer
- OD skal aktivt følge opp at aktørene etterlever petroleumsregelverket, slik at utbygging og uttak av petroleum skjer på en kostnadseffektiv måte. Eksisterende infrastruktur skal utnyttes effektivt, og samordning på tvers av utvinningstillatelser skal vurderes. OD skal gi råd og følge opp en langsiktig utvikling på norsk kontinentalsokkel ved å se til at funn og prosjekter blir vurdert på tidsriktig vis i forhold til eksisterende infrastruktur. OD skal være en pådriver for at ulike utvinningsstrategier blir utredet, herunder en avveining mellom olje- og gassuttak. OD skal også føre tilsyn med fiskal kvantumsmåling.
- Prioriterte aktiviteter i 2010 er å:
- etablere et forpliktende samarbeid med industrien for å øke utvinningen fra eksisterende felt gjennom et satsingsprosjekt / en dugnad for økt oljeutvinning, der OD har en lederrolle i prosjektet.
  - følge opp utbygging av tidskritiske ressurser, slik at eksisterende infrastruktur utnyttes effektivt og at tilgang til infrastruktur sikres i tråd med tredjepartsforskriften.
  - videreføre verktøyet PIAF (Prestasjonsindikatoranalyse for felt) for å få en god oversikt over status og driftsutfordringer både på felt- og sokkelnivå, samt bruke dette i prioriteringen av ODs oppfølging av felt i drift.
  - bidra til samarbeid om teknologiutvikling, blant annet gjennom aktiv deltakelse i PETROMAKS og OG21, bruk av samarbeidsforumet FORCE og gjennom ulike seminarer i egen regi.
  - prioritere oppfølging av StatoilHydro ASAs virksomhet på norsk sokkel, spesielt selskaps strategier og prioriteringer.
- c) Ivareta en bærekraftig utvikling
- OD skal følge opp regjeringens klimapolitiske målsetninger. OD skal gi råd om og følge opp at olje og gass utvinnes så effektivt og miljøvennlig som mulig. OD skal være pådriver for raskere utvikling av klimavennlig teknologi innenfor olje- og gassutvinning og stimulere til at slik teknologi blir tatt i bruk. OD skal delta i direktoratsgruppen ledet av NVE som skal vurdere havarealers egnethet for utbygging av vindkraft, jf. Ot.prp. nr. 107 (2008-2009).
- Prioriterte aktiviteter i 2010 er å:
- vurdere energieffektivisering og muligheter for kraft fra land for alle nye utbygginger.
  - være pådriver for at det i forbindelse med nye utbyggingsprosjekter foretas kost-/nyttevurderinger og at best tilgjengelig teknologi velges
  - kartlegge og vurdere områder som har godt lagringspotensial for deponering av CO₂.
  - følge opp sluttrapporten fra Klimakur 2020.
  - ha oversikt over beredskapssituasjonen ved uforutsette hendelser og forsynings- og leveranseevnen for norsk kontinentalsokkel.
- d) Sikre et godt fakta- og kunnskapsgrunnlag
- ODs mangeårige arbeid med å samle inn og gjøre tilgjengelig data og informasjon har gitt norsk sokkel et konkurransefortrinn i forhold til andre petroleumsprovinser. OD skal videreutvikle sin unike posisjon med å sikre et godt fakta- og kunnskapsgrunnlag gjennom god oversikt over alle petroleumsrelaterte data på norsk sokkel.
- OD har flere oppgaver knyttet til myndighetenes internasjonale virksomhet og deltar i utviklingsprogrammet Olje for utvikling (OfU). Oppbygging av myndighetsorgan og utvikling av regelverk og dataforvaltning er sentrale oppgaver denne virksomheten.
- For å tilpasse seg utfordringene og mangfoldet i oppgavene på norsk kontinentalsokkel (internasjonal virksomhet) legger OD stor vekt på å utvikle en kompetent, effektiv, fleksibel organisasjon.
- Prioriterte aktiviteter i 2010 er å:
- øke kunnskapsgrunnlaget gjennom datainn-samling og analyser.
  - ha oversikt og gi anslag over petroleumsressursene, produksjon, kostnader og utslipp både for leting, utbygging, drift og fjerning.
  - fortsette arbeidet med å gjøre informasjon og data i alle faser av virksomheten enkelt tilgjengelig.

- være et tydelig og framsynt direktorat ved å spre kunnskap om sektorens status, framtidige behov og utfordringer til myndigheter, næring og samfunn for øvrig.
- gjennomføre prosjekter innenfor Olje for utvikling, spesielt forvaltningskompetanse, ressurskartlegging og dataforvaltning.

Kap. 1810 Oljedirektoratet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
01	Driftsutgifter	200 257	202 000	206 200
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	281 136	261 800	63 000
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 339	5 000	10 000
	Sum kap. 1810	487 732	468 800	279 200

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2009 ble post 01 Driftsutgifter økt med 7 mill. kroner. Videre ble post 21 Spesielle driftsutgifter økt med 10,8 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 206,2 mill. kroner under posten i 2010, en økning på 4,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Foruten pris- og lønnsjustering av driftsbudsjettet (2,2 mill. kroner) knytter økningen seg til styrking av saksbehandlingskapasiteten i forbindelse med utvinningstillatelser og andre prioriterte områder.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

		(i 1 000 kr)		
Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010	
Tilsyn med petroleumsvirksomheten	1 774	3 100	3 100	
Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	99 025	38 700	39 900	
Undersøkelser mv.	180 338	220 000	20 000	
Sum post 21	281 136	261 800	63 000	

Det foreslås bevilget 63 mill. kroner under posten i 2010, en reduksjon på 198,8 mill. kroner i forhold til saldert budsjett i 2009.

Tilsyn med petroleumsvirksomheten

Forslaget omfatter primært utgifter til måleteknisk tilsyn og lisensmøter. I tillegg utgifter til eksterne konsulenter. Utgiftene refunderes fullt ut av operatørselskapene. Tilsyn med petroleumsvirksomhetene budsjetteres til 3,1 mill. kroner i 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009.

Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet

Utgifter tilknyttet oppdrags- og samarbeidsvirksomheten omfatter oppgaver innenfor dataforvaltning og utvinningsteknologi, samt ODs andel av samarbeidsprosjektene Diskos og Force. Videre omfatter det utgifter knyttet til ODs samarbeidsavtale med NORAD om rådgivning innenfor petroleumsvirksomhet for utviklingsland.

Oppdrags- og samarbeidsvirksomheten budsjetteres til 39,9 mill. kroner i 2010, en økning på 1,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009, jf. kap. 4810, post 02.

I tilknytning til oppdrags- og samarbeidsvirk-somheten foreslås det at bevilgningen for 2010 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4810, post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirk-somhet, jf. Forslag til vedtak II.

Undersøkelser mv.

Posten dekker blant annet geologiske og geofy-siske prosjekter knyttet til ODs kartlegging av kontinentalsokkelen, nødvendig spesialprogram-vare for geologiske studier og analyser samt vedli-kehoid av kartleggingsverktøy.

Undersøkelser mv. budsjetteres til 20 mill. kro-ner i 2010, en reduksjon på 200 mill. kroner i for-hold til saldert budsjett 2009. Reduksjonen har sammenheng med at kartleggingen av Nordland IV og Troms II ferdigstilles i 2009.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Rollen som nasjonal forvalter av data og informa-sjon knyttet til petroleumsvirksomheten og fører av statens «grunnbok» for kontinentalsokkelen

skal ivaretas og videreutvikles. Målet er å videreut-vikle et godt faktagrunnlag for vurderinger og beslutninger for direktoratet, andre myndigheter, industrien og samfunnet for øvrig.

Petroleumsindustrien er ledende i bruk av informasjonsteknologi og anses for å være en av Norges viktigste kunnskapsnæringer. Informasjonsteknologien inngår som en sentral del i de fleste arbeidsprosesser. OD har vært en pådri-ver for utvikling av gode løsninger for effektiv til-rettelegging og deling av informasjon med nærin-gen. Sentrale områder er effektiv kommunikasjon og felles data- og informasjonslagring. Arbeidet med å gjøre viktige felles fagdata tilgjengelige og utvikling av nye elektroniske nettverk i oljeindus-trien er prioriterte områder. Disse områdene inn-går også i ODs samlede behov for effektive løsnin-ger for elektronisk arkivering. Felles for alle løs-ningene er at de krever stor datakraft.

Det foreslås bevilget 10 mill. kroner under pos-ten i 2010, en økning på 5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2009. Økningen knytter seg til investeringer i forbindelse med nybygg/rehabilite-ring av ODs lokaler.

Kap. 4810 Oljedirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
01	Gebyrinntekter	23 425	10 100	10 400
02	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	97 183	38 100	39 300
03	Refusjon av tilsynsutgifter	4 187	10 700	10 700
10	Refusjoner	1 985		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	292		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	791		
17	Refusjon lærlinger	47		
18	Refusjon av sykepenger	2 034		
	Sum kap. 4810	129 944	58 900	60 400

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2009 ble post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet økt med 10,8 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

Post 01 Gebyrinntekter

Posten omfatter inntekter knyttet til undersøkel-sestillatelser, seismiske undersøkelser, utvinnings-tillatelser og gebyr på utskrifter/registeringer i petroleumregisteret. Inntektene er aktivitetsav-hengige.

Det budsjetteres med gebyrinntekter på 10,4 mill. kroner i 2010, en økning på 0,3 mill. kro-

ner i forhold til saldert budsjett 2009. Økningen har sammenheng med prisjustering av posten.

Post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet

Posten omfatter inntekter knyttet til ODs oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, herunder samarbeidsavtalen med NORAD om rådgivning innenfor petroleumsforvaltning for utviklingsland. Inntekter under post 02 må ses i sammenheng med ODs utgifter under kap. 1810, post 21.

Det budsjetteres med 39,3 mill. kroner i inntekter under oppdrags- og samarbeidsvirksomheten i 2010, en økning på 1,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009, jf. kap. 1810 post 21.

Post 03 Refusjon av tilsynsutgifter

Posten dekker rettighetshavernes refusjon til OD for utgifter i forbindelse med tilsyn med petroleumsvirksomheten innenfor ressursforvaltningsområdet. Refusjonene er knyttet til utgiftspostene 01 Driftsutgifter og 21 Spesielle driftsutgifter.

Refusjon av tilsynsutgifter budsjetteres med 10,7 mill. kroner, en videreføring av saldert budsjett 2009.

Resultatrapport 2008

Resultatmål a: Lete og finne mer

Oljedirektoratet har i 2008 gitt en rekke innspill til OED om hvordan en best kan legge forholdene til rette for en rask og effektiv utforskning av sokkelen.

OD har bidratt til gjennomføringen av 20. konsesjonsrunde gjennom forslag til hvilke blokker som skulle utlyses. OED lyste ut 51 blokker i Norskehavet og 28 blokker i Barentshavet. OD har kartlagt og vurdert alle disse blokkene. Alle søknader er blitt vurdert, og OD har foreslått sammensetning av utvinningstillatelser og arbeidsprogram, deltatt på forhandlingsmøter og gitt tilbakemeldinger til de enkelte selskapene.

OD har bidratt til gjennomføringen av TFO 2008. Utlysingen omfattet 215 blokker eller deler av blokker, fordelt på 114 blokker/deler av blokker i Nordsjøen, 62 i Norskehavet og 39 i Barentshavet, til sammen et areal på om lag 48 000 km². Med bakgrunn i ODs arbeid og anbefalinger ble i alt 35 nye utvinningstillatelser tildelt i januar 2009.

OD har fulgt opp helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet-Lofoten ved å gjennomføre planleggingen og administrert innsamlingen av totalt 10 688 km² 2D-seismikk og om lag 700 km² 3D-seismikk i Nordland VII og Troms II. Bearbeidningen av de innsamlede seismiske data er startet

opp. OD har i 2008 også arbeidet med planer for innsamlingen av seismikk i 2009, som slutfører det tre årige innsamlingsprosjektet. Tolkningen og evalueringen av ressurspotensialet i Nordland VII og Troms II vil baseres på all seismikk, både tidligere innsamlet og ny i området. Kartleggingen vil ikke bli slutført før tidlig i 2010.

En felles arbeidsgruppe mellom Fiskeridirektoratet og OD gikk vinteren 2007/2008 gjennom problemstillinger knyttet til seismikkens virkning på fisk og fiskefangster generelt. Det ble også planlagt og iverksatt en rekke tiltak for å legge til rette for god sameksistens mellom fiskeri- og petroleumsnæringen og for et godt samarbeid mellom de aktuelle myndighetsetatene.

Resultatmål b: Utvinne mer

OD har i 2008 bidratt til at det utvinnes mer, blant annet gjennom aktiv medvirkning til at uttak av petroleum skjer på en kostnadseffektiv måte.

OD har i 2008 fulgt opp mange funn som er i planleggingsfasen for å sikre samordning mellom ulike utvinningstillatelser både gjennom felles utbyggingsløsninger og ved bruk av eksisterende infrastruktur. Eksempler på slike funn er Oselvar, Krabbe og Nemo.

OD har behandlet planene for utbygging og drift (PUD) av Yttergryta og Morvin i Norskehavet. Begge feltene vil knyttes opp mot eksisterende infrastruktur på Åsgard-feltet og gi synergieffekter i form av både økt utvinning og bedre lønnsomhet.

OD påbegynte i 2008 behandling av PUD for Frøy (ny utbygging) og Trym i Nordsjøen. OD har lagt vekt på samordning av ressurspotensialet i tilstøtende områder.

OD har også fulgt opp den planlagte utbyggingen av Goliat, der ny infrastruktur vil kunne bli etablert. OD har kartlagt ressursene i området og bedt operatøren vurdere ledig kapasitet for tilknytning av mulige tilleggsressurser, løsninger for krafttilgang fra land og mulighetene for gassekспорт.

For å øke utvinningen på felt i produksjon har OD aktivt brukt og videreutviklet metodikken PIAF (Prestasjonsindikatoranalyse). Analyse-resultatene bidrar til en systematisk tilnærming til dialogen mellom myndighetene og selskapene og til konkrete forbedringstiltak. En detaljert metodebeskrivelse er lagt ut på ODs hjemmeside.

OD har måltrettet prioritert å følge opp utvalgte felt for å sikre at planer som legges for videre utbygging og produksjon best mulig sikrer økt utvinning og reservetilvekst. Eksempler på dette er: konseptvalg, nyinvesteringer og forlenget bruk av installasjoner på Eldfisk/Ekofisk, planer om

gassløft i Valhallområdet, tidskritisk oljeutvinning på Ula, med mulig innfasing av tilleggsressurser fra mindre satellittfunn og sterkt fokus på bedre framdrift for piloter og planer for å øke uttak av gjenværende ressurser på Snorre.

Det er gjennomført områdestudier i Sleipnerområdet og rundt Åsgard-feltet. På Troll ble det satt som vilkår i produksjonstillatelsen for gass at rettighetshaverne må legge til rette for mulig produksjon fra nordlige deler av Troll Øst. Samtidig med injeksjonsstudier på Troll er det også utført IOR-studier. På Oseberg har OD bidratt til beslutningen om å utsette full gassnedblåsning fra 2013 til 2017, for å optimalisere oljeproduksjonen.

OD har startet en revitalisering av samarbeidsorganet FORCE for å få større fokus på metoder for økt oljeutvinning, tidskritiske oljeressurser og økt samarbeid mellom selskapene for gjennomføring av felpiloter. Sammen med FORCE arrangerte OD et IOR- (økt utvinning) seminar med over 100 deltakere fra industri og myndigheter.

OD har engasjert konsulenter for å studere effekten av CO₂ injeksjon for økt oljeutvinning på Heidrun-feltet. Det er også studert hvorvidt det er produksjonsteknisk mulig å reprodusere injisert CO₂ i Johansen-formasjonen med tanke på senere IOR- anvendelse på aktuelle oljefelt.

OD har oversikt over riggmarkedet og den generelle kostnadsutviklingen på sokkelen. OD har utarbeidet en veileder for samfunnsøkonomiske analyser til internt bruk i etaten.

Resultatmål c: Ivareta en bærekraftig utvikling

OD har vært en pådriver og en energieffektiv og klimavennlig teknologi. Det har vært avholdt møter med OED, der alle større oljeselskap, teknologileverandører og forskningsinstitusjoner har gitt bidrag til nye løsninger for ytterligere reduksjoner i utslipp til luft. OD har vurdert alternative kraftløsninger ved de nye utbyggings- og ombyggingsprosjektene, herunder Goliat og Ekofiskområdet.

OD har sammenliknet utslippene i norsk petroleumssektor med utslipp i andre lands petroleumsvirksomhet. OD har bidratt inn i Perspektivmeldingen.

Faklingsnivået på sokkelen er vurdert i forbindelse med årlige faklingssøknader. I forbindelse med utslippstillatelser til luft har OD arbeidet aktivt for å sørge for at disse gjøres på en måte som ikke gir urimelige kostnader for selskapene sett opp mot utslippsreduksjoner.

OD har bidratt aktivt med planlegging og kvalifisering av deponier for lagring av CO₂ gjennom samarbeidet med Gassnova og Gassco. Videre har

OD gitt innspill til SFT i deres arbeid i London- og Oskar-konvensjonen, samt bidratt med innspill og råd i arbeidsmøter i regi av andre lands myndigheter.

OD har arbeidet med tiltak som kan bidra til Stortingets vedtak om å kutte 15-17 mill. tonn CO₂ innenlands innen 2020 gjennom flere arbeidsprosesser. Mange tiltak, så som kraft fra land, energieffektivisering og ulike teknologier for fangst og lagring av CO₂-utslipp er kartlagt og identifisert gjennom aktiv informasjonsinnhenting fra selskapene og gjennom de utbyggingsprosjekter som har blitt utredet.

OD har deltatt aktivt i det tverretatlige arbeidet med å lage en tiltaks- og virkemiddelanalyse til bruk for ny klimamelding i 2010. Dette arbeidet er en direkte oppfølging av de målsetninger som Stortinget vedtok i klimaforliket i behandlingen av St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk. OD har et spesielt ansvar for utslippstiltak i petroleumssektoren samt CCS-løsninger.

OD har deltatt og bidratt i oppfølgingen av forvaltningsplanen for Barentshavet, Mareano, Seapop, Faglig Forum, Overvåkingsgruppen og Risikogruppen og i forberedelsene til forvaltningsplanen for Norskehavet. Direktoratet har også tatt del i arbeidet som skal lede frem til en ny forvaltningsplan for Nordsjøen i 2012.

Resultatmål d: Sikre et godt fakta- og kunnskapsgrunnlag

OD har til fastsatte tidsfrister levert opplysninger og data om produksjon og kostnader både for leting, utbygging, drift og disponering. Videre er det gitt anslag over de totale petroleumssressurene, tariffnivå, CO₂- og arealavgift, samt oversikt over andeler i utvinningstillatelsene. OD har kommet med innspill til departementets prognosearbeid i tilknytning til statsbudsjettet.

Oppdaterte data for produksjon, kostnader og utslipp er samlet inn og bearbeidet. OD har videreført arbeidet med å lette tilgjengeligheten av informasjon og data fra petroleumsvirksomheten, både for næringen og samfunnet generelt. På bakgrunn av finanskrisen har det blitt arbeidet spesielt med investeringsprognosene, siden usikkerheten i disse har vært vurdert som særlig store.

OD har gjennomført tilsyn og oppfølging av fiskal måling knyttet til anlegg i drift. Til sammen ble det foretatt 30 tilsyn på sokkelen og på landanlegg. Det er gitt samtykke til å ta i bruk måleteknisk utstyr i forbindelse med oppstart av Rev, Alvheim, Volve, Tjeldbergodden reservekraftverk og Troll energiverk på Mongstad. Uttesting av måleløsninger for anlegg under bygging er bevitnet.

For bedre å kunne følge opp endringene i aktørbildet på norsk sokkel ved at StatoilHydro har blitt det dominerende selskapet har OD i 2008 forsterket kompetansen og kapasiteten.

Andre prioriterte arbeidsoppgaver

Varslingsrutinene mellom OED og OD knyttet til beredskapssituasjon og leveranseevne fungerer etter de prosedyrer og retningslinjer som er etablert og innøvd. Antall varslinger til OD vedrørende hendelser har økt med om lag 30 pst. i forhold til i 2007. OD deltok i mars i øvelsen LOSS som blant annet øvde myndighetenes mediehandling

i forbindelse med en tenkt større gasslekkasje. Den årlige Gemini-øvelsen ble gjennomført som en «bord-øvelse» i mai.

Direktoratet har samarbeidet med Utenriksdepartementet/NORAD og assistert OED innenfor aktiviteter knyttet til programmet Olje for Utvikling». OD hadde i 2008 engasjement i prosjekter i Nigeria, Angola, Sao Tome, Sør Afrika, Mosambik, Tanzania, Madagaskar, Irak, Kambodsja, Øst-Timor, og Nicaragua.

For å tilpasse seg utfordringene og mangfoldet i oppgavene på norsk kontinentalsokkel har OD hatt sterkt fokus på å videreutvikle en kompetent, effektiv og fleksibel organisasjon.

Programkategori 18.20 Energi og vannressurser

Norges vassdrags- og energidirektorat

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er et forvaltningsorgan med ansvar for forvaltningen av vann- og energiressursene i Norge. NVE har hovedkontor i Oslo og regionkontorer i Tønsberg, Hamar, Førde, Trondheim og Narvik. NVE hadde 467 tilsatte per 1. mars 2009, fordelt på 169 kvinner og 298 menn. Til sammen utgjorde dette om lag 454 årsverk.

Hovedmål og resultatmål 2010

NVE skal bidra til en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vannressursene og fremme en sikker, effektiv og miljøvennlig energiforsyning. NVE skal overvåke og informere om utviklingen i vassdragene, energisystemet og i energimarkedene. NVE skal bidra til å forebygge tap av liv og skade på verdier som følge av skred og flom.

NVE har den overordnede nasjonale kompetansen innenfor vannressursforvaltning og er nasjonal faginstusjon for hydrologi. NVE er ansvarlig for den nasjonale flomvarslingstjenesten og er tillagt statlige forvaltningsoppgaver innen skred- og flomforebygging.

I sin forvaltning, i sitt tilsyn og ved videreutvikling av regelverk knyttet til bygging, drift og vedlikehold av anlegg for produksjon og overføring av kraft, varme og naturgass skal NVE ha som mål å fremme en sikker, effektiv og miljøvennlig energiforsyning. NVE skal kontrollere at miljø- og sikkerhetskrav fastsatt i medhold av relevant lovgivning og konsesjoner til energi- og vassdragsanlegg blir fulgt.

NVE har ansvar for konsesjonsbehandling av energianlegg. En effektiv konsesjonsbehandling av høy kvalitet er en forutsetning for at satsing på fornybar energi og nødvendig styrking av overføringsnettene kan gjennomføres med akseptable miljøvirkninger, samtidig som forsyningssikkerhet og god ressursutnyttelse ivaretas. Et velfungerende kraftmarked er et viktig virkemiddel for å oppnå en samfunnsmessig rasjonell kraftforsyning. NVE er delegert ansvaret for å legge til rette for at kraftmarkedet fungerer så effektivt som mulig. NVE skal ha god innsikt i den samlede effekten på ener-

gimarkedet av ulike typer reguleringer, samt betydningen av tilknytningen til et større internasjonalt marked.

NVE skal bistå departementet i arbeidet med Fornybardirektivet som vil få stor betydning for energisektoren i Norge og Europa. NVE skal ha oversikt over status, muligheter og miljøeffekter knyttet til alle energikilder, energibærere og transportsystemer som kan være aktuelle i Norge. NVE skal ha god innsikt i utviklingen av markedet for effektive og miljøvennlige energiløsninger og forhold knyttet til omlegging av energibruk og -produksjon. NVE skal også ha god kjennskap til utviklingen i energibruk og kunne vurdere hvilke forhold som påvirker denne.

Kraftforsyningen inngår som en stadig mer betydningsfull del av samfunnssikkerheten. NVE er rasjoneringsmyndighet og ansvarlig for landets kraftforsyningsberedskap. NVEs tilsyn med vedlikehold og beredskap innen kraftforsyningen inngår som en integrert del av den samlede reguleringen av bransjen.

Klimautviklingen og overordnet klimapolitikk legger viktige føringer for NVEs virksomhet. Innen sine arbeidsområder skal NVE fremme forslag og gi råd om nødvendig tiltak som følge av klimaendringer.

NVE styrer sin virksomhet etter følgende fire hovedmål:

Hovedmål 1: Ivareta miljø- og brukerinteresser i vassdrag

NVE skal ivareta de samlede miljø- og brukerinteressene knyttet til vassdragene med utgangspunkt i vassdragslovgivningen. NVE har ansvar for å avveie motstridende brukerinteresser når planer for nye tiltak i vassdragene legges frem, herunder vannkraftprosjekter og andre vassdragsinngrep som uttak av vann til settefiskanlegg. Gjennom godkjenning av detaljplaner og tilsyn skal NVE kontrollere at miljø- og sikkerhetskrav i nye og eksisterende konsesjoner følges opp. Når sikrings tiltak langs vassdrag gjennomføres skal det vurderes hvilke miljøtiltak som bør gjennomføres parallelt.

Målene for NVEs forvaltning av verneplanene for vassdrag skal være å bidra til å sikre det biologiske mangfoldet knyttet til vassdragene, at kommende generasjoner har muligheter til å oppleve urørt vassdragsnatur og at informasjon om verneverdiene er oppdatert og tilgjengelig.

NVE skal bidra i arbeidet med å følge opp Stortingets forutsetning om iverksetting av planprosjekt i Vefsna.

EUs rammedirektiv for vann (vannforvaltningsforskriften) er et viktig grunnlag for vannforvaltningen i Norge. NVE skal bidra aktivt vedrørende vurdering av miljøtilstand, miljømål og tiltak i vannregionene, særlig i regulerte vassdrag. NVE skal også bidra med nasjonal tilrettelegging (veiledere og verktøy) innen NVEs forvaltningsområder og ha ansvar for drift og videreutvikling av kartverktøyet Vann-Nett. Lokale tiltaksanalyser og regionale forvaltningsplaner vil være viktige innspill i nye konsesjonssaker og ved revisjon av konsesjoner.

Som nasjonal faginstans for hydrologi, skal NVE utføre kontinuerlig overvåking av vannressursene i Norge. NVE er ansvarlig for ajourføring, kvalitetssikring, lagring og tilgjengeliggjøring av hydrologiske data. NVE skal sørge for effektiv drift, vedlikehold og investeringer i det hydrologiske stasjonsnettet. Stasjonsnettet skal tilpasses krav til basisovervåking i Vannforvaltningsforskriften og behovet for å dokumentere klimaendringenes effekt på de nasjonale vannressursene.

Norsk vassdrags- og vannkraftshistorie er en viktig del av norsk kulturhistorie. NVE skal følge opp sitt arbeid med å kartlegge og formidle historien gjennom museumsordningen, samt behandle søknader om støtte til kanaler som kulturminner i vassdrag og det fredede kraftanlegget ved Tysse-dal.

Hovedmål 2: Ivareta sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen og sikre samfunnet mot skred- og vassdragsulykker

NVE har et viktig beredskapsansvar både knyttet til kraftforsyningen og ved skred- og vassdragsulykker. NVE skal i 2010 styrke sitt beredskapsarbeid og direktoratets infrastruktur knyttet til dette. Målet er sikrere og mer effektiv krisehåndtering og bedret kommunikasjon med beredskapsinstitusjoner, befolkning og media. Dette skal bidra til økt trygghet i befolkningen, redusert fare for tap og skader ved kriser og en styrket samfunnssikkerhet.

Kraftforsyningen er en avgjørende del av den kritiske infrastrukturen i samfunnet. NVE skal rette stor oppmerksomhet mot, og prioritere arbeidet

med kraftforsyningsberedskap innen både regulering, veiledning, øvelser og tilsyn. Det skal i 2010 etableres en nasjonal tilstandsdatabase for transformatorer for å bedre grunnlaget for vurdering av risiko for havarier.

Økende avhengighet av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og endrede klimapåkjenninger er viktige beredskapsmessige utfordringer. NVE skal kontrollere at viktige anlegg er sikret og at tilstrekkelig kompetanse, personell og reparasjons- og reservemateriell er tilgjengelig ved større hendelser i kraftsystemet. Beredskapstilsynet med energibransjen skal forsterkes. Det skal videre gjennomføres en utredning av nasjonal reparasjonsberedskap og igangsettes tiltak knyttet til beredskapsmessige tilpasningsbehov som følge av klimaendringer.

NVE skal fortsatt gi prioritet til det nordiske samarbeidet innen kraftforsyningsberedskap, herunder følge opp Statnetts beredskapssamarbeid med de andre systemansvarlige selskapene i Norden. NVE skal også følge opp det europeiske samarbeidet om sikring av kritisk infrastruktur.

NVE skal følge opp rasjoneringsplaner utarbeidet av områdekonsesjonærene. NVE skal følge opp arbeidet med å oppdatere avsavnsverdier (tap som følge av at elektrisiteten ikke kan brukes som forutsatt).

NVE skal bidra til å forebygge skader fra skred, flom og erosjon ved å:

- Kartlegge og informere om fareområder,
- bidra til at det blir tatt hensyn til flom- og skredfare i kommunale arealplaner,
- gi kommuner faglig og økonomisk bistand til planlegging og gjennomføring av sikringstiltak,
- varsle flom- og skredfare og
- gi kommuner, politi og andre beredskapsmyndigheter faglig bistand under beredskaps- og krisesituasjoner.

I 2010 vil NVE videreføre arbeidet med å bygge opp kompetansen innen de statlige forvaltningsoppgavene knyttet til å forebygge skredulykker, samordnet med NVEs oppgaver knyttet til sikkerhet langs vassdrag. Kartlegging av flom- og skredfare og bistand til kommunenes arealplanlegging skal prioriteres. NVE skal styrke arbeidet med å bygge opp en helhetlig modell for statlig skredbistand ved å påbegynne utviklingen av en operativ overvåkings- og varslingstjeneste for skred, samordnet med NVEs flomvarslingstjeneste. NVE skal også videreføre oppbyggingen av en forsknings- og formidlingsenhet for skred i Førde. NVE skal i 2010 fortsette gjennomføring av sikringstiltak mot flom- og skredulykker og gi bistand til overvåking av fjellparti med høy skredrisiko. NVE skal i sitt

arbeid med forebygging av skred- og vassdragsulykker ta hensyn til klimaendringers forventede virkninger.

Innen damsikkerhet er NVEs hovedoppgaver å føre tilsyn og kontroll med dammer og andre vassdraganlegg. NVE skal i 2010 ta i bruk og informere om nytt regelverk for damsikkerhet. NVE skal bidra til kompetanse- og rekrutteringstiltak innen damsikkerhetsområdet.

NVE skal i 2010 videreføre arbeidet med oppgradering og fornying av prognosemodeller og flomvarslingsverktøy for å øke driftssikkerhet og presisjon. NVE skal forberede gjennomføringen av EUs flomdirektiv.

Hovedmål 3: Fremme verdiskaping gjennom effektiv og miljømessig akseptabel energiproduksjon

NVE skal gjennom konsesjonsbehandlingen bidra til å sikre samfunnets behov for mer energi på en best mulig måte og med minst mulig miljøulemper. NVE skal godkjenne detaljplaner og kontrollere at miljø- og sikkerhetskrav følges opp. NVEs tilsyn styrkes i 2010.

NVE skal prioritere behandlingen av prosjekter som raskt kan bidra til å styrke forsyningssikkerheten, særlig i utsatte regioner. Dette innebærer at NVE skal gi førsteprioritet til kraftledninger i sentral- og regionalnettet. Dernest skal vannkraft-, vindkraft- og fjernvarmeprosjekter prioriteres. For meldinger og søknader om å bygge ut vindkraftanlegg skal fastsatte prioriteringskriterier benyttes slik at de mest realistiske og minst konfliktfylte prosjektene behandles først. NVE skal også legge til rette for en hensiktsmessig koordinering av nye produksjons- og nettanlegg, herunder samordne konsesjonsbehandlingen i utvalgte regioner for å finne fram til den totalt sett beste ressursutnyttelsen. NVE skal bistå fylkeskommuner som gjennomfører regional planlegging for vindkraft og små vannkraftverk i samsvar med fastsatte retningslinjer.

Fra 2010 skal myndigheten til konsesjonsvedtak for små vannkraftverk opp til 1 MW delegeres til fylkeskommunene, mens NVEs regionkontorer skal styrkes for å kunne stå for behandlingen fram til vedtak. Vedtak i saker som gjelder vernede vassdrag skal fortsatt treffes av NVE.

NVE skal bistå departementet med vurderinger av mulige tiltak for å fremme fornybar kraftproduksjon, herunder el-sertifikater. NVE skal forvalte ordningen med opprinnelsesgarantier til fornybar elektrisitetsproduksjon.

NVE skal bidra til arbeidet med oppfølgingen av nasjonal strategi for fornybar energiproduksjon til havs, herunder lede en direktoratsgruppe som

skal vurdere havarealers egnethet for utbygging av vindkraft, jf. Ot.prp. nr. 107 (2008-2009). NVE skal også delta i arbeidet med forvaltningsplan for Nordsjøen.

NVE skal i 2010 styrke arbeidet knyttet til energiomlegging. NVE skal i 2010 videreføre arbeidet med helhetlige analyser av bioenergi- og varmemarkedet. Dette inkluderer analyser av ressursgrunnlag, kostnader og markeds- og miljøforhold. NVE skal arbeide for å framskaffe et best mulig fakta- og statistikkgrunnlag for sammensettingen av den stasjonære energibruken, og kunne vurdere hvordan valg av ulike oppvarmingsløsninger påvirker hele energisystemet.

Avklaring av forutsetninger for samfunnsøkonomiske vurderinger i forbindelse med fjernvarmesaker vil stå sentralt også i 2010. Tilsyn med fjernvarmeaktørene starter opp i 2009 og skal videreføres i 2010. Opplegg og metodikk for gjennomføring er under planlegging og skal videreutvikles i årene framover.

NVE skal vurdere virkningen av klimaendringer på energisystemet og ved behov foreslå tilpasningstiltak. NVE skal bedre datagrunnlaget for analyser av et fremtidig kraftsystem.

Hovedmål 4: Fremme effektiv og sikker overføring og omsetning av energi og effektiv energibruk

NVE skal legge til rette for et velfungerende kraftmarked og en sikker energi- og effektbalanse. Gjennom konsesjonsbehandlingen skal NVE sikre at samfunnets behov for overføring og distribusjon av elektrisk energi ivaretas på en best mulig måte og med minst mulige miljøulemper.

Tiltak for økt hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn i kraftledningssaker skal følges opp i tråd med Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) Om lov om endringer i energiloven. NVE skal legge stor vekt på en effektiv og kvalitetsmessig forsvarlig behandling av konsesjonspliktige anlegg i overføringsnettet, herunder utredninger og vurderinger av ulike miljømessige avbøtende tiltak. NVEs miljøtilsyn av kraftledninger skal styrkes.

NVE skal føre økonomisk og teknisk tilsyn med nettselskapene. Gjennom direkte regulering og økonomisk regulering skal NVE sørge for at utbygging og drift av nettvirksomhet foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte med tilstrekkelig oppmerksomhet på investeringer og vedlikehold. Arbeidet med økonomisk regulering og tilsyn skal styrkes i 2010.

NVE skal følge opp vedtatte endringer i energiloven, jf. Ot.prp. nr. 62 (2008-2009), herunder innføring av tilknytningsplikt for både produksjon og forbruk. Som en direkte oppfølging av proposisjo-

nen og Stortingets behandling av denne skal NVE i 2010 se over den samlede reguleringen av nettet for å forsikre seg om at reguleringen er hensiktsmessig med hensyn på å optimalisere insentiver for investeringer og effektiv drift. NVE skal vurdere reglene for anleggsbidrag. Dette arbeidet må ses i sammenheng med innføringen av tilknytningsplikten fra 1. januar 2010. Videre skal NVE vurdere muligheten for å redusere anleggsbidrag for fornybar kraftproduksjon, vurdere antallet nettnivåer og om det bør innføres felles nasjonale tariff.

NVE skal holde høy kvalitet på overvåking og analyser av kraft- og energimarkedene, spesielt med tanke på mulige knapphetssituasjoner og andre anstrengte kraftsituasjoner. Pålagte kraftsystemutredninger og NVEs egne nettanalyser skal sikre et godt grunnlag for konsesjonsbehandling og koordinering av tiltak innenfor nett, forbruk og produksjon. NVE skal videreutvikle sin kompetanse på nett- og energisystemanalyser. NVE skal også følge opp ordningen med lokale energiutredninger.

NVE skal ha god innsikt i utviklingen i energibruken og faktorer som påvirker denne. NVE skal videre ha god kunnskap om hvordan energien brukes i ulike sektorer. NVE skal i 2010 bistå departementet med utviklingen av tiltak for å fremme

energieffektivitet. NVE skal styrke sin bistand til departementet når det gjelder oppfølging av EU-direktiver om energieffektivisering, herunder Bygningsenergidirektivet, Energimerkedirektivet og Eco-designdirektivet.

NVE skal i 2010 styrke sin deltagelse i det nordiske og europeiske regulatorsamarbeidet, samt foreta analyser, overvåking og tilsyn knyttet til engrosmarkedet. NVE skal bidra til gjennomføring av prosjekter initiert av Nordisk Ministerråd. Videre skal NVE bidra til å fremme gode europeiske markedsløsninger og en hensiktsmessig regulering. NVE skal bistå OED ved innføringen av den tredje energimarkedspakken i Norge.

NVE skal føre tilsyn med markedsplasskonsesjonær, systemansvarlig, omsetningskonsesjonære og kraftutvekslingen med utlandet. Videre skal NVE styrke arbeidet med markedsdesign og regelverk knyttet til markedskopling gjennom kraftbørsene. NVE skal i tillegg vurdere betydningen av ulike nye utenlandsforbindelser.

NVE skal følge utviklingen i sluttbrukermarkedet og vurdere om gjeldende regelverk bidrar til et effektivt kraftmarked. Kravet om nøytralitet er viktig i den forbindelse. NVE skal følge opp forskriften om installasjon av avanserte måle- og styrings-systemer (AMS).

Kap. 1820 Norges vassdrags- og energidirektorat

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
01	Driftsutgifter	322 335	367 280	398 350
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	71 912	58 000	64 650
22	Flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1820, post 60</i>	90 503	115 800	120 800
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 618	6 000	6 000
60	Tilskudd til skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1820, post 22</i>		10 000	20 000
71	Tilskudd til strømforsyning, <i>kan overføres</i>			33 000
73	Tilskudd til utjevning av overføringstariffer, <i>kan overføres</i>	30 000	60 000	60 000
	Sum kap. 1820	520 368	617 080	702 800

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2009 ble post 01 Driftsutgifter økt med 4 mill. kroner. Videre ble

post 22 Flom- og skredforebygging økt med 38 mill. kroner og post 60 Tilskudd til skredforebygging økt med 18 mill. kroner. I tillegg ble det

gitt en ekstraordinær bevilgning på 33 mill. kroner under post 71 Tilskudd til strømforsyning, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 398,35 mill. kroner under posten i 2010, en økning på om lag 31 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Foruten ordinær lønns- og prisjustering av posten (4,1 mill. kroner) og flytting av 2 mill. kroner knyttet til NVEs museumsordning fra kap. 1820, post 21 til posten, knytter økningen seg til følgende:

- Styrking av tilsyn med damsikkerhet, beredskap og miljø (gebyrfinansiert), jf. omtale under kap. 4820, post 01.
- Infrastruktur knyttet til beredskap.
- Kompetanse og metodeutvikling knyttet til skredvarsling, jf. også kap. 1830, post 22.

- Enhet for skredforskning- og formidling ved NVEs regionkontor i Førde, jf. også kap. 1830, post 22.
- Økt saksbehandlingskapasitet ved regionkontorene knyttet til forberedende konsesjonsbehandling av små vannkraftverk under 1 MW hvor fylkeskommunene skal fatte vedtak fra og med 2010.
- Styrking av arbeidet med økonomisk regulering, tilsyn og oppfølging av kraftmarkedet og effektiv kraftutveksling med andre land.
- Etablering av en nasjonal tilstandsdatabase for krafttransformatorer.
- Oppstart av arealvurderinger knyttet til fornybar energiproduksjon til havs, jf. også kap. 1830, post 22.
- Oppfølging av ulike EU-direktiver, herunder blant annet merkeordning for energibruk og Energitjenestedirektivet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	55 315	49 000	55 400
Kartlegging av fareområder	7 272		
Museums- og kulturminnetiltak	9 325	9 000	9 250
Sum post 21	71 912	58 000	64 650

Det foreslås bevilget 64,65 mill. kroner under posten i 2010, en økning på 6,65 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet

Bevilgningen dekker lønnskostnader og andre driftsutgifter knyttet til hydrologisk oppdragsvirksomhet, institusjonelle oppdrag og samarbeidsavtalen med NORAD og finansieres av tilsvarende inntekter over kap. 4820, post 02.

Oppdrags- og samarbeidsvirksomheten under NVE budsjetteres til 55,4 mill. kroner i 2010, en økning på 6,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009, jf. kap. 4820, post 02. Av bevilgningen knytter 31,4 mill. kroner seg til driften av hydrologiske målestasjoner for regulanter og andre kunder, samt oppdragsforskning, rådgivning og konsulentvirksomhet i Norge og utlandet og om lag 24 mill. kroner er knyttet til oppdrag for UD/NORAD for å følge opp regjeringens bistandspolitikk innen NVEs fagfelt. NVE er NORADs rådgiver

innen forvaltning av energi- og vannressurser og utfører også selvstendige bistandsprosjekter på oppdrag fra NORAD.

I tilknytning til oppdrags- og samarbeidsvirksomheten foreslås det at bevilgningen for 2010 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4820, post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, jf. Forslag til vedtak II.

Museums- og kulturminnetiltak

Formålet med NVEs museumsordning er å ivareta, systematisere og formidle historie knyttet til norsk energi- og vannressursforvaltning, samt å ta vare på kulturminner som reflekterer denne historien.

Det foreslås bevilget 9,25 mill. kroner til museums- og kulturminnetiltak innenfor energi- og vannressurssektoren i 2010, en netto økning på 0,25 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Denne økningen vil muliggjøre økt støtte til Norsk Vasskraft- og industristadmuseum. Det er omdisponert 2 mill. kroner til kap. 1820, post 01 fra

denne posten knyttet til faste stillinger innen NVEs museumsordning.

Det er i budsjettet for 2010 avsatt en samlet ramme på 6 mill. kroner knyttet til tilskudd til ved-

likehold av kanalanlegg som kulturminner i vassdrag, en økning på 2 mill. kroner i forhold til 2009. De resterende 3,25 mill. kroner knytter seg til NVEs museumsordning.

Post 22 Flom- og skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under kap. 1820, post 60

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
Flomforebygging og miljøtiltak	47 150	38 100	38 100
Skredforebygging	43 353	77 700	82 700
Sum post 22	90 503	115 800	120 800

Det foreslås bevilget 120,8 mill. kroner til flom- og skredforebygging under post 22 i 2010, en økning på 5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Flomforebygging og miljøtiltak

Bevilgningen dekker utgifter knyttet til sikrings- og miljøtiltak som ikke er relatert til skred, deriblant flomforebygging. Bevilgningen på 38,1 mill. kroner fra 2009, foreslås videreført i 2010.

Skredforebygging

Det foreslås bevilget 82,7 mill. kroner til skredforebygging i 2010, en økning på 5 mill. kroner i forhold til 2009. Økningen har sammenheng med videre styrking av NVEs utvidete arbeidsoppgaver knyttet til skredforebygging fra og med 1. januar 2009. Fysiske sikringstiltak utgjør om lag 60 mill. kroner av bevilgningen, mens resterende del går til skredkartlegging.

Fysiske sikringstiltak som gjennomføres genererer i de fleste tilfeller distriktsbidrag fra kommuner og andre som får utført flom- og skredforebygging i regi av NVE. Bidraget utgjør normalt 20 pst. av anleggets totale kostnader, mens innbetalings-tidspunktet er vanskelig å anslå eksakt. Det foreslås derfor at bevilgningen for 2010 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4820, post 40 Flom- og skredforebygging, jf. Forslag til vedtak II.

For å sikre en rasjonell fremdrift i sikrings- og miljøtiltakene, og dermed en god utnyttelse av budsjettmidlene, er det nødvendig å planlegge gjennomføringen av tiltakene allerede høsten før budsjettåret begynner. Dette skyldes i all hovedsak at tidspunktet for når det er mulig å drive anleggsdrift sesongvarierer. I planleggingsfasen vil bygge-

og anleggskontraktene for gjennomføringen av tiltakene inngås. Dette medfører at NVE må inngå kontrakter med varighet utover budsjettåret, og vil dermed binde opp deler av neste års budsjett. Ved slutten av hvert år vil derfor deler av påfølgende års budsjett være bundet opp i pågående tiltak. På denne bakgrunn foreslås det en fullmakt til å pådra forpliktelser for inntil 50 mill. kroner utover gitt bevilgning, jf. Forslag til vedtak VI.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås bevilget 6 mill. kroner til oppgradering og vedlikehold av det hydrologiske stasjonsnettet i 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009.

Post 60 Tilskudd til skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under post 22

Det foreslås bevilget 20 mill. kroner til døgkontinuerlig overvåking av skredfarlige områder i 2010, en økning på 10 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Økningen vil sikre fortsatt bistand til overvåking av fjellparti med høy skredrisiko.

Post 71 Tilskudd til strømforsyning, kan overføres

Kapasiteten i overføringskablene mellom Værøy og Å er ikke dimensjonert for dagens strømforsyning. Dette medfører svak strømforsyning til Værøy og Røst som er til hinder både for næringsutvikling og planlagt bygging av nye boliger. Situasjonen er ekstraordinær som følge av beliggenheten langt til havs som gjør det kostbart å erstatte dagens kabler. Uten det foreslåtte tilskuddet blir

strømforsyning en viktig begrensning for ellers livskraftige lokalsamfunn.

Totalt investeringsbehov for ny strømkabel til Værøy er minimum 100 mill. kroner. For å løse de akutte problemene foreslås det et ekstraordinært tilskudd på 33 mill. kroner for å bidra til å realisere ny overføringskabel til Værøy. Det tas sikte på å gjennomføre prosjektet i 2010, men det foreslås at posten gjøres overførbart for å ta høyde for forsinkelser i prosjektet og utbetalingene. NVE vil få i oppdrag å følge opp prosjektet og utbetalingene.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås det bevilget 33 mill. kroner under posten.

Post 73 Tilskudd til utjevning av overføringstariffer, kan overføres

Det foreslås bevilget 60 mill. kroner i tilskudd til utjevning av overføringstariffer i 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009.

Mål for ordningen

Tilskuddet skal bidra til å redusere forskjeller i nettleien som følge av naturgitte forhold og høye overføringskostnader. Tilskuddet bidrar til en direkte reduksjon av nettleien for sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett i de områder av landet med høyest overføringskostnader. Den er utformet slik at den ikke fjerner nettselskapenes insentiver til å drive effektivt og ha lav nettleie.

Tildelings- og oppfølgingskriterier

Ved tildeling av tilskudd tas det utgangspunkt i distribusjonsverkens årlige inntektsramme fastsatt av NVE, fratrukket inntekter fra andre enn forbrukere, og tillagt kostnader fra overordnet/sideordnet nett og innbetalt eiendomsskatt. Inntektsrammen gjenspeiler kostnadsforholdene i leveringsområdet, blant annet som følge av topografi, klima og bosetting.

Kriteriet for tildeling av støtte er gjennomsnittlig nettkostnad per kWh for uttak av kraft. Det fastsettes en terskelverdi for gjennomsnittlige nettkostnader, beregnet ut fra størrelsen på den årlige bevilgningen. Hovedregelen er at hvert distribusjonsselskap mottar to tredjedeler av differansen mellom terskelverdien og den gjennomsnittlige nettkostnaden i selskapet. Distribusjonsselskap der støtten til forbrukere blir mindre enn 1 øre/kWh i forhold til gjennomsnittlig nettkostnad omfattes ikke av ordningen. Dette skyldes at virkningen på nettleien blir relativt beskjedent i forhold til de administrative kostnadene.

Tilskuddet inngår i selskapets tillatte inntekt (inntektsrammen) og bidrar til direkte reduksjon i nettleien til forbruker.

Oppfølging og kontroll

NVE er ansvarlig for tildeling av midler til det enkelte distribusjonsverk og for oppfølging av ordningen. Ordningen administreres lokalt av distribusjonsverkene gjennom fastsettelsen av nettleien.

Kap. 4820 Norges vassdrags- og energidirektorat

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
01	Gebyrinntekter	41 428	47 900	54 050
02	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	52 553	49 000	55 400
10	Refusjoner	3 992		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	4 266		
18	Refusjon av sykepenger	3 098		
40	Flom- og skredforebygging	23 155	25 750	27 250
	Sum kap. 4820	128 492	122 650	136 700

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2009 ble post 40 Flom- og skredforebygging økt med 5,5 mill.

kroner, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

Post 01 Gebyrinntekter

Inntekter under denne posten knytter seg til gebyrer fra sikkerhetstilsyn med dammer og andre vassdragsanlegg, tilsyn med elektriske anlegg og fjernvarmeanlegg, miljøtilsyn og beredskapstilsyn. Gebyrinntektene dekker utgifter vedrørende kraftforsyningsberedskap og driften av tilsynsvirk-somheten i NVE.

Det budsjetteres med gebyrinntekter på 54,05 mill. kroner i 2010, en økning på 6,15 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Økte utgifter knyttet til damsikkerhets-, beredskaps- og miljøtilsyn under kap. 1820, post 01 øker beregningsgrunlaget for innkreving av gebyrer tilsvarende.

Post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet

Det budsjetteres med 55,4 mill. kroner i inntekter under oppdrags- og samarbeidsvirksomheten i 2010, en økning på 6,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Se kap. 1820, post 21 for nærmere omtale.

Post 40 Flom- og skredforebygging

Det budsjetteres med 27,25 mill. kroner i inntekter knyttet til flom- og skredforebygging i 2010, en økning på 1,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Resultatrapport 2008

Ivareta miljø- og brukerinteresser i vassdrag

I tillegg til noen større utbygginger, damombygginger og andre tiltak i vassdrag, har det i 2008 vært stor aktivitet innen nybygging av småkraftverk. Miljøtilsynet skal i henhold til konsesjonsvilkårene godkjenne detaljplaner før arbeidene kan igangsettes, samt følge opp at byggingen foregår i tråd med godkjente planer. NVE har til sammen gjennomført 375 inspeksjoner av anlegg. I alt er om lag 200 anlegg under utbygging blitt besøkt.

Det er gjennomført revisjon av internkontrollsystemet hos 38 konsesjonærer. I tillegg er ni tidligere revisjoner fulgt opp på grunn av mangelfullt internkontrollsystem. I 2008 ble det sendt rapporter etter magasinkontroll til eiere av 95 magasiner som ble kontrollert i 2007. Det ble kontrollert 161 magasiner i 2008.

Miljøtilsynet har hittil klart å overholde sitt uttalte mål om å godkjenne detaljplaner innen tre måneder. NVE mottar mange dårlige detaljplaner, og flere mellomstore kraftselskap har ennå ikke etablert internkontrollsystem.

I forbindelse med konsesjonsbehandling og arealbehandling er det et økende behov for gode oversikter over de vernede vassdragene og deres verdier. NVE har derfor fortsatt utviklingen av nettsidene med dokumentasjon knyttet til objektene som inngår i Verneplanen for vassdrag.

NVE har lagt ned betydelig arbeid og ressurser i innføringen av EUs rammedirektiv for vann. Det har i 2008 vært en økt aktivitet i forbindelse med tiltaksanalyser i utvalgte vassdrag og regionale forvaltningsplaner. NVE har bidratt med kunnskap om vassdragene, herunder vassdragsreguleringer, relevante miljøtiltak, hydrologisk overvåking og aktuelle konsesjonsvilkår. NVE har deltatt aktivt i den nasjonale direktoratsgruppa for å legge til rette for arbeidet i vannregionene, og bidratt til nasjonale avklaringer som berører NVEs forvaltningsområder. NVE har i 2008 drevet aktivt med formidling av vannforvaltningsforskriften og har arrangert flere nasjonale seminarer sammen med andre myndigheter. NVE har deltatt i relevante arbeidsgrupper under den felles europeiske gjennomføringsstrategien.

NVE har også startet arbeidet med å innføre EUs flomdirektiv. Det er utviklet en metode for foreløpig flomrisikoanalyse i tråd med direktivet, og arbeidet med regional organisering og vannregionvise flomforvaltningsplaner er startet. Det er etablert en direktoratsgruppe for den sentrale styringen av arbeidet. NVE deltar aktivt i de internasjonale fora som utvikler retningslinjer for arbeidet med flomdirektivet.

NVE har også i 2008 drevet en omfattende og økende overvåking av landets vannressurser gjennom det nasjonale hydrologiske stasjonsnett. I 2008 ble om lag 45 mill. enkeltmålinger mottatt, kvalitetskontrollert og gjort tilgjengelig for eksterne brukere. Gjennom ulike prosjekter og i samarbeid med nasjonale og internasjonale institusjoner bidrar NVE til gjennomføring av studier av effekter av klimaendringer på norske vassdrag og vannressurser.

NVEs museumsordning har i 2008 bidratt til en rekke formidlingsprosjekter rundt om i landet knyttet til historien til et bredt spekter av direktorats arbeidsoppgaver. Søknad til UNESCO om verdensarvstatus for det fredete kraftanlegget Tyso I er under behandling i Miljøverndepartementet, og NVE har bidratt med innspill ved behov.

Sikre samfunnet mot vassdragsulykker og ivareta sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen

NVE forsterket i 2008 sitt tilsyn med beredskapen innen kraftforsyningen. Det ble gjennomført i alt

19 systemrevisjoner. I tillegg fulgte NVE opp strømvavbruddet i Steigen. NVE tok initiativ til en egen utredning for å gjennomgå behov for forbedringer i regelverk, veiledning og tilsyn med bransjen sammen med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og Statnett. NVE videreførte i tillegg sine aktiviteter innen rådgivning og tilsyn.

NVE planla og gjennomførte i 2008 en nasjonal samvirkeøvelse innen kraftforsyningen og fulgte også opp arbeidet med beredskap innen kraftforsyningen gjennom et eget nordisk beredskapsforum, NordBER.

Det har i 2008 blitt fullført og startet opp en rekke større tiltak som sikrer mot kvikkleireskred og flomskader. Mange av tiltakene er følger av store flomhendelser tidligere år. NVE har planlagt gjennomføringen av forbygnings- og sikringstiltak slik at de med høyest forventet samfunnsmessige nytte prioriteres først.

Flere sikringstiltak mot kvikkleireskred i Buskerud fylke har blitt forsert på grunn av flommen i 2007. Tiltaket for å sikre boligfeltet Eikenga i Lier kommune og Smørgrav i Øvre Eiker kommune er fullført i 2008. Skredsikringen av et boligfelt i Hvitvingfoss langs Numedalslågen i Kongsberg kommune er også kommet langt i 2008.

Høsten 2008 ble det startet opp arbeid med et større sikringstiltak som skal sikre mot skred langs Glomma i Fredrikstad kommune. Også i Trøndelag har det vært gjennomført flere store sikringstiltak mot skred, blant annet i kommunene Skaun, Melhus og Trondheim. Under flommene på Vestlandet i 2003 og 2004 fikk bolig- og næringsområder i Ørsta sentrum til dels store skader ved flom i bekken Skytjåa. Områdene langs bekken er nå sikret. Videre er det utført flomsikringstiltak i Sognvesgrovi i Voss kommune, Oppland, Finna i Vågå kommune, og i Trøndelag (blant annet i Lauvsnes i Flatanger kommune, og Follafoss i Veran kommune).

Flomsonekartlegging ble videreført i 2008. Et mindre antall delprosjekt ble ferdigstilt og det ble igangsatt arbeid med kartlegging av flere nye strekninger. Metoden for landsdekkende kartlegging av potensielt flomutsatte områder er videreutviklet i 2008. En metode for landsdekkende kartlegging av områder med potensiell fare for flomskred (aktsomhetskart) ble utviklet i 2008 og vil bli testet i løpet av 2009. Arbeidet med flomdatabasen ble nær ferdigstilt i 2008. Det er påbegynt arbeid med en elektronisk flomportal som blir en del av portalløsningen i NVEs karttjeneste.

NVEs prognose- og flomvarslingstjeneste var operativ i alle årets timer i 2008. Snøforholdene i fjellene sør-øst i Norge medførte at det ble rettet

stor oppmerksomhet mot faren for stor vårflo i de større vassdragene. Det ble opprettet en egen flomside med løpende oppdatert informasjon på internett.

NVEs arbeid med systematisk oppfølging av kommunenes arealplaner har pågått siden 1997, men økt i omfang. NVE er blitt stadig mer synlig som fagmyndighet for vassdrag, vassdragsfarer og energianlegg i forbindelse med arealplanlegging. Verktøy som flomsonekart, faregradskart for kvikkleiresoner og NVEs retningslinjer for planlegging og utbygging i fareområder langs vassdrag står sentralt i forbindelse med NVEs arealplanmedvirkning.

NVEs retningslinjer for planlegging og utbygging i faresoner langs vassdrag ble revidert og tatt i bruk i 2008. Antall arealplansaker NVE har behandlet har vært sterkt økende de siste årene i alle regioner. I 2008 ga NVE innspill og/eller uttalelser til rulleringen av 144 kommuneplaner, 82 kommunedelplaner og nærmere 700 saker som gjelder reguleringsplaner og bebyggelsesplaner. NVE har i 2008 fremmet 39 innsigelser til planer der hensynet til enten sikkerhet, vassdragsmiljøet eller kraftanlegg ikke har vært tilstrekkelig ivaretatt.

NVE har nær kontakt med DSB, Statens bygningstekniske etat og fylkesmennene i spørsmål som gjelder samfunnssikkerhet i arealplanleggingen. NVEs kompetanse er etterspurt i arealplan- og klimatilpasningssammenheng.

NVE har i 2008 arbeidet med retningslinjer til damsikkerhetsforskriften og en forvaltningsstrategi for denne. Informasjon om regelverket er gitt gjennom årlige damsikkerhetskurs, seminarer og konferanser. Informasjonsmaterialet og saksbehandlingsrutinene knyttet til sikkerhet ved småkraftanlegg er forbedret i 2008.

Damsikkerheten i Norge er fundamentert på kvalifikasjonskrav til personell hos dameiere, rådgivere, entreprenører og til personell som kontrollerer utførelse. I 2008 er det gitt 39 godkjenninger og elleve avslag på VTA- (vassdragsteknisk ansvarlig) og rådgiversøknader. NVE har sammen med bransjen hatt fokus på å bedre rekrutteringssituasjonen til fagområdet.

Det legges stor vekt på at alle dammer med skadepotensial utføres som sikre konstruksjoner som skal kunne stå i mot alle tenkelige påkjenninger. Det er dessuten fastsatt strenge krav til overvåking i driftsfasen slik at nedbrytningsprosesser som kan svekke dammenes sikkerhet kan avsløres og motvirkes ved rehabiliteringer eller større ombygginger. Det er gjort vedtak i om lag 400 saker som omfatter konsekvensklasse, flomberegninger, revurderinger og planer og kontrollplaner for bygging og utbedring av dammer og rør.

Det er gjennomført ti tilsyn av internkontrollen til dameiere. I tillegg er det gjennomført i underkant av 180 befaringer og inspeksjoner av dammer og rørgater, både anlegg under bygging og i driftsfasen.

Fremme verdiskaping gjennom effektiv og miljømessig akseptabel energiproduksjon

NVE har i 2008 bistått OED blant annet i arbeidet med EUs fornybardirektiv, opprinnelsesgarantier, felles el-sertifikatmarked mellom Norge og Sverige, forvaltningsplan for Norskehavet, utredninger av vindkraftpotensialet til havs og på land basert på nye data og teknologikunnskap, og i arbeid med å oppdatere kunnskap om kostnader for bioenergi.

NVE har gitt betydelig faglig bistand til Gassnovas transport- og lagringsprosjekt knyttet til CO₂-håndtering på Kårstø og Mongstad.

Det er økende interesse for bygging av kraftverk over 10 MW. I 2008 fikk NVE inn 3 nye meldinger og hadde dermed til sammen 20 meldinger med et samlet potensial på om lag 2,2 TWh årlig kraftproduksjon til behandling. Fra før lå det til behandling 12 søknader om kraftprosjekter over 10 MW med et samlet kraftpotensial på om lag 0,9 TWh per år. For å effektivisere saksbehandlingen ble det utarbeidet nettløsninger for informasjon og høringsuttalelser til søknader og meldinger. I forbindelse med søknader og meldinger ble det avholdt 17 folkemøter i 2008.

NVE mottar et økende antall saker som ikke gjelder energianlegg, men som krever behandling etter vannressursloven, særlig settefiskanlegg. NVE opplever jevnlig at det for anlegg som har fått konsesjon, foreslås endringer som utløser ny konsesjonsbehandling. Som følge av disse forholdene, samt grunnet ressursbruk til opplæring av mange nyansatte med behov for opplæring, har tallet på ferdigbehandlede konsesjonssøknader om småkraftverk gått noe ned, fra 66 i 2007 til 53 i 2008. NVE har også i 2008 arbeidet kontinuerlig med å effektivisere saksbehandlingen. Både interne rutiner og krav til søknader gjennomgås. Økt bruk av nettløsninger er gjennomført. Køen av ubehandlede saker vedrørende småkraftverk vokser fortsatt raskt, men antallet nye saker var noe mindre enn i 2007. Det kom inn 156 nye søknader om småkraftverk i 2008. Det var til sammen om lag 480 søknader som ikke var behandlet per 31. desember 2008. Disse har et potensial på om lag 5,2 TWh/år. Antall saksbehandlere innen konsesjon til småkraftverk økte i slutten av 2008, men effekten av disse forventes først å bli merkbar i 2009.

Totalt har NVE i 2008 gitt tillatelse til om lag 0,51 TWh/år ny vannkraft.

I arbeidet med regler og rutiner for beregning av konsesjonsavgift og -kraft ble det i 2008 påbegynt arbeid med oppdatering av faktaark og veiledere. NVE viderefører de forenklinger som er vedtatt vedr. nye delinger, og etteroppgjør overlates nå til partene.

I 2008 gjennomførte NVE og Enova en mulighetsstudie for å dokumentere hvor mye vindkraft det er realistisk å etablere på land når det kun tas hensyn til tilgjengelig kapasitet i eksisterende og planlagte utvidelser av sentralnettet frem mot 2025. Studien viste at det er fremmet vindkraftprosjekter som langt overstiger tilgjengelig kapasitet i sentralnettet i 2025. På denne bakgrunn har NVE utarbeidet forslag til prioriteringskriterier for hvilke søknader/meldinger som skal behandles først i ulike nettregioner.

NVE har i 2008 avsluttet syv vindkraftsaker med en omsøkt installert effekt på 1 700 MW. Tre omsøkte anlegg ble meddelt konsesjon. Anleggene som fikk konsesjon representerer potensielt om lag 435 MW installert effekt. To av konsesjonene tildelt av NVE og to av avslagene ble påklaget og oversendt OED for klagebehandling. I tillegg ble det meddelt 22 utredningsprogram. 37 meldinger og 15 søknader ble tatt under behandling. I tilknytning til saksbehandlingen har det blitt avholdt 30 offentlige møter med en samlet deltakelse på om lag 1 500 personer.

NVE har i samarbeid med Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) utarbeidet en veileder om « Visuell innvirkning på kulturminner og miljø». Hensikten med veilederen er å sikre større grad av etterprøvbare og gjennomsigte skjønnstøtelse ved vurdering av vindkraftverks virkning for kulturminner og -miljø.

NVE har i 2008 forberedt i alt 51 vedtak i fjernvarmesaker, herunder 31 vedtak om nye anlegg og 13 avslag. Konsesjonsbehandlingen har til dels vært krevende fordi det har vært flere søkere til de samme geografiske områdene. Ti av avslagene er knyttet til at det har vært flere søkere som har konkurrert. Hvis de vedtatte nye anlegg idriftsettes i henhold til forutsetningene i søknadene vil de kunne gi en årlig varmeproduksjon på nær 1 TWh. NVE hadde ved utgangen av 2008 om lag 60 fjernvarmesaker til behandling.

Fremme effektiv og sikker overføring og omsetning av energi og effektiv energibruk

NVE har overvåket og analysert utviklingen i kraftmarkedet, og arbeidet er gjort tilgjengelig gjennom ukentlige og kvartalsvise publikasjoner. Gjen-

nom Verktøyprosjektet styrkes modell- og analysekompetansen på kraft- og energimarkedet. I tillegg til utvikling av kraftmarkedsmodellene, er det i 2008 blitt tatt i bruk en energisystemmodell som setter NVE i stand til å analysere utviklingen i den samlede energibruken og gir et nyttig bidrag til å forklare hvordan substitusjon mellom ulike energibærere kan foregå.

NVE førte i samarbeid med Konkurransetilsynet, Kredittilsynet og andre lands myndigheter tilsyn med Nord Pool Spot, omsetningskonsesjonærene og Statnett som systemansvarlig for å sikre et velfungerende kraftmarked.

NVE deltok i arbeidet med å utvikle en handelsløsning for NorNed kabelen mellom Norge og Nederland.

NVE bistod i 2008 OED i arbeidet med evaluering av energiloven. Et mål om bedre koordinering av overføringsnett, produksjon og forbruk sto sentralt i arbeidet.

NVE utarbeidet i 2008 et forslag til forskrift om kompetanse mv. hos konsesjonærer etter energiloven. Forslaget ble sendt på høring av OED. Arbeidet med denne forskriften fortsetter i 2009.

NVE deltok aktivt i internasjonalt regulator-samarbeid både i Norden og i Europa. I det europeiske regulatorsamarbeidet gjennom CEER/EREGG hadde NVE særlig oppmerksomhet rettet mot utvikling av markedsmodeller og regelverk i Europa basert på erfaringer fra det nordiske markedet.

I 2008 gjennomførte NVE tilsyn med at nettselskap oppfyller nye krav i justert modell for leverandørskifter. NVE gjennomførte en høring om endring i måling og avregningsforskriften knyttet til innføring av en felles nordisk balanseavregning og en høring om funksjonskrav til AMS (automatiske målesystem). NVE presenterte en varedeklarasjon for norsk kraftproduksjon.

Den økonomiske reguleringen av nettselskapene ble vesentlig endret fra 2007. Nettselskaperes inntektsrammer i det første året med den nye reguleringen ble formelt fastsatt i januar 2008. Av 153 vedtak ble 39 påklaget og behandlet i 2008. NVE videreførte tilsynsaktiviteten hos nettselskapene. I 2008 ble det gjennomført kontrollbesøk hos åtte selskap. NVE strammet inn prosessen med innrapportering av økonomiske og tekniske data fra konsesjonærene. I 2008 ble det sendt ut varsel om tvangsmulkt til 86 av i alt 322 konsesjonærer.

NVE gjennomførte og igangsatte flere prosjekter for å videreutvikle reguleringen. Inntektsrammene ble justert for gjennomførte investeringer og for å ta hensyn til forskjeller i geografiske rammevilkår i distribusjonsnettet.

Forslag til endringer i regelverket for tariffering for utkoblbart forbruk ble sendt på høring i 2008. Endringen medfører at nettselskapene ikke lenger pålegges å tilby reduserte tariffer for utkoblbart forbruk med brenselfyrt reserve.

Det er rettet stor oppmerksomhet mot kraftsystemutredninger, herunder koordinert planlegging og utvikling av overføringsnettet. Flere selskaper har også i 2008 fått pålegg om utbedringer og oppdateringer av utredningsdokumentene.

NVE godkjente søknad fra Statnett om å forlenge ordningen med energiopsjoner i forbruk som et SAKS-tiltak (særskilt anstrengte kraftsituasjoner) i 2008.

NVE og Statnett samarbeidet om statistikk for avvik og feil i nettet. Mengden ikke-levert energi i forhold til levert energi var stabil fra 2007 til 2008.

Revidert forskrift om energiutredninger trådte i kraft 1. juli 2008. Krav om oppdateringshyppighet er redusert til hvert andre år. NVE har i 2008 arbeidet med prosjekter for fremskaffing av fakta og statistikkgrunnlag for sammensetning av den stasjonære energibruken. Det er satt i gang et større prosjekt for kartlegging av energibruk og formålsfordeling av energi innen bygningsmassen i tjenesteytende sektor ved SSB. NVE har bistått OED i vurdering av målemetoder knyttet til Energitjenestetdirektivet.

NVE har i 2008 videreført støtten til SSBs kvartalsvise undersøkelse om vedforbruk og installert utstyr for vedfyring i husholdningene og fritidshus. NVE har vært involvert i SSBs planlegging av energitillegget for forbruksundersøkelsen som skal gjennomføres i 2009 i husholdningene. NVE har deltatt i et nordisk prosjekt for å se på et mulig nordisk samarbeid for modellering av elektrisitetsbruk i husholdningene.

Butikkkontrollene av energimerking i 2008 viser at kjøkkeninteriør- og byggevarebutikker merker de utstilte hvitevarene langt dårligere enn de ordinære hvitevarebutikkene.

NVE har i hele 2008 arbeidet med utviklingen av det internettbaserte beregningssystemet for energimerking av bygninger (se for øvrig egen omtale av dette under kap. 1825).

I alt 12 treforedlingsbedrifter deltar i PFE-programmet, der bedriftene forplikter seg til å spare energi mot å få redusert forbruksavgift.

Konsesjonsbehandling av store kraftledninger ble også i 2008 gitt høy prioritet. Mye ressurser er brukt på behandlingen av sentralnettsakene Sima-Samnanger, Ørskog-Fardal og Balsfjord-Hammerfest. I tillegg har NVE prioritert og brukt mye ressurser på å koordinere og behandle 16 vindkraftverk og fem nettanlegg på Fosen i Nord- og Sør-Trøndelag. For å legge til rette for en hensiktsmes-

sig koordinering av nye produksjons- og nettanlegg, har NVE gjennom en studie sammen med Enova delt landet inn i åtte regioner ut fra nettkapasitet og flaskehalser. Mulighetsstudien vurderer teknisk realiserbar vindkraftutbygging i Norge frem til 2025 på bakgrunn av blant annet Statnetts nettutviklingsplan.

Totalt har NVE hatt om lag 40 regional- og sentralnettsanlegg til behandling i 2008. I alt om lag 1 800 km kraftledning planlegges utbygd, hvor regionalnett utgjør om lag 300 km, sentralnett om lag 1 000 km og produksjonsradialer i tilknytning til utbygging av vind-, gass- og vannkraftverk om lag 500 km. I praksis er antall km. under behandling langt høyere, da de fleste prosjektene inneholder flere alternative traséer. Om lag 100 kommuner er berørt av kraftledningene som nå er til konsesjonsbehandling. Åpne prosesser og medvirkning er sentralt i NVEs konsesjonsbehandling.

I forbindelse med NVEs konsesjonsbehandling er det gjennomført om lag 40 folkemøter.

NVE har økt sin kompetanse innen relevante miljømessige avbøtende tiltak. Både fugl, reindrift, estetikk, lokalsamfunn, kommunale energifond og sanering/omstrukturering av eksisterende nett mv. er elementer som har vært sentrale i forbindelse med konsesjonsbehandling av kraftledninger i 2008. Arbeidet med relevante avbøtende tiltak vil fortsette.

Andre innsatsområder

Internasjonalt bistandsarbeid

NVEs internasjonale bistandsarbeid bidrar til gjennomføringen av regjeringens utviklingspolitikk innen sektorene vann og energi. Hoveddelen av

NVEs internasjonale bistandsarbeid reguleres gjennom en samarbeidsavtale mellom NVE og NORAD/UD. NVEs bistandsarbeid er i hovedsak rettet mot utvikling av et apparat for bærekraftig og selvstendig forvaltning av samarbeidslandenes energi- og vannressurser. I 2008 ble det gjennomført samarbeidsprosjekter innen institusjonsutvikling i syv land (Bhutan, Etiopia, Filippinene, Nepal, Sør-Afrika, Øst-Timor og Vietnam), samt regionsamarbeid i det sørlige Afrika. Samtidig ble det gjennomført rådgivningsoppdrag for UD/NORAD, som foruten ovennevnte land, også omfattet Ghana, Liberia, Montenegro, Bulgaria, Aserbajdsjan og Tanzania.

Post 73 Tilskudd til utjevning av overføringstariffer

I 2008 ble det utbetalt 30 mill. kroner under ordningen, som omfattet fjorten distribusjonsnett med til sammen 59 033 sluttbrukere. Selskapene som ble omfattet av ordningen hadde kunder i fylkene Buskerud, Hordaland, Møre og Romsdal, Nordland, Sør-Trøndelag, Telemark, Østfold og Oppland.

I 2008 ble det tildelt støtte til distribusjonsnett med gjennomsnittlig nettkostnad høyere enn 31,8 øre/kWh. Tilskuddet lå mellom 1,2 og 6,6 øre/kWh. For en gjennomsnittlig husholdningskunde med forbruk på 20 000 kWh i disse distribusjonsnettene, tilsvarte dette en årlig reduksjon i nettleien i intervallet mellom kr 240 og 1 300 eksklusiv offentlige avgifter (mva, forbruksavgift og påslaget på nettariffen). Støtteordningen medfører at ingen distribusjonsnett i 2008 hadde høyere gjennomsnittlig nettkostnad enn 33,2 øre/kWh.

Kap. 2490 NVE Anlegg

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
24	Driftsresultat			
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 920	5 000	6 000
	Sum kap. 2490	4 920	5 000	6 000

Anleggsvirksomheten i NVE er organisert som egen resultatenheter – NVE Anlegg. Anleggsvirksomheten er ikke organisatorisk skilt ut fra NVE som egen forretningsdrift. Det budsjett- og regnskapsmessige skillet i forhold til NVE er foretatt for å etablere et klarere skille mellom NVEs for-

valtningsoppgaver og entreprenøroppgaver knyttet til NVEs forbygningsvirksomhet.

NVE Anlegg skal primært utføre sikrings- og miljøtiltak i vassdrag og andre vassdragsrelaterte tiltak, herunder nødvendig vedlikehold av eksisterende anlegg som NVE har gitt bistand til. Enhe-

ten utgjør dessuten en del av NVEs beredskapsorganisasjon og skal bidra til å opprettholde og videreutvikle den vassdragstekniske kompetansen i NVE. NVE Anlegg skal utøve sine oppgaver på en mest mulig kostnadseffektiv og rasjonell måte og samtidig sikre høy kvalitet med hensyn til sikker-

het og miljø. Det er et mål at NVE Anlegg skal gå i driftsmessig balanse. NVE Anlegg konkurrerer i entreprenørmarkedet om anleggsarbeider finansiert over NVEs budsjett og vassdragsrelaterte arbeider for andre tiltakshavere.

Tabell 3.2 NVE Anleggs kapitalbalanse per 31.12.2008

Eiendeler	Kroner	Egenkapital og gjeld	Kroner
<i>Anleggsmidler:</i>		<i>Egenkapital:</i>	
Anleggskapital	24 943 017	Egenkapital uten reguleringsfond	8 574 984
		Reguleringsfond	3 113 860
Sum anleggsmidler	24 943 017	Sum egenkapital	11 688 844
<i>Omløpsmidler:</i>		<i>Langsiktig gjeld:</i>	
Kortsiktige fordringer	3 113 860	Statens rentebærende gjeld	16 368 033
Sum omløpsmidler	3 113 860	Sum langsiktig gjeld	16 368 033
Sum eiendeler	28 056 877	Sum egenkapital og gjeld	28 056 877

Tabell 3.3 Økonomiske nøkkeltall for NVE Anlegg

	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
Driftsresultat i pst. av driftsinntekter ¹	2,2	3,1	-1,7
Totalkapitalrentabilitet i pst. ²	5,9	7,8	-2,9
Ekstern omsetning i pst.	10,4	13,4	8,9

¹ Driftsresultatet omfatter driftsinntekter, driftsutgifter og avskrivninger.

² Totalrentabiliteten er resultat etter finanskostnader i pst. av totalkapitalen. Resultat omfatter driftsinntekter, driftsutgifter, renter og tap/gevinst ved salg.

NVE Anleggs avskrivningsordning

NVE Anlegg følger avskrivningsplaner basert på lineære avskrivninger for anleggsmidlene. Avskrivningene på de enkelte anleggsmidler foretas lineært, basert på en fastsatt avskrivningsperiode, åtte og 20 år for henholdsvis maskiner og bygninger. Anleggsmidler avskrives ikke i investeringsåret, men starter fra 1. januar påfølgende år. Anleggsmidler blir avskrevet for et helt år i salgsåret. Nytt

utstyr som har en kostnad på under kr 50 000 eksklusiv merverdiavgift, avskrives ikke. Brukt utstyr eller spesialutstyr behandles særskilt i hvert enkelt tilfelle. Påkostninger og oppgraderinger føres mot anleggsmidler og inngår i avskrivningsgrunnlaget. Normalt vedlikehold skal ikke avskrives. Avvik fra disse rutiner skal begrunnes og dokumenteres i hvert tilfelle.

Post 24 Driftsresultat

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert bud- sjett 2009	Forslag 2010
24.1	Driftsinntekter	-59 000	-47 000	-54 000
24.2	Driftsutgifter	55 133	40 200	47 300
24.3	Avskrivninger	5 327	5 500	5 600
24.4	Renter av statens kapital	848	1 300	1 100
24.5	Investeringsformål	1 000		1 000
24.6	Reguleringsfond	-3 308		-1 000
Sum post 24				

Underpost 24.1 Driftsinntekter

NVE anleggs driftsinntekter knytter seg til salg av forbygningstjenester til NVE og eksterne oppdrag. Driftsinntekter for 2010 er anslått til 54 mill. kroner, en økning på 7 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

NVE Anleggs driftsutgifter er knyttet til lønn og kjøp av varer og tjenester. Driftsutgiftene for 2010 er anslått til 47,3 mill. kroner, en økning på 7,1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Underpost 24.3 Avskrivninger

Det budsjetteres med kalkulatoriske avskrivninger på 5,6 mill. kroner for 2010, en økning på 0,1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Driften belastes med kalkulatoriske avskrivninger for å ta hensyn til kapitalslit. Dette gir et mer korrekt bilde av ressursbruken. Avskrivningen er en regnskapsmessig kostnad og har derfor ingen kontanteffekt, jf. motpost under kap. 5491, post 30.

Underpost 24.4 Renter av statens kapital

Det budsjetteres med kalkulatoriske renter på 1,1 mill. kroner for 2010, en reduksjon på 0,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Investeringsmidlene som bevilges over kap. 2490, post 45 anses som rentebærende kapital. Statens årlige netto investeringsbidrag til NVE Anlegg betraktes som et lån det skal betales rente av. Det årlige lånet er således lik investeringsbevilgningen under post 45 med fradrag av

salgsinntekter, egenfinansierte investeringer og avskrivninger.

Driften belastes med kalkulatoriske renter for å ta hensyn til kapitalkostnad. Dette gir et mer korrekt bilde av ressursbruken. Renter er en regnskapsmessig kostnad og har derfor ingen kontanteffekt, jf. motpost under kap. 5603, post 80.

Underpost 24.5 Investeringsformål

Posten omfatter avsetning til egenfinansierte investeringer, jf. kap. 5490, post 30. Det foreslås avsatt 1 mill. kroner til investeringsformål i 2010.

Underpost 24.4 Reguleringsfond

Det foreslås benyttet 1 mill. kroner fra reguleringsfondet til å øke rammen for investeringsformål under post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold til 6 mill. kroner i 2010. Uttaket fra reguleringsfondet og økningen under post 45 er en engangsutgift, jf. kap. 2490, post 45 og kap. 5490, post 30.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås bevilget 6 mill. kroner til utstyrsanskaffelser og vedlikehold i 2010, en økning på 1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Økningen er finansiert gjennom uttak fra reguleringsfondet, jf. kap. 2490, post 24.

Det foreslås videre at bevilgningen for 2010 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5490, post 01 Salg av utstyr mv., Forslag til vedtak II.

Kap. 5490 NVE Anlegg

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
01	Salg av utstyr mv.	300	500	500
30	Avsetning til investeringsformål	1 000		1 000
	Sum kap. 5490	1 300	500	1 500

Post 01 Salg av utstyr mv.

Det budsjetteres med salg av utstyr mv. for 0,5 mill kroner i 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009.

Post 30 Avsetning til investeringsformål

Det foreslås bevilget 1 mill. kroner under posten i 2010, en økning på 1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Bevilgningen finansieres ved uttak fra reguleringsfondet.

Kap. 4829 Konesjonsavgiftsfondet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
50	Overføring fra fondet	130 000	136 000	140 500
	Sum kap. 4829	130 000	136 000	140 500

Post 50 Overføring fra fondet

Konesjonsavgifter betales av regulanter og energiverk som kompensasjon for de ulemper vannkraftutbygging påfører allmenne interesser, samt at det gis som en andel av verdiskapingen. Hoveddelen av avgiftene tilfaller de kommuner hvor utbygging har funnet sted. En mindre andel går til staten og er opphav til Konesjonsavgiftsfondet. Fondet består av innbetalte avgifter som er regulert gjennom vassdragsreguleringsloven og industrikonesjonsloven. Satsene bestemmes ved tildeling av konesjon og reguleres hvert femte år i takt med prisstigningen.

Hovedintensjonen med Konesjonsavgiftsfondet er å ha midler til øyeblikkelig disposisjon for å forebygge, erstatte eller avbøte skader som skyldes dambrudd, isgang, flom eller andre ekstraordinære ulykkeshendelser som følge av vassdragsreguleringer eller virksomhet i elektriske anlegg hvor staten er ansvarlig, eller hvor statens hjelp anses som påkrevd uten at andre midler kan disponeres til formålet. Konesjonsavgiftsfondets finansielle utvikling er vist i vedlegg 1.

Det foreslås et uttak på totalt 140,5 mill. kroner fra Konesjonsavgiftsfondet i 2010, en økning på 4,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Kap. 5582 Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
70	Bidrag til kulturminnevern		6 500	6 500
	Sum kap. 5582		6 500	6 500

Post 70 Bidrag til kulturminnevern

Mange vassdragsreguleringer, der konsesjoner er gitt før 1960, er utbygd uten at det er gjennomført kulturhistoriske undersøkelser. I tiden som kommer skal flere konsesjoner fornyes. Konsesjonsvilkårene i eldre konsesjoner kan revideres, og vilkår knyttet til kulturminner kan være aktuelle.

I 2008 ble det innført en sektoravgift hvor inntektene øremerkes finansiering av statlige utgifter knyttet til kulturminnetiltak i vassdrag. Ordningen innebærer at det innføres et standardvilkår om at konsesjonærene ved revisjon og fornyelse av konsesjoner må innebetale et bidrag på henholdsvis kr 7 000 og kr 12 000 per GWh magasinkapasitet.

Bidrag fra konsesjonærer til kulturminnetiltak i vassdrag med reviderte eller fornyede tillatelser budsjetteres som en sektoravgift under OED, jf. St.prp. nr. 1 (2007-2008). I forbindelse med planlagte revisjoner av konsesjoner budsjetteres det med innbetalinger på 6,5 mill. kroner i 2009. Når det blir aktuelt vil OED komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan midlene skal anvendes for kulturminneformål i vassdrag med reviderte eller fornyede tillatelser.

Det budsjetteres med innbetalinger på 6,5 mill. kroner for 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009. Anslaget knytter seg til forventede inntekter fra innbetalinger i forbindelse med revisjonssakene til Årdalsvassdraget og Selbusjøen.

Programkategori 18.25 Energiomlegging

Regjeringens satsing på omlegging av energibruk og energiproduksjon tar utgangspunkt i Soria Moria-erklæringen. Regjeringens visjon er at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon og være ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig energi. Satsing på energieffektivisering, varme og elektrisitet fra fornybare energikilder er sentrale elementer i denne politikken.

Regjeringen viderefører satsingen på energi-omlegging gjennom Enova i budsjettet for 2010. Dette gir grunnlag for stor aktivitet på alle områder innen fornybar energi og energieffektivisering.

Norge har store muligheter til å øke energiproduksjonen betydelig, og energien kan brukes mer effektivt. For å styrke utviklingen av miljøvennlig produksjon og bruk av energi er det grunnleggende å ha langsiktige og stabile rammebetingelser rundt arbeidet.

Mange tiltak er med på å bygge opp under en omlegging til mer miljøvennlig produksjon og bruk av energi. Avgiftene på svovelutslipp, NO_x og klimagassutslipp, og omsettbare kvoter på CO₂ er viktige. Det er også innført en rekke standarder og merkeordninger for energibrukende utstyr. Kraftleverandørene skal informere kundene sine om opphavet til den elektriske energien de leverer.

Virkemidler som fremmer bioenergi er finansiert både over OEDs og Landbruks- og matdepartementets budsjett. Enova samarbeider med en rekke organer, deriblant Innovasjon Norge, NVE, Statnett, og Norges forskningsråd.

Det tas sikte på å innføre ordninger for energimerking av bygg og energivurdering av klimaanlegg og kjeler fra 1. januar 2010. Ordningene som innføres er en del av gjennomføringen av Bygningsenergidirektivet. Målet er at energitilstanden i en bygning kan inngå som en del av beslutningsgrunnlaget for kjøp og leie, og at boligeiere og næringsliv over tid skal utføre tiltak som gjør byggene mer energieffektive. Det er også innført nye strenge standarder for energibruk i nye bygg.

Enova og Energifondet er de viktigste verktøyene for å stimulere til en målrettet energiomlegging. Gjennom forvaltningen av midlene fra Energifondet skal Enova være en pådriver for utvikling av nye miljøvennlige energiprojekter. Enovas virksomhet finansieres i all hovedsak av Energifondet.

Energifondet får sine inntekter fra et påslag på nettariffen på 1 øre/kWh. Hoveddelen av avkastningen fra Grunnfond for fornybar energi og energieffektivisering (Grunnfondet) tilføres Energifondet. I tillegg tilføres Energifondet midler ved bevilgning over statsbudsjettet og ved opptjente renter på innestående kapital i fondet foregående år. Energifondets inntekter anslås til om lag 1,8 mrd. kroner i 2010.

Regjeringen foreslår å øke Grunnfondet med 5 mrd. kroner i 2010. Avkastningen fra Grunnfondet forventes dermed å bli om lag 1 mrd. kroner per år fra 2011.

Enova SF og Energifondet

Enova er et statsforetak eid av OED. Enova ble opprettet ved kgl.res. 1. juni 2001 med virkning fra 22. juni 2001. Selskapet er lokalisert i Trondheim og har 51 fast ansatte, fordelt på 26 kvinner og 25 menn.

Enovas hovedformål er å fremme en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon. Energiomleggingen er en langsiktig satsing på utvikling av markeder for effektive og miljøvennlige energiløsninger.

Satsing på energieffektivisering, varme og elektrisitet basert på fornybare energikilder er sentrale elementer i energiomleggingen. Enova skal i den forbindelse forestå forvaltningen av midlene fra Energifondet, midler til realisering av infrastruktur for naturgass og en egen tilskuddsordning rettet mot husholdninger. Energifondet eies av OED. Det er fastsatt egne vedtekter som blant annet slår fast at Energifondet skal være en langsiktig finansieringskilde for energiomleggingen. Midlene forvaltes av Enova etter avtale med departementet. Enova og departementet inngikk i 2008 en ny avtale som varer frem til utgangen av 2011. Departementet legger opp til å starte en evaluering av Enovas forvaltning i 2010. Evalueringen vil være viktig for å videreutvikle virkemiddelbruken på området. Evalueringen vil danne grunnlaget for en ny avtale fra og med 2012.

EFTA Surveillance Authority (ESA) fastsatte sommeren 2008 nye miljøstøtteretningslinjer basert på EU-kommisjonens retningslinjer. Ret-

ningslinjene åpner for statlig investeringsstøtte, støtte gjennom anbudsordninger, og driftsstøtteordninger som el-sertifikater. Enovas ordninger må tilpasses de nye retningslinjene.

Hovedmål og resultatmål 2010

I avtalen med Enova er virksomheten konkretisert gjennom seks hovedmål. Enovas forvaltning av midlene fra Energifondet skal bidra til:

- mer effektiv bruk av energi,
- økt bruk av andre energibærere enn strøm, naturgass og olje til oppvarming,
- økt produksjon fra fornybare energikilder,
- introduksjon og utvikling av nye teknologier og løsninger i energimarkedet,
- velfungerende markeder for effektive og miljøvennlig energiløsninger og
- økt kunnskap i samfunnet om mulighetene for å ta i bruk effektive og miljøvennlige energiløsninger.

Enova skal gjennom sin virkemiddelbruk utløse prosjekter som gir ny miljøvennlig energi-produksjon og energisparing tilsvarende 18 TWh/år innen utgangen av 2011. Basisåret er 2001. Innen utgangen av 2010 skal Enova bidra til minimum 4 TWh/år i økt tilgang på vannbåren varme basert på nye fornybare energikilder, spillvarme og varmepumper, og minimum 3 TWh/år i økt pro-

duksjon fra vindkraft. Enovas kontraktfestede vindkraftresultater var per 31. desember 2008 på 1,4 TWh/år. Inkludert vindkrafttildelingen sommeren 2009, er resultatet på 1,6 TWh/år. I 2010 vil Enova fortsatt ha en stor satsing på vindkraft.

Det er foretatt en vurdering av muligheten for å nå vindkraftmålet. Etter finansuroen har utbyggers forventninger om langsiktige kraftpriser falt betydelig. I tillegg er kostnadene noe høyere enn forventet. Dette innebærer at støtten som må til for å utløse vindkraftprosjekter har økt betydelig. På bakgrunn av dette forventer departementet at målet om 3 TWh/år vindkraft ikke nås innen utgangen av 2010.

Det er vanskelig å finne entydige måleparametre for hvordan Enovas virksomhet påvirker markedet på lang sikt. Det må i stor grad benyttes kvalitative vurderinger og generelle evalueringer for å vurdere effekter av virksomheten på markedet. Det vises for øvrig til evalueringen av Enova og Energifondet som ble presentert i St.prp. nr. 69 (2006-2007).

På en del områder der resultatene ikke kan måles entydig, er det spesifisert i avtalen at Enova skal ha virksomhet. Enova skal støtte demonstrasjon av ny teknologi som bidrar til energiomlegging på lang sikt. Enova skal ha et landsdekkende tilbud av informasjons- og rådgivningstjenester som på kort og lang sikt bygger opp under målene for energiomlegging.

Kap. 1825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	27 924	34 500	34 500
50	Overføring til Energifondet	599 000	591 000	956 000
70	Tilskudd til elektrisitetssparing i husholdninger, <i>kan overføres</i>	30 000	40 000	40 000
74	Naturgass, <i>kan overføres</i>	26 223	30 000	26 000
95	Kapitalinnskudd		10 000 000	5 000 000
	Sum kap. 1825	683 147	10 695 500	6 056 500

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 13. februar 2009 ble post 50 Overføring til Energifondet økt med 1 190 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 37 og Innst. S. nr. 139 (2008-2009).

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten dekker utgifter til gjennomføring av Bygningsenergidirektivet og deltakelse i ulike internasjonale programmer og aktiviteter innen fornybar energi og energibruk. Videre omfatter bevilgningen driftsstøtte på 3 mill. kroner til Lavenergiopro-

grammet, en videreføring av nivået i forhold til 2009.

Hoveddelen av den internasjonale aktiviteten er knyttet til EUs program for fornybar energi og energieffektivisering (Intelligent Energy - Europe) der Norge har deltatt siden midten av 1990-tallet. Intelligent Energy - Europe inngår i rammeprogrammet «Competitiveness and Innovation Framework Programme» (CIP). CIP er et rammeprogram der flere eksisterende programmer er samlet under en felles administrativ paraply. Intelligent Energy - Europe utgjør energipilaren i CIP og består av tre deler;

- energieffektivisering (SAVE),
- fornybar energi (ALTENER) og
- fornybar energi i transportsektoren (STEER).

Programmet utfyller Norges satsing på fornybar energi og energieffektivisering, og flere norske aktører deltar i europeiske prosjekter finansiert gjennom programmet. Deltakelsen koordineres i et samarbeid mellom NHD, FAD og OED. Den operasjonelle oppfølgingen av Intelligent Energy - Europe i CIP, er fra norsk side delegert til Enova.

Bevilgningen dekker også NVEs utgifter knyttet til gjennomføringen av Bygningsenergidirektivet, herunder videreutvikling av Energimerkesystemet (EMS), informasjonskampanjer og tilsynsfunksjoner med de ordningene som innføres.

Det foreslås bevilget 34,5 mill. kroner under posten i 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009.

Post 50 Overføring til Energifondet

Enova SF er regjeringens viktigste verktøy i satsingen på energiomlegging og skal arbeide langsiktig mot målbare resultater. Enova forvalter midlene fra Energifondet. Energifondets inntekter kan deles i tre. En del kommer fra påslaget på nettariffen, en del bevilges over statsbudsjettet og den siste delen er renteinntekter på kapitalen i Energifondet.

Påslaget anslås å gi inntekter på om lag 760 mill. kroner i 2010.

Over statsbudsjettet foreslås det bevilget 956 mill. kroner i 2010. Av dette kommer 756 mill. kroner fra avkastningen på Grunnfondet for fornybar energi og energieffektivisering. Tilsagnsfullmakten på 400 mill. kroner foreslås videreført i 2010, jf. Forslag til vedtak V.

Renteinntektene fra Energifondet anslås til om lag 84 mill. kroner i 2009 og er disponible året etter at de har påløpt.

De samlede inntektene til Energifondet anslås til om lag 1,8 mrd. kroner i 2010.

Tabell 3.4 Oversikt over disponible midler i Energifondet for perioden 2008-2010

	Regnskap 2008	Anslag 2009	Anslag 2010	Endring 2009/2010
Inntekter fra påslaget på nettariffen	723 192	735 000	760 000	25 000
Avkastning på Grunnfondet	399 000	391 000	756 000	365 000
Overføring over statsbudsjettet	200 000	1 390 000	200 000	-1 190 000
Renteinntekter fra foregående år	87 817	104 891	84 000	-20 891
Sum inntekter til Energifondet	1 420 009	2 620 891	1 800 000	-820 891

Formål

Regjeringens visjon er at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon, og ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig energi. Satsing på energieffektivisering og energiproduksjon basert på fornybare energikilder er sentrale elementer i denne politikken. Satsingen blir kanalisert gjennom Enova SF.

Tildelings- og oppfølgingskriterier

Gjennom avtalen mellom Olje- og energidepartementet og Enova SF er Enova tillagt ansvaret for å forvalte midlene fra Energifondet. Hovedmålene til Enova er i stor grad rettet mot en langsiktig utvikling av markedet for fornybar energi og energieffektivisering. Enova forvalter et bredt spekter av virkemidler som er utviklet ut fra innsikt i de ulike markedenes funksjonsmåte, og har ansvaret for å tildele støtte og følge opp de prosjektene som mot-

tar støtte. Enova tildeler midler i henhold til de mål og kriterier som er nedfelt i avtalen med OED om forvaltningen av Energifondet og søker å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av midlene.

Viktige kriterier er blant annet at prosjektene skal bidra til en varig omlegging av energibruk og energiproduksjon. Støtten skal være utløsende for prosjektene. Videre vektlegges aktørenes gjennomføringsevne, prosjektenes positive ringvirkningseffekter og betydning for markedsutviklingen. Departementets styring av Enova skjer på et overordnet nivå, hovedsaklig gjennom fastsettelse av mål og kriterier for resultatrapportering. Enovas tildeling av støtte er notifisert til ESA og godkjent gjennom ESAs vedtak av 3. mai 2006. Dette vedtaket legger begrensninger for Enovas utforming av programmer og støttetildeling til enkeltprosjekter.

Post 70 Tilskudd til elektrisitetssparing i husholdninger, kan overføres

Formål

Tilskuddsordningen bidrar til at modne teknologier for miljøvennlig oppvarming og strømsparing som i dag ikke er utbredt på markedet, blir mer tilgjengelige for husholdningene. Ordningen omfatter pelletskaminer, pelletskjeler, sentrale styrings-systemer, solfangere for tappevannsoppvarming og varmepumper unntatt luft-til-luft varmepumper.

Tildelings- og oppfølgingskriterier

Det gis støtte til privatpersoner som investerer i produkter for fornybare oppvarmingsløsninger eller energispareprodukter. Investering i støtteberettigede produkter støttes med 20 pst. av dokumenterte kostnader, oppad begrenset til et maksimalt støttebeløp. Maksimalt støttebeløp til pelletskaminer og sentralt styringssystem er kr 4 000. Maksimalt støttebeløp til solfangere, varmepumper og pelletskjeler er inntil kr 10 000. Enova SF forvalter ordningen.

Budsjettforslag 2010

Det foreslås bevilget 40 mill. kroner i tilskudd til elektrisitetssparing i husholdninger i 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009. Ordningen finansieres av avkastningen fra Grunnfondet.

Ordingen har vært klaget inn til ESA, men ESA godkjente ordningen sommeren 2009 som lovlig statsstøtte. Det legges opp til å videreføre ordningen som et eget oppdrag til Enova for 2010, men på sikt planlegges det å gi støtte til husholdningene

gjennom Energifondet. Departementet planlegger å evaluere ordningen i løpet av 2010.

Post 74 Naturgass, kan overføres

Formål

Tilskuddsordningen skal bidra til å øke kapasiteten for innenlands infrastruktur for naturgass og bidra til en konvertering fra tyngre brensel til naturgass i industri, skipsfart og transport. Formålet er at naturgass over tid skal gjøres tilgjengelig for flere områder. Enova SF forvalter ordningen.

Tildelings- og oppfølgingskriterier

Tilskuddene er rettet mot innkjøp av infrastrukturkapasitet og er utformet etter prinsipper for tjenesteforpliktelse av allmenn økonomisk interesse (PSO). Tilbyderne har forpliktelser med hensyn til leveringssikkerhet, gasskvalitet og drift av anleggene. Det kan gis tilskudd til bygging av transmissjonsrør eller anlegg knyttet til transport av LNG og CNG. Det er et sentralt kriterium at tilskuddene skal kunne føre til gevinster for miljøet.

Budsjettforslag 2010

Det foreslås bevilget 26 mill. kroner til infrastruktur for naturgass, en reduksjon på 4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Videre foreslås tilsagnsfullmakten på 20 mill. kroner videreført i 2010, jf. Forslag til vedtak V.

Departementet planlegger å evaluere ordningen i løpet av 2010.

Post 95 Kapitalinnskudd

Grunnfond for fornybar energi og energieffektivisering ble etablert i 2007 med et innskudd på 10 mrd. kroner for å sikre en langsiktig og stabil finansiering av satsingen på energiomlegging. Regjeringen styrket Grunnfondet med ytterligere 10 mrd. kroner i 2009. I St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk ble det varslet at regjeringen vil foreslå å øke kapitalen i Grunnfondet ytterligere, med inntil 10 mrd. kroner innen 2012. Som et ledd i dette foreslår regjeringen å øke kapitalen med 5 mrd. kroner i 2010. Avkastningen fra Grunnfondet forventes å bli på om lag 1 mrd. kroner fra 2011 når fondskapitalen kommer opp i 25 mrd. kroner.

Fondets midler blir plassert som kontolån til staten, med en rente tilsvarende renten på statsobligasjoner med ti års bindingstid. Statsobligasjoner vil gi en stabil avkastning over tid og ha lav risiko. I tillegg gir dette en enkel administrasjon av fondet. Fondets avkastning føres årlig inn

på statsbudsjettets inntektsside (80-post) og tilsvarende beløp bevilges på statsbudsjettets utgiftsside under kap. 1825, post 50 og post 70.

Kap. 4825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
80	Fondsavkastning	429 819		
85	Fondsavkastning		431 000	796 000
	Sum kap. 4825	429 819	431 000	796 000

Post 85 Fondsavkastning

Fjorårets avkastning av kapitalen i Grunnfondet føres årlig inn på statsbudsjettets inntektsside under denne posten og tilsvarende beløp bevilges på statsbudsjettets utgiftsside under kap. 1825.

På bakgrunn av markedsrentene for statspapi-
rer fastsatte Finansdepartementet 1. januar 2007
rentesatsen for innskuddet i 2007 til 4,31 pst. per år
for en periode på ti år. Finansdepartementet fast-
satte 1. januar 2009 rentesatsen for innskuddet i
2009 til 3,65 pst. per år for en periode på ti år.

Avkastningen fra fondskapitalen gir en utbeta-
ling på 796 mill. kroner i 2010.

Resultatrapport 2008

Post 21 Spesielle driftsutgifter

I 2008 ble om lag halvparten av midlene benyttet til
kontingenten for Norges deltakelse i EU-program-
met Intelligent Energy – Europe, samt til medfi-
nansiering av norske deltakere i programmet.
Resten av midlene er knyttet til NVEs arbeid med
energimerking av bygg.

Enova står for den operative oppfølgingen av
den norske deltakelsen i EU-programmet. Dette
innebærer både veiledning og informasjon til
potensielle søkere, og tilbud om forprosjektstøtte
og nasjonal medfinansiering til prosjektgjennomfø-
ring. I 2008 fikk ni prosjekter tilbud om nasjonal
medfinansiering, med et samlet tilsagnsbeløp på
om lag 3 mill. kroner. I tillegg fikk to prosjekter til-
bud om forprosjektstøtte på til sammen kr 80 000.

OED fremmet i desember 2008 forslag til end-
ringene i energiloven for å gjennomføre energi-
merkeordningen for bygg i henhold til EUs byg-
ningsenergidirektiv. I 2008 har NVE arbeidet med
tilrettelegging for innføring av direktivet, herunder

utvikling av et internettbasert beregningssystem
for energimerking av bygninger (EMS).

Energifondet

Energifondets disponible ramme for 2008 omfattet
først og fremst inntekter fra påslaget på nettariffen,
avkastning fra Grunnfondet og overføring over
statsbudsjettet. I tillegg kom renteinntekter fra
Energifondet og frigjorte midler fra prosjekter som
ble kansellert. Samlet hadde Enova en disponibel
ramme på om lag 2 020 mill. kroner i 2008 inkludert
en tilsagnsfullmakt på 360 mill. kroner. Om lag
1 457 mill. kroner ble i 2008 disponert i form av
vedtak om tilsagn, kjøp av varer og tjenester og
øvrige prosjekter. Øvrige udisponerte midler ble
overført til 2009. Tabell 3.5 viser energieresultater
og disponering av Energifondets midler for 2007
og 2008.

I 2008 ble flere prosjekter som har fått tilsagn
om støtte i tidligere år kansellert. Dette bidro til å
frigjøre om lag 435 mill. kroner i 2008. Enova har
justert resultatene for tidligere år i henhold til
dette.

Per 31. desember 2008 var om lag 3,1 mrd. kro-
ner innestående på Energifondets konto i Norges
Bank. Av dette var 81 pst. bundet opp i en porteføl-
je av 1 130 aktive prosjekter som følges opp av
Enova.

I løpet av 2008 ble det inngått kontrakter som
gir et samlet energieresultat på om lag 2,15 TWh/år,
jf. tabell 3.5. Resultatet har kommet fram ved å
legge sammen de forventede energieresultatene i
kontraktene som Enova tegner med de aktørene
som er tildelt midler til sine prosjekter (kontrakt-
festet resultat). Prosjektene som inngår i resultat-
rapporteringen er derfor ikke nødvendigvis ferdig-
stilte i løpet av 2008. En betydelig del av prosjek-
tene gjennomføres over flere år. Utbetaling av
støttemidler vil derfor også skje over flere år. I

gjennomsnitt ble det gitt om lag 57 øre i tilskudd per kWh spart eller produsert. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig støtte på 3,7 øre/kWh over prosjektens antatte levetid.

Enova viser til at finansuroen skaper usikkerhet og utfordringer både for gjennomføringen av

prosjekter Enova tidligere har gitt støtte til og for nye prosjekter i 2008. Virkningen av dette gjorde seg gjeldene på flere av Enovas områder, spesielt i andre halvår 2008.

Tabell 3.5 Energiresultat og disponering av Energifondets midler i 2007 og 2008

Område	2007		2008	
	Mill. kroner	GWh/år	Mill. kroner	GWh/år
Energibruk	372	1 186	365	961
Vindkraft	0	0	445	279
Varme	316	739	436	840
Bioforedling	5	163	3	60
Annen ny teknologi	72	5	52	11
Kommuneprogrammet	6		16	
Pålagte oppgaver	31		53	
Analyse med videre	13		12	
Administrasjon	61		75	
Sum disponerte midler og resultat	876	2 093	1 457	2 151

Enovas forvaltning av midlene fra Energifondet skal bidra til mer effektiv bruk av energi. Det er gitt tilsagn for 365 mill. kroner i støtte i 2008 til prosjekter innen programområdet Energibruk. Disse prosjektene gir i sum et kontraktsfestet energiresultat på 961 GWh/år. Programområdet omfatter energibruk i bygg, anlegg, næringsvirksomhet og Enovas arbeid rettet mot barn, unge og husholdninger.

Enovas forvaltning av midlene fra Energifondet skal bidra til økt bruk av andre energibærere enn strøm, naturgass og olje til oppvarming. Enova har et konkret resultatmål for varme. I 2008 reviderte Enova varmeprogrammet og etablerte tre ulike støtteprogrammer tilpasset behovet i markedet, herunder et eget program for støtte til etablering av infrastruktur for fjernvarme. Enovas tre varmeprogrammer omfatter både varmedistribusjon og varmeproduksjon. Det er gitt tilsagn om 436 mill. kroner i støtte til totalt 81 prosjekter på området i 2008. Disse har en samlet kapasitet på 1 002 GWh/år, der fornybar energi utgjør 840 GWh/år.

Enovas forvaltning av midlene fra Energifondet skal bidra til økt produksjon fra fornybare energikilder og Enova har et konkret resultatmål for vindkraft. Det ble gitt 445 mill. kroner i tilsagn om støtte til to vindkraftprosjekt. Disse gir en estimert produksjon på 279 GWh/år.

Det er gitt 3 mill. kroner i tilsagn om støtte til et biobrenselforedlingsprosjekt. Prosjektet har en estimert produksjon på 60 GWh/år.

Enovas forvaltning av midlene fra Energifondet skal bidra til introduksjon og utvikling av nye teknologier og løsninger i energimarkedet. Enova støttet i 2008 ti prosjekter innen utvikling av ny teknologi. Prosjektene mottok tilsagn på til sammen 52 mill. kroner og de har et estimert energiresultat på 11 GWh/år. Enova har en fellessatsing med Norges forskningsråd og Innovasjon Norge på området.

Det totale energiresultatet for perioden 2001 til og med 2008 er på nær 11,6 TWh.

Enovas forvaltning av midlene fra Energifondet skal bidra til velfungerende markeder for effektive og miljøvennlig energiløsninger og økt kunnskap i samfunnet om mulighetene for å ta i bruk disse løsningene. Hele Enovas virksomhet bygger opp under disse hovedmålene. Enova er i tillegg pålagt å drive et landsdekkende tilbud av informasjons- og rådgivningstjenester. Hensikten med arbeidet er å øke oppmerksomheten om energibruk og energiløsninger og å øke kjennskapen til Enova som aktør i energiomleggingen.

Enova har etablert en nasjonal svartjeneste for husholdninger og profesjonelle aktører. Svartjenesten har besvart om lag 28 600 henvendelser i 2008. Det blir gitt råd om energieffektivisering og miljøvennlige oppvarmingsløsninger og veiled-

ning om Enovas programmer, blant annet støtteordningen til elektrisitetssparing i husholdningene.

Enova har også etablert «Enova anbefaler», en ordning som skal gjøre det lettere å velge produkter med god energikvalitet. I 2008 omfattet ordningen energieffektive vinduer. Det ble blant annet etablert et eget nettsted for «Enova anbefaler» med oversikt over enkeltprodukter og leverandører.

Enova SF har i løpet av 2008 utført en rekke analyser og utredninger for å sikre beslutningsgrunnlaget ved utformingen av sine virkemidler.

I 2008 mottok Enova SF 75 mill. kroner fra Energifondet i administrasjonshonorar, inkludert merverdiavgift. Administrasjonshonoraret dekker ordinær drift av Enova SF for forvaltningen av Energifondet. Foretaket hadde et årsoverskudd for 2008 på om lag 8 mill. kroner. Overskuddet er overført til selskapets frie egenkapital.

Post 70 Tilskudd til elektrisitetssparing i husholdninger

Enova SF fikk høsten 2006 i oppdrag å forvalte en særskilt tilskuddsordning for å stimulere til strømsparing i husholdningene, jf. St.prp. nr. 82 (2005-2006). Bakgrunnen for ordningen var at mange husholdninger, i lys av kraftsituasjonen, var opptatt av å vurdere andre oppvarmingsalternativer enn strøm. Regjeringen ville benytte denne situasjonen til å gi et løft for modne teknologier med begrenset utbredelse i markedet. Det blir gjennom ordningen gitt støtte til kjøp av pelletskaminer, solfangere for tappevannsoppvarming, styringssystemer og varmpumper unntatt luft-til-luft

varmpumper. Ordningen ble finansiert gjennom en egen bevilgning i 2006 på 71 mill. kroner. I 2008 ble det gitt en ny bevilgning på 31 mill. kroner. Ved utløpet av 2008 hadde Enova mottatt om lag 30 000 søknader, 8 000 husstander hadde fått utbetalt støtte, og rundt 7 000 husstander hadde stående tilsagn om tilskudd.

Post 74 Naturgass

I perioden 2004 til 2008 ble det gitt tilsagn om støtte på om lag 150 mill. kroner til infrastrukturprosjekter for naturgass. Dette vil bidra til etablering av infrastrukturkapasitet for naturgass tilsvarende 3-4 TWh/år når anleggene er etablert. Åtte mottaks- og lageranlegg for LNG (flytende naturgass), ett anlegg for lokalt uttak fra LNG-fabrikk (Melkøya) og ett transmisjonsrør har mottatt støtte.

Enova SF inngikk i 2008 en avtale om å dekke kostnader for tjenester av allmenn økonomisk betydning knyttet til realisering av mottaks- og lageranlegg for naturgass ved Nordic LNGs anlegg i Fredrikstad. Forpliktelsen i avtalen beløper seg til 45 mill. kroner.

Tilskuddsordningen for infrastruktur for naturgass har hatt god effekt. Den har bidratt til etablering av kapasitet i anleggene utover det som ellers ville blitt valgt. Dette gjør at anleggene vil være tilpasset en økt etterspørsel etter naturgass i framtiden.

Det finnes fortsatt regioner i Norge uten infrastruktur for naturgass. Distribusjonskjeden for LNG har trolig heller ikke kommet opp i et omfang som gjør at den kan vurderes å fungere godt uten tilskudd.

Programkategori 18.30 Teknologi og internasjonalisering

Kap. 1830 Forskning

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
22	Forvaltningsrettet forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	21 050	22 000	32 500
50	Norges forskningsråd	488 500	569 500	741 000
70	Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	9 559	10 300	10 300
	Sum kap. 1830	519 109	601 800	783 800

Post 22 Forvaltningsrettet forskning og utvikling, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker forvaltningsrettet forskning og utvikling i regi av NVE. Målet er at forskningsaktivitetene skal støtte direktoratets oppgaver og bidra til at NVE utvikler kunnskap som styrker NVEs forvaltningskompetanse. Aktiviteten er forankret i NVEs FoU-strategi og skal inkludere relevante problemstillinger knyttet til forsyningsikkerhet for energi og øke kunnskapen for best mulig kost-/nyttevurderinger av energiprojekter. Det arbeides grunnleggende med energiteknologi, hydrologi, miljø og skred- og vassdragssikkerhet. NVE deltar i flere av programmene til Forskningsrådet og samarbeider med blant annet Energibedriftenes landsforening (EBL), Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Enova SF.

Budsjettforslag 2010

Det foreslås bevilget 32,5 mill. kroner under posten i 2010, en økning på 10,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Av bevilgningen på 32,5 mill. kroner vil om lag 9,5 mill. kroner gå til skredforskning. Resterende midler omfatter forvaltningsrettet forskning og utvikling innen områdene energi, vannressurser, miljø og hydrologi. Økningen i 2010 er blant annet knyttet til følgende:

- Flytting av 3,5 mill. kroner knyttet til snøskredforskning fra kap. 1830, post 50.
- Kompetanse og metodeutvikling knyttet til skredvarsling, jf. også kap. 1820, post 01.

- Forskning og formidling knyttet til skredrisiko og skredsikring, jf. også kap. 1820, post 01.
- 2 mill. kroner til arealvurderinger knyttet til fornybar energiproduksjon til havs, jf. også kap. 1820, post 01.

For å sikre en forutsigbar, hensiktsmessig og god fremdrift i de flerårige FoU-programmene og kunne utnytte feltsesongen best mulig, er det behov for å kunne inngå kontrakter med utførende institusjoner med varighet ut over budsjettåret. Ved slutten av hvert år vil derfor deler av påfølgende års budsjett være bundet opp i pågående prosjekter. På denne bakgrunn foreslås det en fullmakt til å pådra forpliktelser for inntil 10 mill. kroner utover gitt bevilgning, jf. Forslag til vedtak VI.

Aktiviteter 2010

NVE vil styrke kunnskapen om effekter av klimaendringer for alle typer vannressurser. Flomvarslings- og prognosesystemet skal videreutvikles, blant annet knyttet til prognosering av vannivåer. NVE vil forbedre modellbeskrivelser av det hydrologiske kretsløpet og forbedre målemetodikk i overvåkingsnettet.

NVE skal i 2010 øke kunnskapen om skredprosesser, konsekvenser av skred, metoder for å redusere risikoen knyttet til skred, samt håndteringen av skredrisikoen i forvaltningen.

Det er behov for fortsatt snøskredforskning, og det er viktig å opprettholde fagmiljøet innen snøskredforskning ved Norges Geotekniske Institutt

(NGI). Resultatene fra den anvendte snøskredforskningen er relevant for NVEs forvaltningsoppgaver innen skredforebygging. Midlene til snøskredforskning ble til og med 2009 bevilget gjennom Forskningsrådet, jf. kap. 1830, post 50.

NVE skal styrke kunnskapen om hele kostnads- og teknologibildet innen produksjon, transport og bruk av energi. Arbeidet med å koble nye klimadata til oversikter over utbygd og planlagt kraftproduksjon, og bruke modeller til å beregne robustheten av energiproduksjon og energiforbruk under ulike klimasenarioer, skal fortsette i 2010.

NVE skal fortsette arbeidet med kartlegging av potensialet for opprustning og utvidelse og effektproduksjon knyttet til vannkraft. NVE skal ha oversikt over potensialet for vindkraft på land og til havs, med spesiell vekt på Nordsjøen. NVE skal lede en direktoratsgruppe som skal vurdere havarealers egnethet for utbygging av vindkraft, jf. Ot.prp. nr. 107 (2008-2009). NVE skal også ha kunnskap om fordeler og ulemper ved storskala bruk av bioenergi. Når det gjelder umodne fornybare energiteknologier, skal NVE legge hovedvekt på kunnskap om havbaserte teknologier og teknologier for å utnytte geovarme.

NVE skal bedre sin kunnskap om hvordan ulike markedsstrukturer kan bidra til å sikre en samfunnsmessig rasjonell utnyttelse av reguleringsressursene.

På energibruksområdet skal NVE i 2010 forbedre sine energibruksdata og -statistikk, samt analyser av forbruksutvikling.

NVEs FoU-arbeid skal gi forvaltningen bedre grunnlag for kraftbalanseanalyser og grunnlag for å identifisere miljømessige akseptable prosjekter for å dekke krafttterspørsel. NVE skal ha kunnskap om miljø- og samfunnsvirkninger samt kunnskap om mulige konsekvensreducerende tiltak av kraftproduksjon og -overføring.

Resultatrapport 2008

Under programmene for småkraft samt opprustning og utvidelse, har NVE støttet over 65 prosjekter knyttet til tekniske, hydrologiske, miljømessige og kompetanserettede problemstillinger.

Det er gjennomført tre større prosjekter i tilknytning til den økonomiske reguleringen av nettselskapene. Det er også gjennomført utredninger knyttet til vindkraft i Nordsjøen og til bioenergi.

I 2008 har det på kraftmarkedsområdet vært prosjekter i forbindelse med utenlandshandelen, samt avanserte målesystemer (AMS). Det er gjennomført ulike prosjekter for å øke kompetansen og forståelsen av hvordan energibruken utvikler seg.

På hydrologifeltet er det utviklet en prognosemodell for automatisk oppdatering av status for grunnvann og markvann. Modellen brukes til flomvarsling, til å utarbeide energiprogner og til å studere effekter av klimaendringer. Det er gjennomført prosjekter der det hydrologiske datagrunnlaget og hydrauliske forhold i vassdraget gir grunnlag for dynamiske flomsonekart. Metodikk for automatisk måling av vannføringer basert på sporstoffer er testet ut, med lovende resultater.

NVE har sammen med energibransjen sett på problemstillinger rundt vegetasjon og vekst i vassdrag.

Det ble satt i gang en rekke nye prosjekter for å styrke miljøkunnskapen i forvaltningen, blant annet om temperaturens betydning for økologien i regulerte vassdrag, miljøkonsekvenser av effektkjøring, etterundersøkelser av miljøforholdene i vassdrag med småkraft og standardisering av miljøundersøkelser i regulerte vassdrag.

NVE videreførte sin støtte til forskning på konflikt mellom vindkraft og fugl.

Mer informasjon kan finnes på www.nve.no.

Post 50 Norges forskningsråd

Det meste av Olje- og energidepartementets bevilgninger til forskning og utvikling (FoU) innenfor energi- og petroleumsektoren kanaliseres gjennom Norges forskningsråd. Gjennom Forskningsrådet finansieres langsiktig grunnleggende forskning, strategisk forskning og brukerstyrt forskning og teknologiutvikling. Midler går også til demonstrasjonsprosjekter innenfor petroleumsektoren.

Gjennom støtte til FoU vil regjeringen stimulere til økt verdiskaping og konkurransekraft i næringslivet og til positive økonomiske ringvirkninger i samfunnet for øvrig. Støtten skal utløse prosjekter som ellers ikke ville bli gjennomført, og forsterke næringslivets egen satsing på FoU. Forskningen skal bidra til å utnytte energi- og petroleumssressursene effektivt til det beste for landet.

OEDs midler til FoU og demonstrasjonsprosjekter blir i hovedsak kanalisert til programmene PETROMAKS, RENERGI, Demo 2000, CLIMIT og til de nye FMEene (Forskningssentre for miljøvennlig energi), jf. egen omtale. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) er en integrert del av forskningen på fornybar energi og karbonfangst, -transport og -lagring.

Forskningsinnsatsen skal være robust for endringer i samfunnets behov og rammebetingelser. Med FoU-strategiene OG21 og Energi21 på plass, er det lagt et godt grunnlag for en helhetlig og

langsiktig satsing innenfor energi- og petroleumsforskning.

Et overordnet mål for den strategiske forskningen er å styrke institutter og universiteter innenfor

fagfeltene petroleum og energi. Valg av innsatsområder gjøres ut fra fremtidige muligheter for norsk næringsliv og kompetansen norske miljøer besitter.

Tabell 3.6 Fordeling av bevilgning under kap. 1830, post 50 til forskning i regi av Norges forskningsråd

Formål	(i 1 000 kr)	
	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
Petroleumssektoren:		
PETROMAKS og DEMO 2000	178 000	215 500
PETROSAM	10 000	10 000
Strategisk forskning	22 500	23 000
Sum Petroleumssektoren	210 500	248 500
Energi- og vannressurssektoren:		
RENERGI	155 000	222 000
Forskningsentre for miljøvennlig energi (FME)	110 000	145 000
CO ₂ -håndtering (CLIMIT)	68 500	99 000
Strategisk forskning	20 000	16 500
Sum Energi- og vannressurssektoren	353 500	482 500
Strategiske fellesfunksjoner, informasjon og internasjonalisering mv.	5 500	10 000
Sum bevilgning til Norges forskningsråd	569 500	741 000

Det foreslås bevilget 741 mill. kroner til Norges forskningsråd over OEDs budsjett i 2010, en netto økning på 171,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Økningen knytter seg i hovedsak til fornybar energi og karbonfangst og -lagring og er en oppfølging av Klimaforliket. I tillegg er 3,5 mill. kroner knyttet til snøskredforskning flyttet til kap. 1830, post 22.

Tilsagnsfullmakten på 33 mill. kroner foreslås videreføres for 2010, jf. Forslag til vedtak V.

I tillegg til bevilgningen over OEDs budsjett, vil midler fra avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping og bevilgninger over andre departementers budsjetter, bli brukt til forskning med relevans for petroleums- og energisektoren.

Det foreslås avsatt totalt 10 mill. kroner til strategiske fellesfunksjoner, informasjon og internasjonalisering, drift av FoU-strategiene Energi21 og OG21, samt deltakelse i og oppfølging av internasjonalt forsknings- og teknologisamarbeid.

Petroleumssektoren

Ressursene på norsk kontinentalsokkel representerer langsiktige muligheter for verdiskaping. Forskning og teknologiutvikling er en forutsetning for å realisere dette. OD anslår at over 60 pst. av de

utvinnbare ressursene på den norske kontinentalsokkelen ennå ikke er utnyttet. Som stor ressurseier har staten et spesielt ansvar for å sørge for tilstrekkelig kompetansebygging, forskning og utvikling innenfor petroleumssektoren. De største utfordringene er knyttet til utvikling av nye, effektive leteteknologier for å finne nye drivverdige felt, samt økt utvinning av eksisterende felt. Samtidig må negative miljøkonsekvenser minimeres. I tråd med klimaforliket vil petroleumsforskningen styrke fokus på klima.

Samarbeidet rundt den nasjonale strategien for petroleumsforskning, OG21 (Olje og gass i det 21. århundre), er med på å sikre en mest mulig effektiv og målrettet forskningsinnsats, både innenfor offentlig og privat finansiert forskning. OG21-styret vil legge frem en revidert forskningsstrategi på nyåret.

Myndighetenes satsing på petroleumsforskning følges opp gjennom programmene PETROMAKS, Demo 2000 og PETROSAM.

PETROMAKS – program for maksimal utnyttelse av petroleumsressursene

PETROMAKS (2004-2014) omfatter strategisk grunnleggende forskning og kompetanseutvikling,

samt anvendt forskning og teknologiutvikling. PETROMAKS arbeider med utgangspunkt i OG21s teknologistrategi. Programmets mål er optimal utnyttelse av petroleumsressursene og økt verdiskaping for samfunnet gjennom styrket kunnskapsutvikling, næringsutvikling og internasjonal konkurransekraft.

PETROMAKS henvender seg til norske bedrifter og forskningsinstitusjoner som kan bidra til videreutvikling av petroleumsnæringen. Der det er relevant, ses aktivitetene i sammenheng med internasjonale forskningsaktiviteter.

Petroleumssektoren vil ha et betydelig rekrutteringsbehov i fremtiden. PETROMAKS finansierer, gjennom deltakelse i konkrete forskningsprosjekter, forskningsrettet utdanning både av hovedfags- og doktorgradskandidater, i tillegg til kandidater på postdokornivå.

PETROMAKS finansierer også forskning på arktiske problemstillinger som er relevante for petroleumsvirksomheten. De fleste problemstillingene som er relevante for nordområdene er også relevante for andre områder på norsk kontinentalsokkel. Unntaket er problemstillinger knyttet til ekstremt klima, mørketiden, håndtering av is, ising på installasjoner og transport over svært lange avstander.

Demo 2000 – prosjektrettet teknologiutvikling

Demo 2000 skal bidra til å kommersialisere ny petroleumsteknologi gjennom støtte til pilot- og demonstrasjonsprosjekter. En viktig forutsetning for å oppnå økt utvinning av olje og gass, mer miljøvennlig produksjon, samt reduserte lete- og utvinningskostnader, er at industrien tar i bruk ny teknologi og tester ut nye løsninger. Erfaringsmessig er dette en utfordring, fordi uttesting av ny teknologi er forbundet med høye kostnader og høy risiko. Industrien kvier seg for å investere i kapital-krevende prosjekter der teknologien ikke er tilstrekkelig utprøvd. Offentlig støtte gjennom Demo 2000 bidrar til å utløse slike prosjekter.

Demo 2000 har internasjonalt samarbeid med Deepstar i USA og PROCAP 3000 (Petrobras) i Brasil. Sammen med INTSOK, leverandørbedrifter og oljeselskaper, arbeider Demo 2000 for å identifisere muligheter for feltutprøving og pilotering internasjonalt.

Demo 2000-programmet bidrar også til utvikling og utprøving av petroleumsteknologi som er spesielt relevant for arktiske forhold.

PETROSAM – program for samfunnsvitenskapelig petroleumsforskning

PETROSAM (2007-2011) skal gjennom innsikt og kompetanse om samfunnsmessige forhold gi grunnlag for strategi- og politikktutforming hos norske myndigheter og næringsliv innenfor petroleumssektoren. Gjennom programmet skal det bygges opp stabile og kompetente forskningsmiljøer som kan hevde seg internasjonalt.

Den faglige målsettingen er å øke kunnskapen innenfor følgende forskningsområder: forvaltningen av norske olje- og gassressurser, internasjonale utviklingstrekk og verdien av norske olje- og gassressurser, og utviklingen i sentrale petroleumsprovinser.

Havet og kysten (PROOFNY)

«Langtidsvirkninger av utslipp til sjø fra petroleumsvirksomheten» (PROOFNY) er organisert under Fiskeri- og kystdepartementets program Havet og kysten (2006-2015) som et eget delprogram. Programmet har som hovedmål å fremme forskning av høy internasjonal kvalitet om det marine miljø. Programmet skal bedre beslutningsgrunnlaget for myndighetene ved samordning av petroleumsvirksomheten med annen bruk og vern av havmiljøet. Et viktig delmål er å sikre rekruttering og kompetanseutvikling på feltet i relevante norske forskningsmiljøer.

Strategisk petroleumsforskning

De strategiske forskningsmidlene på petroleumsområdet går i all hovedsak til strategiske institutt- og universitetsprogrammer (SIP/SUP). Det er et mål at midlene skal bidra til kompetanseoppbygging på områder som er knyttet til reservoarkarakterisering og reservoarstyring, samt til utvikling av teknologi for optimal leting/prospektidentifisering. Dette inkluderer utdanning av forskere i norske universiteter og institutter.

Videre gis det støtte til sjøfuglprogrammet SEAPOP i regi av Norsk Polarinstitut og Norsk Institutt for naturforskning.

Energi- og vannressurssektoren

FoU er viktig for å utnytte norske energiresurser effektivt og sikre nødvendig kompetanse for langsiktig verdiskaping. Den offentlige satsingen er rettet mot effektivisering av energiproduksjon, energioverføring og energibruk, økt energitilgang basert på miljøvennlig energi, og høyere systemmessig sikkerhet og fleksibilitet.

Gjennom satsingen på energiforskning skal det:

- Utvikles teknologi og kompetanse som bidrar til en effektiv energiomlegging og et miljøvennlig energisystem i Norge,
- utvikles nye, konkurransedyktige produkter og tjenester som kan gi grobunn for næringsutvikling og økt verdiskaping i Norge og
- frembringes kunnskap og analyser som grunnlag for utvikling av myndighetenes og næringslivets langsiktige strategier på energiområdet

Som en oppfølging av klimaforliket, er satsingen på forskning og utvikling av fornybare energikilder og karbonfangst og -lagring økt betydelig. Det foreslås å styrke ordningen med forskningscentre for miljøvennlig energi (FME). Det foreslås videre å øke bevilgningene til FoU på fornybar energi, energieffektivisering i både petroleumssektoren og energi- og vannressurssektoren og karbonfangst og -lagring.

Energi21: FoU-strategi for energisektoren

Energi21-strategien har som overordnet mål å øke verdiskapingen gjennom satsing på FoU og ny teknologi innenfor energisektoren. Den skal bidra til en samordnet, effektiv og styrket forsknings- og teknologiinnsats innenfor sektoren, der økt engasjement i energinæringen står sentralt. Energi til transport er ikke omfattet av strategien. Strategien ble lagt frem i februar 2008 og er resultat av et nært samarbeid mellom myndighetene, forskningsinstitusjoner og industrien.

Forskningsrådets RENERGI-program og den nye FME-ordningen står sentralt i oppfølgingen av strategien, i tillegg til relevante virkemidler under Enova. Energi21 anbefaler en FoU-satsing på følgende prioriterte områder:

- effektiv energibruk i bygninger, husholdninger og industri
- klimavennlig kraft fra vann, vind og sol
- CO₂-nøytral oppvarming fra biomasse og varmpumper
- energisystemer (infrastruktur, overføringsnett)
- rammebetingelser for forskning og innovasjon

Departementet opprettet i juli 2008 et styre for Energi21 som skal videreutvikle og følge opp strategien.

RENERGI – Fremtidens rene energisystem

Tematisk dekker RENERGI-programmet (2004-2013) det meste av den energirelaterte forsknin-

gen i Forskningsrådet, med unntak av forskning relatert til CO₂-håndtering. Programmet har stor faglig spennvidde og omfatter både strategisk grunnleggende forskning og kompetanseutvikling, anvendt forskning og teknologiutvikling, og samfunnsfaglig forskning som underlag for politikkutforming. Det legges vekt på å bygge opp kompetente og robuste FoU-miljøer som kan betjene næringsliv og forvaltning på en god måte og legge grunnlaget for næringsutvikling og innovasjon.

RENERGI skal følge opp prioriteringene i Energi21-strategien. Programmet vil således ha hovedfokus på miljøvennlig produksjon og bruk av energi. Satsingen på teknologier for fornybar energi vil stå sentralt.

Det er viktig at RENERGI samarbeider tett og koordinerer aktiviteten med senteretsatsingen som Forskningsrådet har initiert gjennom FME-ordningen.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for en langsiktig og målrettet satsing for fornybare energi til havs. Regjeringen vil følge opp satsing på demonstrasjon av nye teknologier gjennom relevante støtteordninger i Enova og Forskningsrådet. Med økte bevilgninger vil RENERGI kunne støtte teknologier i prototypfasen, slik at ny teknologi kan testes ut i mindre skala. Støtte til fullskala pilotprosjekter vil skje gjennom Enova sitt demonstrasjonsprogram.

FME – Forskningscentre for miljøvennlig energi

Støtteordningen knyttet til etablering av forskningssentre for miljøvennlig energi (FME) ble startet i 2009. Formålet med FME-ordningen er å etablere forskningssentre med konsentrert og langsiktig forskning på høyt internasjonalt nivå innen energieffektivisering, fornybar energi og CO₂-håndtering. Næringslivet vil være med i sentrene. Slik vil man skape et aktivt samarbeid mellom et innovativt næringsliv og fremstående forskningsmiljøer.

Prioriteringene av satsingsområdene i Energi21 er lagt til grunn for valg av forskningssentre. Det foreslås bevilget 145 mill. kroner til senteretsatsingen i 2010. Mer om forskningssentre for miljøvennlig energi kan finnes på www.forskningsradet.no/energiserter. Regjeringen vil videreføre den ekstra satsingen på FME-ordningen som var en del av tiltakspakken.

Regjeringen er opptatt av å styrke fagmiljøet innefor samfunnsvitenskapelig energiforskning. Departementet vil vurdere nærmere hvordan en slik styrking best kan organiseres.

Strategisk energiforskning

Det bevilges midler til strategiske institutt- og universitetsprogrammer (SIP/SUP) innenfor energisektoren. Målet med SIP/SUP er å etablere grunnleggende FoU-kompetanse på energiområdet av høy internasjonal kvalitet i instituttene og universitetene.

Programmet KOSK II - Katalyse og organisk syntetisk kjemi II - er etablert for perioden 2007-2012. KOSK II støtter grunnleggende forskning innenfor temaene katalyse og organisk syntetisk kjemi. OED støtter katalysedelen, mens Kunnskapsdepartementet dekker organisk syntetisk kjemi. Programmet har på katalysesiden en særlig innretning mot prosesser for foredling av naturgass til mer verdifulle kjemikalier.

Det gis videre støtte til forskning og undervisning ved Norsk Institutt for Sjørett ved UiO. Målet er å styrke norsk kompetanse innenfor energirett.

CO₂-håndtering – CLIMIT

CLIMIT er et nasjonalt program for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologier for fossilt basert kraftproduksjon med fangst og lagring av CO₂. Programmet dekker hele kjeden fra lang-siktig, kompetanseoppbyggende grunnforskning til prosjekter som demonstrerer CO₂-håndterings-teknologier. Innsatsen skal være rettet mot teknologiutvikling, men det legges også vekt på å finne muligheter for fremtidig industrialisering og verdiskaping i norsk industri.

Programmet var tidligere rettet kun mot gasskraft, men ble fra og med 2009 utvidet til å gjelde for fossilt basert kraftproduksjon generelt. Bakgrunn for utvidelsen var at til tross for at den norske satsingen på CO₂-fangst og -lagring (CCS) særlig er knyttet til gasskraft med CO₂-håndtering, er det CO₂-utslipp fra kullkraftverk som er den største utfordringen internasjonalt. Med en utvidelse av virkeområdet for CLIMIT legges det til rette for økt markedspotensial for norsk teknologi, i tillegg til at norske teknologimiljøer vil kunne delta i flere internasjonale CCS-prosjekter. Et viktig mål er å utvikle og styrke norske kompetansemiljøer og industri innenfor CCS.

På kort sikt er utfordringene å:

- Kvalifisere og få ned kostnadene knyttet til CO₂-fangst fra fossilt basert kraftproduksjon og
- etablere metodikk og bygge tillit til sikker geologisk lagring av CO₂.

På lengre sikt er utfordringene å:

- Forbedre eller utvikle teknologier med potensial for signifikant forbedring i virkningsgrad og lønnsomhet innen kraftproduksjon med CO₂-fangst og
- utvikle robust metodikk for lagring av CO₂ som oppfyller kravene til å bli godkjent som klimatil-tak i henhold til internasjonale avtaler.

Programmet finansieres av Norges forskningsråd og Fond for CLIMIT. Forskningsrådet finansierer forsknings- og utviklingsdelen av programmet, mens Fond for CLIMIT finansierer demonstrasjons- og kommersialiseringsdelen, jf. kap. 1833, post 50. Samlet ramme for CLIMIT-programmet beløper seg til i overkant av 180 mill. kroner i 2010. Gassnova SF utfører i fellesskap med Forskningsrådet sekretariatsfunksjonen for programmet. Beslutninger om prosjektstøtte tas av programstyret for CLIMIT. Rammer for bruken av midler fra Fond for CLIMIT er nedfelt i vedtektene for fondet (se nærmere omtale av Post 50 Overføring til Fond for CLIMIT).

Resultatrapport 2008

Petroleumssektoren

PETROMAKS

PETROMAKS-porteføljen omfattet forskerprosjekter, kompetanseprosjekter, innovasjonsprosjekter og forprosjekter. Programmet har fulgt OG21s prioriteringer og dekket samtlige teknologiske temaområder strategien har pekt ut. Om lag 45 pst. av prosjektene i 2008 fokuserte på problemstillinger relatert til letemetoder og reservoartiltak for økt utvinning, mens om lag 20 pst. var knyttet til HMS og miljøteknologi.

2008 var femte virkeår for PETROMAKS. Mange av prosjektene i porteføljen har gitt synlige og viktige resultater både med hensyn til grunnleggende innsikt og praktiske løsninger. Programmet finansierte 14 prosjekter med direkte fokus på nordområdene. Miljøteknologi har fått økt oppmerksomhet i programmet, og utlysningene i 2008 resulterte i flere miljørelevante prosjekter med oppstart i 2009.

Programmet hadde i 2008 en bred internasjonal deltakelse i prosjektporteføljen. Russland og USA er de viktigste internasjonale samarbeidslandene. Rundt 60 prosjekter i porteføljen har amerikansk partner og ni prosjekter har russisk partner.

Kvantifiserbare resultater for 2008:

- Antall prosjekter: 162, hvorav 23 nye i 2008

- Antall doktorgradsstipendiater: 191, hvorav 29 pst. kvinner
- Antall postdoktorstipendiater: 82, hvorav 33 pst. kvinner
- Avlagte doktorgrader: 20
- Antall deltakende bedrifter: 155
- Antall patenter: 8
- Antall metoder/modeller/prototyper: 72

Boks 3.1 Prosjekteksempel PETROMAKS

Resultatet av forskningsprosjektet «WiVib» hos ABB er en trådløs vibrasjonssensor som gjør det mulig for oljeselskaper å drive smartere vedlikehold av elektromotorene sine offshore. Sensoren vil kunne avdekke behov for vedlikehold eller utskiftning på et tidlig stadium, noe som kan gi store HMS-gevinster. Den vil kunne erstatte håndholdt utstyr, som i stor grad brukes til denne type overvåkning i dag. Sensoren er eksplosjonssikret og ideell til bruk for offshorebransjen, men i prinsippet kan den anvendes i alle industrier med de samme gevinstene. WiVib-sensoren skal etter planen introduseres i markedet i 2009

Programmets hjemmeside er www.forskningsradet.no/petromaks.

Demo 2000

DEMO 2000-programmet har siden oppstart i 1999 støttet 202 prosjekter. Programmet følger OG21s prioriteringer, og i 2008 ble det lyst ut midler innenfor alle OG21s teknologiområder, de vil si innenfor undergrunnsteknologi, boring og brønn, prosessering på havbunnen eller i brønn, dypt vann, gassutnyttelse, arktisk teknologi og integrerte operasjoner.

Kvantifiserbare resultater for 2008:

- Antall prosjekter: 69, hvorav 29 nye
- Antall nye produkter/prosesser: 15
- Antall patenter: 9
- Antall metoder/modeller/prototyper: 13

Boks 3.2 Prosjekteksempel Demo 2000

Det er med støtte fra Demo 2000 utviklet en flerfasemåler som har svært stor nøyaktighet. Instrumentet gjør så det dannes et tredimensjonalt bilde av væskestrømmen gjennom røret. På den måten er det mulig å si hvor mye gass, vann og olje som til enhver tid strømmer igjennom røret uten å måtte skille de ulike komponentene. Instrumentet er testet ut på Gullfaks med stor suksess og flere oljeselskaper har tatt instrumentet i bruk.

Programmets hjemmeside er www.forskningsradet.no/demo2000.

PETROSAM

Programmets midler var i 2008 konsentrert til tre prosjekter. Alle prosjektene pågår enda. Ett av dem fokuserer på utviklingen i energisektoren i Russland og rundt det Kaspiske hav med blick på implikasjoner for Norge og norske aktører, mens et annet prosjekt ser på petroleumsøkonomi, herunder bedrifters adferd og avgjørelser innen petroleumsindustrien. Det siste prosjektet ser på utviklingen i petroleumssektoren i Midtøsten.

Programmets hjemmeside er www.forskningsradet.no/petrosam

Havet og Kysten (PROOFNY)

De 24 prosjektene i PROOFNYs portefølje fordeler seg på alle av programmets undertemaer: Effekter i vannsøylen, spesielle forskningsoppgaver i Arktis, kobling mellom forskning og overvåkning, langtidseffekter av akutte utslipp og pågående utslipp av borekaks. De avsluttede prosjektene i 2008 har hatt et spesielt fokus på effekter av produsert vann på ulike livsstadier av torsk. Det har også vært et fokus på overvåkningsmetoder og på effekter av utslipp på bunnlevende organismer. Nyoppstartede prosjekter ser på bunnlevende dyr som indikatororganismer, risikovurdering av oljevirkosomhet i Barentshavet, forbedrede overvåkningsprogrammer for norske marine områder.

Kvantifiserbare resultater for 2008:

- Antall prosjekter: 24, hvorav 3 nye
- Antall doktorgradsstipendiater: 7, hvorav 5 kvinner
- Antall postdoktorstipendiat: 2, hvorav 0 kvinner
- Avlagte doktorgrader: 0

Programmets hjemmeside www.forskningsradet.no/havkyst.

Strategisk petroleumsforskning

I 2008 bevilget OED 35 mill. kroner til strategiske institutt- og universitetsprogram (SIP/SUP), 3 mill. kroner til IODP-kontingent (Integrated Ocean Drilling Program) og 1 mill. kroner til Strategisk satsing på teknologifagene. Det ble innvilget 12 SIP og tre SUP til henholdsvis 28 og 6,9 mill. kroner. Tre SIPer ble avsluttet. Ingen av SUPene ble avsluttet.

Energi21: FoU-strategi for energisektoren

I 2006 satt OED i gang et arbeid med å utarbeide en helhetlig strategi for forskning og teknologiutvikling innenfor energisektoren; Energi21. I 2007 opprettet OED en strategigruppe ledet av næringsen, bestående av representanter fra energiselskaper, leverandørindustrien, forskningsinstitusjoner og myndigheter som skulle komme opp med forslag til en FoU-strategi med tilhørende innsatsområder. Strategigruppen overleverte sitt forslag til strategi til olje- og energiministeren 5. februar 2008.

Departementet opprettet i juli 2008 et styre for Energi21 som skal videreutvikle og følge opp strategien. Styret består av representanter for energiselskaper, leverandør- og tjenesteindustri, organisasjoner, forsknings- og utdanningsinstitusjoner og myndigheter.

Energi21 sin hjemmeside er www.energi21.no.

RENERGI – fremtidens rene energisystem

I 2008 har det vært en økning i aktivitet særlig på områdene miljøvennlig transport, fornybar energi og samfunnsfaglige prosjekter. Søknadsbehandlingen høsten 2008 har lagt til rette for en stor økning i prosjektporteføljen for 2009. Til sammen er det innvilget vel 70 prosjekter som vil starte opp i 2009.

44 av programmets prosjekter leverte sluttrapport i løpet av 2008. Prosjektene har til sammen fått 152 mill. kroner i støtte fra Forskningsrådet. Inkludert private midler representerer dette forskning for 314 mill. kroner. De avsluttede prosjektene har hatt en prosjektperiode fra en til fem år. Forskningsprosjektene innenfor vindkraft har dannet grunnlag for bygging av to pilotanlegg. Innenfor havenergi har arbeidet ført frem til patentsøknader. Fem av prosjektene som ble avsluttet i 2008 omhandlet IEA deltakelse.

Kvantifiserbare resultater i 2008:

- Antall prosjekter: om lag 180, hvorav om lag 50 nye
- Antall doktorgradsstipendiater: 57,5 årsverk, hvorav 20,9 kvinner
- Antall postdoktorstipendiater: 16 årsverk, hvorav 3,9 kvinner
- Antall avlagte doktorgrader, 17, hvorav 5 kvinner
- Antall nye patenter/lisenser: 14
- Antall nye produkter/prosesser: 13

Boks 3.3 Prosjekteksempler RENERGI

Lettere havvindmøller. Chapdrive i Trondheim utvikler teknologi for at giret og generatoren i en vindturbin kan plasseres ved foten av tårnet. Løsningen reduserer dramatisk størrelsen og vekten av maskinhuset på toppen av vindmøllertårnet. Dette kan bli avgjørende når vindturbiner på 5-10 MW skal installeres ute på det åpne havet.

Høyspenningskabler for store havdyp. Nexans leder utviklingen av høyspenningskabler som kan sikre kostnadseffektive sjøkabelsystemer mellom Norge og andre land og til vindparker langt til havs. Nye materialer i kabelen hindrer vanninntrenging på store dyp med høyt vanntrykk. Dermed sikres en pålitelig overføring av energi langs havbunnen.

RENERGI-programmets hjemmeside er www.forskningsradet.no/renergi.

Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME)

Som en oppfølging av Energi21 og klimaforliket ble det besluttet å etablere forskningssentre for miljøvennlig energi. Søknadsprosessen for FME-ordningen ble planlagt og gjennomført i løpet av 2008 i to trinn. I trinn 1 søkte 28 miljøer (konsortier) om å få status som FMEer. Av disse ble 17 miljøer invitert videre til trinn 2 i søknadsprosessen. I trinn 2 ble det gjort en grundig evaluering av søknadene med referee-vurderinger, internasjonalt ekspertpanel som vurderte vitenskapelig kvalitet, norsk/nordisk brukerpanel som vurderte potensialet for verdiskaping og innovasjon, samt behandling i et eget styreutvalg nedsatt av Forskningsrådet. Endelig valg av åtte sentre skjedde februar 2009. Følgende sentre fikk tilsagn om støtte (prosjektansvarlig institusjon i parentes):

- BIGCCS – International CCS Research Centre (SINTEF Energiforskning AS)
- CEDREN – Centre for Environmental Design of Renewable Energy (SINTEF Energiforskning AS)
- CenBio – Bioenergy Innovation Centre (UMB – Universitet for miljø- og biovitenskap)
- NORCOWE – Norwegian Centre for Offshore Wind Energy (CMR – Christian Michelsen Research)
- NOWITEC – Research Centre for Offshore Wind Technology (SINTEF Energiforskning AS)
- The Norwegian Research Centre for Solar Cell Technology (IFE – Institutt for energiteknikk)
- SUCCESS – Subsurface CO₂ storage – Critical Elements and Superior Strategy (CMR – Christian Michelsen Research)
- ZEB – The Research Centre on Zero Emission Buildings (NTNU – Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet)

Strategisk energiforskning

Det ble i 2008 bevilget 20 mill. kroner til strategisk energiforskning utenom RENERGI-programmet, hvorav 9,3 mill. kroner gikk til SIP/SUP, 5,5 mill. kroner til KOSK, 1,5 mill. kroner til Nordisk institutt for sjørett og 3,7 mill. kroner til prosjektetableringsstøtte (PES) til EU- og EUREKA-prosjekter.

SIP/SUP-midene ble fordelt på to pågående SIP-prosjekter (på henholdsvis solceller og el-overføring) og to nye SUP-prosjekter (på områdene offshore vind og bioenergi).

KOSK II – Katalyse og organisk syntetisk kjemi – samfinansieres av KD og OED. OEDs midler går til katalysedelen av programmet. Programmet er et grunnforskningsprogram med stor fokus på utdanning av kandidater. I 2008 finansierte programmet 13 doktorgradsstipendiater (10 kvinner) og 13 postdoktorstipendiater (3 kvinner).

Programmets hjemmeside er www.forskningsradet.no/kosk.

CO₂-håndtering (CLIMIT)

CLIMIT-programmets prosjektportefølje innen forskning og utvikling dekker viktige temaer knyttet til CO₂-håndtering som lagring, transport og fangst av CO₂. Porteføljen er preget av relativt få og store aktører. Det har vært en økning i aktiviteten fra flere forskningsinstitusjoner, mens det er fortsatt få bedrifter som engasjerer seg. Se også omtale under kap. 1833, post 50.

Kvantifiserbare resultater i 2008 for forskningsdelen av CLIMIT:

- Antall prosjekter: 30, hvorav 5 nye
- Antall doktorgradsstipendiater: 23 årsverk, hvorav 10 kvinner
- Antall postdoktorstipendiater: 8,5 årsverk, hvorav 3 kvinner
- Antall patenter: 4
- Antall nye metoder/ modeller/ prototyper: 8

CLIMIT-programmets hjemmeside er www.forskningsradet.no/climit.

Boks 3.4 Prosjekteksempel CLIMIT FoU

Fanger CO₂ uten kjemikalier. Ved å bruke en membran som bare slipper gjennom CO₂, kan røykgassen fra kull- og gasskraftverk renses uten bruk av aminer eller andre kjemikalier. På denne måten kan kostnadene ved fangst av CO₂ reduseres. Membranen er bygd opp av et porøst bærende lag og en tynt membran på den ene siden. CO₂-molekylene løser seg i membranen, og siver så gjennom denne ved å binde seg til et transportmolekyl og slipper så ut på den andre siden. Dette skjer svært fort i forhold til andre molekyler i gassblandingen hvorav svært få molekyler slipper gjennom. Prosjektet ledes av NTNU med Alstom og StatoilHydro som partnere. NTNU-forskerne har møtt stor interesse fra energiprodusenter i EU som ønsker å teste membranen på reelle gasstrømmer fra kullkraftverk.

Post 70 Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, kan overføres

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
Nordisk energiforskning	7 761	8 000	8 000
IEA-prosjekter	1 403	1 700	1 700
Det internasjonale energiforum	395	600	600
Sum post 70	9 559	10 300	10 300

Deltakelse i internasjonalt FoU-samarbeid på energiområdet har høy prioritet, og er et viktig supplement til den nasjonale forskningen. Samarbeid på tvers av landegrenser er avgjørende, ikke bare for å kunne holde et høyt faglig nivå i norske forskningsmiljøer, men også for å etablere kontakter og allianser med andre land. Internasjonale prosjekter er kompetanseoppbyggende og gir faglig og økonomisk drahjelp til å løse sentrale forskningsoppgaver. Samtidig er internasjonalt samarbeid et utstillingsvindu for norske teknologi- og kunnskapsleverandører.

Norge deltar i første rekke i forskningssamarbeid innenfor den europeiske union (EU), det internasjonale energibyrådet (IEA) og på nordisk nivå. Norge deltar også i bilateralt forskningssamarbeid, i første rekke med USA og Russland, og i multinasjonale samarbeidsfora som Carbon Sequestration Leadership Forum (CSLF) og International Partnership for the Hydrogen Economy (IPHE).

Over OEDs budsjett for 2009 dekkes støtte til Nordisk energiforskning, IEAs informasjonsprogram ETDE og Det internasjonale energiforum.

Budsjettforslag 2010

Det foreslås bevilget totalt 10,3 mill. kroner til internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak i 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009.

Nordisk Energiforskning

Nordisk Energiforskning er en institusjon under Nordisk Ministerråd. Institusjonens formål er å fremme og videreføre det nordiske samarbeidet på energiforskningsområdet. Den skal bidra til en felles strategi for forskning og utvikling på de deler av energiområdet som er av felles nordisk interesse. Det er utarbeidet en strategi og en handlingsplan for virksomhetsperioden 2007-2010. Hovedaktivitetene skal være å:

- Bidra til kompetanse- og kunnskapsbygging,
- øke innovasjon og næringsutvikling i Norden,

- understøtte nordiske energimyndigheter i politikutformingen og
- bidra til internasjonal nettverksbygging.

Nordisk Energiforskning støtter grunnleggende forskning innefor fem tematiske satsingsområder: integrasjon av energimarkedet, fornybar energi, energieffektivitet, hydrogensamfunnet og konsekvenser av klimaendringer på energiområdet. Gjennom nordiske forskernettverk, stipender og lønnsbidrag til forskere og forskerstuderenter skal grunnkompetansen ved universiteter, høyskoler og andre forskningsinstitusjoner i Norden styrkes.

Nordisk Energiforskning er tungt involvert i arbeidet med etableringen og tilretteleggingen av det Nordiske Toppforskningsprogrammet (TFI). TFI er en oppfølging av det såkalte globaliseringsinitiativet som ble igangsatt av de nordiske statsministrene under statsministermøtet i Finland i juni 2007. TFI omfatter en egen satsing på energiforskning som skal gå over fem år med et totalt budsjett på om lag DKK 400 mill. Både fornybar energi, energieffektivisering og karbonfangst og -lagring (CCS) har blitt prioritert som satsingsfelt.

Nordisk Energiforskning samfinansieres av de nordiske landene med om lag 30 mill. kroner i 2010 etter en fastsatt fordelingsnøkkel kalkulert ut fra landenes BNP. Det foreslås avsatt 8 mill. kroner over budsjettet for 2010 til å dekke den norske kontingenten.

Nordisk Energiforsknings hjemmeside er www.nordicenergy.net.

Resultatrapport 2008

2008 var andre året av Nordisk Energiforskning sin strategi og handlingsplan for 2007-2010. Ingen større forsknings- og innovasjonsprosjekter startet opp i 2008 ettersom en avventer oppstart av Toppforskningsprogrammet. De løpende prosjektene fordeler seg på de tematiske satsingsområdene som er fremhevet i strategien. Om lag 90 industrielle partnere og 32 internasjonale nettverk (åtte nordiske, tolv EU og tolv globale) samarbeider om

prosjektene. I 2008 var det elleve doktorgradskandidater som fullførte graden sin. Av de til sammen over 600 prosjektdeltakerne innenfor de ulike fagområdene var om lag 140 fra Norge. 50 pst. av prosjektlederne og 30 pst. av prosjektenes styringsgruppemedlemmer er norske.

IEA-prosjekter

Norge deltar i IEAs flernasjonale informasjonsprogram Energy Technology Data Exchange (ETDE). Programmet er konsentrert omkring oppbygging og drift av en felles, internasjonal energidatabase (ETDEWEB) for innsamling og utveksling av energirelatert informasjon. Enova SF er norsk kontraktspart i avtalen og er ansvarlig for å følge opp og finansiere arbeidet knyttet til vedlikehold og drift av ETDE-databasen fra norsk side. Databasen er tilgjengelig via Internett. Markedsføring av databasen og den potensielle nytte norske brukere kan ha av ETDE vil fortsatt være viktig i tiden fremover. Det foreslås avsatt 1,7 mill. kroner til arbeidet med ETDE i 2010.

Resultatrapport 2008

Innenfor IEAs informasjonsprogram Energy Technology Data Exchange (ETDE) har det i 2008 kontinuerlig blitt registrert relevant energilitteratur fra norske prosjekter og fagmiljøer i ETDE-databasen. Det er i 2008 registrert 528 nye dokumenter og 339 nye brukere i Norge. Bruk av ETDE-databasen er økende både nasjonalt og internasjonalt.

Dialogen innen olje- og gassforskning har blitt videreført innen rammen av IEAs rådgivende gruppe for olje- og gassforskning, herunder initie-

ring av det internasjonale arbeidet med oppfølger-versjon av IEAs olje- og gassteknologibok, Resources to Reserves. Det ble også utarbeidet anbefalinger til G8 innen CO₂-fangst og -lagring gjennom dedikerte workshoper i regi av IEAs Working Party for Fossil Fuels.

Det internasjonale energiforum

Det internasjonale energiforum (IEF) er en plattform for dialog mellom petroleumsprodusenter og -konsumenter. Formålet er utveksling av informasjon og synspunkter i en åpen prosess. Hvert annet år arrangeres det ministermøte hvor man diskuterer spørsmål og utfordringer av felles interesse. Produsent-konsument-dialogen er unik i den forstand at det er eneste globale forum for energiministrene.

Alle de store energinasjonene deltar nå på IEF-samlingene. Sekretariatets virksomhet finansieres gjennom bidrag fra deltakerlandene som beregnes ut fra landenes andel av total produksjon og forbruk av olje og gass. Norges bidrag til IEF-sekretariatet i 2010 er beregnet til 0,9 mill. kroner. To tredjedeler av bidraget dekkes over OEDs budsjett, mens en tredjedel dekkes over Utenriksdepartementets budsjett.

Resultatrapport 2008

Aktivitetene i Det internasjonale energiforum (IEF) var i stor grad innrettet mot det ellefte ministermøtet som ble avholdt i Roma i april 2008. På Roma-møtet var det over 70 land og den norske delegasjonen ble ledet av olje- og energiministeren.

Kap. 1832 Internasjonalisering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
70	Internasjonalisering, <i>kan overføres</i>	21 500	22 350	26 000
	Sum kap. 1832	21 500	22 350	26 000

Det foreslås bevilget 26 mill. kroner til formålet i 2010, en økning på 3,65 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Økningen knytter seg til opprettelsen av INTPOW.

OED vil fortsette å støtte opp om næringsutvikling i Nordområdene hvor et viktig delmål er å fremme norske næringsinteresser i Russland.

Utover de rene internasjonaliseringsoppgavene har departementet oppgaver knyttet til bistand i petroleums- og energi/kraftsektoren.

OED vil i 2010 fortsette samarbeidet med UD/Norad i forbindelse med den økte satsingen på ren energi i bistanden. NVE og International Centre for Hydropower er også viktige aktører i dette arbeidet.

I 2010 vil OED videreføre samarbeidet i Olje for Utvikling med Utenriksdepartementet, Finansdepartementet og Miljøverndepartementet. Olje for Utvikling er en felles satsing på bistand til utvi-

klingsland når det gjelder petroleumsforvaltning og godt styresett. Arbeidet koordineres av Norad og både INTSOK og Petrad deltar i arbeidet.

Post 70 Internasjonalisering, kan overføres

Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
INTSOK	16 000	17 000	17 500
INTPOW			4 000
Petrad	4 000	2 000	2 500
Prosjektmidler	1 500	3 350	2 000
Sum post 70	21 500	22 350	26 000

INTSOK

INTSOK er en stiftelse som ble etablert av myndigheter og industri i 1997. Antall medlemsbedrifter har vokst til 182 partnere ved utgangen av 2008. Inkludert datterselskap er medlemstallet om lag 240 selskaper. Andelen SMB bedrifter ligger på om lag 85 pst.

INTSOKs mål er å styrke det langsiktige grunnlaget for verdiskaping og sysselsetting i norsk petroleumsindustri gjennom fokusert internasjonal virksomhet. Utgangspunktet er den kompetanse som norsk petroleumsindustri har bygget opp på norsk kontinentalsokkel, så vel som internasjonalt.

INTSOK skal bidra til internasjonalisering av norsk petroleumsindustri ved å markedsføre og tilrettelegge for oljeselskaper og leverandører i utvalgte markeder. INTSOK arrangerer møteplas-

ser for industrien som for eksempel nettverksmøter, konferanser, seminarer, presentasjoner for nøkkelkunder, samt delegasjonsreiser. Et annet viktig virkemiddel er bruk av lokale rådgivere. Særlig mindre bedrifter uten lokal representasjon og nykommere i markedene har god nytte av INTSOKs lokale rådgivere.

INTSOK vil i 2010 bidra i arbeidet med å forene interessene norske myndigheter, norske oljeselskaper og leverandørindustrien har internasjonalt. I tillegg vil INTSOK arbeide med promotering av norsk kompetanse innenfor karbonfangst og -lagring.

INTSOK har på vegne av norsk leverandørindustri satt som mål å oppnå en internasjonal omsetning på 120 mrd. kroner innen 2012, og at den internasjonale omsetningen skal være like stor som omsetningen fra leveranser på norsk sokkel.

Tabell 3.7 Finansiering av INTSOK

Betegnelse	Regnskap 2008	Budsjett 2009	Budsjett 2010
Medlemsavgifter	13 339 997	14 000 000	14 000 000
Tilskudd fra OED	16 000 000	17 000 000	17 500 000
Finansinntekter	1 184 937	400 000	400 000
Prosjektmidler fra UD/NORAD	1 662 500		
Prosjektmidler fra OED	1 986 000	1 000 000	1 000 000
Sum inntekter	34 173 434	32 400 000	32 900 000
Prosjekt- og personalkostnader dekket av industrien	5 413 608	8 200 000	9 200 000
Sum	39 587 042	40 600 000	42 100 000

INTSOK er finansiert gjennom statlig tilskudd, medlemsavgifter og bidrag fra bedriftene og partnere. Stiftelsens netto driftsinntekter i 2008 var på i underkant av 29,4 mill. kroner. Resultatet viser et overskudd på kr 639 129.

Resultatmål 2010

Markedsføring og tilrettelegging for SMB (små og mellomstore bedrifter) som vil satse i Russland vil ha prioritet:

Mobilisering for Shtokman og Yamal

Aktiviteten tar utgangspunkt i resultatet fra INTSOK prosjektet «Partnerskap mellom norsk og russisk industri, Fase 2». Målet er å styrke markedsføring og etablering av norske SMBer i det russiske markedet, med fokus på Shtokman og Yamal. Gjennom INTSOK er det mobilisert 40-50 bedrifter som er aktive i det russiske markedet.

INTSOK har i samarbeid med norske og russiske institusjoner og bedrifter etablert en webside som gir informasjon om INTSOK-partnere samt 250 russiske bedrifter.

Fase 3 av prosjektet vil inkludere:

- rådgivning til bedrifter som ønsker å posisjonere seg mot Shtokmanprosjektet og bistå bedriftene med å utarbeide egen strategi samt følge opp strategiarbeidet i bedriftene,
- arbeidsverksteder for inngåelse av partnerskap mellom norske og russiske bedrifter og
- vedlikehold av bedriftsinformasjon.

Inngangsstrategier for SMB i prioriterte markeder

Økningen i små- og mellomstore bedrifter som partnere i INTSOK har styrket behovet for faglig støtte og oppfølging til utvikling av robuste forretningsplaner og inngangsstrategier i prioriterte markeder. De regionalansvarlige i INTSOK vil lede prosjektene. Det forutsettes at bedriftene selv betaler en egenandel for å delta i prosjektet.

Mexico-gulven (USA) er fortsatt en av de viktigste regionene for internasjonal oljevirkosomhet. Mer enn 100 norske bedrifter er etablert i Houston og om lag 5 000 nordmenn er bosatt der.

For å forberede og bistå bedrifter i å etablere seg i området, tilbyr INTSOK introduksjonsprogram for små og mellomstore bedrifter. Formålet med programmet er å sikre at bedriftene blir godt forberedt slik at de får en effektiv inntreden i markedet.

Markedsinformasjon

INTSOK vil regelmessige informere partnerne om markedsutviklingen i sine hovedmarkeder og markeder under utvikling blant annet gjennom «INTSOK Annual Market Report».

Kundemøter og arbeidsverksteder

INTSOK vil fortsette å gjennomføre arbeidsverksteder og seminarer mot de viktigste nøkkelkundene, herunder nasjonale og internasjonale oljeselskaper og hovedkontraktører.

Olje- og gassrådgivere i utlandet

INTSOK har etablert «Oil and Gas Advisors» i Moskva og Beijing i 100 pst. stillinger i henhold til avtale med Innovasjon Norge. I tillegg har INTSOK lokale rådgivere på deltid i Angola, Australia, Brasil, Canada (New Foundland), Houston, Mexico og Nigeria som representerer INTSOK i markedet. I tillegg er det etablert samarbeidsavtaler med Innovasjon Norge om rådgivningstjenester fra deres ansatte i Malaysia, St. Petersburg og Dubai til INTSOKs medlemsbedrifter.

Læring i nettverk

INTSOK er en nettverksorganisasjon som gjennomfører geografiske nettverksmøter hvor partnerne kan lære av hverandres erfaringer i krevede markeder som for eksempel Angola, Brasil, Nigeria, Malaysia, Mexico og Russland.

Partnerstøtte i Norge

INTSOK driver et betydelig individuelt tilpasset rådgivningsarbeid overfor partnerne i Norge. I tillegg legger samarbeidsavtalen mellom INTSOK og Innovasjon Norge opp til å få til et best mulig samspill mellom organisasjonene slik at virkemidlene til Innovasjon Norge i økende grad kan tilrettelegges for SMB innenfor olje- og gassnæringen. Det legges opp til et nærmere samarbeid med de etablerte sentra for ekspertise i regi av Innovasjon Norge.

Opplæring og kompetansebygging

INTSOK utvikler og gjennomfører opplæringsprogrammer mot industriorganisasjoner og bedrifter i utviklingsland i første omgang med fokus på Angola, Nigeria og Kasakhstan. INTSOK vil ta initiativ overfor Olje for Utvikling (OfU) slik at INTSOKs

kompetanse og erfaring kan bli tilført dette programmet.

Resultatrapport 2008

INTSOK har også i 2008 organisert delegasjonsreiser og seminarer til prioriterte markeder, noe som har økt mulighetene for å synliggjøre norske produkter, teknologi og kompetanse.

INTSOK gjennomførte i 2008 sine årlige International Oil and Gas Business Days i Stavanger i forbindelse med konferansen Offshore Northern Seas. Fokuset var globale markedsutsikter fremover.

INTSOK videreførte sin satsing på Russland, herunder tilrettelegging for partnerskap mellom norsk og russisk leverandørindustri, særlig i Barentsregionen. INTSOKs partnerskapsprogram i Russland har blitt et viktig verktøy for bedrifter som ønsker å etablere seg i Russland. INTSOK er således en viktig bidragsyter når det gjelder nordområdene.

Et inkubatorkontor er etablert i Rio de Janeiro i samarbeid med Innovasjon Norge med bakgrunn i at Brasil i fremtiden vil bli en av verdens store oljeprodusenter, og en viktig samarbeidspartner for norsk leverandørindustri.

INTSOK har videreført arbeidet for å øke sine medlemsbedrifters bevissthet og kunnskap om korrupsjon.

INTPOW

INTPOW er en prosjektorganisasjon som ble etablert i samarbeid mellom myndigheter og energinæring i 2009. Antallet partnerbedrifter er per i dag om lag 20.

INTPOWs mål er å styrke det langsiktige grunnlaget for verdiskaping og sysselsetting i den norske energinæringen og gjøre den mer slagkraftig internasjonalt. INTPOW bygger på samme struktur som det allerede godt etablerte petroleumsnettverket INTSOK. INTPOW skal særlig konsentrere innsatsen om fornybare energikilder som vannkraft, vindkraft og solenergi. INTPOW er samlokalisert med INTSOK.

Norge har kompetanse i verdensklasse på flere områder innenfor fornybar energi, nettdrift og krafthandel. Økt samarbeid innen den norske energinæringen internasjonalt vil gi et viktig bidrag til å sikre arbeidsplasser, øke tilgangen på klimavennlig og fornybar energi, samt for å bidra til økonomisk utvikling og styrket energisikkerhet.

Tabell 3.8 Finansiering av INTPOW

Betegnelse	Budsjett 2009	Budsjett 2010
Medlemsavgifter	3 512 500	7 160 000
Tilskudd fra OED	2 800 000	4 000 000
Tilskudd fra NHD/UD	1 519 500	
Prosjekt- og personalkostnader dekket av industrien		1 000 000
Sum inntekter	7 832 000	12 100 000

Petrad

Stiftelsen Petrad er et organ for kompetanseoppbygging når det gjelder petroleumsforvaltning og -administrasjon med fokus på myndigheter og nasjonale oljeselskaper i Afrika, Asia, Latin-Amerika og det tidligere Sovjetunionen. Petrad inngår således som en viktig del av norsk bistandsarbeid.

I sin opplæringsvirksomhet benytter Petrad forelesere fra norsk petroleumsindustri og forvaltning, og trekker på den måten med og profilerer

norsk industrikompetanse. I tillegg til bistandsperspektivet er intensjonen at Petrad skal bidra til internasjonalisering gjennom nøytral profilering av norsk petroleumsindustri og kompetanse.

Petrad har en sentral rolle når det gjelder opplæringstiltak innenfor Olje for Utvikling (OfU). Aktivitetene omfatter kartlegging av opplæringsbehov, besøksutveksling, seminarer, tilpassede kurs og institusjonsbygging.

Tabell 3.9 Finansiering av Petrad

Betegnelse	Regnskap 2008	Budsjett 2009	Budsjett 2010
Kursavgifter og andre inntekter	23 338 663	9 500 000	5 000 000
Tilskudd NORAD/Olje for utvikling	22 726 108	48 000 000	48 000 000
Tilskudd fra OED	4 026 411	2 000 000	2 500 000
Sum inntekter	50 091 182	59 500 000	55 500 000

Petrad er finansiert gjennom statlig tilskudd og kursavgifter. Stiftelsens netto driftsinntekter i 2008 var på underkant av 50,1 mill. kroner. Resultatet viser et overskudd på kr 1 575 358.

Resultatmål 2010

Petrad har styrket sin faglige og administrative stab for å ivareta det økte omfanget av oppgaver i forbindelse med OfU. Problemstillinger knyttet til godt styresett, miljøforvaltning, etikk og korrupsjon samt inntektsforvaltning vil fortsatt få stor oppmerksomhet. Petrad vil også videreføre sine åtte-ukers kurs i Norge og sin seminarvirksomhet i utvalgte land, blant annet i samarbeid med INTSOK der dette er relevant. Petrad vil gjennomføre funksjons- og kapasitetsanalyser for land og institusjoner ved å fortsette å kartlegge institusjoners funksjonalitet, de ansattes kunnskapsnivå og opplæringsbehov hos myndigheter og nasjonale oljeselskaper og anbefale tiltak for å dekke behovet for kompetanseutvikling.

Det arbeides med styrking av samarbeidet med norske og utenlandske undervisningsinstitusjoner innenfor petroleumsfag.

Resultatrapport 2008

I 2008 ble det blant annet arrangert to åtte-ukers kurs i Stavanger med 42 deltakere fra 31 land, 30 kurs og seminarer i utlandet med 1 143 deltakere fra 34 land. Petrads åtte-ukers kurs ble evaluert av DnV (Det norske Veritas) på vegne av Norad, med gode resultater. I tillegg har Petrad drevet elleve rådgivende aktiviteter/prosjekter i syv land. Petrad har et godt samarbeid med INTSOK når det gjelder kurs- og seminarvirksomhet i land av interesse for norsk petroleumsvirksomhet.

En del nye aktiviteter ble startet i 2008 og omfatter blant annet:

- Utvikling av nye moduler innen ressursforvaltning, inntektsforvaltning, miljøforvaltning, anti-korrupsjon, godt styresett og lokalt innhold, og
- revidering og modernisering av åtte-ukers kursene.

- Petrad ble i 2008 hedret med to internasjonale priser for langt og fremragende samarbeid og for sin innsats innenfor petroleumssektoren. Prisene ble gitt av henholdsvis ASCOPE som er en organisasjon for de nasjonale oljeselskapene i Sørøst-Asia og CCOP, en organisasjon for de geofaglige myndighetene i elleve land i Øst- og Sørøst-Asia.

Prosjektmidler

Det er økt etterspørsel etter norsk industri- og forvaltningskompetanse både innenfor petroleumssektoren og fornybar energi/kraftsektoren. Utnyttelse av fornybare energikilder, energieffektivisering og god forvaltning av vannressurser er viktige arbeidsområder sett i lys av klimautfordringene. Det er derfor hensiktsmessig å se petroleum og fornybar energi/kraftsektoren i sammenheng. I 2010 videreføres derfor opplegget med at prosjektmidlene anvendes innenfor begge områder.

I petroleumssektoren er INTSOK den sentrale aktør for å fremme internasjonalisering av norsk olje- og gassindustri. INTSOK vil fortsatt ha en viktig rolle i forvaltningen av prosjektmidlene med hensyn til olje- og gassrelaterte prosjekter.

Norge har i dag nære relasjoner både på politisk, forvaltningsmessig og industrielt plan med en rekke land. Norge har inngått samarbeidsavtaler på ulike nivåer med flere land, blant annet Angola, Aserbajdsjan, India, Indonesia, Kina, Mexico, Nigeria og Russland. Det er også en økende etterspørsel og interesse for norsk kompetanse, teknologi og erfaring med forvaltning av vår energisektor. Dette viser seg ved at det er stor pågang av delegasjonsbesøk fra ulike land og stor interesse i forbindelse med politisk ledelses utenlandsbesøk.

Norsk energiindustri er ofte engasjert i land hvor myndigheter og lokal industri etterspør assistanse som går utover tradisjonelle vare- og tjenesteleveranser. For å dekke en slik utvidet etterspørsel, er norsk industri avhengig av et samarbeid med norske myndigheter. Det er derfor behov for midler som kan understøtte et slikt samarbeid. Formålet er å bidra til næringsutvikling og styrking av forvaltningen i energisektoren i land

hvor norsk industri har interesser. Eksempler på relevante problemstillinger er tilgang på fornybar energi og rent vann, drift av et effektivt kraftsystem både på nasjonalt og regionalt nivå, oljevernberedskap, lokalt innhold i vare- og tjenesteleveranser samt opplæring innen spesifikke fagområder. Tiltakene skal være bedriftsnøytrale, det vil si å ha en karakter som går utover den enkelte bedrifts interesser.

Resultatmål 2010

OED vil fortsatt støtte prosjekter som kan bidra til overføring av kompetanse samt erfaringer fra forvaltningen av de norske petroleumsressursene til petroleumsproduserende land der norsk industri har interesser.

Det vil legges vekt på oppfølging av de prosjekter som er påbegynt i 2008 og 2009, herunder videreføring av opplæringstiltak i prioriterte markeder i Afrika. Eksempelvis vil INTSOK samarbeide med norske leverandørbedrifter for å tilby opplæring til utvalgte nigerianske selskaper innenfor kvalitetsledelse og produksjonsteknikk.

I 2007 ble Energirådet etablert etter initiativ fra OED. Hensikten med Energirådet er å skape en arena for å drifte felles utfordringer og muligheter for energinæringen, der bransjen sammen med myndighetene kan skape ytterligere verdier og bidra til å styrke Norges stilling som en ledende energinasjon.

Energirådet skal fortsatt fokusere blant annet på følgende områder:

- samhandling innenfor energisektoren,
- internasjonalisering av energinæringen,
- kompetansebevaring og -utvikling og
- teknologiutvikling.

Innenfor vannkraftsektoren driver International Centre for Hydropower (ICH) aktiv kurs- og konferansevirksomhet både i Norge og utlandet basert på norsk spisskompetanse og i samarbeid med universiteter, myndigheter og bransjen.

Kartlegging av markedspotensial og samarbeidsmuligheter i markeder som på sikt kan bli sentrale for norske interesser vil bli gjort. Foruten petroleum og vannkraft, er solenergi og vindkraft aktuelle områder i tillegg til etablering av kraftmarked og drift av nettsystemer for overføring av kraft. En del prosjekter vil være aktuelle kandidater for norske bistandsmidler, andre vil følges opp av

industrien alene, eller i samarbeid med norske myndigheter eller gjennom INTSOK og INTPOW.

Resultatrapport 2008

INTSOK, som den sentrale aktør når det gjelder internasjonalisering av den norske olje- og gassindustrien, var tillagt ansvaret for forvaltningen av hoveddelen av prosjektmidlene.

Eksempler på tiltak som er gjennomført eller påbegynt i 2008 er:

Russland – «Partnership Russian-Norwegian Oil and Gas Industry» Fase 2

Målet med prosjektet er å kartlegge kompetansen til mulige russiske samarbeidspartnere og etablere kontakt mellom disse og norske bedrifter med sikte på gjensidig forretningsutvikling. Prosjektet har gjort det mulig for INTSOK å tilby strategisk rådgivning til medlemmer som ønsker å etablere seg i Russland gjennom arbeidsverksteder der norske og russiske bedrifter etablerer kontakt. Det har blitt arrangert fire nettverksmøter i 2008 som har bidratt til et forbedret forhold mellom norske og russiske aktører i det russiske olje- og gassmarkedet.

Sør Øst-Asia Inngangsprosjekter og delegasjoner

Målet med prosjektet er å kartlegge kompetanse og mulige samarbeidspartnere for norske bedrifter i Sørøst-Asia med sikte på gjensidig forretningsutvikling. I 2008 ble det blant annet organisert et strategisk FoU-forum med Petrad og Petronas i Malaysia sammen med norsk næringsliv, og det ble utarbeidet og publisert en rapport om offshorebedrifter og skipsverft i Malaysia.

Nigeria - Opplæring i kvalitetsstyring - hovedprosjekt

Målet med prosjektet er å øke kompetansen innen kvalitetsledelse og produksjonsteknikk for utvalgte nigerianske bedrifter slik at de blir kvalifisert for fabrikkoppdrag i petroleumssektoren, samt å etablere denne type kompetanse hos nigerianske konsulenter og hos en relevant institusjon. Aker Solutions, FMC Technologies, VetcoGray, Statoil-Hydro, DNV og Teknologisk Institutt deltar. IFC/PEP Africa, en del av Verdensbanken, vil styre prosjektet på vegne av donorene. Prosjektet vil avsluttes i 2010.

Kap. 1833 CO₂-håndtering

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	438 392	765 000	1 368 000
22	CO ₂ -håndtering, internasjonalt, <i>kan overføres</i>	397	20 000	20 000
30	Investeringer, <i>kan overføres</i>		920 000	1 822 000
50	Overføring til fond for CLIMIT		81 800	81 800
70	Administrasjon, Gassnova SF	48 500	70 000	91 000
	Sum kap. 1833	487 289	1 856 800	3 382 800

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 13. februar 2009 ble post 30 Investeringer økt med 962 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 37 og Innst. S. nr. 139 (2008-2009).

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås bevilget 1 368 mill. kroner under posten i 2010, en økning på 603 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Midlene over posten skal dekke planlegging og forberedelser av fullskala CO₂-fangst på Mongstad, planlegging og forberedelser av transport- og lagringsløsninger for CO₂ og arbeid knyttet til utredning av integrasjonsløsninger for gasskraftverk med CO₂-håndtering og gassprosesseringsanlegg på Kårstø. Videre har OED behov for ulik ekstern bistand blant annet knyttet til kvalitetssikring (KS), juridiske og organisatoriske problemstillinger og statsstøtteregulering i forbindelse med statlig engasjement i CO₂-håndteringsprosjekter. Utgifter til ekstern bistand budsjetteres til 8 mill. kroner.

Fullskala CO₂-håndtering på Mongstad – Mongstad Steg2

Regjeringen ønsker at Norge skal være et foregangsland på fangst og lagring av CO₂, og bidra til teknologiutvikling og reduserte kostnader gjennom realisering av prosjekter for fangst, transport og sikker lagring av CO₂. Miljøverndepartementets utlippstillatelse av oktober 2006 og gjennomføringsavtalen mellom staten og Statoil om håndtering av CO₂ på Mongstad («gjennomføringsavtalen») danner utgangspunktet for bygging av et fullskala anlegg for CO₂-håndtering på Mongstad (Mongstad Steg2). I henhold til utlippstillatelsen, skal det innen utløpet av 2014 etableres et fullskala CO₂-fangstanlegg. Gjennomføringen av CO₂-hånd-

tering på Mongstad vil kunne bidra til viktig teknologiutvikling og vil sikre en betydelig reduksjon av CO₂-utslipp fra en av Norges største utslippskilder.

Gjennomføringsavtalen av 2006 regulerer samarbeidet mellom staten og StatoilHydro om gjennomføringen av Mongstad Steg2. Av gjennomføringsavtalen følger det at dette forpliktende rammeverket skal fylles ut og konkretiseres gjennom en mer detaljert Steg2-avtale for det videre arbeidet med fullskalaanlegget på Mongstad. Basert på planleggings- og forberedelsesarbeidet som til nå er gjennomført, vurderes forskjellige løsninger for raskest mulig realisering av CO₂-håndtering ved kraftvarmeverket. Blant annet vurderes en stegvis løsning for CO₂-fangst ved kraftvarmeverkets to turbiner som også inkluderer røykgasssirkulering (EGR). EGR innebærer at en del av røykgassen fra kraftvarmeverket føres tilbake til gassturbinen og det oppnås en mer fullstendig forbrenning og mer konsentrert røykgass.

Det fremgår av gjennomføringsavtalen at StatoilHydro skal dekke kostnader tilsvarende det som ville vært selskapets CO₂-kostnad dersom det ikke hadde vært gjennomført CO₂-håndtering ved kraftvarmeverket på Mongstad, og at staten skal dekke investerings- og driftskostnader for CO₂-fangstanlegget og transport- og lagringskostnader utover det som dekkes av StatoilHydros bidrag. Det fremgår videre av gjennomføringsavtalen at utviklingskostnader inngår som en del av investeringskostnadene.

Med bakgrunn i StatoilHydros arbeid med en overordnet plan for CO₂-håndtering på Mongstad (masterplanen), og oppfølgingsarbeidet til denne planen, er det utarbeidet et kostnadsanslag for planleggings- og forprosjekteringsarbeidet med fullskala CO₂-fangst på Mongstad. Basert på status i arbeidet, budsjetteres på usikkert grunnlag med 760 mill. kroner til planleggings- og forberedelsesarbeid med Mongstad Steg2 i 2010.

CO₂-håndtering på Kårstø

Gasskraftverket på Kårstø har siden oppstarten høsten 2007 hatt et ujevnt driftsmønster. Lavere CO₂-utslipp fra gasskraftverket vil imidlertid ikke redusere kostnadene ved å bygge et fullskala CO₂-fangstanlegg. Dersom gasskraftverket også i årene framover får et ujevnt driftsmønster, vil et CO₂-fangsanlegg ha en tilsvarende begrenset utslippseffekt. I St.prp. nr. 67 (2008-2009) ble det på denne bakgrunnen redegjort for at anskaffelsesprosessen knyttet til det planlagte CO₂-fangstanlegget på Kårstø stanses til man har et klarere bilde av driftsmønsteret ved gasskraftverket.

En integrasjon mellom gasskraftverket og gassterminalen på Kårstø vil kunne bidra til å redusere de samlede utslippene av CO₂ på Kårstø. På oppdrag fra departementet har Gassco levert en kartleggingsstudie av mulige tekniske løsninger for kobling mellom Naturkrafts gasskraftverk og gassprosesseringsanlegget på Kårstø. I St.prp. nr. 67 (2008-2009) fremgår det at regjeringen går inn for å vurdere en slik integrasjon nærmere. Gassco og Gassnova er på den bakgrunn gitt i oppdrag å gjennomføre en utredning som omfatter tekniske, miljømessige, sikkerhetsmessige, kommersielle og avtalemessige forhold ved en mulig integrasjon av gasskraftverk og gassterminal på Kårstø. Det legges til grunn at det innen utgangen av februar 2010 skal rapporteres til Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet om resultatene fra denne utredningen. Utredningen vil danne grunnlaget for eventuelle videre vurderinger av mulig integrasjonsløsning på Kårstø.

Det budsjetteres med 40 mill. kroner knyttet til gjennomføringen av studier av integrasjon mellom gasskraftverket og gassterminalen på Kårstø i 2010.

Transport og lagring av CO₂ fra Kårstø og Mongstad

Gassnova arbeider med planlegging og forberedelser av transport- og lagringsløsninger knyttet til CO₂-håndtering på Mongstad og Kårstø. Det er utredet tre ulike alternativer for undersjøisk geologisk lagring av CO₂ fra fangstanleggene, henholdsvis injeksjon via havbunnsbrønner i Utsira-formasjonen, injeksjon via plattformbrønn fra Sleipner A i Utsira-formasjonen og injeksjon via havbunnsbrønner i Johansen-formasjonen.

Johansen-formasjonen anses, gitt sin størrelse og beliggenhet, til å kunne ha et potensial for å kunne bli et stort, sentralt lager for CO₂ på lenger sikt. Det legges derfor til grunn at utredning av Johansen-formasjonen videreføres med tanke på å

utvikle alternativet som lagringssted for CO₂ fra det planlagte fullskalaanlegget på Mongstad, samt mulige tilleggsvolumer. Dette arbeidet innebærer blant annet prøveboring i Johansen-formasjonen. Fremdriftsplanen for arbeidet med transport- og lagringsløsninger for CO₂ er knyttet sammen med planlagt oppstartstidspunkt for CO₂-fangstanlegg. For Mongstad Steg2, legges det til grunn at anlegg for transport og sikker lagring av CO₂ er på plass når fangstanlegget er klart til oppstart.

Videre er OD i gang med å utarbeide kvalifiserte anslag over lagringspotensialer for CO₂ på norsk sokkel. OD vil ta utgangspunkt i eksisterende data fra norsk sokkel, samt søke å nytte seg av tilsvarende utredninger foretatt i andre land. Arbeidet skal bidra til økt kunnskap om lagringspotensialer og belyse eventuelt fremtidige utredningsbehov.

På usikkert grunnlag budsjetteres det med 500 mill. kroner i 2010 til planlegging og forberedelser av transport og lagring av CO₂.

Teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad (TCM)

Partene i teknologisenteret for CO₂-håndtering på Mongstad (TCM) inngikk deltakeravtale og fattet investeringsbeslutning for teknologisenteret våren 2009. Samtidig ble selskapsavtale for teknologiselskapet på Mongstad inngått, jf. St.prp. nr. 38 (2008-2009). Aktiviteten i teknologiselskapet (TCM DA) reguleres gjennom deltakeravtalen, som regulerer alle relevante forhold knyttet til utbygging og drift av teknologisenteret.

TCM DA vil ikke ha egne ansatte, men består av innleid personell fra partnerne og eventuelt fra andre virksomheter. Teknologiselskapets formål vil være å utvikle og teste konsepter og teknologier for CO₂-fangst med potensial for å redusere risiko og kostnader av fullskala fangst. Dette gjøres gjennom bygging, eierskap og drift av TCM. StatoilHydro er operatør for utbyggingsfasen. Operatøren vil rapportere til det øverste styringsorganet i teknologiselskapet, selskapsmøtet. Gassnovas representant er leder av selskapsmøtet.

Statens andel av driftsbudsjettet for TCM DA budsjetteres på usikkert grunnlag til 60 mill. kroner i 2010.

Resultatrapport 2008

CO₂-fangst på Kårstø

Gassnova forvalter statens interesser i Kårstø-prosjektet. Kvalifiseringsprosessen og kriterier for

prekvalifisering for bygging av CO₂-fangstanlegget på Kårstø ble kunngjort i 2007. På denne bakgrunn og mottatte søknader fra teknologileverandører, har Gassnova i 2008 i samarbeid med de kvalifiserte leverandørene foretatt omfattende og grundige forberedende studier av blant annet tekniske og økonomiske forhold. Arbeidet har bidratt til å fremskaffe betydelig kunnskap om det å bygge et fullskala fangstanlegg.

Gasskraftverket på Kårstø ble satt i drift høsten 2007. Etter en testperiode var kraftverket i full drift bare i en kort periode rundt årsskiftet 2007-2008.

Teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad

Staten og StatoilHydro inngikk høsten 2006 en gjennomføringsavtale om håndtering av CO₂ på Mongstad i to steg; et teknologisenter for CO₂-fangst og etablering av fullskala CO₂-fangst på Mongstad-anleggene.

Samarbeidet om teknologisenteret er fulgt opp ved at partnerskapet som samarbeider om planlegging og forberedelser av teknologisenteret på Mongstad (TCM-partnerskapet) etablerte en prosjektorganisasjon som utarbeidet investeringsgrunnlaget for teknologisenteret. Statens deltakelse i teknologisenteret for CO₂-fangst på Mongstad ble godkjent som lovlig statsstøtte av EFTAs overvåkningsorgan ESA i juli 2008.

Transport og lagring av CO₂ fra Kårstø og Mongstad

Gassnova har, i samarbeid med Gassco, NVE og OD utredet tre ulike alternativer for undersjøisk geologisk lagring av CO₂ fra fangstanleggene på Kårstø og Mongstad, henholdsvis Utsira-formasjonen via Sleipner A-plattformen, Utsira Sør, og Johansen-formasjonen. Disse konseptene vurderes av Gassnova til å ha varierende modenhetsgrad. Johansen-formasjonen anses å kunne ha potensial med tanke på etablering av et stort lager for CO₂ på litt lengre sikt, i kraft av sin størrelse og beliggenhet. Utredning av Johansen-formasjonen videreføres derfor for å modne alternativet som lagringssted for CO₂ fra Mongstad, samt mulig tilleggsvolumer.

Post 22 CO₂-håndtering internasjonalt, kan overføres

Det foreslås bevilget 20 mill. kroner under posten i 2010, en videreføring av saldert budsjett 2009.

I henhold til klimaforliket, la regjeringen i 2008 fram en handlingsplan for det internasjonale arbeidet

for å fremme karbonfangst og lagring som klimatililtak. Olje- og energidepartementet er ansvarlig for koordinering og oppfølging av regjeringens strategi. Hovedmålsettingen for handlingsplanen er raskere utbredelse og bruk av fangst og lagring av CO₂ internasjonalt. Støtte til kapasitetsbygging i utviklingsland vil også være aktuelt over bistandsdelen i Utenriksdepartementets budsjett.

En sentral utfordring er å få aksept for fangst og lagring av CO₂ som et klimavirkemiddel, og å skape forståelse for det store potensialet for utslippsreduksjoner som CO₂-håndtering representerer. Demonstrasjon av teknologien vil være et viktig virkemiddel for å oppnå økt kunnskap og forståelse. Det er imidlertid knapphet på insentiver for å utløse pilot- eller fullskalaprojekter på verdensbasis. Skal slike prosjekter settes i gang utenfor Norge i nær framtid, er det nødvendig å etablere insentiver.

Kompetansebygging i viktige utslippsland gjennom erfaringsoverføring fra lagringsprosjektene på Sleipner og Snøhvit, vil være viktige norske bidrag i arbeidet med å fremme karbonfangst og lagring internasjonalt. Etter hvert vil også erfaringene fra teknologisenteret på Mongstad, og fullskala fangst på Mongstad være viktige bidrag i oppfølgingen av handlingsplanen.

Teknologien for fangst av CO₂ fra eksosgass fra kraftverk som baserer seg på fossilt brensel er umoden og kostnadskreven. Regjeringens visjon er at den teknologien som blir utviklet på dette området i Norge, skal bidra til betydelige reduksjoner i CO₂-utslipp også utenfor Norge.

Teknologi for separering av CO₂ fra petroleums- og industrivirksomhet er på sin side velkjent og ikke omstridd internasjonalt. De fleste land som har petrokjemisk eller petroleumsindustri skiller ut CO₂ som ledd i virksomheten. Det fins derfor relativt store mengder CO₂ i verden som allerede er utskilt gjennom denne typen aktivitet. Utskilt CO₂ blir sluppet ut i lufta eller solgt til industrielle formål. Injiserings og lagring av slike utslipp representerer en god mulighet til raskt å kunne oppnå utslippsreduksjoner ved bruk av allerede kjent og anvendt teknologi for lagring av CO₂ (jf. Sleipner og Snøhvit). Norge har betydelig kompetanse på lagring av CO₂, og vil kunne bidra til å realisere prosjekter for lagring av store volum av allerede utskilt CO₂.

Handlingsplanen inneholder et sett av aksjonspunkter på kort og lang sikt. Det er formålstjenlig at man i første fase av det internasjonale arbeidet fokuserer på å øke forståelsen av CO₂-håndtering som et klimatililtak, bidrar til å heve andre lands myndigheter og andre aktuelle aktørers kompetanse med henhold til nødvendig regulering og til-

rettelegging for CO₂-håndtering, fremmer samarbeid om utvikling av rammer og regelverk for transport og lagring av CO₂, og medvirker til samarbeid om lagring av allerede utskilt CO₂.

På mellomlang sikt bør prosjekter for lagring av eksisterende utslipp hvor CO₂ allerede er utskilt og pilot-/demonstrasjonsprosjekter for fangst av CO₂ fra kraftproduksjon, vurderes. På lang sikt bør det fokuseres på overføring av teknologi og erfaring fra de norske prosjektene for fangst av CO₂.

Elementer i handlingsplanen - kort og mellomlang sikt, 2009-2015:

- Formidle behovet og insentiver for fangst og lagring CO₂ som et klimatiltak og fokus på sikker lagring av CO₂ gjennom å arrangere og delta i ulike seminarer, fora, arrangementer og bilaterale møter.
- Dialog med internasjonale miljøvernorganisasjoner i samarbeid med norske miljøvernorganisasjoner.
- Samarbeid med EU om utvikling av rammer og regelverk for sikker fangst og lagring av CO₂.
- Bidra til utforming av internasjonale rammer og regelverk for CO₂-lagring.
- Kartlegge samarbeidsområder og eventuelle samarbeidsprosjekter om fangst og lagring av CO₂ i eksempelvis gulfstatene, Indonesia, det sørlige Afrika og Kina.
- Gjennomføre prosjektsamarbeid med utgangspunkt i gjennomført kartlegging.

Det er allerede iverksatt en rekke regionale og internasjonale samarbeid hvor Norge, ved Olje- og energidepartementet, er aktivt deltagende. Dette gjelder i særdeleshet North Sea Basin Task Force, The 4-Kingdom Initiative, Carbon Sequestration Leadership Forum og Global Carbon Capture and Storage Institute hvor departementet gikk inn som founding member i 2009. I tillegg samarbeider Norge med EU om utvikling av rammer og regelverk for sikker fangst og lagring av CO₂.

Det er også foretatt en prioritering av viktige utslippsland hvor regjeringen ønsker en særskilt innsats innen CO₂-håndtering. Dette gjelder i første rekke gulfstatene (Saudi-Arabia, Kuwait, Qatar og De forente arabiske emirater), Indonesia, Kina og det sørlige Afrika.

Resultatrapport 2008

OED har i 2008 koordinert det interdepartementale arbeidet med å utarbeide en handlingsplan for å fremme utvikling og bruk av CO₂-håndtering internasjonalt. Målsettingen for arbeidet med en internasjonal handlingsplan er å få aksept for fangst og lagring av CO₂ som et klimavirkemiddel

og en bred forståelse for reduksjonspotensialet som følger av teknologien, og bidra til at teknologien blir tatt i bruk utenfor Norge. Departementet arbeidet aktivt i 2008 med gjennomføring av handlingsplanen for å fremme utvikling og bruk av CO₂-håndtering internasjonalt.

Post 30 Investeringer, kan overføres

Teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad

Arbeidet med CO₂-håndtering på Mongstad står sentralt i regjeringens satsing på å få fram teknologier som kan redusere utslipp av CO₂. Teknologisenteret for CO₂-håndtering på Mongstad (TCM) vil kunne være et vesentlig norsk bidrag til internasjonal teknologiutvikling gjennom etableringen av en slik testarena, jf. St.prp. nr. 38 (2008-2009) om investering i teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad og Innst. S. nr. 206 (2008-2009).

Investeringsbeslutning for TCM ble fattet våren 2009 og deltakeravtale for teknologisenteret og selskapsavtale ble inngått. Ved tidspunkt for investeringsbeslutning var oppdatert 50/50-estimat for de samlede investeringskostnader i prosjektet beregnet til om lag 5,5 mrd. 2009-kroner (inkludert merverdiavgift). Om lag 60 pst. av de samlede investeringskostnadene relaterer seg til infrastruktur og bygg for å knytte fangstanlegget til utslippskildene og nødvendig tilførsel av energi, damp og vann. De resterende investeringskostnadene er knyttet til selve teknologidelen av prosjektet.

Staten ved Olje- og energidepartementet står som deltaker i både selskapsavtalen og deltakeravtalen for TCM, og det fremgår av begge avtalene at Gassnova forvalter statens deltakerandel. Ved inngåelse av deltakeravtalen, hadde staten en eierandel på 77,56 pst. i teknologisenteret, StatoilHydro en andel på 20 pst. og Shell en andel på 2,44 pst.

TCM-prosjektet kan i hovedsak deles inn i to faser: byggefasen og testfasen. I begge faser krever deltakeravtalen enstemmighet mellom eierne i spørsmål om store, strategiske veivalg: endring i selskapets formål, endring i selskapets teststrategi, investeringer i andre testfasiliteter, deltakelse i andre joint ventures mm. I byggefasen er hovedregelen at en sak vedtas når minst to parter som representerer minst 81 pst. av eierandelene stemmer for. I testfasen er hovedregelen at en sak vedtas når minst to parter som representerer minst 51 pst. av eierandelene stemmer for. Til denne hovedregelen er det imidlertid viktige unntak hvor det er krav om at minst to parter som representerer minst 81 pst. av eierandelene må stemme for en sak for at den skal vedtas. Dette gjelder blant annet

spørsmålet om de årlige testprogrammene med budsjett.

Gjennomføringsavtalen av 2006 beskriver rammer for gjennomføringen av teknologisenteret for CO₂-håndtering på Mongstad. Blant annet legger gjennomføringsavtalen rammer for håndtering av eventuelle overskridelser av budsjett på investeringsbeslutningstidspunktet. Dette er nærmere utfyllt og konkretisert i avtaleverket som er fremforhandlet i forbindelse med investeringsbeslutningen for teknologisenteret. I henhold til deltakeravtalen, dekker hver av eierne en andel av eventuelle overskridelser utover forventet kostnad på investeringsbeslutningstidspunktet som tilsvarer deres respektive eierandeler. Med utgangspunkt i gjennomføringsavtalen, dekker imidlertid StatoilHydro en del av statens andel av eventuelle overskridelser utover forventet kostnad. Denne overskridelsesgarantien omfatter kostnader som knytter seg til hjelpesystemer og infrastruktur i TCM. StatoilHydro skal dekke statens andel av eventuelle overskridelser utover et omforent kostnadsestimert for hjelpesystemer og infrastruktur. Enkelte kostnader er imidlertid unntatt fra denne overskridelsesgarantien, hovedsakelig kostnader som følge av teknologiselskapets (TCM DAs) beslutninger om å gjøre endringer/tillegg i arbeidsomfanget som på investeringsbeslutningstidspunktet var definert for hjelpesystemer og infrastruktur, eventuelle kostnader som følge av endringer i teknologidelen som påvirker arbeidsomfang/fremdriftsplan for hjelpesystemer og infrastruktur, eventuelle kostnader som direkte skyldes manglende oppfyllelse av deltakeravtalen på statens side eller krav og pålegg fra staten utover det som er lagt til grunn av selskapet på investeringsbeslutningstidspunktet. Eierne i teknologisenteret, inkludert staten, skal dekke proporsjonal andel av overskridelser utover forventet kostnad for teknologidelen av TCM.

I henhold til gjeldende avtaler skal teknologiselskapet drive og aktivt bruke testanlegget for teknologiutvikling, kvalifisering, testing og verifisering. Det budsjetteres med 1 822 mill. kroner i 2010 under posten. Budsjettanslagene baserer seg på en statlig andel på 77,56 pst.

Post 50 Overføring til fond for CLIMIT

Fond for miljøvennlig gassteknologi (Gassteknologifondet) ble opprettet 1. juli 2004 med en fondskapital på 2 mrd. kroner, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 250 (2003-2004). Fondet ble opprettet med bakgrunn i behovet for en forutsigbar og stabil finansiering av utviklingen av miljøvennlige gasskraftteknologier. På bakgrunn av at Gassnova i 2007 ble

omdannet til statsforetak, har postbenevnelsen fått betegnelsen Overføring til fond for CLIMIT.

Avkastningen fra Fondet for miljøvennlig gass-teknologi budsjetteres til 91,8 mill. kroner i 2010, jf. kap. 4833, post 85. Det er avsatt en ramme på 10 mill. kroner knyttet til administrative utgifter ved ordningen, jf. kap. 1833, post 70. Resterende ramme på 81,8 mill. kroner avsettes til CLIMIT-programmet over denne posten og overføres til Fond for CLIMIT. Gassnova SF forvalter Fond for CLIMIT.

CLIMIT-programmet er et nasjonalt program for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologier for fossilt basert kraftproduksjon med fangst og lagring av CO₂. Programmet samfinansieres med Norges forskningsråd og Gassnova SF, der Forskningsrådet finansierer forsknings- og utviklingsdelen av programmet, jf. kap. 1830, post 50, mens Fond for CLIMIT finansierer demonstrasjons- og kommersialiseringsdelen. Samlet ramme for CLIMIT-programmet beløper seg til i overkant av 180 mill. kroner i 2010. Gassnova SF utfører i fellesskap med Forskningsrådet sekretariatsfunksjonen for programmet. Beslutninger under programmet tas av programstyret for CLIMIT. Rammer for bruken av midler fra Fond for CLIMIT er nedfelt i vedtektene for fondet.

Programmet var tidligere rettet kun mot gasskraft, men ble fra og med 2009 utvidet til å gjelde for fossilt basert kraftproduksjon generelt. Bakgrunn for utvidelsen var at til tross for at den norske satsingen på CO₂-fangst og -lagring (CCS) særlig er knyttet til gasskraft med CO₂-håndtering, er det CO₂-utslipp fra kullkraftverk som er den største utfordringen internasjonalt. Med en utvidelse av virkeområdet for CLIMIT legges det til rette for økt markedspotensial for norsk teknologi, i tillegg til at norske teknologimiljøer vil kunne delta i flere internasjonale CCS-prosjekter.

Innsatsen skal være rettet mot teknologiutvikling, men det legges også vekt på å finne muligheter for fremtidig industrialisering og verdiskaping i norsk industri. På kort sikt er utfordringene å:

- Kvalifisere og få ned kostnadene knyttet til CO₂-fangst fra fossilt basert kraftproduksjon og
- etablere metodikk og bygge tillit til sikker geologisk lagring av CO₂.

På lengre sikt er utfordringene å:

- Forbedre eller utvikle teknologier med potensial for signifikant forbedring i virkningsgrad og lønnsomhet innen kraftproduksjon med CO₂-fangst og
- utvikle robust metodikk for lagring av CO₂ som oppfyller kravene til å bli godkjent som klimatil-tak i henhold til internasjonale avtaler.

Rammen på 81,8 mill. kroner skal benyttes til å støtte prosjekter for utvikling og demonstrasjon av CO₂-håndteringsteknologier i tråd med programplanen for CLIMIT.

Resultatrapport 2008

Gassnova har tildelt støtte til flere store satsinger innen CCS og har i løpet av året innvilget prosjekter med en samlet forpliktelse på 99,6 mill. kroner. Dette er en betydelig økning fra foregående år da tildelingene har ligget på under 20 mill. kroner per år.

Etter omorganisering av forvaltningsorganet Gassnova til statsforetak, ble det besluttet å opprette et ordinært programstyre med ansvar for tildeling av midler under CLIMIT-programmet. Dette ble opprettet tidlig i 2008 og består av representanter fra industri, forskningsinstitutter og akademia. Det har vært avholdt fem programstyremøter i løpet av året. Foruten tildelingsvirksomhet har programstyret gjennomført en revisjon av programplan for CLIMIT.

Post 70 Administrasjon, Gassnova SF

Gassnova SF (Gassnova) har som formål å forvalte statens interesser knyttet til CO₂-håndtering (teknologit utvikling, fangst, transport, injeksjon, lagring av CO₂), og å gjennomføre de prosjekter som foretaksmøtet bestemmer. Det er en målsetting at foretakets arbeid skal resultere i kostnadsreduksjoner knyttet til CO₂-håndtering. Gassnova skal for øvrig bidra til gjennomføring av CLIMIT-programmet, jf. post 50.

Gassnova har ansvar for forvaltning av statens interesser i prosjektene teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad (TCM), CO₂-håndtering på Kårstø og transport og lagring av CO₂ fra Kårstø og Mongstad. I tillegg er Gassnova gitt betydelige oppgaver knyttet til arbeidet med fullskala CO₂-håndtering på Mongstad. Prosjektene er store, krever teknisk kompetanse og kapasitet og arbeidet innebærer utstrakt arbeid mot store industriselskaper.

Foretakets oppgaver innebærer at organisasjonen må være tilstrekkelig utrustet og robust til å møte disse utfordringene. CO₂-håndteringsprosjektene representerer betydelig teknisk og kommersiell kompleksitet, og det er viktig at Gassnova skal kunne være i stand til å ivareta statens interesser, statens evne til styring i prosjektene og i større grad sikre at læring fra prosjektene tilfaller selskapet. Erfaringen med de prosjektene Gassnova har arbeidet med viser at det er behov for relativt tett oppfølging fra Gassnovas side, enten det gjelder

arbeid som utføres av samarbeidende selskaper, eller av leverandører som arbeider direkte under kontrakt med Gassnova.

Det foreslås bevilget 91 mill. kroner under posten i 2010, en økning på 21 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Den økte driftsbevilgningen knytter seg til en bemanningsvekst i foretaket for å ivareta statens interesser i CO₂-håndteringsprosjektene. Bemanningsøkningen i Gassnova vil blant annet erstatte innleid arbeidskraft. Av budsjettforslaget på 91 mill. kroner utgjør i overkant av 18 mill. kroner merverdiavgift. Gassnovas driftsbudsjett eksklusiv merverdiavgift er dermed i underkant av 73 mill. kroner. Det legges i tillegg opp til at Gassnova fakturerer for de tjenester som foretaket yter til TCM DA.

For å holde foretakets drift stabil og effektiv har Gassnova behov for å inngå avtaler som innebærer økonomiske forpliktelser utover ett budsjettår. Dette knytter seg først og fremst til avtaler om leie av materiell, utstyr og tjenester, herunder konsulenttjenester og husleie. På denne bakgrunn foreslås det en fullmakt til å pådra forpliktelser for inntil 20 mill. kroner utover gitt bevilgning, jf. Forslag til vedtak VI.

Resultatrapport 2008

Statsforetaket Gassnova ble stiftet 3. juli 2007 og startet opp virksomheten 1. oktober 2007. Gassnova har tre hovedoppgaver:

- Stimulere teknologit utvikling,
- ivareta statens interesser i CO₂-håndteringsprosjekter og
- støtte forvaltningen med faglig rådgivning innen CO₂ området.

Fra 1. januar 2008 overtok Gassnova alle rettigheter og forpliktelser fra forvaltningsorganet Gassnova. Foretaket har bygget organisasjonen opp fra en ansatt i 2007 til 24 ansatte per 31. desember 2008, hvorav seks ble overført fra forvaltningsorganet Gassnova per 1. januar 2008. Det er lagt vekt på å bygge opp foretaket med egen, variert og tilstrekkelig kompetanse. I 2008 har fokus vært rettet mot å bygge opp foretaket og følge opp arbeidet i de prosjekter og rådgivningsoppdrag som foretaket har blitt tildelt.

Gassnova har i 2008 forvaltet statens interesser i CO₂-håndteringsprosjektene:

- Fullskala CO₂-fangst på Kårstø
- Teknologisenter for CO₂-håndtering på Mongstad
- Transport og lagring av CO₂ fra Kårstø og Mongstad

Videre ble Gassnova i brev av 12. juni 2008 gitt i oppgave å gi råd til Olje- og energidepartementet i forhold til spørsmål vedrørende fullskala CO₂-håndtering på Mongstad.

Selskapets kostnader består hovedsakelig av lønn, reiser, innleid personell, husleie og øvrig kontorhold. Årsresultatet i 2008 var om lag 18 mill. kroner og ble avsatt til annen egenkapital.

Kap. 4833 CO₂-håndtering

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
85	Fondsavkastning		91 800	91 800
	Sum kap. 4833		91 800	91 800

Post 85 Fondsavkastning

Fond for miljøvennlig gassteknologi (Gassteknologifondet) ble opprettet 1. juli 2004 med en fondskapital på 2 mrd. kroner, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 250 (2003-2004). Kapitalen i fondet er plassert som kontolån til staten med rente tilsvarende renten på statsobligasjoner med ti års bindingstid. Fjorårets avkastning av fondskapitalen føres årlig inn på statsbudsjettets inntektsside under denne

posten og tilsvarende beløp bevilges på statsbudsjettets utgiftsside under kap. 1833, post 50 Overføring til fond for CLIMIT og kap. 1833, post 70 Administrasjon, Gassnova SF.

På bakgrunn av markedsrentene for statspapirer fastsatte Finansdepartementet 1. juli 2004 rentesatsen for fondet til 4,59 pst. per år for en periode på ti år. Avkastningen fra fondskapitalen gir en utbetaling på 91,8 mill. kroner i 2010.

Programkategori 18.60 Statsforetak

Statnett SF er det systemansvarlige nettselskapet i Norge. Foretaket er heleid av staten. Som systemansvarlig skal Statnett SF sikre balanse mellom produksjon og forbruk av kraft til enhver tid. Foretaket har ansvar for en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av det sentrale overføringsnettet.

Innenfor de rammer foretaket er pålagt skal Statnett SF drives etter forretningsmessige prinsipper og gi best mulig avkastning på den statlige innskuddskapitalen.

Statnett SF er underlagt Norges vassdrags- og energidirektorats monopolkontroll.

Kap. 4860 Statnett SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
70	Garantiprovisjon	2 696	220	200
	Sum kap. 4860	2 696	220	200

Post 70 Garantiprovisjon

Ved behandlingen av St.prp. nr. 63 (2001-2002), ble det vedtatt å innføre en garantipremie på Statnett SFs lån fra 1. juli 2002 for å nøytralisere støtteelementet som ligger i statsgarantien for allerede opptatte forpliktelser.

Ordningen med garantiprovisjonen har bakgrunn i endringene i statsforetaksloven som trådte i kraft 1. januar 2003, jf. Ot.prp. nr. 13 og Innst. O. nr. 45 (2002-2003). I endringslovens overgangsregler er det vedtatt at staten opprettholder sitt garantiansvar for forpliktelser pådratt før 1. januar 2003, og at statsforetakene skal betale en årlig pro-

visjon som motsvarer de fordeler de statsgaranterte lånene gir.

Statnett hadde per 1. januar 2003 lån med statsgaranti på til sammen 6 188 mill. kroner. Siste lånet med statsgaranti forfaller 29. november 2010 og lånet utgjorde 86,7 mill. kroner per 1. januar 2009.

På bakgrunn av forventet utvikling i lånemassen og fastsatt garantipremie per lån, anslår departementet garantiprovisjonen for Statnett SF i 2010 til kr 198 000. Statnett vil fra 2011 ikke lenger ha statsgaranterte lån og innbetalingen i 2010 vil derfor være siste innbetaling av garantiprovisjon.

Kap. 5680 Innskuddskapital i Statnett SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
85	Utbytte	318 000	595 000	180 000
	Sum kap. 5680	318 000	595 000	180 000

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2009 ble post 85

Utbytte redusert med 96 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

Post 85 Utbytte

Ved behandlingen av St.prp. nr. 1 (2006-2007) ble den etablerte langsiktige utbyttepolitikken på 50 pst. av konsernets årsresultat etter skatt forlenget fram til og med 2010.

For regnskapsåret 2009 vil et utbytte på 50 pst. av konsernets resultat etter skatt justert for mer-/mindreinntekt etter skatt utgjøre 180 mill. kroner basert på siste resultatanslag. Endelig vedtak om utbytte fastsettes i foretaksmøte våren 2010 basert på faktisk resultat for 2009.

NVE regulerer nettselskapenes inntekt. Fakturert tariffinntekt utover denne maksimale inntekten er merinntekt, mens mindreinntekt oppstår når den fakturerte inntekten er lavere. Merinntekt skal redusere framtidig tariff, mens mindreinntekt kan tillegges framtidig tariff. Før 2007 ble mer-/mindreinntekt balanseført, men fra og med 2007 må den tas inn i årsresultatet i henhold til IFRS reglene.

Statnett søkte 11. mars 2009 om tilførsel av egenkapital. Med bakgrunn i oppdaterte investeringsanslag ble søknad oppdatert 18. juni 2009. Statnett ber i søknaden om en tilførsel på 4 mrd. kroner i 2010. Bakgrunnen for foretakets søknad er at det skal gjennomføre store investeringer de neste årene. Investeringene vil bidra til økt forsyningssikkerhet og legge til rette for store mengder ny fornybar kraftproduksjon. Dette er viktige bidrag i regjeringens satsing på fornybar energi. De økte investeringene vil kunne føre til at foretaket får redusert egenkapitalandelen.

Statnett har ansvar for en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av det sentrale overføringsnettet for kraft. Dette innebærer at foretaket skal investere i alle samfunnsøkonomisk lønnsomme nettprosjekter, uavhengig av finansieringen av foretaket. Statnett har i dag god kreditt rating og

god tilgang til kreditt. Selv om lånekostnadene kan gå noe opp som følge av investeringene, vil foretaket kunne lånefinansiere de planlagte investeringene. Regjeringen mener at det av denne grunn ikke er behov for å tilføre foretaket økt egenkapital.

Resultatrapport 2008

Konsernet hadde et resultat etter skatt på 1 517 mill. kroner i 2008 mot 651 mill. kroner i 2007. Årsresultatet etter skatt, justert for mer-/mindreinntekt etter skatt var på 998 mill. kroner i 2008, mot 636 mill. kroner i 2007. Av årsresultatet er 499 mill. kroner utbetalt i utbytte. Driftsinntektene i 2008 var på 4 256 mill. kroner mot 3 415 mill. kroner i 2007. Driftsresultatet var 1 194 mill. kroner i 2008 mot 1 025 mill. kroner i 2007.

Statnett SF oppnådde for 2008 en regnskapsmessig egenkapitalavkastning på 12,3 pst. etter skatt og den bokførte egenkapitalandelen var per 31. desember 2008 på 26,9 pst. Tilsvarende tall for konsernet var 25 og 31,5 pst.

Halvårsrapport 2009

Konsernets resultat første halvår i år er på -249 mill. kroner sammenlignet med 614 mill. kroner året før. Driftsresultatet første halvår 2009 er -178 mill. kroner mot 720 mill. kroner første halvår i 2008, mens driftsinntektene er på henholdsvis 1 328 mill. kroner første halvår 2009 mot 2 011 mill. kroner i 2008. Alle tall er i henhold til IFRS.

Resultatet i 2009 forventes å bli lavere enn i 2008. Årsaken er at investeringene i kabelforbindingen mellom Norge og Nederland, NorNed, og reservekraftanleggene på Nyhamna og Tjeldbergodden belastes årsregnskapet for 2009, mens de først i 2010 inkluderes i tariffinntektene.

Tabell 3.10 Nøkkeltall for Statnett konsern

	(i mill. kroner)		
	1. halvår 2008	2008	1. halvår 2009
Driftsinntekter	2 011	4 256	1 328
Driftsresultat	720	1 194	-178
Resultat etter skatt	614	1 517	-249
Periodens mer (+)/ mindreinntekt (-) etter skatt	241	519	-469
Resultat etter skatt justert for mer-/mindreinntekt	373	998	220
Utbytte til OED		499	
Bokført egenkapitalandel	31,9 pst.	31,5 pst.	28,4 pst.

Programkategori 18.70 Statlig petroleumsvirksomhet

Programkategorien omfatter Petoro AS, utgifter og inntekter knyttet til Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE), Statens petroleumsforsikringsfond (SPFF) og utbytte fra StatoilHydro ASA.

Petoro AS

Petoro AS ivaretar Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) på vegne av staten. Selskapet har forretningskontor i Stavanger.

Petoro skiller seg fra andre selskaper i petroleumsindustrien. Petoro er rettighetshaver, men ikke eier av andeler på norsk kontinentalsokkel. StatoilHydro forestår, som en del av statens felles eierskapsstrategi, avsetningen av statens petroleum sammen med sin egen. Målsettingen for avsetningsordningen er størst mulig verdiskaping. Petoro erverver ikke inntekter fra ivaretagelsen av SDØE. Alle utgifter og inntekter SDØE genererer, kanaliseres over statsbudsjettet. Alle inntekter fra StatoilHydros avsetning går direkte fra StatoilHydro og inn på statens konto.

I følge Petoros formålsparagraf, som er fastsatt i § 2 i selskapets vedtekter, skal Petoro «ivareta de forretningsmessige forhold knyttet til statens direkte engasjement i petroleumsvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og virksomhet i tilknytning til dette». På bakgrunn av rammer og føringer for Petoros virksomhet som følger av petroleumsloven kapittel 11, selskapets vedtekter og relevante stortingsdokumenter, har Olje- og energidepartementet (OED) definert følgende hovedoppgaver for selskapet:

1. Ivaretagelse av statens direkte deltakerandeler i de interessentskap der staten til enhver tid har slike.
2. Overvåking av StatoilHydros avsetning av den petroleum som produseres fra statens direkte deltakerandeler, i tråd med StatoilHydros avsetningsinstruks.
3. Økonomistyring, herunder føring av regnskap, for statens direkte deltakerandeler.

Som en konkretisering av disse hovedoppgavene skal Petoro:

- være en aktiv partner som gjennom helhetsvurderinger skal bidra til å maksimere verdien av SDØE-porteføljen. Arbeidet skal orienteres mot områder og oppgaver der selskapet med basis i porteføljen, og i samspill med øvrige aktører på norsk kontinentalsokkel, i særlig grad kan bidra til å øke verdiskapingen, hensyntatt statens samlede økonomiske interesser. Petoro skal sikre effektiv og lønnsom utbygging og drift samt sikkerhet for mennesker og miljø.
- overvåke at StatoilHydro utfører avsetningen av statens petroleum sammen med sin egen i samsvar med StatoilHydros avsetningsinstruks. Det skal oppnås en høyest mulig samlet verdi av statens og StatoilHydros petroleum, samt en rettmessig fordeling av inntekter og kostnader.
- ivareta god økonomistyring og kontroll av SDØE i samsvar med Reglement for økonomistyring i staten, herunder utarbeide og følge opp budsjett og prognoser, forestå regnskapsføring og foreta periodiske avviksanalyser og rapportering av SDØEs finansielle tilstand og utvikling.

OED legger til grunn at Petoros bruk av driftstilskudd, ressurser og selskapets kompetanse konsentreres om disse oppgavene. Det er selskapets ansvar å se til at prioriteringene er i samsvar med disse. De danner grunnlaget for selskapets virksomhet.

Resultatmål 2010

I arbeidet skal Petoro identifisere områder eller enkeltprosjekter der selskapet ser at det er verdiskapingsmuligheter som ikke adresseres av andre aktører. For å få gjennomslag for sine forslag er Petoro som andre rettighetshavere avhengig av at et flertall i interessentskapene stiller seg bak selskapets forslag.

Områdeutvikling

Petoros arbeid skal fortsatt rette oppmerksomhet mot områdeutvikling. Petoro forvalter en stor og

bred portefølje på norsk sokkel. Porteføljen er sammensatt av utvinningstillatelser i letefase, felt under utbygging, felt i drift, rørledninger og landanlegg. Porteføljens bredde gir Petoro mulighet til å bidra til merverdi gjennom å søke helhetlige løsninger i samspillet mellom felt og områder. Områdeutvikling har sitt utgangspunkt i de enkelte felt, og mulighetene blir større når flere felt og infrastruktur sees i sammenheng. Petoro skal identifisere og være pådriver for synergieffekter og bidra til at helhetlige løsninger søkes ved utviklingen av felt og infrastruktur.

I modne områder på norsk sokkel vil et områdeperspektiv bidra til god bruk av tilgjengelig kapasitet til lavest mulig kostnad for å realisere høyest mulig utvinning fra felt og funn i nærområdet.

I umodne områder vil god områdeutvikling bety større grad av samordnet aktivitet for å sikre målrettet og effektiv leting samt fellesløsninger som danner grunnlag for ny infrastruktur til lavest mulig kostnad.

Petoro skal i 2010 prioritere arbeidet med å identifisere de beste områdeløsningene for SDØE. Det er viktig at selskapet tidlig kommuniserer eventuelle områdeløsninger til operatørene for å sikre at disse blir utredet.

Reservemodning

Reservetilgang er et vesentlig element for fremtidig økonomisk verdiskaping fra SDØE-porteføljen. Petoros arbeid skal fortsatt rette oppmerksomhet mot økt utvinning fra eksisterende felt, utvikling av nye felt i nærheten av eksisterende infrastruktur og leting etter nye ressurser for å sikre reservetilgang til porteføljen.

For å sikre potensialet i økt utvinning i eksisterende felt skal Petoro bidra ved å identifisere nye metoder og tiltak samt sikre gjennomføring i henhold til plan. Petoro har best mulighet for påvirkning tidlig i beslutningsprosessene der Petoro selv eller i samarbeid med andre selskaper har gjort eget arbeid. Petoro skal videre bidra til økt ressurs- og reservetilgang ved innsats for fremskyndet leting etter nye ressurser og mer effektiv modning av nye ressurser mot produksjon.

Teknologianvendelse

Aktørene på norsk sokkel har internasjonal anerkjennelse for sin evne til å prøve nye løsninger, men det er fremdeles et stort potensial knyttet til raskere uttesting, bredere og mer koordinert implementering.

Reservene blir gradvis mer teknologisk krevende å utvinne og tidlig anvendelse av ny teknologi kan representere stor verdiskaping for SDØE-porteføljen. Verdiskapingsmulighetene er knyttet til økt utvinning, mer effektiv drift, økt sikkerhet og lengre levetid for anleggene.

Petoro arbeider ikke med egen teknologiutvikling, men deltar i beslutningsprosesser om å ta i bruk ny teknologi i interessentskapene. Som forvalter av den største porteføljen på norsk sokkel, er Petoro i en særskilt god posisjon til å være pådriver for å sikre tidsriktig implementering av ny teknologi. Petoro skal arbeide for effektiv kombinasjon av teknologiløsninger, arbeidsprosesser og utvikling av kompetanse. Petoro skal ha god innsikt i feltenes utfordringer og vurdere disse i forhold til ny teknologi.

Petoro skal påvirke gjennom tidlig involvering i konseptvalgfase, både for ny feltutvikling og større ombyggingsprosjekter. Verdiskapingsmulighetene er vurdert å være størst innenfor teknologiområdene avanserte injeksjonsmetoder, integrerte operasjoner, boring og brønn og havbunnsprosessering. Innen disse teknologiområdene skal Petoro arbeide aktivt for å få operatøren til å gjennomføre tiltak.

Prosjektgjennomføring og kostnader

Oljeselskapenes forpliktelse i form av vedtatte planer og budsjetter tilsier et fortsatt høyt aktivitetsnivå på norsk sokkel i 2010. Imidlertid vil den aktuelle markedssituasjonen kunne påvirke selskapenes likviditetssituasjon. I en slik situasjon er det desto viktigere at Petoro er en pådriver for at lønnsomme prosjekter blir gjennomført på en tidsriktig måte. Det er viktig at Petoro aktivt bidrar til god fremdrift mot investeringsbeslutningene og følger opp aktuelle problemstillinger i interessentskap med SDØE-deltakelse. Petoro skal særlig rette oppmerksomhet mot tiltak som kan redusere uheldige forsinkelser i prosjekter. Gjentatte forsinkelser i planlagte leteaktiviteter, investeringer og vedlikehold kan få negative følger for produksjonsutviklingen i årene fremover. Petoro skal selv eller i samarbeid med andre gjennomføre selvstendig arbeid for å sikre at de beste løsningene identifiseres og besluttes.

Petoro skal fortsette arbeidet for reduserte kostnader og være en pådriver for kostnadseffektivisering der det er mulig. Det er viktig at det opprettholdes aktivitet innenfor dette området i en tid der kostnadene har steget mye.

Kap. 1870 Petoro AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
70	Administrasjon	242 000	252 000	260 000
	Sum kap. 1870	242 000	252 000	260 000

Post 70 Administrasjon

Det foreslås et driftsbudsjett for Petoro AS på 260 mill. kroner for 2010, en økning på 8 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Økningen har sammenheng med prisjustering av posten.

Petoros driftsbudsjett skal dekke alle kostnader forbundet med administrasjon av selskapet, samt kostnader forbundet med SDØE som ikke går over budsjettene i interessentskapene. Dette inkluderer utgifter til egen organisasjon og til kjøp av eksterne tjenester knyttet til forretningsfører-avtaler, rådgivere og spisskompetanse.

Av budsjettforslaget på 260 mill. kroner utgjør i overkant av 52 mill. kroner merverdiavgift. Petoros driftsbudsjett eksklusiv merverdiavgift er dermed i overkant av 208 mill. kroner.

For å holde selskapets drift stabil og effektiv har Petoro behov for å inngå avtaler som innebærer økonomiske forpliktelser utover ett budsjettår. Dette knytter seg først og fremst til avtaler om leie av materiell, utstyr og tjenester, herunder konsulenttjenester og regnskapstjenester. På denne bakgrunn foreslås det en fullmakt til å pådra forpliktelser for inntil 35 mill. kroner utover gitt bevilgning, jf. Forslag til vedtak VI.

Resultatrapport 2008

I 2008 regnskapsførte Petoro AS et tilskudd fra staten på 193,6 mill. kroner eksklusiv merverdiavgift. På bakgrunn av investeringer har Petoro bokført en netto utsatt inntekt på -1,4 mill. kroner og annen inntekt på 3,8 mill. kroner.

Selskapets regnskapsførte driftskostnader beløp seg i samme periode til 195,8 mill. kroner. Netto finansinntekter beløp seg til 5,2 mill. kroner. Dette ga et positivt årsresultat på 5,4 mill. kroner. Overskuddet ble overført til annen egenkapital.

Ivaretagelse av statens direkte andeler

I 2008 arbeidet Petoro blant annet med følgende saker:

- Petoro har hatt oppmerksomhet på realisering av effektiviserings- og produksjonsgevinster

- som resultat av sammenslåingen av Statoil og Hydros petroleumsvirksomhet.
- Prioritering av tiltak og beslutninger i interessentselskapet for Åsgard som skal sikre en langsiktig høy gasseksport.
- Tiltak for å motvirke fallende oljeproduksjon og bedre lønnsomheten i brønninvesteringene på Heidrun.
- Vurderinger i forbindelse med langsiktig utvinning på Draugen. I september 2008 ble konsept valgt for behandling av produsert vann og kraftgenerering.
- Petoro har vært opptatt av å realisere verdipotensialet i de langsiktige gasskontraktene. Deler av den langsiktige kontraktporteføljen har vært gjenstand for regulære prisrevisjoner i løpet av 2008, og i denne sammenheng har Petoro arbeidet med å optimalisere kontraktene verdi i et helhetlig verdikjedeperspektiv.
- For effektiv styring av interessentskapene har Petoro i løpet av 2008 vært aktiv deltaker i Partner Forum. Petoro har i disse møtene bidratt til at operatørene så langt som mulig tilnærmer seg saker på en felles måte. På denne måten blir oppfølging av den enkelte operatør mer transparent og effektiv.
- Petoro igangsatte i 2008 et prosjekt for å øke forståelsen av utfordringer og muligheter i nordområdene, spesielt i Barentshavet sør, med mål om å etablere en strategi og tilhørende handlingsplan for nordområdene. Petoros bakgrunn for prosjektet er den store SDØE-porteføljen i området som kombinert med et begrenset aktørbilde gjør Petoro til en sentral aktør. For å utvikle en mest mulig robust strategi for området har Petoro gjennomført en scenario-analyse herunder en evaluering av uoppdagede ressurser.

Reservemodning og tidlig teknologianvendelse

I 2008 arbeidet Petoro blant annet med følgende saker:

- Få på plass tiltak som boring av flere brønner, tiltak for å få mer ut av hver brønn, forbedringer og modifikasjoner i prosessanlegg samt forlen-

- get levetid på en rekke av feltene i de modne områdene.
- Videreutviklingen av Gullfaks. Petoros arbeid var konsentrert om økt levetid for feltet, optimal ressursutnyttelse, økt boreeffektivitet, integrerte operasjoner og økt utvinning. Rettighetshavere for Gullfaks er StatoilHydro (operatør) og Petoro. Petoro har gjennomført egne studier som grunnlag for å sikre at de aktuelle alternativene blir skikkelig evaluert og vurdert.
  - Optimal kommersiell og teknisk løsning for Snorre videreutvikling inkludert Snorre Stand Alone. Det har siden 2006 foregått tekniske studier for å identifisere alternative prosesseringssteder for olje og gass fra Snorre. Petoro har ledet de kommersielle forhandlingene på vegne av interessentskapet for Snorre med støtte fra Idemitsu og RWE-Dea.
  - Langsiktig olje- og gassproduksjon på Troll gjennom å realisere tiltak for økt oljeutvinning og vurdering av gassinjeksjon. Videreutvikling av Troll-feltet var også i 2008 en viktig aktivitet for Petoro, herunder arbeid med plan for utbygging og drift for såkalte "Troll Prosjekter".
  - Petoro har i 2008 utarbeidet en strategi for Barentshavet hvor et element er modning av ressurser for å realisere et LNG prosesstog 2 på Snøhvit.
  - Petoro har gjennomgått potensialet for økt utvinning for SDØE-porteføljen. I tillegg til kortsiktige tiltak for økt utvinning har Petoro konsentrert innsatsen på langsiktige prosjekter med mer avanserte injeksjonsmetoder. I den forbindelse har Petoro gjort egne dybdestudier på Heidrun og Snorre og utfordret disse interessentskapene, samt fått interessentskapet for Gullfaks til å øke og forsere aktiviteten slik at avansert utvinning kan føre til modning av ressurser til høyere ressursklasser tidligere enn planlagt. Petoro har også fått interessentskapet for Snorre til å utføre en brønntest pilot på en av metodene for avansert utvinning i 2008 og fått interessentskapet for Heidrun til å planlegge en tilsvarende test i 2009.

Reduserte enhetskostnader og økt produksjon

Kostnadseffektiv drift er avgjørende for å oppnå forlenget levetid for feltene og danne grunnlag for en langsiktig utvikling av norsk sokkel. Petoro har i 2008 hatt særlig oppmerksomhet på enhetskostnader som reflekterer effektiviteten i driften av feltene og har arbeidet for å bidra til å holde kostnadene på et lavt nivå.

I 2008 ble forslag om ny offshore driftsmodell i StatoilHydro presentert. Driftsmodellen er i sterk

grad i tråd med prinsippet om integrerte operasjoner og Petoro vurderer at den vil bidra til en mer effektiv drift.

Petoro har vært en aktiv pådriver for å få gjennomført de planlagte aktivitetene som beskrevet i budsjettene, aktivitetsplaner og langtidsplanen fra 2007 for å bidra til å opprettholde en høy produksjon i 2008 og for å realisere økte verdier på sikt. Noen av de viktigste aktivitetene har vært å sikre størst mulig grad av gjennomføring av planlagte boreoperasjoner, holde fremtidsplanen i planlagte prosjekter samt å oppnå en sikker og effektiv drift.

Sammenslåingen av Statoil og Hydro

Etter sammenslåingen av Statoil og Hydros olje- og gassvirksomhet stilles det nye krav til de øvrige aktørene og særlig til Petoro som en betydelig rettighetshaver. Olje- og energidepartementet har vektlagt at Petoro som følge av sammenslåingen må gjøre mer selvstendig teknisk og kommersielt arbeid for å ivareta statens olje og gass på en tilfredsstillende måte. Petoro har vurdert og justert selskapets strategi i lys av denne situasjonen og har omprioritert ressurser for å styrke innsatsen rettet mot kommersielle forhandlinger og økt oppfølging og gjennomføring av mer eget teknisk arbeid på utvalgte felt, herunder Gullfaks hvor Petoro er eneste partner i tillegg til operatøren. På Gullfaks har Petoro økt ressursinnsatsen særlig innen undergrunnsmiljøet, for i større grad å bli i stand til å utføre egne dybdestudier innen utvalgte områder.

Petoros arbeid med HMS

Petoro har arbeidet aktivt for å påvirke operatørene og industrien for øvrig til å arbeide langsiktig for å oppnå en reduksjon i antall personskader og alvorlige hendelser på norsk sokkel. Petoro arbeider systematisk med HMS-spørsmål gjennom aktiv deltakelse i SDØE-porteføljens interessentskaper. Som et ledd i denne oppfølgingen gjennomføres bilaterale ledelsesmøter med de største operatørene. Petoro har i 2008 deltatt på flere HMS-ledelsesinspeksjoner på utvalgte felt og installasjoner basert på observert negativ utvikling i HMS-resultatene.

Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)

SDØE-ordningen er et feltspesifikt virkemiddel ved at SDØE-andelen blir tilpasset lønnsomheten og ressurspotensialet i den enkelte utvinnings-tillatelse. Ordningen innebærer at en fastsatt andel av inntekter, kostnader og investeringer, knyttet til

de enkelte utvinningstillatelser og felt på kontinentalsokkelen samt tilknyttede anlegg, kanaliseres over statsbudsjettet.

Staten har direkte deltakerandeler i 122 utvinningstillatelser og 12 interessentskap for rørledninger og landanlegg.

Petoro AS ivaretar SDØE på vegne av staten.

SDØEs produksjon og reserver

Gjennomsnittlig olje- og gassproduksjon var om lag 1,15 mill. fat o.e. per dag i 2008.

SDØEs olje- og gassreserver estimeres ved å ta utgangspunkt i forventede gjenværende reserver i henhold til Oljedirektoratets ressurskategorier 1-3. SDØEs forventede gjenværende olje-, kondensat-, NGL- og gassreserver var ved utgangen av 2008 på 7,4 mrd. fat o.e., en reduksjon på 384 mill. fat o.e. i forhold til utgangen av 2007.

Tabell 3.11 SDØEs olje- og gassreserver per 31. desember 2008

Forventede reserver ¹	Olje ² (mill. fat)	Gass (mrd. Sm ³) ³
Ved inngangen til 2008	1 886	930
Justering av tidligere anslag	-26	-0,4
Utvidelser og funn	1	0,3
Forbedret utvinning	64	-0,4
Produksjon	-222	-31
Ved utgangen av 2008 (31.12.2008)	1 703	898

¹ Forventede reserver representerer forventningsverdier i henhold til ressursklasse 1-3 i Oljedirektoratets ressursklassifiserings-system: Reserver i produksjon, reserver med godkjent plan for utbygging og drift og reserver som rettighetshaverne har besluttet å utvinne.

² Inkludert våtgass/NGL og kondensat.

³ 1 000 Sm³ gass tilsvarer 6,29 fat oljeekvivalenter i energimengde.

Ved utarbeidelsen av statsbudsjettet for 2009 la en til grunn en gjennomsnittlig oljepris på kr 500 per fat. I revidert budsjett 2009 ble det lagt til grunn en pris på kr 350 per fat, jf. St.prp. nr. 67 og

Innst. S. nr. 355 (2008-2009). I budsjettforslaget for 2010 er det lagt til grunn en gjennomsnittlig oljepris på kr 425 per fat. Det understrekes at den fremtidige utviklingen i oljeprisen er usikker.

Tabell 3.12 Gjennomsnittlig realisert oljepris for SDØE i 2006-2008, samt prisforutsetninger for 2009 og 2010

	2006	2007	2008	2009 ¹	2010 ²
Oljepris i løpende kroner per fat	412	418	528	350	425

¹ Revidert budsjett 2009, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

² Budsjettforslag for 2010.

Tabell 3.13 Anleggskapital for SDØE (i mill. kroner)

	2006	2007	2008	2009 ¹	2010 ²
Anleggskapital per 31. desember	134 210	138 674	142 881	151 281	153 481

¹ Revidert budsjett 2009, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

² Budsjettforslag for 2010.

Tabell 3.14 SDØEs kapitalbalanse per 31.12.2008 (regnskapsprinsippet)

Eiendeler	Kroner	Egenkapital og gjeld	Kroner
<i>Anleggsmidler:</i>		<i>Egenkapital:</i>	
Varige driftsmidler	168 670 208 912	Egenkapital	141 781 352 640
Immaterielle eiendeler	1 404 329 560	Sum egenkapital	141 781 352 640
Sum anleggsmidler	170 074 538 473		
		<i>Langsiktig gjeld:</i>	
		Langsiktige fjerningsforpliktelse	36 575 883 463
		Annen langsiktig gjeld	1 857 796 766
		Sum langsiktig gjeld	38 433 680 229
<i>Omløpsmidler:</i>		<i>Kortsiktig gjeld:</i>	
Lager	950 501 710	Leverandørgjeld	2 789 593 631
Kundefordringer	29 206 576 632	Annen kortsiktig gjeld	17 380 616 142
Bankinnskudd	153 625 827	Sum kortsiktig gjeld	20 170 209 773
Sum omløpsmidler	30 310 704 169		
Sum eiendeler	200 385 242 642	Sum egenkapital og gjeld	200 385 242 642

Langsiktige mål og strategier

Det langsiktige målet for forvaltningen av SDØE-porteføljen er å oppnå høyest mulige inntekter til staten. SDØE, kombinert med skatte- og avgiftssystemet, er et velegnet virkemiddel for å sikre staten en stor andel av verdiskapingen på norsk kontinentalsokkel. Gjennom SDØE kan en tilpasse statens andel av petroleumsrenten til det enkelte felt/

utvinningstillatelse. I konsesjonstildelinger vurderes direkte statlig deltagelse gjennom SDØE i forhold til lønnsomheten og ressurspotensialet i den enkelte utvinningstillatelse.

Ved at SDØE har et engasjement i et betydelig antall felt og utvinningstillatelser på kontinentalsokkelen, vil lønnsomheten i stor grad samsvare med lønnsomheten på norsk kontinentalsokkel generelt.

Tabell 3.15 SDØEs kontantstrøm

	(i 1000 kr)		
	2008	2009 ¹	2010 ²
Innbetalinger ³	217 442 902	148 800 000	140 500 000
Utbetalinger ⁴	63 671 368	67 422 000	59 400 000
Netto kontantstrøm	153 771 534	81 378 000	81 100 000

¹ Revidert budsjett 2009, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

² Budsjettforslag for 2010

³ Innbetalinger = driftsinntekter + overføring fra Statens petroleumsforsikringsfond + renter på mellomregnskapet.

⁴ Utbetalinger = driftsutgifter + lete- og feltutviklingsutgifter + investeringer + overføring til Statens petroleumsforsikringsfond.

Fullmakter

Følgende fullmakter foreslås videreført i budsjettet for 2010:

Fullmakten til at OED kan godkjenne at det i tilknytning til driften av SDØE pådras forpliktelse utover gitte bevilgninger knyttet til løpende forretningsvirksomhet og StatoilHydros avsetning

av statens petroleum, jf. Forslag til vedtak VIII. Det vises for øvrig til St.prp. nr. 1 (2005-2006) for nærmere omtale av fullmakten.

Fullmakten til at Kongen kan godkjenne at det i tilknytning til SDØE pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger knyttet til prosjekter hvor SDØEs forholdsmessige andel utgjør inntil 5 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak IX. Det vises for øvrig til St.prp. nr. 1 (2005-2006) og St.prp. nr. 69 (2006-2007) for nærmere omtale av fullmakten.

Fullmakt til at OED kan godkjenne at staten pådras forpliktelser i de tilfeller hvor det inngås kontraktsmessige forpliktelser før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, jf. Forslag til vedtak X. Det vises til omtale i St.prp. nr. 1 (2005-2006), St.prp. nr. 69 (2006-2007) og St. prp. nr. 1 (2007-2008).

Fullmakten til at Kongen ved eventuell norsk statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, foreslås videreført med noen justeringer for å ta høyde for ulike forhold ved en eventuell norsk deltakelse, jf. Forslag til vedtak XI. Det vises også til omtale i St.prp. nr. 67 (2008-2009).

Fullmakten knyttet til forenklet myndighetsbehandling ved mindre utbyggingssaker på norsk kontinentalsokkel foreslås videreført for 2010, jf. Forslag til vedtak XII. Det vises for øvrig til St.prp. nr. 1 (1992-1993) og St.prp. nr. 1 (2000-2001) for nærmere omtale og regler for forenklet myndighetsbehandling.

Fullmakten til å godkjenne overføring av eiendomsrett mot bruksrett, jf. Forslag til vedtak XIII. Det vises for øvrig til St.prp. nr. 1 (1992-1993) for nærmere omtale av fullmakten.

Fullmakten til overdragelse av andeler i utvinningstillatelser, jf. Forslag til vedtak XIV. Det vises til St.prp. nr. 1 (1994-1995) og St.prp. nr. 50 (1995-1996) for nærmere omtale og retningslinjer for overdragelse av SDØE-andeler.

Fullmakten til at OED kan godkjenne deltakelse for Petoro i forbindelse med overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser, jf. Forslag til vedtak XV. Det vises for øvrig til St.prp. nr. 41 (2003-2004) for en nærmere omtale av fullmakten.

Fullmakten til at OED kan godkjenne og gjennomføre nødvendige transaksjoner for å innlemme aktuelle rørledninger og transportrelaterte anlegg i Gassled, jf. Forslag til vedtak XVI. Det vises til omtale i St.prp. nr. 1 (2007-2008).

I forbindelse med nysalderingen, vil det hvert år bli gitt en samlet orientering til Stortinget om bruken av fullmakt XII-XVI.

Den 22. oktober 1981 inngikk Norge og Island en overenskomst om kontinentalsokkelen mellom Island og Jan Mayen som ble fremlagt for Stortinget i St.prp. nr. 61 (1981-1982). I overenskomsten avgrenses kontinentalsokkelen mellom de to landene. I overenskomsten bestemmes det også at det skal etableres et særlig samarbeid for så vidt gjelder petroleumsvirksomhet i et nærmere definert område mellom Island og Jan Mayen. I den delen av samarbeidsområdet som ligger på norsk kontinentalsokkel skal Island ha adgang til å delta med en andel på 25 pst. ved utvinning av petroleumsforkomster. I den delen av samarbeidsområdet som ligger på islandsk sokkel skal Norge ha adgang til å delta i petroleumsvirksomheten med en tilsvarende andel, det vil si 25 pst. For Norges del må retten til deltakelse i islandsk del av samarbeidsområdet eventuelt benyttes ved konsesjonstildeling.

Den 22. januar 2009 ble den første konsesjonsrunden i Island utlyst – herunder hele den islandske delen av samarbeidsområdet. Konsesjonstildeling planlegges i oktober 2009. I løpet av høsten 2009 må det derfor avklares om Norge skal benytte seg av retten til deltakelse på islandsk sokkel.

Det legges i utgangspunktet opp til at eventuell deltakelse fra norsk side organiseres så likt som mulig som på norsk sokkel, ved at den norske stat deltar direkte i virksomheten. Norge har en veletablert ordning med direkte statlig deltakelse i petroleumsvirksomheten, der det heleide statlige aksjeselskapet Petoro AS er rettighetshaver i utvinningstillatelser på vegne av SDØE.

Det er ennå ikke fullstendig avklart hvordan organiseringen av den islandske petroleumsvirksomheten vil bli. OED og Finansdepartementet er i kontakt med islandske myndigheter om dette. Det kan bli nødvendig å foreta tilpasninger i forhold til hvordan statsdeltakelsen er organisert på norsk sokkel for at den norske statlige deltakelsen skal være i samsvar med islandsk lovgivning og konsesjonsverk.

Diskusjonene med de islandske myndighetene tyder på at det planlegges at aktører som blir tildelt areal sammen skal etablere et selskap registrert i Island, sannsynligvis et aksjeselskap, som formelt blir rettighetshaver i hver enkelt utvinningstillatelse. Med andre ord vil det kun være en rettighetshaver i hver enkelt utvinningstillatelse der den norske stat vil kunne eie 25 pst. av rettighetshaverselskapet som har rettigheten til utvinningstillatelsen. Dersom den norske stat velger å delta i flere

utvinningstillatelser, vil staten være eier i flere rettighetshaverselskaper.

Eventuell norsk statlig deltakelse på islandsk sokkel vil medføre behov for bevilgninger over SDØE-budsjettet. Det enkelte rettighetshaverselskap vil ha behov for kapitalinnskudd for å kunne utøve selskapets virksomhet. Både egenkapital og fremmedkapitalfinansiering kan være aktuelle finansieringsformer i slike selskaper. Norsk deltakelse vil også kunne medføre krav om garantistilleggelse med videre fra islandske myndigheter og fra eventuelle finansieringsinstitusjoner som yter kreditt til rettighetshaverselskaper der den norske staten deltar med 25 pst.

Videre vil den norske stat på linje med de andre deltakerne i hver enkelt utvinningstillatelse måtte inngå forpliktelser til letevirksomhet i henhold til arbeidsprogram som pålegges eller besluttes i rettighetshaverselskapet. Dette kan blant annet omfatte forundersøkelser, havbunns- og borestedsundersøkelser, seismikk, boring av letebrønner med tilhørende aktiviteter samt arbeid og studier frem til en eventuell utbyggingsbeslutning.

I enkelte konkrete tilfeller vil det kunne bli aktuelt å øke statens eierandel i ett eller flere rettighetshaverselskaper. Dette kan skje for eksempel ved at en annen eier vil selge hele eller en del av sin eierandel eller tre ut av utvinningstillatelsen.

Det er på nåværende tidspunkt ikke klarlagt hvilken modell som er best egnet for å organisere en eventuell norsk statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel. Dersom Norge utøver retten til å delta i petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel, kan det fra norsk side være aktuelt å etablere en ny organisatorisk enhet som eies av den norske stat. En slik enhet må kapitaliseres og vil inneha 25 pst. eierinteresse i selskap som er rettighetshaver i hver enkelt islandsk utvinningstillatelse som Norge beslutter å delta i.

Uavhengig av organisasjonsform legges det opp til at Petoro AS skal ivareta de forretningsmessige oppgavene på vegne av staten knyttet til even-

tuell deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel, og at Petoro AS også skal utøve de løpende eierrettighetene og pliktene.

Fullmakt knyttet til utøvelse av statens forkjøpsrett

I henhold til samarbeidsavtalene for de fleste utvinningstillatelsene på norsk sokkel, har staten en forkjøpsrett som kan utøves dersom det inngås en avtale om overdragelse av deltakerinteresser i tillatelsen. Staten kan overta andelen til den pris og de vilkår som er avtalt mellom partene. Forkjøpsretten gjelder både der SDØE har deltakerandeler og i utvinningstillatelser uten statlig deltakelse.

Statens forkjøpsrett ved overdragelser er hittil ikke blitt benyttet. I tråd med retningslinjer for porteføljetilpasning § 8, fastsatt ved generalforsamlingsvedtak i Petoro AS 28. november 2002, er det lagt til grunn at forkjøpsretten kun benyttes i særlige tilfeller.

Fristen for utøvelse av forkjøpsretten har normalt vært innen 40 dager etter at OED ble underrettet om overdragelsen.

Eventuell beslutning om utøvelse av forkjøpsretten må legges frem for Stortinget til behandling, blant annet på grunn av budsjettvedtak. En forsvarlig vurdering og behandling av eventuell beslutning om utøvelse av forkjøpsretten, inkludert stortingsbehandling, vil normalt være krevende å få gjennomført innen fristen på 40 dager. Statens forkjøpsrett ved overdragelser er således i dag en rett som er nedfelt i samarbeidsavtalen, men som er vanskelig å benytte i praksis på grunn av den korte fristen for utøvelse, inkludert stortingsbehandling for nødvendig budsjettvedtak.

OED ber på denne bakgrunn om fullmakt til at Kongen kan godkjenne at staten utøver forkjøpsretten i overdragelsessaker, og overskride bevilgningen med inntil 5 mrd. kroner under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, jf. Forslag til vedtak III.

Kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
30	Investeringer	19 997 732	25 200 000	23 000 000
50	Overføring til Statens petroleumsforsikringsfond	1 841 000	1 500 000	1 400 000
	Sum kap. 2440	21 838 732	26 700 000	24 400 000

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2009 ble post 30 Investeringer økt med

700 mill. kroner. Videre ble post 50 Overføring til Statens petroleumforsikringsfond redusert med 378 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

Post 30 Investeringer

	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
Prosjekter vedtatt utbygd	19 997 732	24 500 000	22 226 000
Prosjekt under vurdering		700 000	774 000
Sum investeringer	19 997 732	25 200 000	23 000 000

(i 1000 kr)

SDØEs andel av investeringene på kontinental-sokkelen forventes for 2010 å bli om lag 23 000 mill. kroner, en reduksjon på 2 200 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. De største reduksjonene er relatert til ferdigstilling av utbyggingen av Gjøa og redusert produksjonsboring på Oseberg. I tillegg er det tatt høyde for utsettelse av aktiviteter som følge av selskapenes strammere prosjektprioritering og kapitaldisiplin.

Det er inngått kontraktsmessige forpliktelser for SDØE relatert til utbygging av nye felt. Ved utgangen av 2008 var disse investeringsforpliktelsene på 8,6 mrd. kroner. Forpliktelsene er basert på operatørens innrapportering per 31. desember 2008 og vurdering av forpliktelsenes vesentlighet er gjort etter norsk regnskapslov/norske regnskapsstandarder (NGAAP). I løpet av 2009 vil Petoro AS gjennom budsjettarbeidet i den enkelte utvinningstillatelse forplikte SDØE for investeringskostnader i tråd med budsjettforslaget for 2010.

Post 50 Overføring til Statens petroleumforsikringsfond

I forbindelse med opprettelsen av Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) i 1985 ble forsikring av de statlige deltagerandelene vurdert. Selvassurandørprinsippet ble opprettholdt, men på grunn av de spesielle forholdene i petroleumindustrien ble det ansett som hensiktsmessig å opprette et eget fond. Dette skulle sikre at staten oppnår fordelene med å være selvassurandør samtidig som en kunne unngå at statsbudsjettets utgiftsside blir sterkt belastet i enkelte år ved eventuelt stort skadeomfang.

Stortinget vedtok en egen lov, lov om Statens petroleumforsikringsfond av 30. mai 1986 nr. 23. I lovens § 1 heter det at:

«Petroleumforsikringsfondets formål er å tjene som en reserve for utbetaling til dekning av skader og ansvar som rammer staten i egenkap av direkte økonomisk deltaker i petroleumsvirksomheten. Fondet skal dekke statens andel av utbetalinger som det etter vanlige forsikringsvilkår for oljevirksomheten er dekning for, som følge av:

- skade på installasjoner,
- ansvar for skade påført tredjemann, herunder som følge av forurensning, inklusive kostnader med å bringe en utblåsning under kontroll og
- ansvar for fjerning av vrak.»

Forskrift om Statens petroleumforsikringsfond ble fastsatt av Nærings- og energidepartementet 13. desember 1996 og er siden revidert og endret av Olje- og energidepartementet.

Overføringer til fondet bevilges årlig over statsbudsjettets kap. 2440, post 50 Overføringer til Statens Petroleumforsikringsfond. Størrelsen på overføringene baseres på anslag over hva staten måtte ha betalt i premie hvis statens direkte deltagerandeler skulle ha vært forsikret i det kommersielle forsikringsmarkedet. Etter avsluttet regnskapsår blir den faktiske premiebesparelsen beregnet og avvik blir justert i etterfølgende års bevilgning til petroleumforsikringsfondet i revidert budsjett.

Per 31. desember 2008 hadde fondet en markedsverdi på om lag 21 mrd. kroner. Kapitalen i fondet er plassert som innskudd i Norges Bank, pengemarkedsplasseringer, bankinnskudd i utlandet, utenlandske statskasseveksler, utenlandske ihendehaverobligasjoner og utlån i utenlandske banker. Fondet investerer ikke i aksjer.

Tabell 3.16 SPFFs kapitalbalanse per 31.12.2008 (regnskapsprinsippet)

Eiendeler	Kroner	Egenkapital og gjeld	Kroner
<i>Omløpsmidler:</i>		<i>Egenkapital:</i>	
Verdipapirer og innskudd i valuta	18 284 995 317	Egenkapital	21 014 430 851
Utlån utland	14 244 564 247	Sum egenkapital	21 014 430 851
Innskudd i Norges Bank	104 626 322		
Sum omløpsmidler	32 634.185 886	<i>Gjeld:</i>	
		Mottatt kontantsikkerhet	11 604 397 160
		Påløpte forvaltningshonorarer	9 242 547
		Finansielle derivater	6 115 328
		Sum gjeld	11 619 755 036
Sum eiendeler	32 634 185 886	Sum egenkapital og gjeld	32 634 185 886

Budsjettforslag 2010

Overføringer til Statens petroleumsforsikringsfond anslås til 1 400 mill. kroner for 2010, en reduksjon

på 100 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009.

Kap. 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
24	Driftsresultat	152 575 629	126 100 000	77 900 000
30	Avskrivninger	15 741 102	17 000 000	20 800 000
50	Overføring fra Statens petroleumsforsikringsfond	707 830		
80	Renter av statens kapital	6 559 904	6 500 000	6 800 000
85	Renter på mellomregnskapet	12 900		
	Sum kap. 5440	175 597 365	149 600 000	105 500 000

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2009 ble post 24 Driftsresultat redusert med 41 900 mill. kroner, til 84 200 mill. kroner. Videre ble post 30 Avskrivnin-

ger økt med 500 mill. kroner, til 17 500 mill. kroner og post 80 Renter av statens kapital økt med 200 mill. kroner, til 6 700 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 og Innst. S. nr. 355 (2008-2009).

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
24.1	Driftsinntekter	216 722 172	191 800 000	140 500 000
24.2	Driftsutgifter	-39 869 835	-38 900 000	-33 000 000
24.3	Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 962 802	-3 300 000	-2 000 000
24.4	Avskrivninger	-15 741 102	-17 000 000	-20 800 000
24.5	Renter av statens kapital	-6 572 804	-6 500 000	-6 800 000
	Sum post 24	152 575 629	126 100 000	77 900 000

Driftsresultatet for SDØE er anslått til 77 900 mill. kroner i 2010, en reduksjon på 48 200 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009 og en reduksjon på 6 300 mill. kroner i forhold til gjeldende budsjett for 2009, jf. St.prp. nr. 67 (2008-2009). Anslaget for 2010 er utarbeidet på grunnlag av en gjennomsnittlig oljepris på kr 425 per fat.

Underpost 24.1 Driftsinntekter

Driftsinntektene for SDØE er anslått til 140 500 mill. kroner for 2010, en reduksjon på 51 300 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Endringen knytter seg hovedsakelig til lavere anslag på oljeproduksjonen (14 pst. reduksjon), samt reduserte olje- og gassprisforutsetninger. Inntektsanslaget for 2010 er utarbeidet på grunnlag av en gjennomsnittlig oljepris på kr 425 per fat.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

Driftsutgiftene for SDØE er budsjettet til 33 000 mill. kroner for 2010, en reduksjon på 5 900 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Størsteparten av reduksjonen skyldes forventet lavere kostnader til kjøp av gass for videresalg hovedsakelig på grunn av mindre kjøpt volum til lavere pris i tillegg til mindre kjøp av tredjeparts gass til aktiviteten i USA.

Driftsrelaterte kontraktsforpliktelser og transportforpliktelser for SDØE beløper seg til henholdsvis om lag 19 100 og 25 200 mill. kroner ved utgangen av 2008. Driftsrelaterte kontraktsforpliktelser består av leie av rigger, forsyningsskip, produksjonsskip, helikopter, beredskapsfartøy, baser og lignende. Beløpene representerer kanselleringskostnad per 31. desember 2008. Transportforpliktelsene representerer forpliktelser per 31. desember 2008 knyttet til gassalgsaktiviteten som hovedsakelig består av transport- og lagerforpliktelser i Storbritannia og på kontinentet, samt

terminalkapasitetsforpliktelser knyttet til Cove Point terminalen i USA. Ovennevnte forpliktelser er basert på operatørens innrapportering per 31. desember 2008 og vurdering av forpliktelsesens vesentlighet etter NGAAP. På norsk sokkel er SDØEs eierandel i anlegg og rørledninger gjennomgående høyere eller på nivå med skipningsandelen. Det er således ikke beregnet forpliktelser i disse systemene. I løpet av 2009 vil Petoro AS gjennom budsjettarbeidet i den enkelte utvinningstillatelse forplikte SDØE for driftsutgifter i tråd med budsjettforslaget for 2010.

Underpost 24.3 Lete- og feltutviklingsutgifter

Lete- og feltutviklingskostnader er knyttet til leting etter olje- og gassressurser, samt bearbeiding og utvikling av konsepter fra funn er gjort til beslutning om drivverdighet. Det er ikke et klart skille mellom leting og feltutvikling. Aktiviteter av samme art kan både være en letekostnad og en feltutviklingskostnad. Aktivitetene innen denne posten er geologistudier, seismikkostnader, leteboring, avgrensingsboring, testing av funn, feltevaluering og konseptstudier. Lete- og feltutviklingsutgifter for SDØE forventes å bli 2 000 mill. kroner i 2010, en reduksjon på 1 300 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Endringen knytter seg til forventet lavere lete- og feltutviklingsaktivitet i utvinningstillatelser med SDØE-andeler.

I forbindelse med tildeling av utvinningstillatelser forplikter rettighetshaverne å akseptere et arbeidsprogram som blant annet kan innebære boring av et visst antall brønner. Ved utgangen av 2008 var SDØE forpliktet til å delta i 17 brønner med en forventet kostnad for SDØE på 835 mill. kroner hvorav 348 mill. kroner forventes å påløpe i 2009. I løpet av 2009 vil Petoro AS gjennom budsjettarbeidet i den enkelte utvinningstillatelse forplikte SDØE for lete- og feltutviklingsutgifter i tråd med budsjettforslaget for 2010.

Underpost 24.4 og post 30 Avskrivninger

Avskrivninger på statens kapital i petroleumsvirksomheten er anslått til 20 800 mill. kroner for 2010, en økning på 3 800 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Det skyldes hovedsakelig økt produksjon fra nye felt som Ormen Lange og Snøhvit. Driften belastes med avskrivninger for å ta hensyn til kapitalslit og gir et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømseffekt, jf. motpost under kap. 5440, post 30.

SDØE regnskapet blir avgitt både etter kontantprinsippet og etter NGAAP. I regnskapet i henhold til NGAAP bokføres avskrivninger basert på produksjonsenhetsmetoden og på linearitet. Ordinære avskrivninger på olje- og gassproduserende anlegg beregnes for hvert enkelt felt og feltdedikert transportsystem etter produksjonsenhetsmetoden. Denne metoden innebærer at investeringer avskrives i tråd med produksjonen det enkelte år. Avskrivningsnøkkelen er som følger: (Netto bokført verdi * produksjon i perioden)/gjenværende reserver. Av praktiske årsaker benyttes salgsvolumene i perioden som en erstatting for produksjonsvolumene. Dette fordi salgsvolumene er tilgjengelig tidligere enn produksjonstallene og at de to volumene over tid er like. For avskrivningsformål benyttes en andel av Oljedirektoratets forventningsbaserte reserveanslag for utbygde reserver. Disse anslagene revideres årlig. Ordinære avskrivninger for transportsystemer samt stigerørspattformen som benyttes av flere felt, blir beregnet lineært over gjeldende konsesjonstid. Andre driftsmidler blir avskrevet lineært over antatt økonomisk levetid.

Underpost 24.5 og post 80 Renter av statens kapital

Renter er anslått til 6 800 mill. kroner for 2010 en økning på 300 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Økningen skyldes endret rentesats og økt beregningsgrunnlag.

Driften belastes med renter på statens faste kapital for å ta hensyn til kapitalkostnader. Dette gir et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømseffekt, jf. motpost under kap. 5440, post 80.

Post 85 Renter på mellomregnskapet

På SDØEs utgiftsside oppstår det et mellomværende med staten - differanse mellom føring på kapital/post i bevilgningsregnskapet og likviditetsbevegelser. Mellomværende omfatter differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør, arbeidskapital i avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler med mer.

StatoilHydro forestår, som en del av statens felles eierskapsstrategi, salg av SDØEs petroleum sammen med sin egen. Inntekter fra salg av olje, våtgass og tørrgass vil etter kontantprinsippet normalt bli regnskapsført i SDØEs regnskap samme måned som StatoilHydro mottar oppgjør for salg. På tidspunktet for rapportering til det sentrale statsregnskapet vil det som følge av dette normalt ikke være et mellomværende på inntektssiden som inkluderes i mellomværende i kasserapporten for SDØE.

Det budsjetteres ikke med renter på mellomregnskapet. Denne beregnes ved årets slutt og regnskapsføres i statsregnskapet.

Kap. 2442 Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen

Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning

Som følge av at Fjerningstilskuddsloven er opphevet, budsjetteres det ikke lenger med utbetaling av fjerningstilskudd for fremtidige fjerninger. Grunnet usikkerhet knyttet til tidspunkt for utbetaling av tilskudd til enkelte prosjekter som blir behandlet etter den tidligere loven, foreslås fullmakten til å utgiftsføre eventuelle utbetalinger av tilskudd uten bevilgning videreført i budsjettet for 2010, jf. Forslag til vedtak IV.

Kap. 5685 Aksjer i StatoilHydro ASA

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Saldert budsjett 2009	Forslag 2010
85	Utbytte	16 940 158	16 940 000	15 489 000
	Sum kap. 5685	16 940 158	16 940 000	15 489 000

Vedrørende 2009

Ved Stortingets vedtak av 19. juni 2009 ble post 85 redusert med 1 451 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 59 og Innst. S. nr. 270 (2007-2008).

Fullmakter

OED har tidligere engasjert eksterne finansielle rådgivere som departementet kan forholde seg til ved behov. OED er avhengig av den kompetanse slike finansielle rådgivere tilbyr. Stortinget har for 2009 gitt fullmakt til at bevilgningen under kap. 1800, post 21 Spesielle driftsutgifter kan overskrides til dekning av utgifter i forbindelse med meglerhonorar og faglig bistand ved kjøp/salg av statlige aksjeposter, rådgivning samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i StatoilHydro ASA. Det foreslås å videreføre denne fullmakten for 2010, jf. Forslag til vedtak III.

Post 85 Utbytte

Styrene i Statoil ASA og Norsk Hydro ASA meddelte 18. desember 2006 at de anbefalte sine aksjonærer sammenslåing av Statoil og Hydros petroleumsvirksomhet. Sammenslåingen trådte i kraft fra 1. oktober 2007. Etter sammenslåingen eide staten 62,5 pst. av aksjene i StatoilHydro ASA. Som omtalt i revidert budsjett 2009 (St.prp. nr. 67 (2008-2009)) kjøpte staten i perioden fra 2. juni 2008 til og med 5. mars 2009 StatoilHydro-aksjer i markedet. Staten eier etter dette 67 pst. av aksjene i selskapet.

Allmennaksjelovens bestemmelser regulerer prosedyrer med henhold til utbetaling av utbytte.

Forslag om utdeling av utbytte fremsettes av styret og vedtas formelt av generalforsamlingen. Generalforsamlingen kan vedta å redusere, men ikke øke utbyttet som er foreslått av styret.

Selskapets utbyttepolitikk lyder som følger:

«StatoilHydros ambisjon er å utbetale et økende ordinært kontantutbytte målt i NOK per aksje. StatoilHydro har videre til hensikt å distribuere til sine aksjonærer, gjennom kontantutbytte og tilbakekjøp av egne aksjer, et beløp i størrelsesorden 45-50 pst. av konsernets årsoverskudd i henhold til IFRS. I det enkelte år kan imidlertid summen av kontantutbytte og tilbakekjøp utgjøre en høyere eller lavere andel av årsoverskuddet enn 45-50 pst. avhengig av selskapets vurdering av forventet kontantstrømutvikling, investeringsplaner, finansieringsbehov og hensiktsmessig finansiell fleksibilitet.»

Da det ikke foreligger offentlig informasjon med foreløpig prognose for StatoilHydro ASAs årsresultat for 2009, legges det i budsjettet for 2010 til grunn det beløp som ble utbetalt i utbytte fra StatoilHydro ASA i 2009 for regnskapsåret 2008. På denne bakgrunn budsjetteres det med 15 489 mill. kroner under posten. Det understrekes at budsjettert utbytte er en teknisk fremskriving av utbyttet som ble utbetalt fra StatoilHydro ASA for 2008. Vedtak om utbytte for regnskapsåret 2009 fattes på StatoilHydro ASAs generalforsamling våren 2010. Utbetaling av utbytte vil bli presentert i revidert budsjett for 2010.

Del III
Andre saker

4 Prosjekt under utbygging

Olje- og energidepartementet (OED) gir ein gong i året ei samla utgreiing om kostnads- og lønsemdutviklinga for dei prosjekta der samla plan for utbygging og drift (PUD) eller plan for anlegg og drift (PAD) er blitt lagt fram for styresmaktene, og der prosjekta framleis er under utbygging eller har kome i produksjon etter 1. august året før framlegging av denne proposisjon, jf. St.meld. nr. 37 (1998-1999). Som bakgrunn for utgreiinga har departementet innhenta opplysningar frå operatørselskapet for dei ulike prosjekta.

Tabellen under viser eit oversyn over differansen mellom operatørane investeringsoverslag på PUD/PAD-tidspunktet og overslaga deira per juli 2009.

I tillegg til investeringsaktiviteten knytta til prosjekter under utbygging (jf. tabell 4.1) vil det kunne være stor investeringsaktivitet knytta til prosjekt i drift. Slike prosjekt krev vanlegvis ikkje PUD eller PAD, og heller ikkje stortingshandsaming sjølv om investeringane er over 10 mrd. kroner. Prosjekta vil like fullt ha ei handsaming i OED og andre myndigheiter – tilpassa forholda ved det ein skilde prosjekt.

Eit døme på utbyggingsaktivitet knytte til eit prosjekt i drift er bygging av nytt boligkvarter på Ekofisk-feltet til erstatning for dei gamle – med nytt bruopplegg. Kostnadene til dei to prosjekta kan i sum overstige 10 mrd. kroner.

Tabell 4.1 Investeringsanslag, prosjekt under utbygging

	(i mill. 2009-kroner)				
	PUD/PAD- godkjent	PUD/PAD- estimat	Nye anslag	Endring	Endring i pst.
Alve	2007	2 583	2 865	282	10,9
Gjøa	2007	29 635	32 854	3 219	10,9
Goliat	2009	28 600	28 600	0	0,0
KEP2010	2008	6 620	6 021	-599	-9,0
Morvin	2008	9 070	9 177	107	1,2
Oselvar	2009	4 600	4 600	0	0,0
Rev	2007	2 852	3 224	372	13,0
Skarv	2007	33 643	37 490	3 847	11,4
Troll P-12	2009	3 533	3 533	0	0,0
Troll B gassinjeksjon	2009	2 163	2 169	6	0,3
Tyrihans	2006	14 875	15 172	297	2,0
Valhall vidareutvikling	2007	23 225	35 051	11 826	50,9
Vega	2007	6 363	7 718	1 355	21,3
Vilje	2005	2 216	2 743	527	23,8
Volund	2007	2 982	3 865	883	29,6
Yme	2007	4 572	6 940	2 368	51,8
Yttergryta	2008	1 302	1 461	159	12,2
Sum		178 834	203 483	24 649	13,8

Kostnadene knytte til større petroleumsprosjekt har auka kraftig over heile verda dei seinare åra. Berekningar utført av konsulentfirmaet IHS/CERA viser at dei globale utbyggingskostnadene for petroleumsprosjekt dei fem siste åra har hatt ein årleg auke på mellom 20 og 30 pst. Denne utviklinga har i stor grad blitt driven av veksten i prisen på innsatsfaktorar, til dømes stål. Denne generelle kostnadsauken for petroleumsprosjekt ramar – som tabellen viser – i stor grad pågåande utbyggingsprosjekt på norsk kontinentalsokkel.

For første gongen på nesten ti år, såg ein i fjerde kvartal 2008 eit fall i kostnadene knytte til petroleumsprosjekt. Denne utviklinga har halde fram i 2009, og som ei følgje av dei globale økonomiske nedgangstidene ventar IHS/CERA redusert prosjektaktivitet og ytterlegare fall i kostnadene.

Auka investeringsnivå på felt under utbygging er ikkje det same som kostnadsoverskridingar, og treng ikkje å vere negativt. I den grad det høgare investeringsnivået resulterer i auka kommersiell utnytting, vil det medverke til høgare verdiskaping frå prosjekta.

Samla verdiskaping (noverdi) for dei omtalte prosjekta i porteføljen er utrekna til om lag 250 mrd. 2009-kroner.

Samla viser dei oppdaterte investeringstala frå operatørane ein auke på om lag 24,6 mrd. 2009-kroner i forhold til PUD/PAD-tidspunktet, jf. tabell 4.1. Vidareutviklingsprosjektet på Valhall og utbygging av Gjøa og Skarv står for om lag 75 pst. av den totale auken.

Kostnadsendringar på enkeltprosjekt

Samanlikna med PUD viser dei oppdaterte investeringsanslaga for Alve ein auke på om lag 0,3 mrd. kroner. Auken kjem som ei følgje av høgare kostnader i samband med plattformmodifikasjonar og undervassarbeid.

Det oppdaterte investeringsoverslaget for Gjøa viser ein auke på om lag 3,2 mrd. kroner. Omkring halvparten av denne auken kan forklarast av designendringar og eit høgare kostnadsnivå, noko som gav ein auke i kostnadene for plattform og brønramme. Resten av auken skuldast forventingar om fleire boredøgn enn tidlegare anteke. Til trass for auken i investeringsanslaget er lønnsemda for prosjektet framleis som ved PUD. Dette skuldast ein auke i produksjonsestimatet for prosjektet.

For KEP2010 er overslaga 0,6 mrd. kroner lågare enn tidlegare rapportert. Dette er forklart med at prosjektreservar inkluderte i PAD no er tekne ut.

Auken i investeringsanslaget for Rev på om lag 0,4 mrd. kroner kan tilskrivast den generelle kost-

nadsutviklinga i petroleumssektoren. I tillegg vart oppstarten noko forseinka då produksjonen frå feltet tok til i januar 2009.

Investeringsoverslaget for Skarv viser ein auke på om lag 3,8 mrd. kroner samanlikna med PUD. Dette skuldast forseinka levering av borerigg, noko som medførte at ein måtte sikre ny riggkapasitet til høgare pris. I tillegg vart kontraktane for levering av produksjonsskip og undervassanlegg inngått til høgare prisar enn venta. Auken i investeringsoverslaget har ført til svekka kontantstrøm frå prosjektet, men lønnsemda er framleis god.

Produksjonen frå Tyrihans starta i juli 2009 og prosjektet har så langt blitt realisert med marginale endringar frå PUD.

Investeringsane knytte til vidareutviklingsprosjektet på Valhall var ved PUD-tidspunktet berekna til 14,6 mrd. 2009-kroner. Desse berekningane var kun knytte til den nye innretninga på feltet. Kostnadene for den nye innretninga er av operatøren i dag estimert til 16,7 mrd. 2009-kroner, noko som utgjer ein auke på 14,4 pst. I tillegg var ei rekkje andre investeringar ein føresetnad for utbygginga. Desse investeringane omfatta boringar og seinare oppgraderingar. Det totale reelle investeringsnivået var ved PUD anslått til om lag 23,2 mrd. 2009-kroner. Det siste investeringsoverslaget for Valhall vidareutvikling viser ein auke på om lag 11,8 mrd. kroner samanlikna med det totale investeringsnivået frå PUD. Endringa skuldast i hovudsak ein auke i anslag for boring, både som følgje av fleire forventede brønnboringar, og ein auke i kostnadene for boring av kvar brønn. I tillegg har utbygging av nye fasilitetar vist seg å vere dyrare enn anteke. Auken i investeringsanslaget har svekka noverdien til prosjektet sidan PUD, men lønnsemda er framleis god.

Vega har ein auke i investeringsoverslaget på om lag 1,4 mrd. kroner samanlikna med PUD. Auken kjem som ei følgje av høgare marknadsprisar på undervassutstyr og installasjon. I tillegg har borekostnadene auka på grunn av endra brønndesign.

Produksjonen frå Vilje starta opp i august 2008. Investeringsoverslaget viser ein auke på om lag 0,5 mrd. kroner sidan PUD og skuldast designendringar, auka kostnader på undervassarbeid og auka borekostnader som følgje av auka riggratar og prisar på utstyr.

For Volund er investeringsoverslaget oppjustert med om lag 0,9 mrd. Auken kan tilskrivast forseinka oppstart av produksjon og auka borekostnader.

Yme har ein auke i investeringsoverslaget på om lag 2,4 mrd. kroner, over 50 pst. høgare enn ved PUD. Endringa skuldast forseinka levering av

plattform, noko som gav ein auke i bemannings- og kapitalkostnader. Auken kjem i tillegg som følge av ugunstige valutabevegelsar og høgare borekostnader enn venta. Auken i investeringsoverslaget har ført til svekka lønnsemd samanlikna med PUD, men prosjektet er framleis attraktivt økonomisk sett.

Yttergryta starta produksjonen i januar 2009. Det oppdaterte investeringsoverslaget viser ein auke på om lag 0,2 mrd. kroner sidan PUD, noko som skuldast auka borekostnader.

For Morvin og Troll B gassinjeksjon er endringane marginale. For Goliat, Oselvar og Troll P-12 er det framleis overslaga frå PUD som gjeld. PUD for desse prosjekta vart godkjend i juni 2009.

5 Statleg verkemiddelbruk for sikker overføring av straum i distribusjonsnettet

Riksrevisjonen la i oktober 2008 fram Dokument 3:15 (2008-2009) Riksrevisjonens undersøkelse om statlig verkemiddelbruk for sikker og pålitelig overføring av kraft i distribusjonsnettet. Riksrevisjonen reiser i rapporten spørsmål ved om Olje- og energidepartementet (OED) har tilstrekkeleg informasjon til å følge opp tilstanden i distribusjonsnettet og om dei økonomiske verkemidla og energistyrsmakta sitt tilsyn gir det nødvendige påtrykk for ein tilstrekkeleg auke i reinvesteringstakten i distribusjonsnettet i åra framover.

I rapporten viste Riksrevisjonen også til at det er utfordringar når det gjeld ansvarsfordelinga og samordninga mellom Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for samfunnstryggleik og beredskap (DSB).

Som oppfølging av rapporten frå Riksrevisjonen tinga OED ein rapport frå NVE om driftstryggleiken i overføringsnettet og insentiv til investering og vedlikehald. NVE leverte sin rapport i juni 2009.

I Ot.prp. nr. 62 (2008-2009), jf. Innst. O. nr. 104 (2008-2009), går det fram at NVE skal sjå over den

samla reguleringa av nettet for å forsikre seg om at reguleringa er god med omsyn til å optimalisere insentiv for investeringar og effektiv drift. Rapporten omhandlar eit tema som vil inngå i dette arbeidet.

OED og Justisdepartementet (JD) har i samarbeid engasjert Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) til å sjå på grensesnittet mellom DSB og NVE og komme med forslag til tiltak som kan gjere ansvarsfordelinga tydelegare, og betre samarbeidet og informasjonsutvekslinga mellom dei to etatane. Difi leverte sin rapport i juli 2009.

Difi meiner at samordninga av tilsynsverksemnda, informasjonsutvekslinga og samarbeidet mellom dei to etatane kan og bør gå lengre. Det er også Difi si oppfatning at rollene ikkje er tilstrekkeleg klargjort mellom DSB og NVE, og heller ikkje er tilstrekkeleg omtala i styrande dokumentasjon. Difi kjem i rapporten med forslag til tiltak for å betre samarbeidet og informasjonsutvekslinga og gjere rolledelinga klarare mellom direktorata. Rapporten vil bli fylgt opp av JD og OED, i samarbeid med NVE og DSB.

6 Kraft frå land til petroleumsverksemda

Dei norske klimagassutsleppa var på 53,8 mill. tonn CO₂-ekvivalentar i 2008. Det er 2,2 pst. mindre enn i 2007. Under Kyotoprotokollen har Noreg forplikta seg til å avgrense utsleppa til 50,3 mill. tonn CO₂-ekvivalentar som eit gjennomsnitt for kvart av åra frå 2008 til 2012. Forpliktinga blir innfridd ved ein kombinasjon av tiltak heime og ute; om lag to tredelar av Noregs totale utsleppsreduksjonar vil bli tekne nasjonalt. Det er industrien, olje- og gassverksemda og vegtrafikken som er dei største bidragsytarane til klimagassutsleppa med 72 pst. av dei samla utsleppa i 2007.

I 2008 kom 31 pst. av dei totale norske CO₂-utsleppa frå norsk petroleumsverksemd. CO₂-utsleppa frå verksemda vil dei neste åra liggje på rundt 14 mill. tonn CO₂ per år. Regjeringas ambisiøse mål er at Noreg framleis skal vere ein stor petroleumsprodusent og samstundes vere eit føregangsland på miljøområdet.

Utsleppa frå petroleumsindustrien er omfattande i nasjonal samanheng som følgje av stor aktivitet i sektoren og Noregs unike energisituasjon der ein stor del av energiforbruket på fastlandet er forsynt med fornybar energi, i all hovudsak vasskraft. Frå starten av petroleumsverksemda til havs har samordna og effektiv utbygging og drift av felta våre vore sentralt i petroleumspolitikken. Dette har medverka til eit energieffektivt produksjonssystem. Vidare har styresmaktene si vekt på god ressursforvaltning resultert i at eksempelvis utstrekkt brenning av assosiert naturgass ikkje har blitt akseptert.

Den største kjelda til CO₂-utslepp frå olje- og gassverksemda er turbinane på innretningane offshore. I 2007 stod turbinane for over 75 pst. av CO₂-utsleppa på norsk sokkel; det tilsvarar omtrent ein firedel av dei totale CO₂-utsleppa i Noreg. Kraftbehov og energieffektivitet varierer med produksjonsfasen til felta.

Kraftproduksjon på norske offshore innretningar gir anten elektrisk eller mekanisk kraft. Krafta blir produsert med turbinar eller motorar, der turbinar står for størsteparten av produksjonen. Gass-turbinen er anten tilknytt ein elektrisk generator som produserer elektrisk straum til ulike konsumentar om bord, eller den driv pumper eller kompressorar direkte (mekanisk kraft). Totalt er det 174 gass-turbinar på norsk sokkel med samla instal-

lert effekt på om lag 3 000 MW. Gjennomsnittleg verknadsgrad for produksjonen av elektrisk kraft på sokkelen er vel 30 pst., mens den totale verknadsgraden inkludert varmegjenvinning er om lag 40 pst. Det totale behovet for elektrisk energi på sokkelen er i dag rundt 15 TWh, og er venta å stige moderat dei næraste åra.

Utviklinga på den norske kontinentalsokkelen, mot meir modne felt, meir aktivitet nordover og dermed lengre avstandar for gasstransport, dreg i retning av auka energibehov per produsert eining. Meir modne felt produserer meir vatn i forhold til olje og gass. Sidan det stort sett er den samla væske- og gassmengda (vatn, olje og gass) som avgjer energibehovet i prosessanlegget, vil eit felt få høgare utslepp per produsert eining når det blir meir mode. I den grad modne felt er baserte på produksjon via gass- og/eller vassinjeksjon vil også behovet for slike tiltak gjerne auke over tid. Også tiltak som injeksjon av produsert vatn vil auke energibehovet for modne felt i takt med auken i volumet av produsert vatn. Energieffektiviteten i energiforsyninga på felta varierer frå felt til felt, blant anna avhengig av alderen på innretninga.

Verkemiddel for å redusere CO₂-utsleppa

Noreg ligg langt framme når det gjeld å ta i bruk verkemiddel i arbeidet med å redusere CO₂-utsleppa. CO₂-avgifta og klimakvotelova er i dag dei sentrale verkemidla for å redusere utslepp av CO₂ i driftsfasen. I tillegg blir desse spørsmåla lagt monaleg vekt på ved behandling av planar for utbygging og drift av olje- og gassfelt (PUD/PAD). For brenning av gass i fakkellengst det også eit særskilt løyve.

CO₂-avgifta

Bruk av gass, olje og diesel i samband med petroleumsaktiviteten på kontinentalsokkelen er etter CO₂-avgiftslova med verknad frå 1. januar 1991 pålagd CO₂-avgift.

Klimakvotelova

Klimakvotelova vart revidert i 2007. Petroleumsanlegga til havs er inkluderte i det norske kvotesyste-

met frå 2008, saman med dei bedriftene som hadde kvoteplikt i første periode av kvotesystemet frå 2005 til 2007. Petroleumsanlegga må kjøpe alle kvotane.

Faklingsløyve

Brenning av gass i fakkell ut over det som er nødvendig for å sikre normal drift, er etter petroleumslova ikkje tillate utan godkjenning frå Olje- og energidepartementet. Sjølv om fakling står for om lag 7 pst. av CO₂-utsleppa frå petroleumsverksemda, er det norske nivået lågt samanlikna med andre land. CO₂-avgifta og direkte regulering av fakling har utløyst ei rekkje tiltak som reduserer utsleppa og som gjer at Noreg er førande på dette området.

Behandling av nye utbyggingar/større ombyggingar

Val som verkar på utsleppa av klimagassar blir behandla i samband med styresmaktene si godkjenning av ei utbygging. Dette skjer både i prosessen med konsekvensutgreiing og i den etterfølgjande behandlinga av utbyggingsplanen. Det er vidare krav om at alle planar for utbygging og drift av olje- og gassfelt (PUD/PAD) skal innehalde ein analyse av høvet til å få kraftforsyning frå land. Dette gjeld både nye feltutbyggingar og større modifikasjonar på noverande installasjonar.

Tiltak for å redusere utsleppa

Norsk petroleumsverksemd er svært miljømedvitent. Styresmaktene har lagt til rette for leiting og utvikling av ressursane på norsk sokkel med strenge krav til tryggleik og miljø. Dette har gitt resultat. Norsk petroleumsverksemd er blant dei fremste i verda når det gjeld ressursforvaltning, utslepp per produserte oljeekvivalent, og mange av løysingane som er tekne i bruk i Noreg har blitt eksportvare.

Etter innføring av CO₂-avgifta i 1991 vart det gjennomført tiltak for å redusere utsleppa. Spesielt reduksjonen i nivået på fakling var stor. Over lengre tid vart meir omfattande tiltak gjennomførte. Bevisstgjerjing i høve til meir energieffektiv drift og utsleppsreduksjonar har påverka arbeidsrutinar på felta, resultert i handlingsplanar i selskapa og fått innverknad i avgjerdsprosessane. CO₂-handteringa på Sleipner og Snøhvit er blant anna motivert ut frå CO₂-avgifta. Fleire nye utbyggingar er baserte på kraft frå land. Frå 2008 vart petroleumsverksemda inkludert i kvotesystemet, og CO₂-avgifta vart oppretthalden. Etter inkludering av petroleumsverksemda i kvotesystemet vil verksemda gjennom

sine kvotekjøp bidra til reduksjon i andre sektorar i tillegg til dei tiltak som blir gjort i sektoren.

Ei av årsakene til at det er krevjande å redusere utsleppa til luft monaleg frå norsk sokkel, er at det allereie er gjennomført store utsleppsreducerande tiltak og at sokkelen er modna. Ein vil først sjå ein nedgang i utsleppa når dei store felta stengjer ned. I dag er dette venta å skje ein gong etter 2020. Det blir i all vesentleg grad brukt naturgass på dei faste innretningane. I dag er ikkje realistiske løysingar baserte på lokalt produsert fornybar energi kommersielt tilgjengelege. På noko sikt vil dette vere ei aktuell løysing. Satsinga til regjeringa på havvindmøller skal bidra til å gjere dette mogleg. CO₂-fjerning frå gassturbinar på innretningane er per i dag teknisk og økonomisk urealistisk.

Kraft frå land til norsk sokkel

Drift av felta basert på kraft frå land blir ofte peikt på som det sentrale tiltaket for å få ned utsleppa i sektoren. I Klimaforliket vart partane samde om at arbeidet med utsleppsfri kraft i petroleumsverksemda skulle intensiverast.

I meir enn ti år har det vore eit sterkt fokus på å tilføre energi frå land til innretningar på kontinental-sokkelen og med dette redusere CO₂-utsleppa frå felta. Troll A-plattformen var den første som vart driven med kraft frå land. Også det tilhøyrande gassbehandlingsanlegget på Kollsnes vart kopla til kraftnettet. Frå 1997 har kraft frå land vore vurdert for alle nye utbyggingar/større ombyggingar på kontinentalsokkelen. Verknaden av dette er at i dag er felt som Ormen lange, Snøhvit, Gjøa, Valhall og Goliat alle vedteke bygde ut med kraft frå land. Gassanlegget på Nyhamna er også kopla til kraftnettet.

I tråd med vedtak frå Stortinget 22. februar 1996 skal alle planar for utbygging og drift av olje- og gassfelt utgreie høvet til kraftforsyning frå land, og leggje fram ei oversikt over energimengda og kostnadene ved å forsyne innretninga med kraft frå land framfor å bruke gassturbinar. Dette gjeld både nye feltutbyggingar og større modifikasjonar på noverande installasjonar.

Ei heilskapleg vurdering er naudsynt når ein ser på om det er føremålstenleg å drive felt med kraft frå land. Mange nye utbyggingar blir knytte opp mot noverande felt. Denne typen utbyggingar vil normalt sett ikkje kunne baserast på kraft frå land. For nye, sjølvstendige utbyggingar har ein dei seinare åra funne løysingar som inneber kraft frå land. Men også for slike utbyggingar treng ein ei fullstendig vurdering av om løysinga kan gjennomførast teknisk, verknaden på kraftsituasjonen i området og kostnad og nytte av tiltaket.

Regjeringa har òg sett på høvet til å ta kraft frå land til noverande felt på kontinentalsokkelen. Oljedirektoratet (OD), Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE), Statens forureiningstilsyn (SFT) og Petroleumsstilsynet (Ptil) offentliggjorde ein fornya gjennomgang av kostnadene ved å forsyne noverande petroleumsinstallasjonar på norsk kontinentalsokkel med kraft frå land 4. januar 2008. Utgreiinga vurderer tilknytning av noverande petroleumsanlegg på sokkelen til kraftforsyninga på land opp mot høve, kostnader og miljøverknader, medrekna vurderingar av tekniske forhold ved anlegga, verknader for kraftbalanse og -system regionalt og nasjonalt, og forhold knytte til HMS.

Utrekningane viser at tiltakskostnaden for å delelektrifisere eit område med noverande innretningar på norsk sokkel ligg frå kr 1 600 per tonn karbondioksid (CO₂) og oppover til kr 5 000 per tonn CO₂. Samtidig viser rapporten at det berre er mogeleg å redusere ein avgrensa del av dei totale utsleppa av CO₂ frå installasjonane.

Rapporten fokuserer på større elektrifiseringsprosjekt og vurderer berre delelektrifisering av eigna noverande innretningar. Tiltakskostnadene i rapporten er gyldige for elektrifisering av eitt og eitt område med start i 2015. Dersom fleire område skal elektrifiserast samtidig, aukar kompleksiteten i gjennomføringa. Ei slik løysing vil krevje lengre tid å gjennomføre, høgare pris på dei einskilde elementa i prosjektet og høgare tiltakskostnad.

Tiltakskostnadene må sjåast i samanheng med CO₂-kostnaden på sokkelen som i dag utgjer omlag kr 350 per tonn CO₂.

Rapporten tek utgangspunkt i teknologi som er vurdert tilgjengeleg i dag, men rapporten skildrar òg moglegheiter og teknologi som kan utviklast i framtida. For eksempel blir kraft frå land til bruk på flytande ikkje-vinddreiarande innretningar diskuterte. Det blir arbeidd med vidareutvikling av teknologi for overføring av større kraftmengder til produksjonsskip, offshore vindkraft på store havdjup og sentraliserte gasskraftverk med CO₂-fangstanlegg på sokkelen. Departementet har følgd opp ulike initiativ, for eksempel "Grøn Boks", kor blant anna kraft frå land var tema. OD og NVE er engasjert også i dette arbeidet.

Kraftsystemet på land

I lys av ønsket om auka bruk av kraft frå land til installasjonar på sokkelen, er det naudsynt med større merksemd på grenseflatene mellom kraftsystemet på land og petroleumssektoren.

Vurdering av kraftsituasjonen tek utgangspunkt i tilhøvet mellom forbruk og gjennomsnittleg produksjonsevne – dvs. kraftproduksjonen i eit

år med normal mengd nedbør. All den tid det norske kraftsystemet er sårbart for periodar med svikt i nedbøren, er òg tilhøvet mellom forbruk og produksjonsevne i tørre år særskild viktig. På landsbasis er overføringskablane til utlandet med på å sikre at kraftforbruket kan bli dekt opp med import i periodar med svikt i vasskraftproduksjonen innanlands.

Produksjonen og forbruket av elektrisk kraft er ikkje jamt fordelt over landet, og høva til overføring mellom dei ulike delane av landet er avgrensa. Dette inneber at ein planlagt auke i forbruket av kraft gjennom til dømes elektrifisering, må vurderast i høve til forsyningstryggleiken både regionalt og nasjonalt. Etablering av nye forbrukseiningar vil kunne skje raskare enn etablering av ny produksjon og overføringsnett. Det er derfor naudsynt å sikre at denne typen etableringar ikkje bidreg til regionale ubalansar i kraftsystemet.

Etablering av produksjon og overføringsnett krev konsesjon etter ei nærare vurdering hos energistyresmaktene. Etablering av store forbruksuttak er ikkje underlagt slike vurderingar, sjølv om dei kan utløyse betydeleg vekst i kraftforbruket i enkelte regionar. Ei vurdering av om store nye forbruksuttak kan etablerast må skje på eit breitt grunnlag og der forholdet til kraftsystemet inngår i vurderinga.

I praksis vil etablering av større forbruksuttak i det norske kraftsystemet dreie seg om etablering eller utviding innafor petroleumsindustrien eller den tradisjonelle kraftintensive industrien. Det er ei krevjande oppgåve å vurdere på førehand kva for regionar som vil trenge auka merksemd på forsyningstryggleiken i åra framover. I praksis har det òg vist seg vanskeleg å realisere tilstrekkeleg utbygging av ny produksjonskapasitet og nett etter at større vekst i forbruket har funne stad.

For å motverke at det oppstår nye regionale ubalansar bør aktørar med petroleumsinstallasjonar som vurderer å knyte seg til kraftsystemet på land på eit tidleg tidspunkt i planlegginga ta kontakt med energistyresmaktene og aktuelle nettselskap for å klargjere tilhøvet i kraftsystemet og om dette må greiast ut. Videre skal NVE, Statnett og lokale nettselskap vere høyringsinstansar. Naudsynte konsekvensugreiingar skal vere gjennomførte og søknad om tilknytning til kraftsystemet på land skal vere sendt til NVE før PUD blir oversendt departementet. Oljedirektoratet har vidare ei sentral rolle i å kartleggje mogleg forbruksutvikling i dei ulike områda på kontinentalsokkelen for å sikre betre informasjon om dette til dei sentrale aktørane innan kraftsektoren.

Ei full elektrifisering av Goliat vil blant anna måtte sjåast i samanheng med kraftsituasjonen i Finnmark. Goliat skal melde kraftforbruket sitt

knytt til full elektrifisering frå 2017. Etter endringane i energiloven vil ei slik melding initiere ein prosess som omtalt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009). Dette vil også innebære forplikningar for rettshavarane til Goliat i samsvar med energiloven og tilhørande forskrifter, inkludert eventuelle anleggsbidrag. Det er stilt vilkår om at rettshavarane skal leggje fram ein plan om auka bruk av kraft frå land til Goliat så snart kraftsituasjonen i området er styrkt, men endå senast innan utgangen av 2018.

For å bidra til ei langsiktig forsvarleg utvikling av kraftsystemet er det viktig å leggje til rette for god koordinering av investeringar i nett, produksjon og forbruk. For å betre koordineringa foreslo departementet i Ot.prp. nr. 62 (2008–2009) Om lov om endringer i energiloven, blant anna å innføre ei

plikt for nettselskapa å tilknytte produksjon på alle nettnivå når produksjonsprosjektet og nettinvesteringa samla er samfunnsmessig rasjonell. Vidare vart det foreslått ei lovfesting av praksisen ein har i dag om å tilknytte forbruk på regional- og sentralnettet. Det vart òg forslått høve til å gi unntak for tilknytning av nytt eller auka forbruk i ekstraordinære tilfelle der tilknytning av forbruk vil vere ekstremt krevjande for kraftsystemet med tanke på kostnader og kraftbalansen regionalt eller nasjonalt. Det er presisert i proposisjonen at tilknytning til kraftsystemet må vente til det er driftsmessig forsvarleg. Stortinget slutta seg til forslaga i juni 2009. I proposisjonen er omtalt nærare koordinering av nett, produksjon og forbruk, blant dette regionale ubalansar.

7 Olje- og energidepartementets beredskapsarbeid

Olje- og energidepartementet (OED) har det overordna ansvaret for kraftforsyninga, forvaltninga av vassressursane og for olje- og gassaktivitetane på kontinentalsokkelen og på land. OED har òg ansvar og oppgåver knytte til å førebyggje skade som følgje av dambrot, flaum og skred.

Forsyningstryggleik for gass

Norsk petroleumsvirksomhet er svært viktig for ei påliteleg energiforsyning til Europa og departementet er ansvarleg for å utforme eit ressursforvaltningssystem (rammeverk) som blant anna skal ivareta omsynet til leveransetryggleik. Leveransetryggleik er først og fremst knytt til gass.

Det er oljeselskapa og Gassco som har det operative ansvaret for leveransetryggleik for gass. Oljeselskapa si evne til å yte leveransetryggleik knyter seg både til enkeltfelt på sokkelen, selskapa sin samla feltportefølje og evna deira til å sikre seg nedstraums ved kommersielle arrangement, gasslager med meir.

Gassco er operatør for transport- og behandlingssanlegga for gass. Gassco er ansvarleg for kvaliteten på transportnettet og utfører inspeksjonar og vedlikehald.

Ved ei hending med konsekvensar for helse, miljø eller tryggleik (HMS) rapporterer operatøren til Petroleumstilsynet. Petroleumstilsynet rapporterer vidare til blant anna Oljedirektoratet (OD). Ved hendingar utan HMS-innslag rapporterer operatøren direkte til OD. I alle tilfelle er det OD som varslar og orienterer OED fortløpande om hendingar som inntreff.

Forsyningstryggleik for drivstoff

I situasjonar med større fysisk underskot på drivstoff innanlands har OED ansvar for drivstoffberedskapen. Ved eventuell svikt i tilførselene til OECD-området blir det ytt bidrag til eventuelle IEA-initierte krisehandteringsplanar for å dempe skadeverknadene av underskotet. Aktuelt tiltak for krisehandtering på nedstraumsida er trekk i beredskapslager av petroleumprodukt. Oljeselskap som produserer (raffinerer) eller importerer petroleumprodukt er lovpålagt å halde beredskapslager

tilsvarande 20 dagars normalforbruk. Ved behov, det vil seie ved ein svikt i leveransane til den norske marknaden eller på verdsmarknaden, kan styresmaktene påleggje selskapa å selje frå desse lagra.

Forsyningstryggleik for elektrisitet

Stabil og effektiv kraftforsyning er rekna som ein sentral del av Noregs kritiske infrastruktur. Tilgang på elektrisk kraft blir stadig viktigare for å kunne oppretthalde normal aktivitet i samfunnet. Stabil og sikker elektrisitetsforsyning er òg av stor betydning for å sikre kritiske samfunnsfunksjonar i krisesituasjonar, og for å oppretthalde landets forsvarevne under beredskap og i krig.

Det operative ansvaret for kraftforsyningsberedskap er delegert til Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE), som er beredskapsstyresmakt etter energilovas kapittel 6. NVE leier Kraftforsyningas beredskapsorganisasjon (KBO), der alle einingane i kraftforsyninga deltek.

Ved problem over kortare tid med å balansere forbruk og tilgjengeleg forsyning (effektknappheit) har Statnett, som systemansvarleg, fullmakt til å treffe nødvendige tiltak.

Statnett har vidare ansvaret for å utgreie og utvikle nødvendige verkemiddel for å sikre momentan balanse gjennom periodar med ein svært vanskeleg kraftsituasjon (SAKS) i nær kontakt med energistyresmaktene. Forslag til tiltak skal leggast fram for NVE for godkjenning. Mobile gasskraftverk og energiopsjonar er døme på SAKS-tiltak. I svært vanskelege kraftsituasjonar har Statnett ansvar for å ta i bruk verkemiddel for om mogleg å unngå rasjonering.

Ved langvarig mangel på evne til å dekkje behovet for elektrisk kraft (energiknappheit) kan styresmaktene innføre rasjonering, det vil seie tvangskopling av forbruk og rekvirering av produksjon. Rasjonering blir eventuelt vedteke av OED etter råd frå NVE.

Skred og vassdrag

Det operative ansvaret og gjennomføringa av oppgåver knytt til å førebyggje skade som følgje av dambrot, flaum og skred, er delegert til NVE.

Vassdragsstyresmakta ved NVE har ansvar for å sjå til at tiltakshavarar planlegg, byggjer og driv vassdragsanlegg slik at tryggleiken for menneske, miljø og eigedom blir ivareteken, og at det blir utarbeidd beredskapsplanar for å handtere unormale hendingar. NVE kan gi pålegg til eigar av vassdragsanlegg om å gjennomføre tiltak for å avgrense skadar. NVE kan òg sjølv setje i verk tiltak når det er særskilt fare for alvorleg skade.

NVE skal hjelpe kommunar med å førebyggje skadar frå flaum, erosjon og skred ved å kartleggje og informere om fareområde, gi faglege råd og retninglinjer ved arealplanlegging og utbygging, gi kommunar fagleg og økonomisk hjelp til planlegging og gjennomføring av sikringstiltak, varsle flaum og skredfare og gi kommunar, politi og andre beredskapsstyresmakter fagleg hjelp under beredskaps- og krisesituasjonar.

Olje- og energidepartementet

OED baserer sitt planverk for krisehandtering på scenario innan ulike typar kriser som OED kan bli involvert i. Scenarioa viser dei aktuelle departementa sine ansvarsområde og varslingsrutinar mellom departementa.

OED har utarbeidd ein pandemiplan som tillegg til det eksisterande planverket for krisehandtering. Departementet har teke i bruk KSE-CIM, eit vedtaksstøtte- og loggføringssystem for krisesituasjonar.

Koordinering og informasjonsflyt har spesielt fokus. OEDs Kriseinfoplan har teke omsyn til dette. Tilsette i Kommunikasjonseininga inngår i Informasjonsfagleg pool i regjeringas krisestøtteining. OEDs internettside har ei eiga kriseinfoside som kan aktiverast på kort tid. Det er utarbeidd standard svar på dei mest aktuelle krisesenarioa.

OED har gjennomført og delteke i relevante beredskapsøvingar i 2009 og vil føre vidare dette i 2010.

8 Olje- og energidepartementets utgreiing om likestilling og oppfølging av IA-avtalen

8.1 Likestilling

Likestillingslova pålegg offentlege styresmakter skjerpa aktivitetsplikt for å fremje likestilling mellom kjønna på alle samfunnsområde. Olje- og energidepartementet (OED) har tidlegare gjennomgått alle budsjettområda i departementet, og utført ei likestillingsvurdering innanfor departementet sine budsjettområde. Departementet har ikkje funne løyvingar som eignar seg for spesielle kjønns- og likestillingsanalysar.

Kvinner og menns representasjon og innverknad i olje- og energisektoren

Hausten 2008 avslutta departementet og arbeidsgivarorganisasjonane Oljeindustriens Landsforeining (OLF), Energibedriftenes landsforeining (EBL) og Norsk Industri prosjektet som starta i 2005. Det er ønskeleg med ei oppfølging av undersøkinga, men å gjenta ei så omfattande kartlegging som den i 2005-2006 bør vente til det har gått ein lengre periode, slik at ulike tiltak får høve til å få ein målbar effekt.

Bransjeorganisasjonane har sett i verk fleire målretta tiltak for å auka kvinnedelen i medlemsbedriftene sine. Sjølv om endringar tek tid, er det grunn til å tru at ein langsiktig effekt av arbeidet blir fleire kvinner på ulike stillingsnivå i bransjen.

EBLs eiga personalkartlegging for 2008 viser at kvinnedelen i deira bransje totalt har auka frå 18 pst. i 2007 til 20 pst. i 2008. Vidare viser kartleg-

ginga at talet på nyrekrutterte kvinnelege sivilingeniørar auka frå 10 pst. i 2007 til 22 pst. i 2008 av den totale nyrekrutteringa av sivilingeniørar. Tilsvarende har delen nyrekrutterte kvinnelege fagarbeidarar auka frå 0,5 pst. i 2007 til 5 pst. i 2008.

På oppdrag frå OLF utarbeidde Statistisk sentralbyrå hausten 2008 ein rapport om sysselsetjingsutviklinga i petroleumsnæringa. OED var i referansegruppe til dette prosjektet. Rapporten bygde på tal for 2007, med utviklingstrekk frå 2000. I rapporten vart viktige utviklingstrekk knytte til kjønn, alder, busetjing og utdanningsnivå omtalte. Tala i rapporten viser at petroleumsnæringane er klart mannsdominerte. Kvinner utgjorde rundt 20 pst. av dei sysselsette i 2007 mot 19 pst. i år 2000. Det er grunn til å merkje seg at auken, om enn beskjedent, har komme dei to siste åra. Auka utdanningsnivå i næringa synest å bidra til veksten i kvinnedelen. Kvinnene som arbeider i næringa har gjennomgåande høgare utdanning enn mennene. I 2007 hadde 61 pst. av mennene utdanning på vidaregåande nivå eller lågare. Tilsvarende del for kvinner var 46 pst. Vidare viser tala at kvinner som arbeider i næringane er gjennomgåande yngre enn menn, men dette har jamna seg noko ut sidan 2000. Veksten i delen sysselsette under 30 år har komme blant menn.

Status i departementet og underliggjande etatar

Det er i tabellen nedanfor presentert ein kjønnsdelt statistikk på sentrale personalområde:

Tabell 8.1 Kvinnedelen av talet på tilsette, leiarar og nyrekrutterte

	Talet på tilsette			Leiarar			Nyrekrutterte		
	Totalt ¹	Talet på kvinner	Del kvinner i pst.	Totalt ¹	Talet på kvinner	Del kvinner i pst.	Totalt 2008	Talet på kvinner	Del kvinner i pst.
Olje- og energidepartementet	143	73	51	23	5	22	24	13	54
Noregs vassdrags- og energidirektorat	467	169	36	39	8	21	71	31	44
Oljedirektoratet	212	93	44	10	5	50	34	17	50
Samla	822	335	41	72	18	25	129	61	47

¹ Kjelde: Statens sentrale tenestemannsregister, bemanningsoversikt per 1. mars 2009. Tilsette på leiarlønskontraktar er ikkje med i denne oversikta.

Tabell 8.2 Kvinnedelen av talet på deltidstilsette, overtidstimar og stipend

	Deltidstilsette			Overtid			Stipend		
	Totalt	Talet på kvinner	Del kvinner i pst.	Tal timar totalt 2008	Tal timar kvinner	Del kvinner i pst.	Tildelt 2008	Talet på kvinner	Del kvinner i pst.
Olje- og energidepartementet	7	7	100	18 917	8 372	42	7	3	43
Noregs vassdrags- og energidirektorat	10	5	50	14 492	2 997	21			
Oljedirektoratet	11	11	100	9 969	3 330	33			

Tabell 8.3 Kvinnedelen av gjennomsnitt lønnssteg fordelt på kategoriar per 31. desember 2009

	Totalt		Leiarar		Saksbehandlarar		Kontor	
	Alle	Kvinner	Alle	Kvinner	Alle	Kvinner	Alle	Kvinner
	ltr	ltr	ltr	ltr	ltr	ltr	ltr	ltr
Olje- og energidepartementet	61	58	81	78	54	54	50	50
Noregs vassdrags- og energidirektorat	60	57	80	82	61	58	45	45
Oljedirektoratet	72	69	91	91	69	66		

Olje- og energidepartementet

I OEDs tilpassingsavtale er det nedfelt at departementet skal leggje vekt på å stimulere likestillingsarbeidet på dei områda der departementet er berørt som arbeidsgivar, blant anna:

- Avdelingsleiarane har eit særleg ansvar for at likestillingsarbeidet blir følgt opp i eiga avdeling. Den enkelte leiaren skal bidra til at kvinner og menn får likeverdige arbeidsoppgåver og høve til fagleg og personleg utvikling i departementet.

- Kompetansegivande oppgåver og tiltak skal fordelast slik at det bidreg til likestilling mellom kvinner og menn i OED. Verksemda vil ved samansetjing av interne arbeidsgrupper arbeide for så jamn kjønnsamansetjing som mogleg.
- Verksemda skal ha ein lønnspolitikk som bidreg til å fjerne eventuelt kjønnsrelaterte lønnsforskjellar på alle nivå. Før dei lokale forhandlingane skal det utarbeidast ei oversikt over lønnsendringar i verksemda siste år, fordelt på kjønn.

Oversikta skal gjerast tilgjengeleg for partane ved forhandlingane.

- Omsynet til likestilling skal vere eitt av kriteria som blir lagt til grunn ved rekruttering til ledige stillingar.
- OEDs årlege personalstatistikk skal gi oversikt over aktuelle likestillingsrelaterte spørsmål i departementet.

Noregs vassdrags- og energidirektorat

I Noregs vassdrags- og energidirektorats (NVE) personalpolitiske retningslinjer går det fram at likestilling skal praktiserast slik at det medverkar til at alle arbeidstakarar, uavhengig av kjønn, blir gitt same høve til arbeid som fremjar fagleg og personleg utvikling.

I NVEs tilpassingsavtale til Hovudavtalen heiter det blant anna:

- Det er ei målsetjing å få til ei jamnare kjønnsfordeling i alle stillingsgrupper.
- Den enkelte leiaren skal vere særleg merksam på å leggje forholda til rette for at kvinnelege tilsette får kvalifiserande arbeidsoppgåver på lik linje med menn. Dette inneber blant anna tilrettelegging for kompetansegivande kurs/utdanning.
- For å ivareta prinsippet om lik lønn for arbeid av lik verdi, skal lønnsfastsetjing baserast på kjønnsnøytrale kriterium.
- Ved tilsetjing gjeld følgjande prinsipp: dersom det er mindre enn 40 pst. kvinner i den aktuelle stillingsgruppa, har kvinneleg søkjar med tilnærma like kvalifikasjonar fortrinnsrett, utlysingssteksten for stillingar skal utformast med sikte på å rekruttere kandidatar av begge kjønn. Ved utlysing av stilling innanfor stillingsgrupper der kvinner er underrepresenterte, skal det i utlysingssteksten takast inn oppfordring til kvinner om å søkje stillinga.
- Ved oppretting av prosjektgrupper og utval bør det vere minst 40 pst. representasjon av begge kjønn.
- Praktisering av permisjonsreglar og andre rettar som særleg er nytta av kvinner, må ikkje føre til at kvinner får dårlegare vilkår enn menn.
- Det skal givast jamleg informasjon/opplæring til NVEs leing om forhold knytte til praktisk likestillingsarbeid i verksemda.

Oljedirektoratet

Av Oljedirektoratets (OD) personalpolitikk går det fram at OD skal fremje likestilling mellom kjønna. Arbeidet for likestilling skal vere ein integrert del av verksemda som er fokusert ved:

- tilsetjing,
- utfordrande oppgåver som inneber større ansvar og eksponering internt i OD og hos næringa og departementet,
- lagsamansetjing,
- formelle leiarar - tidsavgrensa tilsetjing/utpeiking,
- andre leiingsfunksjonar som pådrivar, koordinator og
- eksterne kontaktpunkt.

I ODs tilpassingsavtale går det fram at:

- partane er samde om at det er ønskeleg med mangfald blant dei tilsette i verksemda i forhold til kjønn, alder, etnisitet og funksjonsevne. Dette skal speglast i alle stillingsutlysingar.
- den enkelte leiaren skal vere særleg merksam på å leggje forholda til rette for at kvinnelege tilsette får kvalifiserande arbeidsoppgåver på lik linje med menn, særleg med tanke på leiingsoppgåver. Dette kan òg innebere tilrettelegging for kompetansegivande kurs/utdanning på lik linje med menn.
- partane er samde om at delen kvinnelege leiarar bør spegle kjønnsfordelinga i verksemda.
- for å ivareta prinsippet om lik lønn for arbeid av lik verdi, skal lønnsfastsetjing baserast på kjønnsnøytrale kriterium.

I vurderinga av behov for nye medarbeidarar inngår ein analyse av alders- og kjønnsamansetjing i forhold til aktuelt fagområde.

8.2 Oppfølging av IA-avtalen

Olje- og energidepartementet

Det er eit mål for OED at sjukefråvær i størst mogeleg grad skal førebyggjast, og tidleg oppfølging av sjukemelde er ei prioritert oppgåve. I samband med inngåing av IA-avtalen vart det utarbeidd nye rutinar for oppfølging av sjukemelde. Gjennomsnittleg sjukefråværsprosent dei siste fem åra før avtalen vart inngått var på 3,5 pst. Sjukefråværsprosenten åra etter at avtalen vart inngått har variert mellom 3,5 og 4,8 pst., og var i 2008 på 4,9 pst. OED vil følgje utviklinga i sjukefråværet framover og vurdere tiltak dersom auken held fram. OED vil ha eit spesielt fokus på gravide med tanke på tidleg og riktig tilrettelegging for å unngå sjukemelding.

OED prioriterer ergonomisk tilrettelegging av kontorarbeidsplassar for å førebyggje fysiske plager på arbeidsplassen. For tilsette med kortvarig eller varig redusert funksjonsevne, arbeider OED aktivt for å behalde vedkommande og få den tilsette tilbake i arbeid raskast mogeleg. Søkjarar

som oppgjer å vere yrkeshemma, vert innkalla til intervju til ledige stillingar.

Det er eit overordna mål å stimulere til eit godt arbeidsmiljø og ein god personalpolitikk for å gjere det attraktivt for den einskilde arbeidstakaren å forlengje yrkeskarrieren. Gjennom tiltak i personalpolitikken, slik som medarbeidarsamtale, redusert arbeidstid, 12 seniordagar, heimekontor, mobilt kontor og pensjonistkurs blir forholda lagt til rette for at fleire kan stå lenger i arbeid.

Oljedirektoratet

OD har som målsetjing eit fortsett lågt sjukefråvær. Sjukefråværet har vore stabilt lågt i mange år, og var på 3,4 pst. i 2008.

OD har vedteke tre delmål under hovudmålet om å få tilsett fleire med redusert arbeidsevne:

- a) Ha meningsfulle oppgåver og til leggje til rette best mogleg for medarbeidarar med spesielle utfordringar
- b) Ta imot to med nedsett funksjonsevne, anten ved tilsetjing/traineeordning eller i praksisplass
- c) Ta imot to med innvandrarakgrunn, anten ved tilsetjing eller i praksisplass

OD har som mål å ha ein tydeleg seniorpolitikk som tek vare på dei som ønskjer å arbeide til dei er 70 år og dei som ønskjer tidleg avgang frå 62 år. OD har seniorpolitiske tiltak som samtale/informasjon om diverse seniortiltak, 14 ekstra fridagar

per år frå 62 år (jf. HTA), tilbod om økonomisk rådgiving til medarbeidarar over 57 år, tilbod om pensjonsførebuande kurs og individuelt vurderte lønnstillegg.

Noregs vassdrags- og energidirektorat

NVE har vore IA-verksemd sidan 2002 og har gode erfaringar med IA-avtalen. Frå NVE underteikna avtalen og vedtok handlingsplan/tiltak har NVE handtert IA-arbeidet i ein kontinuerleg prosess parallelt på organisasjonsnivå og individnivå. Ved evaluering av IA-arbeidet vedtok NVE eit nytt delmål om å ta i mot arbeidssøkjjarar som treng arbeidspraksis for å komme tilbake til arbeidslivet.

Resultat etter snart sju års IA-arbeid i NVE:

- Totalt gjennomsnittssjukefråvær for dei sju siste åra er 4,1 pst.
- Tilsette har etter sjukdom komme raskare tilbake i arbeid som ei direkte følge av individuell oppfølging og tilrettelegging.
- Det er registrert auka fokus frå leiar og medarbeidarar på yteevne ved eventuell sjukdom.
- Eit operativt IA-utval som arbeider for å finne gode individuelle løysingar ved å leggje til rette arbeidsplassen med blant anna tekniske og økonomiske verkemiddel.
- NVE har engasjert fleire eksterne arbeidssøkjjarar som treng arbeidspraksis. Dette gjeld blant anna menneske med minoritetsbakgrunn og/eller redusert funksjonsevne.

9 Petroleum, energi og miljø

Omsynet til miljøet og berekraftig utvikling er og har alltid vore ein integrert del av den norske petroleums- og energiverksemda. Det har gjennom fleire år blitt gjennomført omfattande tiltak for å betre miljøsituasjonen innan begge sektorane, men sektorane vil også i framtida ha verknader i forhold til miljøet.

- Utslepp til luft frå petroleumssektoren kan blant anna medverke til klimaendringar, forsuring, overgjødsling og danning av bakkenært ozon.
- Utslepp til sjø ved leiting og utvinning av olje og gass kan påverke det marine miljøet.
- Utbygging av ny energiproduksjon og infrastruktur, for eksempel i form av demningar, vegar og kraftlinjer, kan påverke natur- og kulturmiljøet.

9.1 Miljøutfordringar – status og utviklingstrekk

Utslepp til luft

Stasjonær forbrenning står for ein betydeleg del av dei norske utsleppa til luft av karbondioksid (CO₂), nitrogenoksid (NO_x), flyktige organiske sambindingar utan metan (nmVOC), partiklar (PM) og polysykliske aromatiske hydrokarbon (PAH).

Noreg skil seg frå andre land ved at om lag halvparten av det totale innanlandske energiforbruket⁵ og 96 pst. av kapasiteten til elektrisitetsproduksjon er dekt av vasskraft. I eit år med normal nedbørmengde er årleg vasskraftproduksjon på om lag 122 TWh. Noregs evne til å produsere elektrisitet med vasskraft medverkar på den eine sida til låge luftutslepp frå det innanlandske energiforbruket. På den andre sida inneber det at Noreg har eit snevrare grunnlag for å redusere utsleppa frå elektrisitetsproduksjon enn andre land. Produksjon og forbruk av elektrisk kraft kan variere betydeleg frå år til år som følgje av variasjonar i tilsig og temperaturforhold. I år med lågt tilsig og relativt høge prisar på elektrisk kraft vil normalt bruken av alternative energiberarar, deriblant brenslé som fyringsolje, gass og biomasse auke. Dette er ei vik-

tig årsak til at utsleppa frå innanlands stasjonær energibruk varierer frå år til år.

Utsleppa frå stasjonær forbrenning, eksklusiv olje- og gassutvinning, kjem frå fleire ulike energikjelder på mange ulike område. For eksempel blir det nytta søppel, fyringsolje, biomasse og gass i fjernvarmeanlegg. I industrien blir det nytta tungolje, fyringsolje, naturgass, kol og koks, mens blant anna treforedling brukar mye treavfall og avlut i verksemda si. Til oppvarming blir det òg nytta noko fyringsolje og fyringsparafin, i tillegg til trevirke. I 2008 var salet av oljeprodukt til industrien om lag 570 mill. liter. Salet av fyringsparafin, fyringsoljer og spesialdestillat til hushald, tenesteyting, bygg og anlegg, og jordbruk og fiske var på om lag 340 mill. liter. Samla vil dette kunne tilsvare eit utslepp på 2,4 mill. tonn CO₂, om lag 4,5 pst. av dei totale utsleppa i 2008. Totalt 50 400 tonn svevestøv (PM₁₀) vart sleppt ut i 2007, av dette stamma 56 pst., eller 28 500 tonn, frå vedfyring inkludert fritidsbustader.

Utslepp frå petroleumssektoren til luft er stort sett avgassar frå forbrenning av gass i turbinar, faking av gass og forbrenning av diesel. Desse avgassane inneheld blant anna CO₂ og NO_x. Andre miljøskadelege stoff som blir slepte ut er nmVOC, metan (CH₄) og svoveldioksid (SO₂). Utslepp til luft blir i dei fleste tilfella rekna ut frå mengda av brenngass og diesel som har vore brukt på innretninga. I nasjonal samanheng stod petroleumsverksemda for 31 pst. av CO₂-utsleppa i 2008. Dei andre store utsleppskjeldene i Noreg er vegtrafikk og utslepp frå industriprosessar.

Utslepp av CO₂ frå kraftproduksjon på kontinentalsokkelen står for om lag 80 pst. av dei totale CO₂-utsleppa frå offshoreverksemda. Verksemda har òg CO₂-utslepp frå gassterminalane på land og indirekte frå nmVOC-utslepp (såkalla prosessutslepp). Produksjonen frå den norske sokkelen er i dag på eit historisk høgt nivå, og CO₂-utsleppa frå petroleumsverksemda vil dei næraste åra liggje på rundt 14 mill. tonn CO₂ per år. Utsleppa frå verksemda vil ut frå dagens prognosar nå ein topp på slutten av det neste tiåret, for deretter gradvis å minke. Årsakene til det er i hovudsak fallande produksjon og teknologiforbetringar. I dette anslaget er innbakt vesentlege forbetringar i utsleppsintensiteten.

⁵ Ut frå definisjonen i fornybardirektivet står fornybar energi for 60 pst. av energiforbruket i Noreg.

Som for CO₂ er kraftgenereringa i turbinane, fakling av gass og dieselforbruk på innretningane sentrale utleppskjelder også for NO_x. Mengda av utlepp er avhengig både av forbrenningsteknologien og kor mykje drivstoff som blir brukt. For eksempel gir forbrenning i gassturbinar lågare utlepp av NO_x enn forbrenning i dieselmotorar. Mobile kjelder frå sjøfart og fiskeri står for størsteparten av dei norske NO_x-utleppa. Petroleumsverksemda bidreg med ca. 51 000 tonn i 2008, tilsvarende 28 pst. av dei totale NO_x-utleppa i Noreg. Dei totale utleppa av NO_x frå sektoren har blitt reduserte sidan 2006.

Petroleumssektoren er hovudkjelda til utlepp av nmVOC i Noreg, med om lag 30 pst. av dei totale utleppa. Hovuddelen av disse utleppa stammar frå lagring og lasting av råolje til havs og frå landterminalane. Petroleumssektoren utgjer riktig nok ein stadig mindre del av dei totale nmVOC-utleppa på grunn av innfasing av utleppsreduserande teknologi. Prognosen for utlepp av nmVOC frå sektoren viser ein sterkt avtakande trend også framover.

Omsynet til miljøet har alltid vore ein integrert del av den norske petroleumsverksemda, og styresmaktene har sett i verk strenge reguleringar for utlepp til luft. Som følgje av dette er norsk petroleumsverksemd langt framme i utviklinga av energieffektive løysingar offshore. Til dømes er CO₂-utleppa per produsert eining petroleum blant dei lågaste i verda.

Utlepp til sjø (inkludert akutte utlepp)

Utleppa til sjø frå olje- og gassverksemda stammar i hovudsak frå den regulære drifta. Produsert vatn følgjer med olja opp frå reservoaret og inneheld naturleg førekomande stoff frå reservoaret, og restar av tilsette stoff. Det produserte vatnet blir reinjisert i reservoaret eller reinsa før utlepp til sjø. Etter reinsing vil vatnet innehalde små mengder olje, mindre mengder andre organiske sambindingar, nokre tungmetall og restar av tilsette stoff. Oljehaldig borekaks og borevæske som tidlegare sto for ein vesentleg del av oljeutleppa frå aktiviteten, vert nå injisert i eigna reservoar, eller teke til land for vidare behandling. Ein bieffekt av injisering av produsert vatn og oljehalding borekaks/-væske er auka energibruk og dermed utlepp til luft frå sektoren.

Det er ikkje påvist skadelege effektar på miljøet som følgje av utlepp av produsert vatn på norsk sokkel. Norsk petroleumsverksemd står for om lag 3 pst. av dei nasjonale utleppa av miljøfarlege stoff til sjø. Hovudtilførselen kjem frå landbasert industri.

Dei siste åra har petroleumsverksemda gjennomført omfattande tiltak for å redusere utleppa til sjø av produsert vatn, innhaldet av dispergert olje, andre organiske sambindingar og tungmetall. Petroleumsindustrien har investert milliardsummar og har gjennomført tiltak som har redusert utleppa betydeleg. Utlepp av tilsette miljøfarlege kjemikalier frå norsk sokkel er redusert med over 99 pst. dei siste ti åra. Nullutlepps målet vert rekna som oppnådd for tilsette kjemikalier. Det vert fortsett arbeid aktivt for å få bytt ut dei resterande miljøfarlege stoffa.

Tiltaka som er sette i verk til no er motverka av auka utlepp som følgje av auka produksjon av vatn. Den viktigaste årsaka til dette er at dei store oljefelta på norsk sokkel blir eldre og at dei produserer meir vatn når konsentrasjonen av olje i reservoara minkar. Det er venta at voluma av produsert vatn vil auke i åra fram mot 2015. Etter kvart som eldre felt blir nedstengde, vil produksjonen av produsert vatn gå ned. Tiltaka for å redusere utlepp av olje per eining produsert vatn har klart å stabilisere utleppa på dagens nivå. Industrien implementerer heile tida nye tiltak for å redusere utlepp av produsert vatn.

Når det gjeld akutte utlepp, har olje- og gassverksemda i dei 40 åra med verksemd på norsk sokkel ikkje vore årsak til store akutte utlepp av olje som har nådd land, og talet på utlepp på over 1 kubikkmeter (m³) er avgrensa.

I 2008 var det ingen betydelege akuttutlepp. Totale akutte utlepp av olje til sjø i 2008 var på 195 m³ der ni utlepp var over ein 1 m³. Styresmaktene har pålagt industrien å gjere risikoanalysar og å gjennomføre aktivitetane slik at risikoen for akutte utlepp er så låg som mogleg.

Det er ikkje påvist skadelege effektar på miljøet som følgje av utlepp til sjø frå petroleumsverksemda på norsk sokkel.

Inngrep

Vassdragsutbyggingar og andre energirelaterte utbyggingar har medført inngrep i natur- og kulturmiljø i Noreg.

Rundt ein tredel av vassdraga i Noreg er berørte av inngrep med kraftproduksjon som formål. Dei siste åra har ein større del av auken i produksjonen av fornybar energi komme frå små vasskraftverk (opp til 10 MW). I tida framover vil ein òg sjå ein auke i bygging av vindkraftverk. Ved utnytting av desse kjeldene, og ved utbygginga av overføringsleidningar, står ein overfor viktige avveingar med omsyn til miljøet. Vegar, kraftleidningar og andre installasjonar i tilknytning til vind- og vasskraftverk vil påverke økosystem, naturopple-

vingar og naturverdiar. Utfordringa ved utbygging av ny produksjon og kraftoverføring er å finne dei beste løysingane ut frå ei heilskapleg avveging av miljø- og samfunnsomsyn.

9.2 Regjeringas miljøpolitikk på petroleum- og energiområdet

Noreg er ein energinasjon. Landet har stor vasskraftproduksjon, og er blant verdas største eksportørar av olje og gass. Regjeringas visjon er at Noreg skal vere ein miljøvennleg energinasjon og leiande innanfor utviklinga av miljøvennleg energi.

Satsing på energieffektivisering, varme og elektrisitet frå fornybare energikjelder er sentrale element i regjeringas miljøpolitikk på energiområdet. Det er mogleg å auke energiproduksjonen betydeleg, og energien kan brukast meir effektivt. For å styrkje utviklinga av miljøvennleg produksjon og bruk av energi er det grunnleggjande å ha langsiktige og stabile rammevilkår.

Regjeringa vil fremje effektiv og akseptabel energiproduksjon sett ut frå miljøomsyn, og samtidig sikre ei berekraftig forvaltning av kyst- og vassdragsnaturen. Det er eit viktig mål å syte for at den auka utbygginga av vindkraftverk òg skjer utan at naturmangfald, friluftsliv eller store landskapsverdiar går tapt.

Forsking og utvikling innanfor fornybar energi er viktig for å nå miljømåla til regjeringa. Kunnskap og kompetanse innanfor petroleum- og energisektoren må brukast til å utvikle teknologi og finne løysingar som reduserer utsleppa av klimagassar. Noreg har eit stort potensial for energiproduksjon frå vasskraft, vindkraft, bioenergi, solenergi og bølgekraft. Gjennom satsing på energieffektivisering og nye fornybare energikjelder, kan Noreg også i framtida ha eit miljøvennleg energisystem.

Petroleumsvirksemda vert forvalta i eit langsiktig perspektiv for å sikre staten store inntekter frå næringa. Petroleumsvirksemda er underlagt omfattande verkemiddelbruk for utslepp av klimagassar, og verksemda er basert på målet om null miljøfarlege utslepp til sjø. Nullutsleppsmålet skal bidra til at utslepp til sjø av olje og miljøfarlege stoff frå olje- og gassverksemda ikkje fører til uakseptabel helse- og miljøskade. Hovudregelen er at det ikkje skal bli sleppt ut miljøfarlege stoff som er tilsette, eller kjemiske stoff som finst naturleg.

Nye verkemiddel for utslepp til sjø frå petroleumssektoren må bli vurderte i eit heilskapleg, kunnskapsbasert perspektiv der til dømes luftutslepp, avfallsproblematikk, tryggleiksaspekt og kostnader vert vurderte opp mot miljøgevinsten for det marine miljøet. Petroleumsvirksemd på

norsk kontinentalsokkel skal vere verdas fremste i forhold til oljevernberedskap og miljøovervaking.

Regjeringa vil fortsetje å fokusere på å redusere CO₂-utsleppa frå norsk sokkel. Dette kan blant anna skje gjennom auka energieffektivitet, elektrifisering og CO₂-deponering. Sektoren er underlagt kvoteplikt for sine utslepp og betaler i tillegg ei CO₂-avgift. Energiløysninga for nye utbyggingar er eit viktig element når plan for utbygging og drift skal godkjennast. Dette gir sterke insentiv til å avgrense utsleppa i næringa.

Fangst av CO₂ og lagring av CO₂ i geologiske formasjonar er eit viktig tiltak for å redusere globale utslepp. Regjeringa vil bidra til å utvikle framtidretta og effektive teknologiar for CO₂-handtering, og bidra til at den erfaring og teknologi som blir utvikla gjennom dei norske prosjekta kan resultere i betydelege reduksjonar av CO₂-utslepp også utanfor Noreg. Ein viktig del av det internasjonale arbeidet er å auke den generelle forståinga for teknologien som eit klimatiltak.

9.3 Rapport om aktiviteten

Arbeidet med planlegging av teknologisenteret for CO₂-handtering på Mongstad heldt fram i 2008. Statens deltaking i teknologisenteret vart godkjent som lovleg statsstøtte av EFTAs overvaksingsorgan ESA i juli 2008. Staten har i første halvår 2009, i partnerskap med StatoilHydro og Shell, fatta investeringsavgjerd for teknologisenteret, og bygginga er i gang.

I tråd med gjennomføringsavtalen mellom staten og StatoilHydro om CO₂-handtering på Mongstad og Miljøverndepartementets utsleppsløyve av 2006, har StatoilHydro i 2008 utarbeidd ein overordna plan for framtidig fullskala fangst av CO₂ på Mongstad. Planen er eitt av fleire innspel i det vidare arbeidet med CO₂-handtering på Mongstad.

Sidan januar 2008 har Gassnova SF arbeid med å førebu investeringsgrunnlaget for eit fangstanlegg på Kårstø. Dette har vore eit omfattande arbeid der ulike element ved det å byggje eit fangstanlegg har inngått. Statens finansiering av eit fullskala fangstanlegg på Kårstø vart godkjent som lovleg statsstøtte av EFTAs overvaksingsorgan ESA i januar 2009. Regjeringa har likevel avgjort å stanse anskaffingsprosessen for bygging av CO₂-fangstanlegget på Kårstø til ein har eit klarare bilete av driftsmønsteret ved gasskraftverket.

Vidare har Gassnova, i samarbeid med Gassco, Oljedirektoratet og Noregs vassdrags- og energidirektorat arbeid med planlegging og førebuing av transport- og lagringsløysingar for CO₂ frå Kårstø og Mongstad.

OED la i 2008 fram ein handlingsplan for å fremje utvikling og bruk av CO₂-handtering internasjonalt, jf. omtale under kap. 1833, post 22.

Ei strategigruppe leia av næringa, beståande av representantar frå energiselskap, leverandørindustri, forskingsinstitusjonar og styresmakter overleverte i februar 2008 eit forslag til ein FoU-strategi for forskning og teknologiutvikling innanfor energisektoren til olje- og energiministeren. Departementet oppretta i juli 2008 eit styre for Energi21 som skal vidareutvikle og følgje opp strategien. Styret består av representantar for energiselskap, leverandør- og tenesteindustri, organisasjonar, forskings- og utdanningsinstitusjonar og styresmakter. Styret sette i 2008 i gang arbeid med å få etablert innsatsgrupper innanfor dei prioriterte temaområda i strategien. Det vart òg jobba med å få oppretta eit permanent sekretariat for styret.

OED finansierte i 2008 forskning, utvikling og demonstrasjon av miljøvennlige teknologiar for kraftproduksjon med CO₂-handtering gjennom CLIMIT-programmet. CLIMIT har i 2008 støtta prosjekt som byggjer opp under programmet sine to hovudfokus; teknologiutvikling innanfor fangst av CO₂ slik at meirkostnadene ved å fange CO₂ vert reduserte, og oppbygging av kunnskap slik at lagring av CO₂ kan skje på ein sikker måte, med brei aksept i samfunnet. Frå 2008 er programmet utvida til å gjelde fangst og lagring av CO₂ frå fossilt basert kraftproduksjon generelt. For nærare omtale av CLIMIT, sjå omtale under programkategori 18.30 Teknologi og internasjonalisering i denne proposisjonen.

Om lag 180 FoU-prosjekt vart støtta gjennom Forskringsrådet sitt RENERGI-program (Framtidas reine energisystem) i 2008. Klimaforliket våren 2008, og påfølgjande budsjettaukar og fokus, har ført til ei stor opptrapping av RENERGI-aktivitetar. Søknadsbehandlinga hausten 2008 har lagt til rette for ein stor auke i prosjektporteføljen for 2009. Til saman vart det godkjent vel 70 prosjekt som vil starte opp i 2009. Auken i porteføljen er særleg på områda miljøvennleg transport, fornybar energi og samfunnsfaglege prosjekt. For nærare omtale av RENERGI, sjå omtale under programkategori 18.30 Teknologi og internasjonalisering i denne proposisjonen.

Som ei følgje av klimaforliket vart OEDs løyving til Forskringsrådet auka med 50 mill. kroner i revidert budsjett for 2008 for å styrkje og leggje til rette for aktuelle søkjarmiljø til Forskringscenter for miljøvennleg energi (FME). For snarast mogeleg å få til ei opptrapping av kapasiteten innanfor dei relevante fagområda, vart midlane i 2008 brukt til utviding av løpande aktivitet i forskingsmiljøa,

og til å stimulere til ein god prosess i ein tidlig fase i FME-førebuingane.

I februar 2009 vart det bestemt å etablere åtte Forskringscenter for miljøvennleg energi (FME). Forskringscenter er etablerte innanfor karbonfangst og -lagring (to center), vindturbinar til havs (to center), energieffektivisering i bygningar, solceller, bioenergi og innfasing av ny fornybar energi i vasskraftsystemet. I 2009 mottek sentra til saman 125 mill. kroner i stønad frå Forskringsrådet. For nærare omtale av FME, sjå omtale under programkategori 18.30 Teknologi og internasjonalisering i denne proposisjonen.

Hydrogenrådet heldt fram sitt arbeid i 2008. Rådet består av representantar frå næringslivet, forskingsinstitusjonar, interesseorganisasjonar og styresmakter.

Innafor petroleumsforskning vart det lagt vekt på miljøspørsmål knytte til leiting og utvinning av olje og gass, samtidig som effektiv ressursutnytting vart høgt prioritert.

OED løyvdde også i 2008 midlar til forskingsprogrammet PROOFNy, som er administrert av Noregs forskingsråd. Forskringsprogrammet er eit delprogram under programmet «Havet og kysten».

OED har i 2008 i lag med Miljøverndepartementet og Oljebedriftenes landsforeining (OLF) finansiert forskingsprogrammet SEAPOP, som skal kartleggje og overvake sjøfuglbestandar langs norskekysten, Svalbard og i havområde som høyrer til.

Regjeringa fremja våren 2009 St.meld. nr. 37 (2007-2008) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan). Meldinga omhandlar mellom anna konsekvensar av regulære utslepp til sjø og luft, konsekvensar av akuttutslepp, vernebuing mot akuttutslepp, konsekvensar av petroleumsverksemda for andre næringar og samfunnet, og konsekvensar av framtidig offshore energiproduksjon i Norskehavet.

Statens forureiningstilsyn i samarbeid Oljedirektoratet og Statens strålevern gjorde nyleg ei utgreiing av kostnader og nytte for samfunnet og miljøet ved å stille nye krav til utslepp av produsert vatn, borekaks og borevæske, og å inkludere radioaktivitet i målet om nullutslepp av olje og miljøfarlege stoff til sjø frå petroleumsverksemda i Norskehavet og Nordsjøen. Rapporten, som vart publisert i januar 2009, konkluderte med at radioaktivitet bør bli teke med i målet om null utslepp av olje og miljøfarlege stoff til sjø, men at det ikkje bør bli sett nye generelle krav til utslepp til sjø frå petroleumsverksemda. Rapporten har fram til juni i år vore på høyring hos relevante aktørar.

Oljedirektoratet (OD), Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE), Statens Forureiningstil-

syn (SFT) og Petroleumstilsynet (Ptil) overleverte i januar 2008 ein rapport om å elektrifisere norsk sokkel med kraft frå land. Studien var ein fornya gjennomgang av kostnadene ved å forsyne petroleumsværksemda på sokkelen med kraft frå land, og vart varsla i St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk.

Thoriumutvalet sin rapport om moglegheiter og risiko knytt til bruken av thorium til energiproduksjon vart overlevert i februar 2008, og var på offentleg høyring våren 2008. Rapporten vart behandla i Stortinget i desember 2008.

I februar 2009 oppretta olje- og energiministeren Lågnergiutvalet, for å gi ei oversikt over potensialet for energieffektivisering og anbefale tiltak for å styrkje arbeidet med energieffektivisering. Lågnergiutvalet overleverte sin rapport 25. juni 2009. I rapporten foreslår utvalet som mål ei halvering av energibruken i bygningar innan 2040 frå 80 til 40 TWh per år og 20 pst. reduksjon av energibruken i industrien innan 2020. Utvalet foreslår at det vert lagd nasjonale handlingsplanar for å følge opp dette.

I løpet av 2008 har Enova inngått avtalar som gir eit samla energiresultat på om lag 2,15 TWh/år. Gjennom avtalar med industri vart det i 2008 kontraktfesta resultat på til saman 537 GWh/år. For bygg, bustad og anleggssektorane var det kontraktfesta resultatet på 424 GWh/år. Det vart inngått avtalar om fornybar varmeproduksjon på til saman 840 GWh/år i 2008 og vindkraftproduksjon på 279 GWh/år. Det vart òg gitt tilsegn til produksjon av biobrensel med ein produksjon på 60 GWh/år.

Som ein del av Regjeringas tiltakspakke for å stimulere den økonomiske aktiviteten, styrkte regjeringa arbeidet med omlegging av energibruk og energiproduksjon gjennom Energifondet og Enova SF med 1 190 mill. kroner. Enova vart bedt om å prioritere dei områda som ligg best til rette for auka aktivitet i dagens marknad. Enova fordelte ekstraløyvinga på energieffektiviseringstiltak i offentlege bygg, varmeområdet, fornybar kraftproduksjon (vindkraft) og til industriprosjekt.

Det har vore ein kraftig auke i talet på meldingar og konsesjonssøknadar om kraftleidningar, vindkraft og vasskraft dei siste åra. Innsatsen i konsesjonsbehandlina er styrkt og det er lagt vekt på å sjå dei mange prosjekta i samanheng.

Også i 2008 vart eit omfattande arbeid lagt ned i innføringa av EUs rammedirektiv for vatn i Noreg. Fokus i 2008 har vore å leggje til rette for ei effektiv og koordinert vassdragsforvaltning ved å førebu første planperiode i 2009.

NVEs miljøtilsyn kontrollerer at miljøkrav fastsette i konsesjonar blir etterlevde, både i anleggs-

og driftsfasen. Det vart gjennomført miljøtilsynsværksemd ved over 375 nye og gamle vassdragsanlegg og eit stort tal andre tiltak i vassdrag i 2008.

OED og NVE medverka i arbeidet til Nasjonalt program for kartlegging og overvaking av biologisk mangfald og Artsdatabanken.

OED la i april 2008 fram ein strategi for auka utbygging av bioenergi (bioenergi strategien) i samarbeid med fleire andre departement. Målet med bioenergi strategien er å sikre målretta og samordna verkemiddel for auka utbygging av bioenergi med 14 TWh innan 2020. Det viktigaste oppfølgingspunktet i strategien er arbeidet med å utvikle påbodet om redusert nettleige for forbruk som kan utkoplast.

OED har også i 2008 delteke i arbeidet under Baltic Sea Region Energy Cooperation (BASREC), for å utvikle Austersjøregionen som eit forsøksområde for dei fleksible mekanismane under Kyoto-protokollen. Fondets formål er å stimulere til realisering av felles gjennomføringsprosjekt i energisektoren i Austersjøregionen. Noreg har totalt investert 19 mill. kroner i fondet. Det blir arbeid med ei rekkje konkrete prosjekt innafor blant anna fornybar energi, energiomlegging og energieffektivitet.

9.4 Tiltak som er aktuelle for å løyse eksisterande og førebyggje nye miljø- og ressursproblem

Langsiktige miljøvennlege tiltak i energisektoren er viktige element i regjeringas klimamelding som vart lagt fram i juni 2007, jf. St.meld. nr. 34 (2006-2007). Tiltaka som er foreslått skal blant anna leggje til rette for utfasing av oljefyring til oppvarming av bygg, auka produksjon av bioenergi, og utvikling og introduksjon av nye teknologiar for fornybar energi til sjøs, blant anna vindturbinar til havs. Stortingsmeldinga følgjer opp ambisjonane for energipolitikken frå Soria Moria-erklæringa og stadfester Noregs posisjon som ein leiande nasjon innan utvikling av fornybar energi og utslippsreducerande teknologi.

Avtalen om klimameldinga viser at Noreg har vilje til å setje seg ambisiøse mål i klimapolitikken, jf. Innst. S. nr. 145 (2007-2008) - klimaforliket. Partane meiner det er realistisk å redusere dei norske klimagassutsleppa med 15-17 mill. tonn CO₂-ekvivalentar innan 2020 når skog er inkludert.

Ot.prp. nr. 24 (2008-2009) om endring i energilova knytt til innføring av energimerking av bygningar og regelmessig energivurdering av kjelar og klimaanlegg, vart fremja for Stortinget 19. desember 2008. Ordningane skal hjelpe til å gjennomføre EUs Bygningsenergidirektiv. OED

tek sikte på at merkjeordninga trer i kraft 1. januar 2010.

Lovendringa inneber at det blir innført krav om energimerke i samband med sal og utleige av bygningar, og ei energivurdering av tekniske installasjonar i yrkesbygg. I tillegg skal yrkesbygningar over 1 000 m² ha ein gyldig og synleg energiattest til ei kvar tid. Energimerket skal bestå av ein energiattest der dei mest sentrale faktorane som påverkar energibruken blir oppstilte.

I juni 2008 vart det lagt fram ei forståing med Sverige om utviklinga av ein felles marknad for elsertifikat. 7. september 2009 vart forståinga teken vidare gjennom ein overeinskomst mellom landa om dei sentrale prinsippa for marknaden. Det er teke sikte på å etablere ein felles elsertifikatmarknad frå 1. januar 2012. Regjeringa er innstilt på at Noreg skal ta ei like ambisiøs forplikting som Sverige, rekna frå det tidspunktet då fellesmarknaden startar.

Med bakgrunn i klimaforliket vart det i revidert budsjett 2008 løyvd 70 mill. kroner ekstra til forskning og utvikling innan fornybare energikjelder og karbonfangst og -lagring. I 2009 vart løyvingane til dette auka med totalt 300 mill. kroner. I budsjettet for 2010 foreslår regjeringa ein ytterlegare auke på 300 mill. kroner, slik at den samla auken er på 600 mill. kroner til dette formålet. Satsinga vil styrkje dei mest relevante FoU-programma i Noregs forskingsråd knytte til fornybar energi og karbonfangst og -lagring, inklusive FME-ordninga. Midlane blir løyvde over fleire departement sine budsjett, av dette totalt om lag 350 mill. kroner over OEDs budsjett.

Energi21-strategien står sentralt i oppfølginga av satsinga på forskning og utvikling av teknologiar for fornybar energi, energieffektivisering og CO₂-handtering. Arbeidet med å etablere og konkretisere innsatsgrupper innanfor viktige temaområde i strategien er ei prioritert sak for Energi21-styret.

Lovgivning, under dette forureiningslova og petroleumslova, og prosessane knytte opp mot godkjenning av nye utbyggingsplanar av olje- og gassfelt (PUD/PAD) er sentralt for å ta vare på av miljøomsyn. Før innlevering av PUD må utbyggjarane greie ut konsekvensane av utbygginga, blant anna når det gjeld miljø og klima. Programmet for utgreiinga og sjølv utgreiinga er på offentleg høyring og legg grunnlaget for avgjerda saman med resten av saksarbeidet. I PUD-prosessen behandlar Arbeids- og inkluderingsdepartementet tryggleiken i utbyggingsprosjektet, og miljøstyresmaktene kjem med innspel knytte til miljø og klima. I godkjenningssprosessen av PUD/PAD kan det blant anna stillast krav til val av tekniske løysingar som påverkar utslepp av ulike gassar, produsert

vatn og kjemikalier. Seinare i utbyggingsprosessen skal ein òg søkje miljøstyresmaktene om utslepps-løyve.

Sidan 1997 har eitt av krava for alle planar for utbygging og drift av olje- og gassfelt vore at planen skal innehalde ein analyse av høvet til å få kraftforsyning frå land. Både planar om nye feltutbyggingar og større modifikasjonar på eksisterande installasjonar skal innehalde ein analyse av høvet til å få kraftforsyning frå land. Effekten av dette er at felt som Ormen lange, Snøhvit, Gjøa og Valhall har kraft frå land. Gassanlegget på Nyhamna er òg koplå til kraftnettet. Energibehovet på Goliatfeltet vil frå produksjonsstart bli dekt av kraft frå land kombinert med ein gassturbin på innretninga, og det er sett i gang ein prosess for å leggje til rette for full elektrifisering. For ein nærare omtale av elektrifisering av norsk sokkel med kraft frå land, sjå punkt 6.

Verkemidla varierer for dei forskjellige utsleppa til luft og sjø. Den sektorovergripande klimakvotetova er det mest sentrale verkemiddelet for å redusere CO₂-utsleppa i Noreg. Petroleumsverksemda er i tillegg pålagt ei CO₂-avgift for brenning av gass og diesel på innretningar til havs, og mineralolje for drift av supplyflåten. Bruk av gass, olje og diesel i tilknytning til petroleumsaktiviteten på kontinentalsokkelen er i medhald av CO₂-avgiftslova med verknad frå 1. januar 1991 pålagt CO₂-avgift.

CO₂-avgifta for petroleumsverksemda offshore er om lag kr 197 per tonn CO₂ i 2009. Dette er ei nedjustering frå det tidlegare nivået på kr 350 pr. tonn CO₂, noko som skuldast at petroleumsverksemda offshore vart inkludert i kvotesystemet i 2008. CO₂-avgifta på sokkelen vart i 2008 nedjustert slik at summen av avgift og kvotepris tilsvarar det tidlegare nivået på kr 350 per tonn CO₂. For ein omtale av CO₂-avgifta for petroleumssektoren viser ein til omtale i St.prp. nr. 1 (2008-2009) Skatte-, avgifts- og tollvedtak.

Frå 1. januar 2007 vart det innført ei NO_x-avgift som omfattar utslepp frå turbinar i petroleumsverksemda med innfyrt effekt over 10 MW og maskiner over 750 kW. Avgifta gjeld dessutan utslepp knytt til brenning av gass i fakkell. Brenning av gass i fakkell ut over det som er nødvendig av omsyn til tryggleiken under normal drift, er etter petroleumslova ikkje tillete utan godkjenning frå OED⁶. Det vart etablert eit avgiftsfritak for avgiftspliktige verksemdar som inngår avtale med staten om konkrete mål om NO_x-reduksjonar.

⁶ Kvant felt på sokkelen må søkje om løyve til brenning av gass (fakling). Basert på kvart enkelt felts behov for fakling blir løyvet gitt eitt for år av gongen av OED.

Utsleppa av nmVOC frå petroleumsverksemda er frå 2001 regulerte gjennom utsleppsløyve heimla i forureininglova. Oljeselskapa har i fleire år arbeidd for å gjere ny teknologi for gjenvinning av nmVOC tilgjengeleg for skytteltankarar. Operatørane for felt med bøyelasting på norsk kontinentalsokkel har etablert eit industrisamarbeid for å kunne samordne innfasing av teknologi og oppfylle kravet på ein føremålstenleg og kostnadseffektiv måte. Avtalen om industrisamarbeid vart inngått i 2002, og 29 selskap er no med i samarbeidet. Dei gjennomførte tiltaka har gitt ein total reduksjon på 73 pst. nmVOC i 2008 samanlikna med om tiltaka ikkje hadde vorte innførte.

Regulering av utslepp til sjø vil framleis skje gjennom utsleppsløyve. Samtidig blir arbeidet med å nå målet om null miljøfarlege utslepp til sjø frå petroleumsverksemda ført vidare.

Regjeringa har i St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet*, sagt at den vil inkludere radioaktivitet i null-utsleppsmålet, og at det for nye og gamle felt skal bli gjort samfunnsøkonomiske nytte- og kostnadsvurderingar som omfattar heilskaplege miljøvurderingar av tiltak for å hindre utslepp av produsert vatn og/eller borekaks og borevæske. I spesielle område med førekomstar av sårbar botnfauna eller som er sentrale gyteområde for fisk som gyt på botnen, vil regjeringa stille krav om at det vert nytta teknologi for å handtere kaks og borevæske for å hindre nedslamming.

I St.meld. nr. 38 (2003-2004) Om petroleumsverksemda, vart det fastsett eigne vilkår for utslepp til sjø for petroleumsverksemda i området Lofoten - Barentshavet. Området er definert som særleg sårbart, og det vart derfor sett enda strengare vilkår for utslepp til sjø enn for resten av norsk kontinentalsokkel.

OED er støttespelar til programmet MAREANO (Marin arealdatabase for norske kyst- og havområde). MAREANO-programmet skal kartleggje havbotnen på norsk sokkel, i første fase havbotnen i området Lofoten - Barentshavet. Dette arbeidet skal inngå som ein del av kunnskapsgrunnlaget i forhold til oppdatering av den heilskaplege forvaltningsplanen for Lofoten - Barentshavet i 2010. Innan 2010 vert områda Nordland VII, Troms II og Eggakanten kartlagt. Regjeringa har vedteke å vidareføre MAREANO-programmet i forvaltningsplanområdet i Norskehavet.

Den nasjonale teknologistrategien for olje- og gassverksemda i Noreg, OG21, vart etablert i 2001. Med basis i kravet i klimaforliket om å helde eit betydeleg fokus på klima i den offentleg finansierte petroleumsforskninga, er det etablert ei forståing med OG21 om å sikre eit best mogleg fokus på

miljø i den nasjonale petroleumsforskninga innan OG21-strategien. OED vil i samråd med Noregs forskingsråd komme nærare tilbake med utfyllande informasjon om dette.

For 2010 er det foreslått løyvd 222 mill kroner til forskingsprogrammet RENERGI over OEDs budsjett. RENERGI støttar blant anna forskning og utvikling knytt til effektive og nye fornybare energiteknologiar og til effektive energisystem der miljøforhold står sentralt.

Regjeringa prioriterer høgt arbeidet med å utvikle teknologiar og løysingar som kan medverke til å redusere klimagassutsleppa, og har lagt forholda til rette for å utvikle norske prosjekt for fangst og lagring av CO₂. Samarbeidet om CO₂-handtering på Mongstad er todelt; etablering av eit teknologisenter for CO₂-fangst og eit fullskala fangstanlegg for CO₂. Føremålet er å utvikle løysingar som kan redusere kostnader og teknisk og økonomisk risiko knytte til fullskala CO₂-fangst, og som kan få brei bruk nasjonalt og internasjonalt.

Staten har, i partnerskap med StatoilHydro og Shell, fatta investeringsavgjerd for teknologisenteret, og bygginga er i gang. Regjeringa arbeidar vidare med planlegginga av fullskala CO₂-handtering på Mongstad i tråd med utsleppsløyva og gjennomføringsavtalen frå 2006.

Gassnova SF vil i samarbeid med Noregs forskingsråd føre vidare aktivitetane i det offentlege støtteprogrammet for utvikling av miljøvennlege teknologiar for fossilt basert kraftproduksjon (CLIMIT). På kort sikt er verksemda retta mot kvalifisering og reduksjon av kostnader knytte til CO₂-fangst frå fossilt basert kraftproduksjon, og etablering av metodikk for sikker geologisk lagring av CO₂. På lenger sikt vil det vere viktig å kunne utvikle teknologiar med potensial for signifikant betring i verknadsgrad og lønsemd innan kraftproduksjon med CO₂-fangst.

Målsetjinga for arbeidet med den internasjonale handlingsplanen for fremje av utvikling og bruk av CO₂-handtering internasjonalt er å få aksept for fangst og lagring av CO₂ som eit klimaverkemiddel og ei brei forståing for reduksjonspotensialet som følgjer av teknologien, og bidra til at teknologien blir teken i bruk utanfor Noreg. Noreg har med Sleipner-prosjektet lang erfaring med lagring av CO₂. I 2008 kom også eit tilsvarande anlegg knytt til Snøhvit-feltet i drift. Realisering av prosjekt for fangst og lagring av CO₂ vil bidra betydeleg til å auke merksemda rundt – og den allmenne forståinga av – teknologien som eit klimatiltak. OED har arbeidd og arbeider framleis aktivt med gjennomføring av handlingsplanen for å fremje utvikling og bruk av CO₂-handtering internasjonalt.

I 2008 vart Nederland og Tyskland inkluderte i samarbeidet "North Sea Basin Task Force", som i 2005 vart inngått mellom Noreg og Storbritannia om fangst og lagring av CO₂. Utgangspunktet for samarbeidet er at landa ønskjer om å etablere felles prinsipp for regulering av transport og lagring av CO₂ i Nordsjøbassenget, og det består av ei operativ gruppe med deltaking frå styresmakter og industri i alle landa.

Innanfor fangst og lagring av CO₂ er det etablert ei rekkje regionale og internasjonale samarbeid der Noreg, ved Olje- og energidepartementet, er aktiv deltakar. Forutan North Sea Basin Task Force gjeld dette særleg Carbon Sequestration Leadership Forum, The 4-Kingdom Initiative, og Global Carbon Capture and Storage Institute der departementet gjekk inn som founding member i 2009. I tillegg samarbeider Noreg tett med EU og deltek i ei rekkje av EUs organ og fora, retta mot blant anna utvikling av rammer og regelverk for sikker fangst og lagring av CO₂, i tillegg til generelt å fremje CO₂-handtering som eit nødvendig klimapolitisk verkemiddel.

Løyvingar til energiforskning, inkludert fornybar energi, over statsbudsjettet 2009 ligg på om lag 500 mill. kroner. Dette inkluderer ei tilleggsøyving gjennom regjeringa si tiltakspakke for 2009. Tilsvarende løyving til petroleumsforskning er på om lag 355 mill. kroner.

Energiforskning dekkjer FoU-aktivitet innafor miljøvennleg energi, blant anna fornybar energiproduksjon, energisystem/energioverføring, energieffektivisering, energibruk, energimarknad og miljøvennleg transport. Forsking på karbonfangst og -lagring er ikkje inkludert.

I februar 2009 vart det utnemnt åtte Forskingssenter for miljøvennleg energi (FME). Målet er å samle dei beste forskingsmiljøa i landet om ei felles satsing på utvalde tema på energiområdet. Sentra skal vare i åtte år og er ei oppfølging av Energi21-strategien og klimaforliket.

OED la i juni 2009 fram forslag til ny lov om fornybar energiproduksjon til havs og ein strategi for utvikling av næringsliv og energiressursar knytt til havbasert fornybar energi. Lovforslaget gir offentlig styring og kontroll med disponering av fornybare energiressursar til havs. Fornybar energiproduksjon kan etablerast etter at staten har opna bestemte område for søknader om konsesjon. Opning av areal skal baserast på konsekvensutgreiingar for å sikre at alle relevante tilhøve blir vurderte i ein tidleg fase. Strategien peikar ut retninga på eit langsiktig arbeid for å gjere havvind til ei ny norsk næring. Det er gjort greie for teknologiske og andre utfordringar knytte til framtidig utbygging av fornybar energi til havs og korleis

departementet følgjer dette opp. Sentralt i denne oppfølginga står relevante stønadsordningar i Forskingsrådet, særleg RENERGI-programmet, FME-ane og Enovas tematiske satsing på marin fornybar energiproduksjon til havs. Vidare er det varsla at det no vil bli sett i gang eit arbeid for å identifisere havareal som er eigna for framtidig utbygging. Ein vidare utvikla strategi vil bli lagt fram for Stortinget i 2012.

Regjeringa vil utvikle satsinga gjennom Enova SF og Energifondet. I 2007 oppretta regjeringa eit Grunnfond for fornybar energi og energieffektivisering (Grunnfondet) med ein kapital på 10 mrd. kroner. Regjeringa sette inn ytterlegare 10 mrd. kroner i 2009.

I St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk (klimameldinga), vart det varsla at regjeringa vil foreslå å auke kapitalen i grunnfondet ytterlegare, med inntil 10 mrd. kroner innan 2012. Som eit ledd i dette foreslår regjeringa å setje inn 5 mrd. kroner i Grunnfondet i 2010. Avkastninga frå Grunnfondet er dermed venta å bli på nesten 1 mrd. kroner frå 2011.

Avkastninga frå Grunnfondet gir ei overføring på 756 mill. kroner til Energifondet i 2010. Vidare blir det foreslått å løyve ytterlegare 200 mill. kroner i 2010 slik at samla overføring til Energifondet over statsbudsjettet blir 956 mill. kroner i 2010. I tillegg kjem inntekter til Energifondet frå eit påslag på nettatariffen på 1 øre/kWh som er berekna til 760 mill. kroner og renteinntekter på 84 mill. kroner i 2010.

Vassboren varme frå fornybare energikjelder, i stor grad bioenergi, er i ferd med å få ei større rolle i energiforsyninga. Frå 2001 til 2008 har Enova utløyst investeringar på nær 8 mrd. kroner på området, og ligg godt an til å nå det overordna målet om 4 TWh auka årleg energiproduksjon.

I klimaforliket blei det semje om at ein handlingsplan for overgang frå bruk av fossil til fornybar energi i oppvarming i bygg skulle leggjas fram. Planen skulle innehalda verkemiddel for målretta og koordinert utbygging av 14 TWh bioenergi innan 2020. Det blei og peika på fleire tiltak for å fase ut fyringsolje til oppvarming i bygg.

Regjeringa har lagt fram ein strategi for bioenergi med ei omfattande tiltaksliste for å auke utbygginga av bioenergi og vassboren varme. Konkurransvilkåra for miljøvennlig varme er styrka blant anna gjennom avvikling av påbodet om redusert nettleie for utkoblbart forbruk.

I klimameldinga vart det foreslått å innføre forbod med heimel i plan- og bygningslova mot installering av oljekjel i nye bygningar. Vidare vart det varsla at det vil bli vurdert å innføre forbod mot å erstatte gamle oljekjellar med nye i bestående byg-

ningar. Dette forslaget, som utgjer endringar i teknisk forskrift, vart sendt på høyring i juli 2009.

Kommunal- og regionaldepartementet la hausten 2009 fram "Bygg for framtida", som er regjeringas miljøhandlingsplan for bustad- og byggjesektoren. Planen samanfatar alle miljøtiltaka statlege instansar planlegg i bustad- og byggjesektoren fram til og med 2012.

Saman med støtteordningane som Enova forvaltar føreligg det nå ein heilskapleg tilnærming til arbeidet med utbygging av miljøvennleg vassboren varme, frå tiltak i bygningskroppen til utbygging av røyrrnett for fjernvarme og etablering av lokale varmesentralar. Varmeprogramma til Enova gir mindre oljefyring og dermed reduserte utslepp av klimagassar. Programma for energibruk i industri, bygg og anlegg fører og til reduserte utslepp. I 2009 har Enova blant anna oppretta eit nytt støtteprogram for vassborne anlegg i bygg.

I Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) Om lov om endringar i energiloven foreslår regjeringa at punkt 5.6 i klimaforliket om å auke energieffektiviteten i nett og kraftproduksjon med 20 pst. innan 2020, går ut. Departementet er oppteke av å leggje til rette for å auke energieffektiviteten i nettet og for å ruste opp og utvide kraftproduksjonen slik at eksisterande vasskraftstruktur kan utnyttast betre. Ut frå tekniske, økonomiske og miljømessige forhold er det likevel ikkje sett på som mogleg å nå målet om 20 pst. auka energieffektivitet innan 2020.

Energiomlegging er eit viktig bidrag til å redusere klimautslepp, i tillegg til å ha positiv effekt på kraftbalanse og forsyningstryggleik. Det er tett samspel mellom utvikling i forbruk, produksjon og nett. Auka utbygging av fornybar energiproduksjon føreset ei tilsvarende utbygging og utvikling av overføringsnettet. Det er derfor viktig å leggje til rette for god koordinering av forbruksutvikling, investeringar i nett og i ny produksjon. Ei viktig endring i energilova er at nettselskapa får ei plikt til å knyte produksjon til nettet, for å sikre at samfunnsmessig rasjonelle prosjekt blir gjennomførde. Dersom eit samfunnsmessig rasjonelt produksjonsprosjekt krev nettinvesteringar, pliktar nettselskapet å utgreie, omsøkje og eventuelt byggje nett utan ugrunna opphald. I dei tilfella nettselskapet ikkje meiner det er samfunnsmessig rasjonelt, må selskapet søkje konsesjonsstyresmakta om fritak. Regjeringa meiner denne lovendringa samla sett medverkar til betre tilrettelegging for fornybar energi og derfor er eit viktig bidrag til miljøet.

OED forvaltar òg andre tiltak som har ein viktig funksjon for utviklinga i energibruk og -produksjon. Våren 2008 bad departementet NVE om å starte prosessen med å avvike påbodet om redusert nettleige for forbruk som kan koplust ut. End-

ringa vil styrkje konkurranseevna til alternative fornybare energiformer som for eksempel bioenergi. Forskriftsendringa trådde i kraft 1. juli 2009, med ein overgangsperiode på tre år for å hindre økonomisk tap for kundar som nyleg har investert i utstyr basert på ordninga.

Det er etablert ei ordning for opphavsgarantiar for elektrisitet som gir forbrukarane høve til å velje miljøvennlege alternativ. Det er etablert ei eiga ordning for satsing på energieffektivisering i treforedlingsindustri som får fritak for forbruksavgift på elektrisitet.

Miljøomsyn i samband med vassdrags- og energiverksemda er tekne vare på gjennom sektorlovgivinga, plan- og bygningslova og forureiningslova.

Regjeringa vil framleis ha som eit viktig mål å sikre tilstrekkeleg tilgang på fornybar energi til ein lågast mogleg miljøkostnad. Regjeringa vil fremje effektiv og miljømessig akseptabel energiproduksjon, og samtidig sikre ei berekraftig forvaltning av vass- og arealressursane. Ytterlegare styrking av NVEs miljøtilsyn vil medverke til at miljøkrav fastsette i konsesjonar blir etterlevde, både i anleggs- og driftsfasen.

Gjennomføringa av EUs vassdirektiv med tilhøyrande forvaltningsplanar på nedbørfeltnivå er eit viktig tiltak for å fremje ei heilskapleg forvaltning av vassressursane, og OED vil saman med NVE medverke aktivt til dette. Ei viktig rolle for NVE vil vere å sikre at revisjonar av konsesjonsvilkår for vassdragsanlegg vert behandla i samanheng med utarbeidinga av forvaltningsplanar i vassregionane.

Verneplan for vassdrag er viktig for å sikre eit representativt utval av vassdragsnaturen i landet. Ved Stortingets behandling av St.prp. nr. 53 (2008-2009) Verneplan for vassdrag – avsluttande supplement, vart Vefsna, Langvella og dei nedre delane av Tovdalsvassdraget tekne inn i Verneplan for vassdrag.

OED vil i samarbeid med Miljøverndepartementet fastsetje endeleg rettleiar for utarbeiding av regionale planar for vindkraft.

I Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) Om lov om endringar i energiloven, vart det lagt fram ein strategi for auka omsyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn ved planlegging av forsterkningar i kraftnettet. Ein skal i større grad sjå energisystemet i dei ulike regionane i samanheng, på tvers av spenningsnivåa. Vurderingar og bruk av avbøtande tiltak er styrkte, slik at kraftleidningane som får konsesjon skal bli bygde så skånsamt som mogeleg.

Kunnskap og systematisk oversikt over viktige område for truga arter og naturtypar er ein føresetnad for å stanse tapet av norsk naturmangfald. OED deltek i den interdepartementale gruppa som

koordinerer Nasjonalt program for kartlegging og overvaking av biologisk mangfold. Formålet med programmet er å tette kunnskapshol og medverke til at data over naturmangfold blir samla i nasjonale databasar.

9.5 Klimagassregnskap

Under følger ei oversikt over viktige tiltak med betydning for utslepp av klimagassar på OEDs område for årene 2008 og 2009.

Forsking og utvikling (FoU)

Satsinga på forskning og utvikling innanfor petroleumssektoren, energisektoren og karbonfangst og -lagring vil på kort sikt ikkje ha nokon direkte effekt på utslepp av klimagassar.

Dei verknadene ein i første rekkje kan sjå for seg er at ein gjennom satsinga på FoU vil:

- byggje opp kunnskap og kompetanse av samfunnsfagleg karakter, eksempelvis om effektar av klimaendringar på energiområdet (auka nedbør, vassføring, flaum, snø og bresmelting, vindstyrkar, redusert oppvarmingsbehov etc.) og konsekvensar av utslepp på energi- og petroleumsområdet (CO₂-utslepp, klimagassutslepp etc.).
- byggje opp kunnskap og kompetanse om nye, meir miljøvennlege teknologiar på energi- og petroleumsområdet.
- utvikle miljøvennlege produkt, tenester og prosessar som på sikt kan bli tekne i bruk innafør energi- og petroleumssektoren, blant anna fornybare energiteknologiar, CCS-teknologiar, og teknologiar for meir energieffektiv petroleumsproduksjon.

Ut over dei meir generelle og overordna, kvalitative resultat av FoU-satsinga, blir det frå år til år rapportert på programnivå meir kvantifiserbare resultat som blant anna:

- tal på støtta prosjekt,
- tal på avlagte doktorgrader og støtta doktorgradsstipendiatar,
- tal på deltakande bedrifter,
- tal på nye produkt og prosessar og tal på patent.

Karbonfangst og -lagring

Arbeidet med fullskala fangst, transport og lagring av CO₂ på Mongstad held fram. Eit fangstanlegg på Mongstad vil kunne føre til ein reduksjon i CO₂-utsleppa på om lag 1,3 mill. tonn CO₂ per år frå 2014 og framover (også i 2020), i forhold til om

kraftverka hadde produsert på full kapasitet utan fangst og lagring av CO₂-utsleppa frå denne produksjonen.

På Kårstø avventar ein meir erfaring med driftstida på gasskraftverket. Dersom driftstida skulle tilseie at eit fangstanlegg bør byggjast, så vil eit slikt anlegg kunne redusere CO₂-utsleppa med opp til 1 mill. tonn CO₂/år ved full drift over året for kraftverket og fangstanlegget.

Teknologiseret på Mongstad, som er under bygging, vil kunne representere eit vesentleg norsk bidrag til internasjonal teknologiutvikling innan CO₂-fangst. Formålet med teknologiseret er å identifisere, teste og kvalifisere mogelege teknologiske løysingar for fangst av CO₂, som på sikt vil kunne bidra til betydelege utsleppsreduksjonar.

Stasjonær energiforsyning

Sluttforbruket av energi i stasjonær energiforsyning var 160 TWh i 2008. Av dette utgjorde oljeprodukt 13 TWh, ein nedgang på 18 pst. frå året før.

Utslepp av klimagassar i stasjonær energiforsyning er knytte til bruk av fyringsolje i kombinerte olje- og elektrokjellar i industri, og til oppvarming i næringsbygg og bustader. CO₂-utslepp frå oppvarming av bustader og næringsbygg var 2 mill. tonn CO₂ i 2007. Dette utsleppet har gradvis blitt redusert også i 2008 på grunn av mindre bruk av fyringsolje.

Dei seinare åra har bruken av naturgass auka i stasjonær energiforsyning. Naturgass har i stor grad erstatta oljeprodukt. Det samla sluttforbruket av naturgass var 358 mill. Sm³ i 2008, og utsleppet av CO₂ var 0,7 mill. tonn. Utsleppet av CO₂ frå forbrenning av naturgass er om lag 20-30 pst. lægre per kilo brensel enn ved forbrenning av fyringsolje (avhengig av bruksområde).

Det er innført CO₂-avgift på bruk av oljeprodukt og vedteke innført CO₂-avgift på bruk av gass til oppvarming i bygg. Det er òg teke i bruk ei rekkje verkemiddel for å avgrense bruken utover det som følgjer av CO₂-avgifta. Forbruket varierer likevel betydeleg frå år til år avhengig av forholdet mellom pris på elektrisitet og olje. Det kan derfor ikkje leggjast for stor vekt på endringar i forbruket frå år til år når ein vurderer effekten av politikken. Frå 1980 og fram til i dag er den generelle trenden at salet av oljeprodukt minskar. Dei viktigaste elementa i politikken for å avgrense bruken av olje i stasjonær energiforsyning generelt, og for å redusere utslepp av CO₂ spesielt er:

- CO₂-avgifter på olje og naturgass.
- Grunnavgift og svovelavgift på fyringsolje.
- NOx-avgift.

- Støtteordning til infrastruktur for naturgass, som legg til rette for overgang frå bruk av olje til naturgass i industri og transport.
- Støtteordningar til investering i fornybar energi, som i stor grad omfattar konvertering frå olje.
- Støtteordningar til energieffektiviseringstiltak.
- Administrative verkemiddel gjennom plan- og bygningslova.

Dei viktigaste tiltaka i 2008 for å avgrense forbruket av olje er knytte til auken i grunnavgifta på fyringsolje. Grunnavgifta vart auka frå 42,9 øre/liter i 2007 til 84,5 øre/liter i 2008. I 2009 er grunnavgifta sett til 87 øre/liter. I tillegg vart satsinga på fornybar energi og energieffektivisering styrkt betydeleg.

Enkelte av Enovas stønadsprogram påverkar omfanget av oljefyring. Enova støttar utbygging av fjernvarme og lokale energisentralar, som både erstattar eksisterande oppvarmingsbehov og dekkjer nytt behov som oppstår ved nybygging. I nokre tilfelle kan varmen erstatte oppvarming frå olje, i andre tilfelle frå elektrisitet og andre energiberarar. Enova anslår at om lag halvparten av energireultatet på varmeområdet erstattar eksisterande oljeforbruk. Enova oppnådde eit kontraktfesta resultat innan fornybar varme på 840 GWh i 2008.

Enovas program for energibruk i industri, bygg, bustad og anlegg rettar seg både mot forbruk av energi til oppvarming og forbruk av energi til el-spesifikke formål. Reduksjonen av oljeforbruk vil derfor ofte vere mindre per kWh enn for fjernvarme og lokale energisentralar. Enova anslår at 30-40 pst. av energireultatet på industriområdet, og drygt 10 pst. innan bustad, bygg og anlegg, er redusert oljefyring. I 2008 kontraktfesta Enova resultat på høvesvis 540 og 420 GWh per år på disse områda.

Samla sett anslår Enova at dei i 2008 støtta prosjekt for fornybar varme og energibruk som er venta å bidra til eit redusert oljeforbruk på 49 000 tonn per år. Dette tilsvarer reduserte utslepp på i overkant av 150 000 tonn CO₂ per år. Det er stor uvissle knytt til anslaget.

Petroleumsverksemda

Olje- og gassverksemda medfører utslepp til luft av CO₂, NO_x, nmVOC og CH₄. Styresmaktene nyttar fleire verkemiddel for å regulere utsleppa. For CO₂-utslepp må operatørane på sokkelen betale ei særnorsk avgift og i tillegg kjøpe kvotar i den europeiske kvotemarknaden, EU-ETS. NO_x-utslepp er òg avgiftspliktige, men ein avtale mellom styres-

maktene og næringslivet opnar for at verksemdene heller enn å betale avgift kan bidra med pengar inn i eit fond som skal finansiere utsleppsreducerande tiltak i andre næringar der kostnadene er lågare (Næringslivets NO_x-fond). Utsleppene av nmVOC og CH₄ er regulert gjennom forureiningslova som er forvalta av Statens Forureiningstilsyn (SFT). Vidare vert det stilt teknologikrav i samband med godkjenning av nye utbyggingar.

Som følge av den strenge reguleringa av utslepp til luft, er norsk olje- og gassverksemd langt framme i utvikling av energieffektive løysingar offshore. For eksempel er CO₂-utsleppa per produsert eining petroleum låge samanlikna med dei fleste andre land i verda. Noregs utslepp per produsert eining var i 2008 om lag 57 kilo per Sm³ o.e., mens internasjonale tal viser at det internasjonale gjennomsnittet låg på om lag 125 kilo per Sm³ o.e. (2006).⁷

Petroleumssektoren sto likevel for 31 pst. av CO₂-utsleppa i Noreg i 2008. CO₂-utsleppa frå petroleumsverksemda vil dei næraste åra stige frå dagens nivå på om lag 14 mill. tonn CO₂ per år, til i overkant av 15 mill. tonn i 2019. Deretter viser prognosane at utsleppa minkar. CO₂-utsleppa frå petroleumssektoren stammar hovudsakleg frå turbinar som genererer kraft til offshoreinstallasjonane. Auken framover skuldast at når felta blir eldre, må det til meir energi til å injisere vatn for å erstatte det naturlege trykket i reservoara.

I 2007, 2008 og 2009 har OED godkjent fleire utbyggingsplanar. Ved utarbeiding av planane skal oljeselskapa funne utbyggingsløysingar som gir lite utslepp av CO₂ samtidig som omsynet til kostnadseffektivitet må takast vare på. Elektrifisering av installasjonen med kraft frå land skal alltid vurderast.

I det følgjande blir det gitt ei kort oversikt over felta som fekk plan for utbygging og drift godkjent i perioden 2007-2009, med berekna CO₂-utslepp. Tala er basert på selskapa sine overslag ved innlevering av plan for utbygging og drift.

Gjøa

Venta utslepp av CO₂ frå produksjonsplattforma på Gjøa-feltet utgjer mellom 118 000 og 142 000 tonn CO₂ per år. Produksjonsperioden er rekna til 14 år, med produksjonsoppstart hausten 2010. Utbygginga er planlagt med delvis dekt kraftbehov frå land, som fører med seg reduksjonar i globale CO₂-utslepp tilsvarande 110 000 tonn.

⁷ Kjelde: Petroleumsressursene på norsk kontinentalsokkel 2009, Oljedirektoratet

Vega og Vega sør

Vega og Vega sør er planlagt bygt ut med installasjonar på havbotnen knytte opp mot Gjøa-plattformen. CO₂-utsleppa frå Vega og Vega sør vil utgjere mellom 35 000 og 43 000 tonn CO₂ per år. Levetida for feltet er rekna til tolv år. Produksjonsoppstart for Vega og Vega sør er venta hausten 2010.

Yme

For feltet Yme vil CO₂-utsleppa variere mellom 100 000 tonn og vel 120 000 tonn per år. Venta produksjonsperiode er ti år. Produksjonsoppstart for Yme er venta hausten 2009.

Valhall

Utbyggingsplanen for Valhall vidareutvikling inneber at Valhall-feltet får kraftforsyning frå land. Dei årlege CO₂-utsleppa frå Valhall er i dag på rundt 300 000 tonn. Med dagens kraftløysing og teknologi har operatøren rekna ut at dei årlege CO₂-utsleppa frå Valhall vil komme opp i om lag 450 000 tonn dei neste åra. Som følge av elektrisk kraft frå land vil dei årlege utsleppa av CO₂ bli reduserte med 97 pst., frå 450 000 til 15 000 tonn per år.

Skarv

I produksjonsfasen vil CO₂-utsleppa frå Skarv variere mellom 200 000 og 490 000 tonn. Produksjonsperioden er estimert til 18 år. Oppstart av produksjon er venta i 2011.

Morvin

Morvin skal byggjast ut med installasjonar på havbotnen som blir knytte opp mot Åsgard B. Venta produksjonsperiode for Morvin er tolv år, og dei årlege utsleppa av CO₂ vil variere mellom 6 000 og 71 000 tonn per år. Produksjonsoppstart seint i 2010.

Alve

Alve skal byggjast ut med installasjonar på havbotnen som skal knyttast opp mot produksjonsskipet på Nornefeltet. Alve har ein venta produksjonsperiode på ti til tolv år med årlege CO₂-utslepp som varierer mellom 50 000 og 100 000 tonn CO₂. Alve kom i produksjon 19. mars 2009.

Yttergryta

Yttergryta skal byggjast ut med ein havbotninstallasjon som blir knytt opp mot Åsgard B. Venta produksjonsperiode er tre år. Utslepp av CO₂ er rekna til å variere mellom 40 000 og 90 000 tonn CO₂ per år. Yttergryta kom i produksjon januar 2009.

Oselvar

Oselvar skal byggjast ut med ein havbotninstallasjon som blir knytt opp mot Gyda-plattformen. Venta produksjonsperiode er 20 år. Utslepp i driftsfasen til Oselvar som skuldast prosessering og eksport av Oselvar til Ula vil variere frå 20 000 til 60 000 tonn CO₂ per år. Oppstart av produksjon er planlagt fjerde kvartal 2011.

Goliat

Goliat skal byggjast ut med ei flytande produksjonsinnretning med prosessering, lagring og lasting av olje på feltet. Feltet vil dels få kraft frå land og dels få kraft frå ein gassturbin på innretninga. Venta produksjonsperiode er 15 år og årlege utslepp av CO₂ vil variere mellom 125 000 og 156 000 tonn CO₂. Det har blitt lagt til rette for at ein kan auke graden av kraft frå land på eit seinare tidspunkt. Planlagt oppstart for Goliat er 2013.

Troll-prosjekt

Prosjekta på Troll omfattar ikkje ei ny utbygging, men to modifikasjonar som skal forlenge levetida til Troll. Prosjekta medfører små konsekvensar for utsleppsbiletet på Troll.

10 Grøn stat – innføring av miljøleining i statlege verksemdar

Olje- og energidepartementet

Olje- og energidepartementet (OED) fokuserer på miljøgevinstar ved energibruk, innkjøp, transport og handtering av avfall i drifta av departementet. Miljøbelastninga skal reduserast så langt det er mogleg, og IKT er eit viktig verktøy for å få dette til.

Arbeidet med miljøleining blir ført vidare som ein integrert del av departementet sitt styringssystem. Som overordna mål skal ein medverke til å skape gode miljøhaldningar hos medarbeidarane i OED.

OED følgjer opp handlingsplanen for miljø- og samfunnsansvar i offentlege nyskaffingar ved å stille miljøkrav ved nyskaffingar knytte til intern drift. I tildelingsbrevet til underliggjande etatar blir dei bedne om å følgje opp handlingsplanen, og gjere greie for dette arbeidet i årsrapportane sine.

Noen konkrete tiltak i 2009 er for eksempel:

- Nye, store pc-skjermar for å auke lesbarheita på skjerm, slik at færre dokument blir skrivne ut.
- Elektronisk dokumentutveksling med underlagte verksemdar.

Oljedirektoratet

Oljedirektorat (OD) arbeider systematisk for å bidra til Regjeringas miljømål. ODs interne målsetjingar er:

- Redusere energiforbruk
- Redusere restavfallsmengd
- Innkjøp som skjermar miljøet

For 2009/2010 er fokus på oppfølging og vidareutvikling av følgjande:

Planlegging av nybygget:

- OD har utarbeidd ein omfattande miljøplan med krav til utbyggjar/eigar av nybygget vi er i gang med.

Kjeldesortering:

- OD hadde i 2008 ei gjenvinningsgrad på 73 pst. som i følgje renovasjonsavdelinga til Stavanger kommune er over gjennomsnittet samanlikna med likeverdige bedrifter.

Auka bruk av videokonferanse/telefonmøte:

- OD hadde ein auke frå 633 timar i 2007 til 1 143 timar i 2008.

Norges vassdrags- og energidirektorat

Miljøaspektet inngår som ein del av Noregs vassdrags- og energidirektorats (NVEs) visjon og strategi. Miljøleining og miljøomsyn er integrert i NVEs HMS- og kvalitetssikringssystem. Arbeidet med Grøn Stat er ein integrert del av organisasjonen sitt styringssystem.

NVE legg vekt på miljøleining ved blant anna ENØK-tiltak og avfallshandtering.

Eksempel på tiltak i 2009:

- Innført eit nytt utskriftsystem på hovudkontoret.
- Tosidig utskrift som standard.
- Miljøkrav til leverandørar ved kjøp av varer og tenester.
- Tilrettelagt for tilsette som vil bruke elbil som transportmiddel til jobb.
- Nyttar videokonferanseutstyr mellom hovudkontoret og dei fem regionkontora.
- Tilbyr nettbaserte rapporteringsrutinar og søknadsskjema for offentlege etatar, næringsliv og andre brukarar.
- Teke i bruk Internett som høyringskanal for meldingar og søknader knytte til konsesjonsbehandling.
- NVE-huset skal totalrehabiliterast, og krav om miljøplanar og energiøkonomisering er innarbeidde i kravspesifikasjon for "nytt" bygg.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

1. I Prop. 1 S om statsbudsjettet for år 2010 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 1800–1870, 2440 og 2490	kr	36 081 908 000
b. Sum inntekter under kap. 4800–4860, 5440, 5490, 5582, 5680 og 5685	kr	122 405 245 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2010, kapitlene 1800–1870, 2440, 2490, 4800–4860, 5440, 5490, 5582, 5680 og 5685

I Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
1800	Olje- og energidepartementet			
	01 Driftsutgifter		141 908 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		33 400 000	
	71 Tilskudd til Norsk Oljemuseum		9 500 000	184 808 000
	Sum Administrasjon			184 808 000
Petroleum				
1810	Oljedirektoratet			
	01 Driftsutgifter		206 200 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		63 000 000	
	45 Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		10 000 000	279 200 000
	Sum Petroleum			279 200 000
Energi og vannressurser				
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat			
	01 Driftsutgifter		398 350 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		64 650 000	
	22 Flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under post 60</i>		120 800 000	
	45 Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		6 000 000	
	60 Tilskudd til skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>		20 000 000	
	71 Tilskudd til strømforsyning, <i>kan overføres</i>		33 000 000	
	73 Tilskudd til utjevning av overføringstariffer, <i>kan overføres</i>		60 000 000	702 800 000
2490	NVE Anlegg			
	24 Driftsresultat			
	1 Driftsinntekter	-54 000 000		
	2 Driftsutgifter	47 300 000		
	3 Avskrivninger	5 600 000		
	4 Renter av statens kapital	1 100 000		

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	5	Investeringsformål	1 000 000	
	6	Reguleringsfond	-1 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 000 000	6 000 000
		Sum Energi og vannressurser		708 800 000
		Energiomlegging		
1825		Omlegging av energibruk og energiproduksjon		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	34 500 000	
	50	Overføring til Energifondet	956 000 000	
	70	Tilskudd til elektrisitetssparing i husholdninger, <i>kan overføres</i>	40 000 000	
	74	Naturgass, <i>kan overføres</i>	26 000 000	
	95	Kapitalinnskudd	5 000 000 000	6 056 500 000
		Sum Energiomlegging		6 056 500 000
		Teknologi og internasjonalisering		
1830		Forskning		
	22	Forvaltningsrettet forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	32 500 000	
	50	Norges forskningsråd	741 000 000	
	70	Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	10 300 000	783 800 000
1832		Internasjonalisering		
	70	Internasjonalisering, <i>kan overføres</i>	26 000 000	26 000 000
1833		CO ₂ -håndtering		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 368 000 000	
	22	CO ₂ -håndtering, internasjonalt, <i>kan overføres</i>	20 000 000	
	30	Investeringer, <i>kan overføres</i>	1 822 000 000	
	50	Overføring til fond for CLIMIT	81 800 000	
	70	Administrasjon, Gassnova SF	91 000 000	3 382 800 000
		Sum Teknologi og internasjonalisering		4 192 600 000
		Statlig petroleumsvirksomhet		
1870		Petoro AS		
	70	Administrasjon	260 000 000	260 000 000
2440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten		
	30	Investeringer	23 000 000 000	
	50	Overføring til Statens petroleumsforsikringsfond	1 400 000 000	24 400 000 000
		Sum Statlig petroleumsvirksomhet		24 660 000 000
		Sum departementets utgifter		36 081 908 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Ordinære inntekter				
4800	Olje- og energidepartementet			
	03 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet		1 145 000	
	70 Garantiprovisjon, Gassco		1 500 000	2 645 000
4810	Oljedirektoratet			
	01 Gebyrinntekter		10 400 000	
	02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet		39 300 000	
	03 Refusjon av tilsynsutgifter		10 700 000	60 400 000
4820	Norges vassdrags- og energidirektorat			
	01 Gebyrinntekter		54 050 000	
	02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet		55 400 000	
	40 Flom- og skredforebygging		27 250 000	136 700 000
4825	Omlagging av energibruk og energiproduksjon			
	85 Fondsavkastning		796 000 000	796 000 000
4829	Konsesjonsavgiftsfondet			
	50 Overføring fra fondet		140 500 000	140 500 000
4833	CO ₂ -håndtering			
	85 Fondsavkastning		91 800 000	91 800 000
4860	Statnett SF			
	70 Garantiprovisjon		200 000	200 000
5490	NVE Anlegg			
	01 Salg av utstyr mv.		500 000	
	30 Avsetning til investeringsformål		1 000 000	1 500 000
	Sum Ordinære inntekter			1 229 745 000
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet				
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			
	24 Driftsresultat			
	1 Driftsinntekter	140 500 000 000		
	2 Driftsutgifter	-33 000 000 000		
	3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-2 000 000 000		
	4 Avskrivninger	-20 800 000 000		
	5 Renter av statens kapital	-6 800 000 000	77 900 000 000	
	30 Avskrivninger		20 800 000 000	
	80 Renter av statens kapital		6 800 000 000	105 500 000 000
	Sum Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet			105 500 000 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Skatter og avgifter				
5582	Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet			
	70 Bidrag til kulturminnevern		6 500 000	6 500 000
	Sum Skatter og avgifter			6 500 000
Renter og utbytte mv.				
5680	Innskuddskapital i Statnett SF			
	85 Utbytte		180 000 000	180 000 000
5685	Aksjer i StatoilHydro ASA			
	85 Utbytte		15 489 000 000	15 489 000 000
	Sum Renter og utbytte mv.			15 669 000 000
Sum departementets inntekter				122 405 245 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II
Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1800 post 21	kap. 4800 post 03
kap. 1810 post 21	kap. 4810 post 02
kap. 1820 post 21	kap. 4820 post 02
kap. 1820 post 22	kap. 4820 post 40
kap. 2490 post 45	kap. 5490 post 01

III
Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Kongen i 2010 kan

- overskride bevilgningen under kap. 1800 Olje- og energidepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorar og utgifter til faglig bistand ved statlig kjøp/salg av aksjeposter, rådgivning samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i StatoilHydro ASA.
- godkjenne utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel og overskride

bevilgningen med inntil 5 mrd. kroner under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten.

IV
Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan utgiftsføre uten bevilgning tilskudd til fjerning av innretninger på kontinentalsokkelen under kap. 2442 Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen, post 70 Tilskudd.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

V
Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan gi tilsagn utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt udekket ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1825		Omlegging av energibruk og energiproduksjon	
	50	Overføring til Energifondet	400,0 mill. kroner
	74	Naturgass	20,0 mill. kroner
1830		Forskning	
	50	Norges forskningsråd	33,0 mill. kroner

VI
Fullmakt til å inngå forpliktelser ut over gitt bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan pådra seg forpliktelser utover gitte bevilgninger innenfor følgende beløp:

Kap	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter	7,0 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	22	Flom- og skredforebygging	50,0 mill. kroner
1830		Forskning	
	22	Forvaltningsrettet forskning og utvikling	10,0 mill. kroner
1833		CO ₂ -håndtering	
	70	Administrasjon, Gassnova SF	20,0 mill. kroner
1870		Petoro AS	
	70	Administrasjon	35,0 mill. kroner

VII
Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan gi Gassco AS garanti innenfor en samlet ramme på inntil 1 mrd. kroner for skader og tap ved mottaksterminalene på kontinentet som har oppstått som følge av forsettelige handlinger hos ledende personell i Gassco AS.

VIII
Forpliktelser under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, knyttet til:

1. løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum.
2. avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Statoil ASA.

IX

Utbyggingsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Kongen i 2010 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, hvor øvre grense for SDØE sin forholdsmessige andel for det enkelte prosjekt/fase utgjør 5 mrd. kroner knyttet til deltagelse i:

1. utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel.
2. utviklingsprosjekter under Gassled.

X

Forpliktelser før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasje-

ment i petroleumsvirksomheten knyttet til kontraktsmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til en pre-interessentskapsfase.

XI

Forpliktelser knyttet til petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel

Stortinget samtykker i at Kongen i 2010 ved eventuell norsk statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel, kan:

1. pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten innenfor en total økonomisk ramme på 1,5 mrd. kroner, herunder yte innskuddskapital, lån og stille garantier.
2. etablere en ny organisatorisk enhet, eiet av den norske stat, som direkte eller indirekte skal eie eierandeler i rettighetshaverselskaper i Island.

Andre fullmakter

XII

Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel

Stortinget samtykker i at Kongen i 2010 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 10 mrd. kroner.
3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.

XIII

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettig-

hetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe. Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Kongen har fått fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

XIV

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan godkjenne overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE i utvinningstillatelser der det antas at samlede utvinnbare ressurser i forekomstene er mindre enn 10 mill. tonn oljeekvivalenter.

XV**Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser**

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 i tråd med forutsetningene i St.prp. nr. 41 (2003–2004) kan godkjenne at Petoro AS kan delta i:

1. overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler i interessentskap hvor en rettighetshaver velger å tre ut av interessentskapet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.
2. forenklet samordning av utvinningstillatelser med SDØE-andeler.
3. ny/endret plan for utbygging og drift av forekomster innenfor et samordnet område med SDØE-deltakelse.
4. overdragelse av deltakerandeler for å oppnå fortsatt harmonisering av deltakerandeler i utvinningstillatelser som er samordnet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.

XVI**Overdragelse av andeler i rørledninger til Gassled**

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2010 kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger med SDØE-andel i Gassled. Statens andel i Gassled skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

XVII**Opphevelse av generalforsamlingsklausulen**

Stortinget samtykker i at generalforsamlingsklausulen skal kunne oppheves for gitte tillatelser og erstattes av en vetorett i tråd med konsesjonsdirektivet og petroleumsforskriftens § 12, dersom rettighetshaverne skulle ønske dette. Olje- og energidepartementet skal i så fall godkjenne dette i hvert enkelt tilfelle.

Vedlegg 1

Den finansielle utviklingen i Konesjonsavgiftsfondet

Tabell 1.1 Oversikt over den finansielle utviklingen i Konesjonsavgiftsfondet

	(i 1000 kr)
Fondskapital per 1.1.2008	26 059
Innbetalte konesjonsavgifter	141 372
Renter	1 628
Overført til statsbudsjettet	-130 000
Endring i fondskapitalen	13 000
Fondskapital per 1.1.2009	39 059
Innbetalte konesjonsavgifter for 2008	16 519
Budsjetterte konesjonsavgifter for 2009	138 300
Beregnete renter	1 300
Overføring til statsbudsjettet	-136 000
Beregnet endring i fondskapitalen	20 119
Beregnet fondskapital per 1.1.2010	59 178
Budsjetterte konesjonsavgifter for 2010	138 500
Beregnete renter	1 500
Forslag til overføring til statsbudsjettet	-140 500
Beregnet endring i fondskapitalen	-500
Beregnet fondskapital per 1.1.2011	58 678

I følge Konesjonsavgiftsfondets vedtekter § 6-7 skal minimum 20 mill. kroner til enhver tid være plassert i statskassen som en sikring mot uforutsette hendelser. Det kan lånes ut inntil

25 mill. kroner til finansiering av tiltak som vedkommende kommune setter i verk og som i tillegg har sammenheng med kraftutbygging eller vassdragsregulering i kommunen.

Vedlegg 2

Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Olje- og energidepartementet

Statnett SF

I 2008 hadde Statnett utgifter på kr 3 376 588 til godtgjørelse av daglig leder. Disse fordelte seg på kr 1 678 036 i lønn, kr 165 841 i andre godtgjørelser og kr 1 532 711 i pensjonskostnad. Statnett har ikke avtaler om bonus, utdeling av overskudd, opsjoner eller lignende for daglig leder.

Daglig leder har ordinær pensjonsalder ved fylte 65 år, men rett til å fratre etter eget ønske på et hvert tidspunkt mellom fylte 62 og 65 år. Ved fratreden mellom 62 og 65 år skal det utbetales en årlig godtgjørelse på 66 pst. av pensjonsgrunnlaget. Godtgjørelsen avkortes ved eventuell annen inntekt. Statnett fikk ny konsernsjef 1. februar 2009.

Enova SF

Administrerende direktør i Enova SF fungerte fra 26. mai og mottok i 2008 lønn og godtgjørelse på kr 749 191. Årlige pensjonsforpliktelser (medlemskap i Statens pensjonskasse) dekket av Enova utgjør kr 63 905. Konstituert administrerende direktør, mottok fram til 25. mai 2008 lønn og godtgjørelse på kr 474 444. Årlige pensjonsforpliktelser dekket av Enova utgjør kr 40 470. I henhold til ansettelsesavtalen gjelder en gjensidig oppsigelsestid på seks måneder.

Gassnova SF

Administrerende direktør i Gassnova SF mottok godtgjørelse på kr 1 636 253 i 2008. Dette fordelte seg på kr 1 479 567 i lønn, kr 16 861 i pensjonskostnad og kr 139 825 i andre godtgjørelser. Foretakets administrerende direktør har avtalt rett til sluttvederlag på 12 måneder utover oppsigelsestiden der-

som han fratrer sin stilling. Etter fylte 62 år kan administrerende direktør anmode styret om endret arbeidsinstruks i foretaket med opprettholdelse av avtalens lønnsvilkår.

Petoro AS

Administrerende direktør i Petoro AS mottok i 2008 lønn på kr 3 020 000. I tillegg mottok han annen godtgjørelse på til sammen kr 399 000. Kostnadsførte pensjonsforpliktelser for 2008 var kr 2 205 000. Administrerende direktør når pensjonsalder ved fylte 62 år. Pensjonen utgjør 66 pst. av pensjonsgrunnlaget. Utbetalinger fra Folketrygden og utbetalinger fra andre pensjonsordninger hvor pensjonsrettigheter er opptjent før tiltredelse i Petoro AS kommer til fradrag. Han kan gå av med pensjon ved fylte 60 år mot å stå til disposisjon for selskapet til fylte 62 år med inntil 25 pst. av full arbeidstid. I henhold til ansettelsesavtalen gjelder en gjensidig oppsigelsestid på seks måneder. Han har ingen avtale om etterlønn.

Gassco AS

Administrerende direktør i Gassco AS mottok i 2008 lønn på kr 2 336 000. Han har rett på rentefritt billån på kr 700 000, samt fast kjøregodtgjørelse på kr 110 000 per år. Administrerende direktør har en bonusordning som kan gi inntil 15 pst. av grunnlønn i bonus. Utbetaling i 2009 for oppnådde resultater i 2008 var på kr 321 100 (13 pst.). Årlige pensjonsforpliktelser utgjorde kr 880 670 i 2008.

Administrerende direktør når pensjonsalder ved fylte 62 år og pensjonen utgjør 66 pst. av pensjonsgrunnlaget. Gjensidig oppsigelsestid er 6 måneder. Han har ingen avtale om etterlønn.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Faks: 22 24 27 86

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: Lobo Media AS – 10/2009

